

Engasjerende nyheter

En kvalitativ studie av bruken av litterære virkemidler i nyhetsformidlingen

Julie Madelaine Opsvik
Master i journalistikk
Universitetet i Oslo / Høgskolen i Oslo og Akershus
Våren 2013

Sammendrag

I følge det journalistiske samfunnsoppdraget skal pressen formidle vesentlig og viktig informasjon og øke muligheten for politisk deltakelse. Nyhetsformidlingen har med det et demokratisk ansvar. I denne masteroppgaven utforsker jeg alternative måter å formidle nyheten på i aviser. Min problemstilling er: *hvordan preger bruken av litterære virkemidler nyhetsformidlingen?* For å besvare dette har jeg laget analysepar bestående av en artikkel og en reportasje som omhandler den samme nyheten. Totalt har jeg næranalysert 14 slike par. Den metodiske tilnærmingen er retorikk, stilistikk og narratologi, i tillegg til teori om nyhetsformidling, objektivitets- og sannhetsidealet.

Mine funn viser at observasjon preger formidlingen med sanselig skildring, noe som igjen inkluderer leserens sanser. Skildringene fører til at nyheten blir *vist* i reportasjen mot artikkelens *forklarende* preg. Slik blir leseren, og ikke journalisten, fortolker av nyheten, noe som bringer formidlingen nærmere objektivitetsidealet. Strukturen til reportasjen har som mål å trekke leseren videre for å informere om *hvordan* og *hvorfor* nyheten skjedde. Dette øker muligheten for at leseren husker og forstår nyheten. De litterære virkemidlene fremstiller intervjuobjektene som subjekter som vi følger i hele teksten. Det gir nyhetsformidlingen et menneskelig preg. Den språklige innpakningen preger formidlingen ved å underholde, men de stilistiske virkemidlene er her avhengige av retorikkens krav til journalistspråket for en korrekt og presis fremstilling. De litterære virkemidlene krever tid fra journalistens og leserens side. Dette viker fra aktualitetskriteriet. Funnene viser derimot at kriteriene om konsekvensnærhet og emosjonell og kulturell nærhet blir nådd.

Abstract

The dissemination of news has a democratic responsibility and the press are obliged to communicate relevant and important information. In this master thesis I explore alternative ways of communicating the news. The research question is: *How does the use of literary techniques affect the dissemination of news?* To answer this I have created pairs consisting of a feature and an article telling the same news. All together there are 14 pairs that I have analysed in depth. The methodological framework used is rhetoric, stylistics and narratology, in addition to theory on news dissemination and the ideal of objectivity and truth.

My findings indicate that the observation affects the dissemination with sensory description. The descriptions have the effect that the news is *shown* in the feature, whereas it is *told* in the article. Thus, the reader, and not the journalist, interprets the news. This enhances the ideal of the objectivity. The structure of the feature aims at involving the reader further to inform *how* and *why* the news happened. This increases the possibility that the reader remembers and understands the news. The literary techniques portray the sources as characters we follow in the text. This allows the news dissemination a human touch. The lingual aspect entertains, and the stylistic techniques must follow the rhetoric requirements for a correct and accurate representation. The use of literary techniques in features is time-consuming and does not meet the requirement of timeliness. However, the findings indicate that other news values such as relevance and meaningfulness are met.

Førord

Først og fremst vil jeg rette en takk til Elisabeth Eide og Harald Hornmoen ved HiOA for et inspirerende emne om litterær journalistikk høsten 2011.

Takk til Sigurd Allern ved UiO for et smittende engasjement om journalistikkens samfunnsansvar og nyhetsformidling.

Takk til Thore Roksvold for veiledende kommentarer og innspill.

Videre takk til Dagens Næringsliv og Aftenposten og deres reportasjejournalister for et spennende og fruktbart analysemateriale.

Takk Fritt Ord, for tildeling av forskerstipend og for at dere anser min oppgave som et bidrag til å styrke det frie ord og pressens demokratiske rolle.

Tusen takk mamma – for en enorm støtte og innlevelse med engasjement i oppgaven min.

Tusen takk Øystein – for glede og latter hver eneste dag. For at du heier på meg.

Julie Madelaine Opsvik

5. mai 2013

Innholdsfortegnelse

1. ENGASJERENDE NYHETER	3
1.1 HVA ER NYHETENS FUNKSJON?	3
1.2 HVILKEN POSISJON HAR NYHETEN I DAG?	4
1.3 LITTERATUR	5
1.4 INNDELING AV OPPGAVEN	6
2. NYHETSJOURNALISTIKK – ET ANSVAR?	7
2.1 OBJEKTIVITETSIDEALET	7
2.2 SANNHETSBEGREPET	9
2.3 KAPITTELAVSLUTNING – NYHETSJOURNALISTIKK – ET ANSVAR?	10
3. NYHETENS SJANGRER	11
3.1 NYHET	11
3.2 SJANGER	14
3.3 KAPITTELAVSLUTNING – NYHETENS SJANGRER.....	20
4. METODE	21
4.1 SYNET PÅ SPRÅK	21
4.2 ANALYSEREDSKAPER.....	23
4.3 ANALYSEMATERIALE OG DET METODISKE OPPLEGGET.....	27
5. PRESENTASJON AV ANALYSEPARENE	30
01: ‘TIL SISTE MANN’ OG ‘BLODIG BYKRIG OM KONTROLLEN’	30
02: ‘ASKEMASKINEN’ OG ‘ASKE STOPPET NORSK FLY’	31
03: ‘STØRES DIPLOMATIATHLON’ OG ‘STØRE: VI FIKK NORDMANNEN UT’	32
04: ‘DET RUSSISKE OLJEMARERITTET’ OG ‘OLJEBOOM. OLJEBOOM. SKIVEBOM’	34
05: ‘SLAGET VED YARA’ OG ‘YARA VED STRIDENS KJERNE’	35
06: ‘HELVETES BAKGÅRD’ OG ‘ENORM UTFORDRING FOR SOMALIAS NYE STATSMINISTER’	35
07: ‘ASSADS VENNER’ OG ‘VOLDSMENN PRESSER FN TIL Å AVBRYTE SITT OPPDRAG’	36
08: ‘BOKPIRATENE’ OG ‘NÅ KOMMER DE NORSKE E-BØKENE’	37
09: ‘FRYKTENS BY’ OG ‘URO ETTER FEM DRAP’	38
10: ‘OVERVÅKERNE’ OG ‘AVLYTTER NÆRINGSLIVET’	39
11: ‘EIENDOMMEDAG’ OG ‘FORTSATT KRANGEL OM IRSK GJELDSKRISE’	40
12: ‘FOREVER JONG’ OG ‘BLODET RANT FØR VM’	41
13: ‘BESTLAND’ OG ‘MARKANT FALL I LEDIGHETEN’	42
14: ‘FROM PYONGYANG WITH LOVE’ OG ‘NORSK KIM-SHOW’	43
5.1 KAPITTELAVSLUTNING – PRESENTASJON AV ANALYSEPARENE	44
PRESENTASJON AV ANALYSEKAPITLENE	45
6. INVENTIO – Å SAMLE INN MATERIALE	46
6.1 OBSERVASJON.....	46
6.2 SHOW OG TELL.....	47
6.3 SYNET	47
6.4 HØRSEL	51
6.5 FØLE.....	54
6.6 LUKTESANSEN	57
6.7 FRA 2D TIL 5D.....	57
6.8 KILDEBRUK.....	58
6.9 KAPITTELAVSLUTNING – INVENTIO	58

7. DISPOSITIO – Å SKAPE EN STRUKTUR.....	60
7.1 KOMPOSISJON	60
7.2 REKKEFØLGE.....	73
7.3 EN TREDJE LINJE.....	79
7.4 FOKALISERING – FORTELLERPOSISJON.....	79
7.5 RYTME.....	83
7.6 KAPITTELAVSLUTNING – DISPOSITIO	86
8. ELOCUTIO – Å FORFØRE MED SPRÅK OG STIL	87
8.1 SKILDRENDE SPRÅK.....	87
8.2 DETALJER	89
8.3 KONTRASTER	90
8.4 SPRÅKLIGE BILDER.....	91
8.5 SYNTAKTISK RYTME.....	98
8.6 TEMPUSBRUK	99
8.7 KAPITTELAVSLUTNING – ELOCUTIO	100
9. AVSLUTNING	101
9.1 INVENTIO	101
9.2 DISPOSITIO	102
9.3 ELOCUTIO.....	104
9.4 REFLEKSJON RUNDT BEGREPENE NYHET OG LITTERÆRE VIRKEMIDLER	105
9.5 DET METODISKE OPPLAGGET	106
9.6 EKSTERNE FAKTORER	107
10. KILDEHENVISNINGER.....	109
VEDLEGG – REPORTASJENE OG ARTIKLENE BENYTTET I ANALYSER.....	115
ANALYSEPAR 01.....	115
ANALYSEPAR 02.....	121
ANALYSEPAR 03.....	125
ANALYSEPAR 04.....	132
ANALYSEPAR 05.....	139
ANALYSEPAR 06.....	141
ANALYSEPAR 07.....	147
ANALYSEPAR 08.....	154
ANALYSEPAR 09.....	161
ANALYSEPAR 10.....	167
ANALYSEPAR 11.....	177
ANALYSEPAR 12.....	185
ANALYSEPAR 13.....	190
ANALYSEPAR 14.....	193

1. Engasjerende nyheter

Undringen bak denne masteroppgaven springer ut fra spørsmålet om hva en nyhet er, hva slags samfunnsansvar den har og hvordan dette best mulig kan opprettholdes. Nyheten skal fortelle leseren noe om virkeligheten og den er knyttet til det journalistiske samfunnsoppdraget. Formen som oftest benyttes i formidlingen er artikkel da den blir ansett for å gi den mest sannferdige beskrivelsen av virkeligheten. Men artikkelen er en sjangerkonstruksjon på lik linje med for eksempel reportasjen. Min undring går på om et nøytralt språk ikke nødvendigvis gir en mer objektiv formidling. En slik tankegang åpner opp for muligheten til å se på andre sjangres nyhetsformidlende form. Litterær journalistikk har som mål å engasjere leseren. Kan bruk av litterære virkemidler styrke nyhetsformidlingen ved at flere leser og forstår nyhetene? En underliggende tanke er videre at dette, en forsterket nyhetsformidling, vil ha en demokratisk funksjon ved at flere får informasjon om og tar del i samfunnet.

Problemstilling:

Hvordan preger bruken av litterære virkemidler nyhetsformidlingen?

Hvilke virkemidler blir brukt og hvordan preger det formidlingen av nyheten?

For å finne svar på dette har jeg utført tekstanalyser av nyhetsreportasjer og nyhetsartikler. For å ha nyhetsformidlingen i fokus har jeg valgt ut en tekst fra hver sjanger som omhandler den samme nyheten. Totalt har jeg sett på 14 slike par, kalt analysepar.

1.1 Hva er nyhetens funksjon?

I believe the news media *can* contribute to a more democratic society and should try to do so. The question is, how? (Schudson 1995:204).

Nyhetene er, som Allern skriver, «dagspressens *raison d'être*» (2011:46). Det er gjennom nyhetene at pressen henter sin legitimitet og at aviser blir solgt. Videre er nyhetsjournalistikken knyttet til det journalistiske oppdraget som forplikter pressen til å informere og legge til rette for debatt og granskning av samfunnets makthavere. Denne demokratiske funksjonen understrekes av blant annet pressestøtte og momsfratak (Allern 2011:21-22). «Enkelt fortalt skal journalisten opplyse oss om verden vi lever i, om livet vi lever, livsvilkårene og utviklingen av dem» (Njaastad 2012:12).

En nyhet er ikke noe konkret og håndfast. Det er noe som blir vurdert som en journalistisk begivenhet og deretter fortolket og rapportert (Allern 2011:48). Tolkning og

formidling står sentralt og det er utviklet strukturer for at dette skal foregå på en slik måte at det gir en mest mulig sannferdig gjengivelse av virkeligheten. Søken etter et objektivt språk og stil sto lenge som idealet her, men det er som Schudson påpeker: «We didn't say journalists *fake* the news, we said journalist *make* the news» (Schudson 1991:141, gjengitt i Allern 2011:48). Det er umulig å rapportere objektivt. Journalisten speiler virkeligheten og nyhetsformidlingen blir en refleksjon av dette. Allikevel står objektivitet fremdeles som et ideal nyhetsjournalistene skal trakte etter. En sannferdig formidling grunnleggende for all journalistikk.

Det klassiske idealet i nyhetsjournalistikken er at journalisten skal være så «usynlig» som mulig. Nyhetsspråket i avis er «ikledd uniform». Nyhetsuniformen er slik at du som leser vil reagere om journalisten benytter personlige former eller grep (Njaastad 2012:38).

Objektivitets- og sannhetsidealet har skapt en form og stil for hvordan nyhetene bør formidles. Bird og Dardenne utdyper dette: «The idea of objectivity holds that particular journalistic techniques can produce accurate, if not necessarily complete, accounts of events» (Bird og Dardenne 2009:205). Sentralt for denne teknikken står prinsippet om at den viktigste informasjonen skal bli gitt først. Nøytral informasjon om nyheten er i fokus, mens den språklige og stilistiske formen blir tilsidesatt. Dette byr på to utfordringer for nyhetsjournalistikken slik jeg ser det. 1. Formen gir ikke bakgrunnsinformasjon og øker med det heller ikke leserens forståelse av nyheten, altså forståelse av samfunnet (Allern 2011:69-70). 2. Artikkelens form følger prinsippet om fallende viktighet som «ber om at leseren skal *falle fra* undervegs» (Østlyngen og Øvrebø 2008:369).

1.2 Hvilken posisjon har nyheten i dag?

So, here we are, in a world of new journalistic realities, still writing for "snail" media, still putting black ink on white paper, but now wrestling with ever-more complicated stories we must write (Fink 2003:248).

I dag har nettavisene overtatt rollen som den hurtigste nyhetsformidleren (Njaastad 2012:70). Her har prinsippet om fallende viktighet vist seg å være velegnet da nettavisene er bygd opp etter å presentere kun tittelen og ingressen til nyhetene. Selve saken må man selv oppsøke. De samme nyhetene i samme artikkelformat finner vi også i papiravisene. Ikke bare er dette en ond sirkel for papiravisene, men det gir også en nyhetsformidling hvor tittel og ingress blir lest, men kanskje lite annet. Kan vi da si at pressens samfunnsoppdrag opprettholdes?

Allern (2011:69) mener nyhetsmediene er preget av de samme tolkningsrammene hvor 'det nye' kun bekrefter det allerede etablerte konsensus. Han mener en løsning kan være å vektlegge andre nyhetstyper enn bulletinoverskriftene, han utdyper:

[...] at nyhetsjakten ikke begrenses til «begivenhetene», men gir rom for grundigere reportasjer og undersøkende journalistikk. Det er også et argument for at nyheter, for å gi en dypere forståelse, må knyttes til bakgrunnstoff, analyser og kommentarer som drøfter årsaker og konsekvenser (Allern 2011:69-70).

Perry Parks (2006) og Thomas Engebretsen (2005) peker på at nyheten må *gjøres forståelig*. Parks (2006:10-14) mener i tillegg at nyheten skal engasjere og få folk til å delta i samfunnet. Dette mener han kan gjøres gjennom å finne ut hvilken informasjon folk ønsker å få og formidle den slik at den fremstår som relevant, engasjerende og meningsbærende (ibid). Linda Dalviken (2005:187-190) mener litterær journalistikk er løsningen. Dette argumenterer hun for ved å dokumentere at litterær journalistikk blir lest av flere, gir oversikt, tilbyr drømmer og identitet, gir et nyansert bilde av virkeligheten og avisen et tidløst preg. I tillegg mener hun det er et godt alternativ til hurtigjournalistikken og kjendisfokuset i dagens journalistikk. Litterær journalistikk kjennetegnes av bruken av virkemidler hentet fra litteraturen, kalt litterære virkemidler. Dette kan for eksempel være bruk av scener, jeg-form og dialog, men de finnes i mange ulike varianter. Disse fortellegrepene har som hensikt å påvirke leserens følelser og tanker og gir med det en engasjerende formidling (Dalviken 2005).

Hvordan de litterære virkemidlene preger *nyhetsformidlingen* er det derimot forsket mindre på. Jeg ønsker å utforske dette ytterligere i denne oppgaven fordi jeg ser på reportasjesjangeren og de litterære virkemidlene som alternativer som kan benyttes for å få en mer engasjerende nyhetsformidling slik at nyhetsjournalistikken ivaretar sin demokratiske rolle. Jeg håper at min oppgave kan, om ikke gi direkte svar, fungere som en inspirasjon til å forske mer på dette feltet innenfor journalistikken.

1.3 Litteratur

Problemstillingen spør etter en hybrid mellom litterær journalistikk og nyhetsjournalistikk. Her står sjangeren nyhetsreportasje sentralt og i Norge har både Steen Steensen (2009) og Jo Bech-Karlsen (2007) utgitt bøker om temaet. Oppgaven min spør videre mer presist om de litterære virkemidlene, og jeg har her beveget meg til den litterære journalistikken for å finne svar. Linda Dalviken (2005) står her sentralt med sin forskning på litterær journalistikk i Norden, i tillegg til Mikkel Hvid (2007). Men denne siden av journalistikken tenderer mot å fokusere på reportasjen generelt og ikke *nyhetsreportasjen*. Jeg har derfor supplert med

litteratur om nyhetsjournalistikk hvor Michael Schudson (1978 og 1995), Martin Eide (1992), Sigurd Allern (2011) og Olav Njaastad (2012) har vært sentrale. Som vi skal se i metodekapittelet, har jeg også benyttet meg av retorikk, stilistikk og narratologi for å se nærmere på de litterære virkemidlene. Her har Julie Fabricius og Thore Rokvolds bok *Anvendt Retorik* (2008) blant annet fungert som en overordnet mal for struktureringen av oppgaven, mens Peter Cassirer (1986), Keld Gall-Jørgensen (1999) og Ulf Teleman og Anne-Marie Wieselgren (1980) er teoretikerne jeg har sett til for begreper om stilistikk. Innenfor narratologi har jeg latt meg inspirere av både Mieke Bal (1997) og Petter Aaslestad (2008).

1.4 Inndeling av oppgaven

Oppgaven følger en klassisk inndeling hvor vi starter med å se på teoretiske perspektiver for oppgavens hovedelementer, nyhet og litterære virkemidler. Deretter legger jeg frem det metodiske rammeverket for oppgaven. Som en overgang til analysedelen presenterer jeg i kapittel 5 de 14 analyseparene, altså analyse materialet. Deretter følger tre kapitler som er delt inn etter retorikkens arbeidsfaser, inventio, dispositio og elocutio. Her vil jeg analysere de litterære virkemidlene som var aktuelle i tekstutvalget opp mot nyheten for å se hvordan de preger formidlingen. Analysen suppleres av relevant litteratur, både om de enkelte virkemidlene og om nyhetsformidling. Til sist samler jeg trådene og trekker frem hovedfunnene fra hvert analysekapittel. Her vil jeg drøfte funnene og begrepene brukt i oppgaven, vurdere det metodiske opplegget og se på mulighetene for at de litterære virkemidlene kan brukes i dagens nyhetsjournalistikk.

2. Nyhetsjournalistikk – et ansvar?

Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk (VVP. 1.2 URL).

Det er pressens funksjon og ansvar i samfunnet som legitimerer journalistikken og som gjør det viktig å være kritisk til avisenes nyhetsformidling. En redegjørelse av begrepet 'journalistikkens samfunnsansvar' er derfor viktig for oppgavens videre analyser.

Johann Roppen og Sigurd Allern (2010:11-31) argumenterer innledningsvis i boken *Journalistikkens samfunnsansvar* for at dette er et begrep som ikke lar seg definere, men som det er en vedvarende diskusjon om. Poenger de allikevel trekker frem som relevante, er utviklingen av pressen som 'den fjerde statsmakt' og statsstøtte til aviser. Opprinnelig betydde uttrykket 'den fjerde statsmakt' at pressens makt ble ansett å være på *lik* linje med samfunnets andre institusjoner. I dag forstås det derimot som at pressen er en *motmakt* til makthaverne (Roppen og Allern 2010:12-14). Pressestøtten og momsfrirket understreker betydningen pressen har for ytringsfriheten og demokratiet. Journalistikken har med det ansvar for å formidle vesentlig og viktig informasjon og ivareta samfunnsoppgaver som debatt, informasjon og granskning av samfunnets makthavere (Allern 2011:21-22). Njaastad (2012:108-109) legger til at journalistikken også skal øke mulighetene for politisk deltakelse og legge til rette for at folk kan gjøre gode valg i hverdagen både for de politiske, verdimessige, privatøkonomiske og ved personlige spørsmål. Journalistikk skal gi folk en opplevelse av helhet i samfunnet. Fabricius og Roksvold (2008:36) trekker her linjene til at journalistene, ved å kvalifisere folket til å ta del i samfunnsdebatten, styrker demokratiet. Dette gjør det interessant og viktig å utforske alternative måter å formidle nyheter på.

2.1 Objektivitetsidealet

Betegnelsen 'alternative formidlingsmåter' viser et sjangrerskille mellom hva som regnes som gode måter å formidle nyheter på og ikke. Selv om objektivitet ikke lenger blir ansett som noe man kan oppnå, er dette idealet nettopp hva debatten rundt formidlingen av nyheter bunner i da artikkelen blir sett på som *mer* 'objektiv' enn reportasjen (Njaastad 2012:92-95). Det er derfor en viktig debatt å redegjøre for i denne oppgaven.

Det første spørsmålet objektivitetsproblematikken løfter er: *eksisterer det en virkelighet som er uberørt av oss mennesker*, altså en objektiv virkelighet? Innen filosofien skiller man her mellom realistene som svarer «ja» og idealistene som sier «nei». Idealistene ser på virkeligheten som noe som oppstår gjennom fortolkning og at det dermed ikke finnes

en objektiv virkelighet, kun vår subjektive vurdering av den. Ut i fra realistene blir da neste spørsmål *finnes det et objektivt språk?* Empiristene på 1930-tallet mente det, og tok dermed et skritt videre innenfor den realistiske retningen. Den objektive virkeligheten mente de kunne *formidles* objektivt dersom et nøytralt observasjonsspråk ble brukt. Et slikt språk kunne oppnås dersom det baserte seg på sanseinntrykk som man kunne regne som felles for alle mennesker. Ut i fra idealistenes konstruktivistiske syn er både en slik objektiv virkelighet og muligheten til å gjengi den objektivt, sett på som umulig. De mener det er språket og vår bevissthet som skaper virkeligheten (Bergström og Boréus 2005:20-23).

Slik sett kan debatten om objektivitet minne om diskusjonen knyttet til journalistiske sjangre. Her kan det iblant virke som artikkelens status som nyhetsformidler bygger på realistene og empiristenes syn om at det finnes en objektiv virkelighet som også kan formidles gjennom et objektivt språk. Reportasjens status retter seg i stedet mot den idealistiske retningen hvor fortolkning og subjektivitet er vektlagt.

2.1.1 Utviklingen av det journalistiske objektivitetsidealet

Andrew Calcutt og Philip Hammond (2011:107) trekker frem tre hovedgrunner til utviklingen av det journalistiske objektivitetsidealet. Den første var *den borgelige offentlige sfæren* som tok form på 1700- og 1800-tallet hvor pressens nyhetsformidlende rolle ble etablert. Den andre er pressens utvikling som en vare hvor høye opplagstall var målet. Den tredje er utviklingen av journalistikken som profesjon og uavhengige aviser.

Den uavhengige pressen står som en sentral faktor for utviklingen av objektivitetsidealet også i Norge. Flere aviser startet som talerør for enkelte politiske partier og i 1965 var 73% av avisene knyttet til et parti. Avisenes mål var å styrke den politiske retningen de tilhørte, noe som fikk utslag, ikke bare på leder- og kommentarplass, men også i den generelle nyhetsprioriteringen (Allern 2001:12). I løpet av 80- og 90-tallet ble pressen derimot mindre partiloyal. Allern (2001:17-22) forklarer dette som et resultat av økte motsetninger i politikken og økonomisk uavhengighet for aviser, blant annet på grunn av innføringen av pressestøtten. Samtidig gikk flere aviser konkurs, noe som førte til en mer konsensusorientert journalistikk. Journalister vekslet også i større grad mellom hvilken avis de skrev for og journalistikk som yrke ble profesjonalisert. Partiverv ble dermed sett på som en interessekonflikt snarere enn en nærmest nødvendighet slik det hadde vært tidligere. Olof Petersson (1994 gjengitt i Allern 2001:20) mener det som har tatt over er *journalisme*, journalistikkens egne ideologi hvor journalistene er som en advokat for de svake i samfunnet med mål om å avsløre hvordan virkeligheten *egentlig* er. På den måten knytter det seg opp

mot *det journalistiske oppdraget* og har ført til en oppblomstring av kritisk journalistikk og gravejournalistikk (Allern 2001:17-22). Slik førte partipressens fall til en opphøyelse av *journalistikkens profesjonalisering* og objektivitetsidealet, noe Steensen (2009:15-16) mener fikk konsekvenser for reportasjen som etter dette ble mindre subjektiv i stilen.

Den internasjonale debatten fortsatte og Gaye Tuchman påpekte i 1972 at objektivitet var blitt et strategisk ritual snarere enn søken etter sannheten (Calcutt og Hammond 2011:99). Videre på 90-tallet startet flere utenlandskorrespondenter, da spesielt krigsreportere, å gjøre opprør mot objektivitetsidealet. De mente at nøytralitet virket *ondt* snarere enn riktig i deknningen av krig. Resultatet ble at journalistene trakk seg selv inn i tekstene, noen mente for mye (ibid:114-115). I 1996 fikk objektivitetsdebatten konsekvenser da den amerikanske versjonen av Pressens Faglige Utvalg, The Society of Professional Journalists, fjernet begrepet 'objektivitet' og gjorde om «seeking the truth» om til «seeking truth» i sine etiske retningslinjer (ibid:97). I den norske pressens Vær Varsom-plakat er heller ikke objektivitet eller sannhet oppgitt som mål eller krav. Det viser et syn på objektivitet som noe umulig å oppnå – som et ideal. Njaastad (2012:95) påpeker at det nettopp er det objektivitet også bør være. Journalistikken må derfor jobbe etter å være etterrettelig og nøyaktig, balansert og helhetlig, relevant og vesentlig (ibid). Dette minner om nyhetskriterier, noe vi skal se nærmere på i det neste kapittelet, og trekker med det klare linjer mellom nyhet og objektivitet, hvor målet kan virke som er en sannferdig formidling.

2.2 Sannhetsbegrepet

Østlyngen og Øvrebø (2008:68-69) mener det er sannhetskriteriet som skiller journalistikken fra andre uttrykksformer. De ser på det å formidle sannferdig som å formidle fra virkelighetens verden og dermed som en motsats til fantasien. En lignende oppfatning av sannhet ser vi i retorikken allerede 500 år f.Kr.. Sofistene, den tids retorer, så på verden som en oppbygning av ulike typer sanseinntrykk som handlet om det samme. De mente at det ikke var om å gjøre å finne frem til sannheten, men å gi folk en overbevisning som var fordelaktige for dem. Dermed ble retorikken verktøyet for å fremme en variant av sannheten. Men som i objektivitetsproblematikken var det også her ulike meninger. Platon og Sokrates søkte etter en absolutt sannhet *utenfor* språket hvor de mente at fornuften, som relevante spørsmål i en dialog, ville vise sannheten (Fabricius og Roksvold 2008:14-16). Aristoteles videreførte disse tankene og blandet de med sine egne undersøkelser. En objektiv sannhet eksisterer, mente han, dersom en påstand kan belegges på en slik måte at alle kan være enige om den (Hastrup

1991:31). Her finnes det selvsagt mange grensetilfeller, men det peker på et interessant fenomen ved at man gjennom språk, stil og retorikk kan nærme seg en sannhet. På den andre siden må det her, som ved objektiviteten, understrekes at

Den hele, neutrale sandhed, og kun den, er selvsagt umulig at formidle – dels fordi den ikke findes, dels fordi de ord som skal bruges for at beskrive denne »sandhed«, er blevet værdiladede gennem århundreders brug. Alligevel kan en ideell arbejdsmoral tjene som norm – for at undgå åbenlyse usandheter (Fabricius og Roksvold 2008:36).

En slik arbeidsmoral står til *korrespondanseteorien* for sannhet om at «[...] det skal være samsvar mellom virkeligheten selv og vår beskrivelse av den» (Bech-Karlsen 2007a:53).

Søken etter sannhet fungerer med det som et viktig utgangspunkt for journalistikken.

2.3 Kapittelavslutning – Nyhetsjournalistikk – et ansvar?

Journalistikkens samfunnsansvar kan vi ut ifra dette si er at pressen skal formidle vesentlig og viktig informasjon og legge til rette for debatt og granskning av samfunnets makthavere.

Journalistikken skal øke muligheten for politisk deltakelse ved å gi informasjon om samfunnet, men også om personlige spørsmål. I tillegg skal det gi en følelse av helhet i samfunnet. Dette styrker journalistikkens demokratiske funksjon.

Objektivitet og sannhet er umulig å oppnå, men er idealer journalistikken skal forsøke å nærme seg. Sannhetskriteriet står sterkt og beskrivelser ansees som sanne dersom de samsvarer med virkeligheten og vår oppfattelse av den. Slik kan objektivitetsidealet og sannhetskriteriet forstås som rettesnor, lik nyhetskriteriene, for å utfylle journalistikkens samfunnsansvar og opprettholde journalistikkens posisjon. Det er dette som skiller journalistikk fra litteraturen og det er derfor et viktig bakteppe for analysen som ser på bruk av litterære virkemidler i nyhetsformidlingen. For å kunne se nøyere på dette er vi avhengige av å ha kartlagt oppgavens to hovedelementer: nyhet og sjanger.

3. Nyhetens sjangrer

Problemstillingen spør på den ene siden om nyhetsformidling og på den andre om bruken av litterære virkemidler. Nyhetsformidling ønsker jeg her å se på ut i fra begrepet *nyhet* og sjangeren *artikkel*. De litterære virkemidlene vil jeg belyse ut i fra sjangeren *reportasje* og retningen *nyjournalistikken*. På den måten fungerer dette kapittelet som en teoretisk drøfting av de to hovedelementene for oppgaven, nyhet og sjanger.

3.1 Nyhet

Demosthenes skal ha reist spørsmålet «Hva er en nyhet?» allerede for 2350 år siden (Østgaard 1967:26). Et spørsmål som er like aktuelt i dag. En nyhet er ikke nødvendigvis *ny*, den må bare være ny når den blir produsert (Østlyngen og Øvrebø 2008:102). Eide (1992:67) vektlegger også denne produksjonsprosessen hvor han mener det er vinklingen, en bestemt måte å se en sak på, som gir nyhetsverdi. Til sist skal også nyheten innfri visse krav. Njaastad (2012:12) mener den skal skildre virkeligheten og være basert på sann og hittil ukjent informasjon. Han skriver: «Enkelt fortalt skal journalisten opplyse oss om verden vi lever i, om livet vi lever, livsvilkårene og utviklingen av dem» (Njaastad 2012:12). For å imøtekomme disse kravene er det etablert flere utvalgs-kriterier og nyhets-kriterier som normer for hva en nyhet er. I gjennomgangen av nyhetsbegrepet som følger vil jeg derfor ha fokus på disse kriteriene, markert i kursiv.

3.1.1 Et tilbakeblikk på nyheten

Schudson (1978:25) peker på ‘The Penny Papers’ som den første avistypen som brakte frem nyheten slik den er i dag.

Until the 1830s, a newspaper provided a service to political parties and men of commerce; with the penny press a newspaper sold a product to a general readership and sold the readership to advertisers. The product sold to readers was "news" [...] (Schudson 1978:25).

Disse nyhetene var revolusjonerende på mange måter. For første gang tok de utgangspunkt i det *politiske, lokale og sosiale*, til forskjell fra det tidligere internasjonale og kommersielle perspektivet (Schudson 1978:22). Ettersom opplagstallene sto sentralt i ‘The Penny Press’, kunne *salgskonkurransen* føre til at sannhetsbegrepet ble utfordret (Allern 2011:25).

Teknologien spilte en stadig viktigere rolle og da telegrafene kom på banen ble nyhetsformidlingen *hurtigere* (Schudson 1978:33). Vektleggingen av det *sensasjonelle* sto sentralt, særlig i ‘Den gule pressa’ i USA. Denne sjangeren, sammen med ‘Penny Papers’, sto

også for å lansere nye temaer og en mer *folkelig tale* i nyhetsformidlingen (Allern 2011:26). På begynnelsen av 1900-tallet kom gravejournalistikk på banen, men ble i hovedsak publisert i magasiner. Videre tok tabloidavisen form med Daily News i spissen i 1919. Det forsterket nyhetskravet om *det sensasjonelle*. Senere kom også bruk av *personifisering*, *dramatisering* og *et enkelt språk* (Allern 2011:25-33).

I Norge ble nyhet etablert som sjanger 1915 (Eide 1992:28). Slik vi så under objektivitetsdebatten i forrige kapittel, fikk også nyheten en forsterket posisjon etter blant annet opphøret av partipressen (Allern 2001:17-23). På 60-tallet ble journalistikken mer aktiv i den forstand at intervjuet og reportasjen ble populære sjangre, i tillegg til at den undersøkende og dokumenterende journalistikken tok form. Journalisten skulle vise *årsaks- og virkningsforhold* og pressen tok rollen som *den fjerde statsmakt*. Nyheter får en stadig mer sentral rolle og tar over for avisens tidligere dominerende sjanger, den meningsbærende (Eide 1992:27-29). Hans Fredrik Dahl beskriver utviklingen godt med sitatet: «from views to news» (Dahl 1982:197 gjengitt i Eide 1992:29).

3.1.2 Nyhetskriterier og nyhetsvurderinger

Den historiske gjennomgangen viser oss at nyhetskriteriene har utviklet seg i tråd med sjangeren. I den senere tid har flere forskere forsøkt å samle disse trådene, eller snarere å skille dem fra hverandre, for å se nøyere på delene som utgjør helheten – nyheten.

Walter Lippmann definerte allerede i 1922 det vestlige nyhetskriteriet *oppmerksomhet*. Han mente en nyhet var avhengig av å vekke følelser og gjenkjennelse hos mottaker (Eide 1992:63). Videre står Johan Galtung og Mari Holmboe-Ruges 12 faktorer for hva som bestemmer at noe blir en nyhet sterkt. Den første faktoren er *frekvens*, hvor nyheter som stemmer med avisens publiseringstid blir prioritert. *Terskelverdi* viser til sakens intensitet som må øke i takt med nyhetene som blir publisert. *Entydighet* viser til det konkrete, *meningsfullhet* handler om kulturell nærhet og *konsonans* er hendelser avisen tror kommer til å skje og som dermed har større sannsynlighet for å bli dekket. Videre følger *det uventede*, *kontinuitet*, hvor hendelser som har fått oppmerksomhet også beholder oppmerksomheten i en viss tid, og *komposisjon*, som handler om balansen av temaer i en avis. De fire siste er *referanse til elitenasjoner*, *referanse til elitepersoner*, *personifisering* og *negativitet* (O'Neill og Harcup 2009:164-165). Disse faktorene er også gjeldende i Norge. Her har videre Østgaard (1967) vektlagt *identifikasjon* og *sensasjon*, Bech-Karlsen (1984) *eksklusivitet* og *ferskhet* og Allern (2011) *økonomi* og *kommersialisering*. I tillegg står VISAK, *vesentlig*, *interessant*, *sensasjon*, *aktualitet* og *konflikt*, sterkt blant journalister (Oltedal 2012:111).

Disse elementene beskriver derimot i større grad hva som *blir* en nyhet, enn hva som *bør bli* en nyhet. Slik sett kan de betegnes som *utvalgskriterier* snarere enn *nyhetskriterier*, som jo heller skal være krav til hva en nyhet bør inneholde. For analysen min er nyhetskriteriene det mest sentrale da jeg ikke skal vurdere verdien av nyheten i seg selv, men hvordan litterære virkemidler preger nyheten.

Njaastad beskriver i sin bok *Nyhetsjournalistikk* (2012) en modell som både rommer hva som *blir* en nyhet og hva som *bør bli* en nyhet. Her tar han utgangspunkt i *nærhet* som han definerer som det mest sentrale nyhetskriteriet (Njaastad 2012:40). Det viser seg også å stemme i hans undersøkelse av de ti største mediesakenes innhold og effekt på mottakerne (ibid:59-61). Valget av *nærhet* som begrep begrunnes med at «[...] fornemmelse av nærhet inngir en følelse av at noe er vesentlig, og mobiliserer dermed interessen for en nyhetssak» (Njaastad 2012:40). Det er videre journalistens oppgave å vise og dokumentere denne relevansen. Han ser her på fire former for nærhet: *nærhet i tid*, *konsekvensnærhet*, *nærhet i geografi* og *kulturell og emosjonell nærhet*. Den første viser til *aktualitet* og *umiddelbarhet*. Konsekvensnærhet betyr hvilke konsekvenser nyheten har for leseren, mens kulturell og emosjonell nærhet består av både konsekvensnærhet og geografisk avstand. Det handler om å føle nærhet gjennom *identifikasjon* til andre mennesker. Nærhet, og dens fire former, mener han altså kan øke og fremheve *interesse*, *vesentlighet* og *relevans* i en nyhetssak. De fire elementene påvirker hverandre, hvor opplevelsen av det nære øker leserens interesse for stoffet, som igjen fører til økt nyhetsverdi (Njaastad 2012:40-43).

For å kunne anvende nyhetskriteriene i denne oppgaven trenger vi å summere opp og danne en definisjon av begrepet. Ettersom all journalistikk sikter etter å rapportere fra virkeligheten, slik vi så i forrige kapittel, kan *sannhet* regnes som det viktigste nyhetskriteriet (Fichtelius 1997:44). Videre synes jeg Njaastads fire former for *nærhet* favner de mest sentrale nyhetskriteriene. I tillegg legger det vekt på *relevans*, det *interessante* og det *vesentlige* som er fremmet som sentrale elementer ved nyhetsjournalistikken av både Østlyngen og Øvrebø (2008) og Oltedal (2012). Et siste kriterium som kan legges til som sentralt for denne oppgaven, er at nyhetene bør *engasjere*. Dette både ut i fra oppgavens problemstilling og dens vektlegging av journalistikkens samfunnsansvar.

3.1.3 Nyhetens posisjon i dag

Slik vi har sett i dette kapittelet har teknologiutviklingen vært med på å forme både nyhetens innhold og oppbygning. Dagens medieutvikling, med blant annet internett, ser derimot ikke ut til å ha påvirket verken form eller innhold på nyheten. Men den *har* påvirket nyhetens kontekst: «[...] salget av dagsaviser har vært motivert med verdien av å holde seg oppdatert, av nyheter og aktualitet. Nå er dette i endring fordi nyhetene har funnet andre og mer effektive kanaler» (Njaastad 2012:70). Han beskriver videre at hendelsesnyheter og hva han kaller «fellesstoff» er skjøvet over til papiravisen, mens saker med høy aktualitetsverdi blir publisert på nett (ibid:71). Men dersom nyhetene har vært selve salgsgrunnet for papiravisene, hva vil da skje når nyhetene i hovedsak blir publisert på nett?

Bird og Dardenne (2009:214) mener dagens journalistikk i for stor grad baserer seg på myter og stereotyper. Her ser de på litterære virkemidler som løsningen. Fortellende journalistikk mener de, vil engasjere leserne til å ta del i samfunnet. Det å utforske dette feltet ser de på som en av de største, og mest spennende, utfordringene innen journalistikken. La oss med det gå over til å se på sjangrer og litterære virkemidler.

3.2 Sjanger

En sjanger kan enkelt forklares som ‘normer for kommunikasjon’ som vil si at både mottaker og avsender har felles forventninger til hva og hvordan sjangeren skal være (Steensen 2009:52). Roksvold definerer dette mer nøyaktig som:

[...] en formidlingskode der bestemte valg av oppbygning, stil og fortellerteknikk er avstemt etter ulike typer innhold, arbeidsmetode og sosial kontekst. Valga følger bestemte mønstre, slik at resultatene har noen fellestrekk en kan kalle typiske (Roksvold 1997:9).

Innenfor journalistikken er det vanlig å skille mellom tre hovedsjangre: nyhets-, reportasje- og kommentarjournalistikk. Nyheten har som mål å informere, mens reportasjejournalistikken skal skildre noe som har hendt på en engasjerende måte. Kommentarjournalistikken skal kommentere og drøfte det som har skjedd (Roksvold 1997:10). Nyhetsartikkel og reportasje er altså på mange måter motsetninger i journalistikken.

Selv om oppgaven fokuserer på sjangrene nyhetsartikkel og nyhetsreportasje, vil jeg i dette kapittelet beskrive sjangertrekkene uten fokus på det nyhetsaktuelle ved dem. Dette er fordi vi hittil i kapittelet har sett på nettopp denne siden ved journalistikken. I tillegg får jeg på den måten tydeliggjort de karakteristiske sjangerforskjellene. Gjennomgangen av reportasjen er mer detaljert da den tar utgangspunkt i å kartlegge de litterære virkemidlene.

3.2.1 Artikkelen

Den klassiske nyhetsartikkelen besvarer spørsmålene *hvem, hva, hvor, og når*. Deretter går den videre, utdyper og nyanserer. Den klassiske nyheten *kan* i den videre utdypingen besvare spørsmål som *hvordan* og *hvorfor*. Spørsmålene besvares så tidlig som mulig i artikkelen, som regel i tittel og første periode i ingressen [...] (Østlyngen og Øvrebø 2008:367).

Ved bruk av en slik struktur kommer det som i nyhetsjournalistikken blir ansett som det viktigste først og ingen sentrale poenger skal komme til slutt. Denne strukturen kalles *prinsippet om fallende viktighet*, men blir også referert til som *den omvendte pyramide* ut i fra dens kompositoriske form. Begge begrepene er upresise da det kan diskuteres hva som er *det viktigste* og om formen kan betegnes som en omvendt pyramide basert på artikkelens manglende avslutning. Traktmetaforen er også brukt for å beskrive formen, men jeg vil her holde meg konsekvent til *prinsippet om fallende viktighet* da jeg føler begrepet ved bruk av ordet «prinsipp» vektlegger nettopp grunnbetydningen det har for artikkelens struktur (Østlyngen og Øvrebø 2008:369).

Videre forteller definisjonen oss at besvarelse av hv-spørsmålene i tillegg til *når* er det som ansees som viktigst i nyhetsjournalistikken. Valgmuligheten definisjonen gir journalisten til å besvare *hvorfor* og *hvordan* nyheten skjedde, snevrer definisjonen inn til å gjelde hv-spørsmålene *hvem, hva* og *hvor*. Østlyngen og Øvrebø (2008:369) mener dette gir en god gjengivelse av hendelsesnyheter, men ikke nødvendigvis egner seg like godt til *talenyheter* eller *abstrakte hendelser* som vi ser mer av i dagens nyhetsbilde.

Språket er preget av en usynlig nyhetsstemme som har som mål å fortelle hva som har skjedd. Fakta og utsagn skal rapporteres, men det er opp til leseren å mene noe om det. Journalisten inntar med det en rolle som referent og allvitende forteller og stiller seg dermed *over* nyheten. Dette i kombinasjon med en nøktern tone, mener Østlyngen og Øvrebø (2008:368) gir nyhetsartikkelen preg av å være «troverdighetens anatomi». Valgfrihet i sjangeren ligger det derimot i rollen som enten aktiv eller passiv forteller. Er man passiv, lar man kildene presentere nyheten og fletter inn de ulike intervjuobjektene. En aktiv journalist presenterer informasjonen selv (ibid).

Slik viser artikkelen seg å være en godt etablert sjanger i nyhetsjournalistikken med fastsatte rammer som vi også kjenner igjen fra avisene. Med denne sjangeren etablert, la oss nå se på denne oppgavens andre sjanger, nyhetsreportasjen, som vi i tråd med dens sjangerkonvensjoner begynner å se på med et tilbakeblikk.

3.2.2 Reportasjen – et tilbakeblikk

Verdens første rapporter regnes for å være grekeren Herodot som skrev reisereportasjer basert på egne observasjoner og bruk av øyenvitner allerede for 2500 år siden. Flere av teknikkene han brukte står fremdeles sentralt innenfor sjangeren, hvor han selv var aktiv i å hente inn opplysninger og stilte meninger og informasjon opp mot hverandre for å danne en egen oppfatning av hendelsene. Han mente at det er umulig å gjengi noe eksakt slik det var og brukte derfor *jeg-form* for å vise sin subjektive tolkning (Bech-Karlsen 2007b:46-47).

En slik subjektiv form brukte også Norges første reportasjefjournalist, Aasmund Olavsson Vinje. Sammen med Knut Hamsun, Christian Krogh, Alexander Kielland og Edvard Grieg skapte han et reporterideal hvor subjektivitet ble verdsatt (Roksvold 1997:58-61). Dette møtte derimot motstand fra profesjonaliseringen av journalistrollen og teknologiutviklingen hvor spesielt radioreportasjen og fotografiet påvirket avisreportasjen (Bech-Karlsen 2007a:75-76). På 1960-tallet dominerte dokumentarreportasjen, mens perioden frem til 80-tallet blir av Bech-Karlsen kalt for «en litterær tørkeperiode» (2007b:73). 80-tallet var derimot preget av fortellende journalistikk hvor begrepet *feature* kom på banen for å beskrive karakteristiske trekk ved miljøet og temaet til saken (ibid). Men samtidig som dette skjedde, foregikk en litterær utvikling av reportasjen i USA kalt *nyjournalistikken*.

3.2.3 Nyjournalistikk og gonzo

Som en introduksjon til temaet 'nyjournalistikk' vil jeg, som nyjournalistene, starte med en fortelling. Tom Wolfe er en av retningens mest anerkjente journalister og har bidratt til nyjournalistikken både med reportasjer og bøker, som *The New Journalism* (1975). Det var derimot en tilfeldighet at han ble en nyjournalist.

Wolfe jobbet på 60-tallet som journalist i magasinet *Esquire* og hadde gjort grundig research til en sak om spesiallagde biler. Men da han skulle skrive den, fikk han skrivesperre. Redaktøren ba han derfor skrive ned alt han visste om emnet slik at en annen journalist kunne skrive saken for han. Tom Wolfe åpnet med «Kjære Bryton» og videre fulgte hele 49 sider om temaet. Redaktøren fjernet disse to ordene og lot resten stå før han sendte den i trykken. Teksten kjenner vi som 'The Kandy-Kolored Tangerine-Flake Streamline Baby', og slik var en nyjournalist født (Wolfe 1981:9-11).

Denne fortellingen er ikke relevant kun fordi den forteller historien om en nyjournalist, den sier også noe om selve essensen i sjangeren. Ordene «Kjære Bryton» viser oss at det var først da han skrev *til* noen at skrivesperren løsnet og at teksten tok form som et nyjournalistisk

stykke. Nærhet til mottaker med mål om å fortelle det man kan om et tema, formidling og det personlige var altså fra første stund viktige sider ved sjangeren.

Videre skulle flere litterære virkemidler bli løftet frem som teknikken for å skrive nyjournalistisk, som Tom Wolfes fascinasjon over *dialogen*, *scenen* og eksperimentell *tegnsetting*. Journalistene utforsket også bruken av *downstage narrator*, hvor scenen blir skildret i tredjepersons synsvinkel gjennom en av personene som er med. Dette gir leseren følelsen av å være inni hodet på karakteren med et følelsesliv, noe Wolfe forklarer som en måte å vri seg unna å være i det 'kjedelige' hodet til journalisten. Journalisten Jimmy Breslin var også sentral innenfor denne sjangeren, kjent for sin bruk av *observasjon*. Han kom til stedet før ting skjedde for å få 'modus operandi' som ga han viktige detaljer til skildringen (Wolfe 1975:23-35, 32 og 46). Detaljbruken trekker også Steensen (2009:28) frem gjennom analyse av åpningsscenen i 'Sinatra has a cold' skrevet av Gay Talese hvor han påpeker hvordan Talese bruker skildringer av «[...] detaljer som er egnet til å framkalle mye informasjon, mange bilder, hos leseren» (Steensen 2009:28). Med symbolske detaljer velger man en del for å beskrive helheten. Han vektlegger også bruken av refleksjon og *show, don't tell* hvor journalisten skal *vise* temaet gjennom skildring i stedet for å *forklare* det for leseren (Steensen 2009:30-35, 48-51).

Wolfe (1975:31) mener det største problemet blant litterære journalister var fortellerstemmen. Han påstår at den nøytrale stemmen hørtes svært gammeldags ut og kjedet leserne til døde. «This had nothing to do with objectivity and subjectivity or taking a stand or 'commitment' – it was a matter of personality, energy, drive, bravura... style, in a word...» (Wolfe 1975:31). Vektleggingen av litterære virkemidler innenfor denne retningen var ikke tilfeldig. Nyjournalistikken var svært inspirert av romanen. Wolfe skriver selv i innledningen til boken *The New Journalism* at målet til 'alle' journalister var å bli en romanforfatter, man måtte bare jobbe som journalist før man fikk *ideen* (Wolfe 1975:19-20).

«That was pure gonzo!» Slik startet sjangeren gonzo-journalistikk som ut i fra ordet betegner galmannsjournalistikk eller rølpejournalistikk (Wiedswang 1998:5). Sitatet kommer fra reaksjonen reporteren Bill Cardoso fikk etter å ha lest et stykke av Hunter S. Thompson – journalisten som fremdeles blir regnet som den fremste innenfor sjangeren. Tekstene ligger nært nyjournalistikkens reportasjeform, men er som ordet gonzo tilsier, mer vill i uttrykket. Journalisten er heller ikke redd for å bruke seg selv aktivt i formidlingen eller for å ta i bruk skjønnlitterære teknikker. Sjangeren holdt seg som en undergrunnssjanger forbeholdt musikkblader og gratisaviser fra dens oppstart i 1970 til 1990, før flere journalister prøvde seg

på sjangeren. I dag kjenner vi gonzo-journalistikk i en mer utvannet form hvor dens begreper og enkelte stilistiske teknikker kan bli brukt i reportasjer (Wiedswang 1998:5-7).

Bruken av litterære virkemidler og personlig stemme gjorde journalistikken de skrev subjektiv. Steensen omtaler derfor nyjournalistikken som «[...] intet annet enn et opprør mot objektivitetsidealet» (Steensen 2009:17). Slik gjeninnførte sjangeren den subjektive reportasjen som siden den tid har stått side om side med den objektive reportasjen, om noe slikt finnes. Steensen (2009:17) ser på dette reporteridealet som et ytterpunkt til objektivitetsidealet, to uforenelige idealer. Satt opp mot nyhetsformidling blir disse idealenes forskjell forsterket, noe som utgjør kjernen av denne oppgaven.

3.2.4 Den litterære journalistikken

Ole Sønnichsen og Mark Kramer bruker metaforen om at den fortellende journalistikken kom som en bølge fra USA til Norden ved millenniumskiftet. De påstår også her at deres bok, *Virkelighedens fortællere* ([2002] 2007) var motoren som satte det hele i gang.

Budskaper er blot, at der på den anden side af Atlanten gøres brug af en skrivemåde, der i endnu højere grad også herhjemme kan bruges i både nyhedshistorier, reportager og featureartikler – og måske være med til at give de skrevne medier en lysere fremtid, fordi fortællingen i modsætning til fjernsynets flimrende natur giver plads til indblik og eftertanke (Sønnichsen og Kramer 2007:7).

Dette mener de kan gjøres fordi litterær journalistikk fremmer nærhet og nærvær da den appellerer til følelsene i større grad enn vanlig journalistikk. Journalisten Tom French, som er intervjuet i boken, mener også det er positivt at litterær journalistikk snakker med vanlige folk da han hevder avisene bruker for mye plass på kjendiser (Sønnichsen og Kramer 2007:343-344). Når det kommer til de kritiske punktene ved sjangeren, som objektivitetsproblematikken og rekonstruksjon av hendelser, mener de at dette kan løses ved å sette informasjon om bruk av virkemidlene i en egen faktaboks. I tillegg til at journalisten er tro mot virkeligheten (ibid:75-77). I et intervju med journalisten Mitchell Zuckoff trekkes linjene over til tradisjonell journalistikk hvor han argumenterer for at skillet mellom sjangrene ikke er så stort som man skal ha det til:

Når du skriver en politihistorie og beskriver hva der skete, var du der jo heller ikke selv, men bruker bare tilfølsen ”sagde politiet”. [...] Alligevel rekonstruere du udelukkende basert på andres hukommelse og viden. Og det er også det, vi gør i fortællende journalistik. Vi beder så bare læseren om ikke at forvente at se tilfølsen ”sagde Greg” i slutningen af hvert afsnit (Mitchell Zuckoff intervjuet i Sønnichsen og Kramer 2007:77).

Om vi så skal spille videre på bølgemetaforen, kan det se ut som om deler av nyjournalistikken gikk tapt på veien over havet, eller ble vannet ut da den først kom i land.

For i dag finner vi ikke *nyjournalistikken* som en egen og anvendt sjanger. Dalviken (2005:173-174) begrunner *nyjournalistikkens* 'død' i Norden med undersjangeren *gonzo* som ble for alternativt for nordiske aviser. Men *nyjournalistikkens* bruk av litterære virkemidler påvirket derimot reportasjesjangeren hvor scene, dialog, symbolske detaljer og det å skildre historien gjennom de som handler ble stående som hjørnesteiner i dagens reportasje.

Nyjournalistikken påvirket reportasjen her i nord til å bli mer litterær og nå belønnes journalister for deres særpreg og personlige stil. Steensen definerer vår tids reportasje som *den moderne reportasjen* som han mener skal ha en «[...] god idé som umiddelbart er fengende, gode skildringer fra relevante steder, de rommer interessante mennesker som handler, de er egnet til å skape refleksjon og ettertanke, og de er godt fortalt» (Steensen 2009:20). Han understreker også at reportasjen *er* subjektiv og begrunner dette med sjangerens krav til at journalisten må være sin egen kilde, men at man kan balansere dette ved å være rettferdig (ibid:18-19). Ut i fra dette kan det også se ut som sjangeren har beholdt sin originalitet da dette var virkemidler vi så anvendt allerede ved reportasjens begynnelse.

3.2.5 Feature / Reportasje – en begrepsavklaring

Gjennomgangen av reportasjen har vist oss at sjangeren har flere ulike betegnelser. På 80-tallet kom begrepet *feature* på banen (Dalviken 2005:174). Videreutviklet til *feature-reportasjen* av Bech-Karlsen (1988) for å understreke journalistens reporterjobb som er å rapportere fra virkeligheten gjennom observasjon (Bech-Karlsen 2007b:73). Hvid definerer *feature*-begrepet ut i fra «de tre p'er: personvalg, plot og pædagogik» (Hvid 2007:9). Han knytter her sjangeren tett opp mot dramatikken med mål om å påvirke leserens følelser. Det er det menneskelige som er i fokus (Hvid 2007:9-12). Roksvold ser her på selve betydningen av ordet hvor det engelske *feature* jo kan oversettes til norsk med *særpreg*, derav *pregreportasjen* og *pregjournalistikken*. Denne formen mener han rommer «[...] teknikker som tradisjonelt hører hjemme i skjønnlitteraturen» (Roksvold 1998:21). Videre har begrepet påvirket nyhetsreportasjen som også kan betegnes som *nyhetsfeature*, som blant annet avisen *Dagens Næringsliv* bruker. Noe som kan skape ytterlige forvirring er den engelske bruken av ordet, hvor *feature* ofte brukes om det vi i Norge omtaler som reportasje. *Feature*, *feature-reportasje*, *preg-reportasje* og *nyhetsfeature* har altså samme utgangspunkt i sjangerens observasjon og reporterpreg, i tillegg til å ha som mål å skildre det karakteristiske ved et sted eller et tema – alt med et menneskelig fokus.

For å unngå forvirring vil jeg i denne oppgaven forholde meg konsekvent til et begrep. Her har jeg valgt å bruke reportasje og ikke *feature* da jeg er avhengig av et begrep som

favner flere ulike teksttyper i utvalget mitt. Både tekster som nærmer seg feature-sjangeren, preg-reportasjen eller reportasjen er altså inkludert i denne oppgaven og samlet under termen *reportasje*. I tillegg er alle reportasjene valgt på bakgrunn av aktualitet, og de kan derfor kategoriseres som *nyhetsreportasjer*. Allikevel kommer jeg for enkelthets skyld til å referere til både nyhetsartiklene og nyhetsreportasjene kun som artikler og reportasjer.

3.3 Kapittelavslutning – Nyhetens sjangrer

En nyhet, konkluderte vi med i dette kapitlet, må være sann. Den bør også oppnå en eller flere av de fire formene for nærhet; geografisk, emosjonell og kulturell, konsekvensnærhet og nærhet i tid. Dette vil, i følge Njaastad (2012), gjøre nyheten interessant, relevant og vesentlig. Videre la vi til at den bør være engasjerende. Sjangeren artikkel følger en fastsatt struktur etter *prinsippet om fallende viktighet* hvor den tar sikte på å besvare hva, hvem, hvor og når tidlig i teksten. De litterære virkemidlene innenfor reportasjesjangeren er bruk av scene, dialog og symbolske detaljer. I tillegg til bevisst bruk av alternative synsvinkler, som *downstage narrator* og *jeg-form*. Til sist så vi av begrepsavklaringen at analyse materialet til tross for å innfri kravene til *nyhetsartikkel* og *nyhetsreportasje*, for enkelthets skyld vil refereres til som artikkel og reportasje i denne oppgaven.

Den historiske utviklingen av begrepene peker på at nyhet og litterære virkemidler er fleksible begreper. Det gir et interessant utgangspunkt for analysen hvor vi skal se på mulighetene for å videreutvikle begrepene. For å gjøre dette trengs et metodisk rammeverk som jeg i neste kapittel vil gjøre rede for.

4. Metode

Problemstillingen spør etter *hvordan litterære virkemidler preger nyhetsformidlingen*. Det er språket og teksten som er i fokus. Jeg vil ikke se på intensjonene til journalisten, avsenderen i kommunikasjonsprosessen, eller hvordan teksten oppleves av leserne, mottakerne. Dette er også interessante momenter, men krever omfattende publikumsundersøkelser for å kunne gi generaliserbare svar. Interessen min ligger i den journalistiske teksten. Utgangspunktet for en slik analyse er *et syn på språket*, en oppfatning om hva det er og hvordan vi forholder oss til det. Første del av dette metodekapittelet vil derfor forsøke å besvare *hva er språk?* Her vil jeg først trekke noen linjer til hermeneutikken før vi ser mer grundig på semiotikken. Videre trenger vi *analyseredskaper* som kan fortelle oss *hvordan forske på språk?* Her vil jeg presentere metodene retorikk, stilistikk og narratologi. Dette utgjør hovedmetoden i oppgaven og vil både fortelle om strukturen av analysekapitlene og den analytiske fremgangsmåten. Til sist trenger vi et analysemateriale som vi kan undersøke og her vil jeg besvare *hva og hvorfor skal vi se på denne type språk?* Her vil jeg redegjøre for utvalget og tekstanalysen.

4.1 Synet på språk

Slik vi har sett i de to foregående teorikapitlene, tar problemstillingen for seg forholdet mellom språk og virkelighet. Dette ser vi både i form av objektivitets- og sannhetsidealet, men også i form av sjangerkriterier. I dette kapittelet vil vi se at det også er relevant for fortelleteknikker og -teori som retorikk, stilistikk og narratologi. Jeg vil derfor starte metodekapittelet med å se på hermeneutikk og semiotikk.

Utgangspunktet for forskningen er et hermeneutisk perspektiv da formålet er å øke *forståelsen* av tekster fremfor å forklare fenomener ved å måle dem slik naturvitenskapen gjør. «En hermeneutisk tilnærming legger vekt på at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at fenomener kan leses på flere måter» (Thagaard 1998:35). Et slikt utgangspunkt har jeg da jeg ser på alternative måter å uttrykke virkeligheten – nyheten – på. For å øke forståelsen bruker jeg *tolkning* som metode hvor jeg ser på deler av tekst for å forstå helheten og bruker helheten, teksten, for å forstå enkeltelementene. Dette er *den hermeneutiske sirkel* som viser til at tolkning skal danne en sirkel av forståelse. Ettersom denne tolkningen er basert på mine observasjoner, vil den være preget av mine *forforståelser* også kalt *for-dommer*. Dette gjør analysen *subjektiv*, men innenfor hermeneutikken blir ikke en slik vinkling sett på som negativt for resultatenes validitet. Tvert om, *forforståelse* er nødvendig for å gjennomføre tolkningsarbeid (Østbye m.fl. 2007:280-281, Eide 1992:15).

4.1.1 Semiotikk

Semiotikk er tegnlære og er relevant for denne oppgaven da den tar opp forholdet mellom språk og virkelighet på et makronivå. Jeg vil i oppgaven se på semiotikk som en samlebetegnelse av både Charles S. Peirces definisjon om tegnlære og Ferdinand de Saussures semiologi (Østlyngen m.fl. 2007:61). Først la oss se nærmere på de to retningene.

Saussure mener all kommunikasjon foregår gjennom tegn. Tegn har en uttrykkside, en fysiske form, og en innholdsside, en betydning. Disse to sidene kobles sammen ved hjelp av koder om hvordan ting henger sammen. Skriftspråkets tegn kan kalles konvensjonelle fordi det ikke er en naturlig forbindelse mellom tegnet og hva det viser til. På den måten kan det også dannes denotasjoner, en umiddelbar betydning, og konnotasjoner, medbetydninger, av tegnet. Denne teorien ble utviklet av Louis Hjelmslev på 1930-tallet og videreført av Roland Barthes i 'Bildets retorikk' fra 1964 hvor han ser på konnotasjoner i bilder og konkluderer med at konnotasjoner er kulturelt betinget. Videre settes språket inn i et system, *langue*, som tekstene, *parole*, må forholde seg til. Charles S. Pierce så på tre typer tegn ut i fra hvilken relasjon de har til virkeligheten. *Symboler* så han på som konvensjonelt. *Det indeksikalske tegnet* som et spor av noe, indisium. *Ikoniske tegn* kjennetegnes av likheten de danner til det de står for (Østbye m.fl. 2007:61-63).

Semiotikken kan vi med det se i sammenheng med et idealistisk syn på språket hvor gjenstander får sin 'virkelighetstilstand' og 'eksistens' gjennom oss. I motsetning til den realistiske inngangen som mener det finnes en virkelighet som er uberørt av oss. Et slikt syn får, som vi så i kapittel 2, utslag i objektivitetsspørsmålet, hvor realistene mener en slik objektiv virkelighet kan formidles gjennom et nøytralt språk, mens idealistene mener vi, og dermed språket, er utgangspunkt for forståelsen, ja for selve virkeligheten (Bergström og Boréus 2005:20-22). Et slikt syn ilegger språket stor betydning da det *skaper* virkeligheten og vår forståelse av den. Denne holdningen gir med det en spennende inngang til tekstanalysen.

Ut i fra Norman Faircloughs to retninger er denne oppgavens analyse typisk lingvistisk rettet mer enn samfunnsvitenskapelig. Men den lingvistiske retningen ser også på kommunikasjonens kontekst. Svaret på problemstillingen min ligger i tekstene selv og tekstene sett i sammenheng med sjangerkonvensjonene, snarere enn hos mottaker eller sender. Samtidig er et syn på språket som styrende for måten vi oppfatter samfunnet på, en nødvendig forutsetning for å vektlegge nyhetens verdi på en slik måte jeg velger å gjøre i denne oppgaven. Derfor kan man si at analysen heller har en lingvistisk diskurs som *utgangspunkt* (Østbye m.fl. 2007:64-66).

Tegnene må også fraktes, som et budskap, fra avsender til mottaker. Disse tre elementene utgjør fundamentet for en kommunikasjonsprosess. Men kommunikasjonen er preget av flere elementer enn disse. Her synes jeg Roman Jakobsons kommunikasjonsmodell, til tross for kritikken om å være for lineær, fanger et viktig element, nemlig relasjonen til virkeligheten. Han ser her på hvordan teksten har røtter i virkeligheten, men at den gjennom kontakt med mottaker, avsender, medieformatet og kodeprosessen samtidig beveger seg bort fra virkeligheten til en metaspråklig funksjon. Denne metaspråklige funksjonen betegnes som *kode* og er språkets tegnsystem av blant annet følelser, tanker og vilje. Disse metaspråklige sidene ved kommunikasjonen er sentrale for denne analysen som ser på hvordan litterære virkemidler *preger* nyhetsformidlingen (Fabricius og Roksvold 2008:25-27).

4.2 Analyseredskaper

I denne andre delen av kapittelet skal jeg forsøke å besvare *hvordan forske på språket?* Ettersom det ikke finnes en oversikt over alle litterære virkemidler, noe som heller ikke ville vært hensiktsmessig, er metoden avhengig av å ta utgangspunkt i tekstutvalget og ut i fra det finne frem til hvilke virkemidler som blir brukt og hvordan dette preger nyhetsformidlingen. Til det trengs analyseredskaper. Basert på utvalget er det retorikk, stilistikk og narratologi som egner seg best. Jeg begynner med retorikken da den fungerer som en overordnet metode.

4.2.1 Retorikk

Retorikk er læren om effektiv språklig kommunikasjon. Det vil si at budskapet når effektivt frem til mottaker (Fabricius og Roksvold 2008:32). Fabricius og Roksvold (2008:32-34) trekker frem likheter mellom retorikken og journalistikken. Den klassiske retoriske tale skal opplyse, *docere*, påvirke, *movere* og underholde, *delectare*. Dette ligner journalistikkens mål om å informere, vurdere og underholde. Både journalistikken og retorikken handler om å kommunisere et budskap på en slik måte at noen ønsker å lese og forstår det.

Aristoteles' utgangspunkt for retorikken var en kombinasjon av den tidligere relativistiske måten å se på språket på og logikken. Han mente at retorikkens oppgave ikke er å overbevise noen, men i hvert enkelt tilfelle å vise de overbevisende momentene som finnes. Han så altså på innhold og form som uadskillelige og retorikken har med det likhetstrekk med diskursanalysen og hermeneutikken, som vi så på innledningsvis, da det handler om tekst i kontekst, å se deler i lys av helheten og helheten i lys av delene (Fabricius og Roksvold 2008:16-17).

Etter Aristoteles' strukturering av retorikken i boken *Retorikken*, fulgte flere systematiseringer. Her vil jeg spesielt vektlegge to av dem som er relevante for analysen. Den ene er utviklingen av de tre appellformene logos, etos og patos. De har sitt opphav i de tre klassiske taleformene: den juridiske, festtalen og den politiske talen. Logos handler om å appellere til fornuften uavhengig av følelsene. Etos handler om tillit til taleren, i dette tilfellet journalisten, mens patos handler om lidenskap og appellerer til følelsene våre. Målet er at talen, eller her den journalistiske teksten, skal bevege mottakeren. Satt opp mot en moderne kommunikasjonsmodell er logos knyttet til budskapet, etos til avsenderen og patos til mottakeren (Fabricius og Roksvold 2008:22-25).

Den andre systematiseringen er inndeling av retorikken i fem disipliner. Denne springer ut av Herennius-retorikken publisert i fire bøker ca. 86-82 f.Kr.. Den første er inventio, som handler om å finne stoff, den andre er dispositio som er å strukturere stoffet og den tredje kalles elocutio hvor man gir stoffet en språklig form med mål om å påvirke mottakeren. De to siste er memoria, å huske det, og actio, å fremføre det (Fabricius og Roksvold 2008:18). Ser vi på de tre første fasene samsvarer disse med de journalistiske arbeidsfasene for å skrive journalistiske tekster. I analysene ønsker jeg å se på teksten både ut i fra delene og helheten, og jeg har derfor delt inn analysen etter disse tre arbeidsformene som hver for seg peker på en sentral del av teksten, og hvor de til sammen utgjør hele teksten.

4.2.2 Stilistikk

Ordet 'stil' kommer fra det greske ordet 'stylos' som betyr skriftstift (Cassirer 1986:179). Når vi nå bruker ordet er det altså, stilistisk nok, i overført betydning som 'en måte å skrive på'. Stilistikken har røtter helt tilbake til retorikken hvor Aristoteles' bøker *Retorikk* og *Om diktekunsten* la grunnlaget for retningen. For ikke å snakke om *Om den store stilen*, hvor forfatteren er uviss, og *Om dikteren* av Cicero (ibid). De fem arbeidsfasene, som jeg omtalte over, fungerte lenge som den viktigste rettesnoren for forfattere. Cassirer (1986:180) mener det ikke var før i romantikken, da ulike sjangre tok form, at forfatterne startet å bevege seg utenfor retorikkens normer – og over til blant annet stilistikken.

Videre tok stilistikken to hovedretninger. Den første var på 1800-tallet med den tyskidealistiske skolen hvor dens grunnlegger Wilhelm von Humboldt og filosofen Wilhelm Wundt var sentrale personer. Den andre var på 1900-tallet med Leo Spitzer og hans omdiskuterte metode om å følge intuisjonen kalt 'etymon spirituell'. Denne retningen fokuserte mest på enkeltverk, mens den andre vektla synet på språket som helhet, basert på blant annet Saussures språkteori. I dag er stilistikk delt mellom en retning som søker å

kartlegge tekster ut i fra statistiske metoder, også kalt makrostilistikk, og dens motsats, mikrostilistikk, som heller beskriver nyanser og bruker tolkning av innhold og dets mening som metode (Cassirer 1986:13, 179-181). Det er den sistnevnte som brukes i denne oppgaven.

Både Gall Jørgensen (1996) og Cassirer (1986) definerer stilistikk som relasjonen mellom tekstens innhold, tekstens *hva*, og dens form, tekstens *hvordan*. Hvor begge påpeker at stilanalysens styrke ligger i å kunne si noe om tekstens innvirkning på mottakeren. Ut i fra dette kan vi derfor forstå stilistikk som forholdet mellom tekstens innhold, form og effekt (Gall Jørgensen 1996:11-14, 20 og 151, Cassirer 1986:10-11, 17 og 19). Ettersom problemstillingen spør etter *hvordan* formen på nyhetstekster preger *hva* den formidler, og dermed indirekte hvilken effekt dette kan ha, er stilistikken en egnet metode. Nyhet i min analyse kan altså sees på som stilistikkens *hva*, mens sjanger er stilistikkens *hvordan*.

Det finnes fem hovedretninger innenfor stilistikken. Det er den normative, distinktive, deskriptive, interpretative og den argumentative. Denne analysen tar utgangspunkt i den distinktive som handler om å skille to sjangre fra hverandre. Dermed bruker jeg også den deskriptive som er å beskrive tekstene fra en stilistisk synsvinkel. Det samme gjelder for den interpretative retningen da den er fortolkende. Den normative stilistikken er mer regelbundet og ser på sjangerkjennetegn som normer for hvordan fortelle i en kontekst. Den normative og den argumentative er mindre sentrale i analysen (Cassirer 1986:12-15, Gall Jørgensen 1996:18-20).

Lik den hermeneutiske sirkel er det også innenfor stilistisk analyse viktig å se på delene i lys av helheten, forklart gjennom metaforen 'Pytt i Panne' (Cassirer 1986:55). En metafor som også gjenspeiler inndelingen av analysekapitlene hvor jeg først vil se på tekstens helhet og deretter plukke ut delene for å kunne si noe til slutt om helheten.

4.2.3 Narratologi

Narratologi, læren om strukturen til fortellende tekster, sprang ut fra den franske strukturalismen mot slutten av 60-tallet med Gérard Genettes *Discours du récit* (1972) og Tzvetan Todorovs arbeider noen år tidligere. Mieke Bal står i dag sentralt med boken *Narratology* (1997) hvor han bruker tredelingen tekst, story og fabula for å analysere tekster. I Norge er tilnærmingen kjent under termen *fortelle-teori* med blant annet Aaslestad (2008). Bal og Aaslestad har en noe ulik inndeling av narratologien. Jeg vil her bruke Aaslestad som en overordnet struktur, men for enkeltelementene også veksle til Bal.

Hovedforskjellen mellom stilistikk og narratologi ser vi allerede i narratologiens røtter, hvor den er basert på Saussure som søker etter å finne betydning i teksten selv, dens interne

relasjoner. Den russiske formalismen står også sentralt i narratologien, frontet av Jakobson som vi under 'Semiotikk' så kommunikasjonsmodellen til. Denne retningen tok avstand fra forfatteren og hans innvirkning på verket og så heller på hva de kalte *litterariteten*, altså litteraturens særegne språkform: «Hva er det som gjør litteratur til litteratur?» (Aaslestad 2008:11). Fra strukturalismens syn på språket som system, ser narratologien på fortellingens strukturer. Metoden er dermed i mindre grad opptatt av forhold utenfor teksten, som forfatter og leser, som jo er stilistikkens hovedfokus (Aaslestad 2008:11-13).

Narratologien baserer seg på fortellende tekster, hva Aaslestad (2008:25) definerer som en tekst med handling. Fortelling bygger i sin tur på et utvalg av hendelser fra virkeligheten som settes i en sammenheng. Altså har fortellingen to nivåer: det fortalte, *fortellingen*, og det som det fortalte referer til, *historien* (Aaslestad 2008:22-28). Aaslestad (2008:25-28) tilfører i tillegg et tredje nivå, kalt *narrasjonen*, som er fortellerhandlingen eller en fiktiv situasjon hvor handlingen inntreffer. Bal (1997:101-102) definerer fortellingen som *fabula* og historien som *susjett*. Jeg velger her å bruke Aaslestads definisjoner. Metoden egner seg derfor til min analyse av reportasjene da det er nettopp handling, her nyheten, uttrykt gjennom narrasjon, reportasjens form, som er analysegrunnlaget.

Det som skiller narratologien fra andre tekstbaserte metoder er at den setter de fortellertekniske observasjonene i helhetlige systemer. Et fenomen blir kun interessant dersom det blir analysert i *hele* teksten og ikke kun nevnes ved enkelttilfeller. Aaslestad (2008:13) påpeker her narratologiens positive side som er en grundighet med resultat i systematikk, mens de negative sidene er at systemene ofte kan bli større enn hva som er av reell interesse. Bal (1997:14) påpeker at narratologi sjelden blir anvendt i studier av ikke-narrative tekster, noe han mener er en mangel innenfor utviklingen av narratologien. Utfordringen, som jeg selv merket, ved å bruke metoden på ikke-narrative tekster som journalistikk, er at narratologien som helhet blir for omfattende. Jeg vil, som Aaslestad (2008:13), heller benytte meg av narratologien som en *veiviser* til hvordan tilnærme seg en fortellende tekst. Her vil jeg bruke noen av dens kataloger presentert av Aaslestad (2008) og Bal (1997) som rekkefølge, hurtighet, frekvens, fokalisering og fortellestemme. Disse vil jeg videre se i tenkt relasjon med mottaker, altså i en stilistisk retning. Metoden er derfor verken en helhetlig narratologisk undersøkelse eller stilistisk, men de to utgjør viktige redskaper for analysen.

4.3 Analysemateriale og det metodiske opplegget

Vi har nå sett hvordan synet på språket er i denne oppgaven og hvilke analytiske redskaper jeg anser som relevante for analysen. Jeg ønsker i denne siste delen av kapittelet å gi svar på hva analysematerialet for oppgaven er og hvorfor dette er relevant for å besvare problemstillingen min. Ettersom den spør etter *hvordan* virkemidlene preger formidlingen og *hvilke* virkemidler som blir brukt, sikter jeg etter å gi en analytisk beskrivelse i stedet for å generalisere. Målet er her å komme frem til en «[...] helhetlig forståelse av spesifikke forhold» (Grønmo 2004:245), som i denne oppgaven er hvordan litterære virkemidler preger nyhetsformidlingen. *Det metodiske opplegget* blir dermed kvalitativ innholdsanalyse. Jeg starter her med å beskrive utvalget før vi ser på selve tekstanalysen til slutt.

4.3.1 Utvalget

For å besvare problemstillingen var jeg avhengig av et utvalg som både forteller om nyheten og litterære virkemidler. Derfor satt jeg sjangeren oftest brukt i nyhetsformidling, artikkelen, opp mot den sjangeren hvor litterære virkemidler oftest blir brukt, reportasjen. Dersom de begge også tok utgangspunkt i samme nyhetshendelse, ville kontrastene tre tydelig frem i analysen. Jeg valgte derfor å bruke slike par dannet av en artikkel og en reportasje som begge formidler samme nyhet, kalt *analysepar*. Definisjonene av artikkel, reportasje og nyhet tar utgangspunkt i den gitt i teorikapittelet, men i noe forenklet form for å favne flest mulig saker og dermed få et bredt utvalg.

Neste spørsmål blir *hvor skal analyseparene hentes fra*? Det første kriteriet var norske aviser, ettersom jeg skulle utføre næranalyse av tekst og dermed er avhengig av å mestre språket godt. Det neste kriteriet var papiraviser, altså ikke nettbaserte. Dette valgte jeg ut i fra motivasjonen for problemstillingen som vi så i kapittel 1, hvor papiravisenes nyhetsformidling opplever et sterkt press fra nettavisene. Min analyse og tematikk springer ut fra denne utfordringen med en motivasjon om å utforske alternative måter å formidle nyheter på. Om de alternative formidlingsformene deretter brukes på nett eller papir, er ikke det som er relevant her. For å spisse søket ytterligere valgte jeg ut avisene Aftenposten, Dagbladet og Dagens Næringsliv, da disse presenterer ulike profiler og inntjeningsformer. Avisenes bakgrunn har ikke noe å si for analysen min direkte, men jeg gjorde allikevel et bevisst valg fra starten for en mer strukturert analyse.

Jeg ønsket å finne analysepar fra avisenes daglige nyhetsdekning, det vil si ikke fra helgebilag eller magasiner. Det viste seg derimot å være vanskelig å finne slike analysepar i norske papiraviser. Jeg startet søket i A-tekst hvor jeg først søkte etter bestemte hendelser det

ville være sannsynlig at hadde blitt dekket både litterært og som artikkel. Søkeperioden begrenset jeg til ett år. Problemet jeg støtte på var mangelen på reportasjer som baserte seg på noe som kunne kategoriseres som nyhetsaktuelt. Jeg utvidet derfor søket både i tid, fra 2010 til 2012, og ved å gå over til å se på magasinformatene til aviser. Til tross for at jeg ønsket å ha med alle tre avisene i utvalget, fant jeg ingen nyhetsaktuelle reportasjer i Dagbladet og har kun brukt artikler herfra. Utvalget av reportasjer er derfor kun fra Dagens Næringsliv og Aftenposten, hvor førstnevnte dominerer. Ved enkelte tilfeller var det flere artikler om samme nyhet som reportasjen presenterte, og i disse tilfellene valgte jeg den artikkelen som var publisert nærmest i tid til reportasjen.

Det totale antallet jeg endte på etter søket var 32 analysepar. Jeg brukte her metoden om *det teoretiske metningspunktet* som inntreffer når datamaterialet ikke lenger tilfører noe nytt eller relevant for problemstillingen. Jeg groanalyserte derfor først det totale antallet analysepar hvor jeg rangerte parene etter hvilke som hadde størst sannsynlighet for å vise noe interessant og spesielt i forhold til problemstillingen. Dette ble vektlagt fremfor mer kvalitative innretninger som at de var publisert i en gitt periode, avis eller presenterte ulike nyhetssaker som innenriks, utenriks, kultur osv. Dette har jeg gjort fordi jeg ønsker å gå i dybden og gi en nyansert analyse fremfor en overfladisk gjennomgang av flere reportasjer og artikler. Etter denne rangeringen begynte jeg å næranalysere det første paret, deretter det andre osv. Helt til jeg kom frem til det teoretiske metningspunktet. Dette oppsto ved analysepar 14. Her er også mindre litterære reportasjer inkludert i utvalget som gjør utvalget realistisk og er med på å minske risikoen at for mitt perspektiv som forsker skal påvirke tolkningen (Grønmo 2004:192).

4.3.2 Tekstanalysen

Med et utvalg klart starter tekstanalysen. Her har jeg brukt en blanding av induktiv og deduktiv metode. Det vil si at jeg har forsøkt å forholde meg åpen i møte med tekstene for å se hvilke kategorier som utmerket seg *ut i fra teksten selv*. Dette har jeg gjort for å ha muligheten til å oppdage nye og uforutsette empiriske fenomener. Med et slikt startpunkt siktet jeg etter å finne svar på problemstillingens *hvilke virkemidler blir brukt?* Deretter så jeg deduktivt på materialet og sammen med teori utformet kategorier basert på fenomenenes felles egenskaper (Grønmo 2004:247). Med kategorier etablert, altså ulike litterære virkemidler, gikk jeg tilbake til analyseparene og analyserte nærmere hvordan det enkelte virkemiddelet preger nyhetsformidlingen. For å finne ut av dette sammenlignet jeg formidlingen i reportasjen med den i artikkelen. I tillegg så jeg på nyhetsformidlingen

generelt i reportasjen og hvordan virkemiddelet formidlet den spesifikke nyheten. Analyseparene var altså svært relevante for å kunne svare på problemstillingen, med andre ord for å oppnå validitet i analysen (Østbye m.fl. 2007:118).

De analyserte tekstenes originalformat var pdf-filer enten av avissiden, slik de ble publisert, eller mer sporadisk satt sammen for A-teksts søkemotor. For å kunne referere til eksakte deler av tekstene i analysen delte jeg derfor inn hver enkelt tekst i segmenter, hvor segmentet betegner en setning. For å skille tekstutdragene sjangermessig betegner «a» i refereringen artikkel og «r» reportasje. En typisk referanse i teksten vil da se slik ut (56/04r) hvor 56 viser til segment 56, 04 til analysepar 04 og r til reportasje. Alle de 14 analyseparene ligger vedlagt i segmentert form og kan derfor brukes som oppslagsverk om man ønsker å gå dypere inn i en tekst eller se konteksten til enkelte utdrag. Med tanke på plass har jeg her fjernet eventuelle faktabokser da de tok mye plass uten å bli henvist til i oppgaven. Faktaboksene ga informasjon om tematikken og ikke etiske opplysninger om bruken av virkemidlene, og var derfor ikke relevante for analysen. Jeg har oppgitt tilstrekkelig informasjon om hver tekst slik at de er mulige å finne med faktabokser i A-tekst.

Det er videre viktig å klargjøre for at jeg i denne oppgaven kun ser på tekst i betydningen språklig tekst, altså ikke bilder eller andre ikke-lingvistiske tegn (Bal 1997:4). Det vil si at jeg ikke ser på fotografier, illustrasjoner eller layout i artiklene og reportasjene. Dette er fordi problemstillingen spør etter *de litterære virkemidlene sitt preg*, noe jeg ikke anser for å være bildebruk. Bildebruk er allikevel en sentral del av reportasjen, og flere lærebøker i reportasjelijournalistikk vektlegger dette som en viktig del av sjangeren (se Steensen 2009 og Bech-Karlsen 2007a). Her har jeg derimot valgt å holde meg til en avgrenset tolkning av problemstillingen for å kunne få en konsis og helhetlig analyse som heller kan gå i dybden på enkeltelementer.

I hermeneutisk forstand begynner jeg i kapittel 5 med å presentere helheten av analysematerialet hvor jeg gir en presentasjon av de 14 analyseparene. I kapittel 6, 7 og 8 blir analysen gradvis mer detaljert hvor vi går i dybden på de enkelte litterære virkemidlene og drøfter hvordan de preger nyhetsformidlingen. Altså tegner jeg først et riss i kapittel 5, så sirkler jeg inn mot næranalyse for å utvikle en gradvis mer faglig påvisning av virkemidlene.

5. Presentasjon av analyseparene

Som en opptakt til de neste tre kapitlene vil jeg i dette kapittelet beskrive de 14 analyseparene. Jeg vil her gå systematisk gjennom hvert par, fra 01 til 14, hvor jeg først presenterer den aktuelle nyheten, deretter beskriver reportasjen, så artikkelen og til slutt sammenligner begge tekstene. Denne rekkefølgen, med reportasje først og så artikkel, er en struktur jeg vil være konsekvent på i resten av oppgaven da det er reportasjens bruk av litterære virkemidler som er utgangspunktet for analysen.

Beskrivelsene av analyseparene har som mål å vise det intuitive ved tekstene med henblikk på hva som umiddelbart skiller sjangrene og preger nyhetsformidlingen. Det er førsteinntrykket av tekstene som her er presentert. Ettersom de litterære virkemidlene først introduseres i de neste kapitlene, har jeg i stedet brukt mer generelle termer for å beskrive innholdet. Nyhetskriteriene og artikkelens struktur, som vi så på i teorikapittelet, er sentrale. I tillegg har jeg satt opp motsetningspar som hypoteser på hvordan nyhetsformidlingen vil prege sjangrene. Her med reportasjens hypotetiske egenskaper først og deretter artikkelens: *nærhet/avstand (identifikasjon), nærvær/fravær (tilstedeværelse), spesiell (case)/generell, personlig/politisk, kontekstuell/døgnaktuell, subjektiv/objektiv, handling/institusjoner, spenning/informasjon og vist (show)/forklart (tell).*

Analysepar 01: ‘Til siste mann’ og ‘Blodig bykrig om kontrollen’

Inspirert av den arabiske våren i 2011 startet et lignende opprør i Syria med mål om å avskaffe styret og den sittende presidenten Bashar al-Assad. Opprøret startet som fredelige demonstrasjoner hvor regimets hær svarte med vold. Høsten samme år ble opprørerne mer organiserte og volden og konflikten eskalerte. Nyheten i dette analyseparet er et sammenstøt mellom regimets hær og opprørsbevegelsen ‘Den frie syriske hær’. Artikkelen tar for seg en slik hendelse i forstedene utenfor Damaskus 30. januar 2012, mens reportasjen rapporterer fra en skuddveksling i landsbyen Ain al-Baida publisert fem dager senere.

Reportasjen ‘Til siste mann’: Reportasjen formidler nyheten gjennom et case som handler om en gruppe navngitte opprørssoldater. En av dem, Youssuf Wassouf, introduseres i ingressen og vi følger han videre gjennom hele teksten. Dette skaper nærhet til nyheten. Både tittelen og første del av ingressen viser til den kontekstuelle siden av nyheten da de refererer til holdningen blant soldatene i gruppen som er så motivert til å krige at de vil ‘kjempe til siste mann’. Dette personfokuset skaper også en vinkling i nyhetsformidlingen da vi bare får høre om nyhetshendelsen fra en side i konflikten. Reportasjen oppleves som spennende fordi

informasjonen om nyheten blir porsjonert ut over i teksten og vi må vente helt til siste avsnitt før vi får høre hvordan det går med Wassouf. Både hendelsen og tiden frem mot den blir skildret gjennom scener av journalisten. Vi får vite om kontekst og detaljer, informasjon om nyheten vi vanligvis ikke får, som hva de gjør på kvelden, hvordan de øver på en slette og hvordan de frakter medisiner og mat. Journalisten intervjuer underveis flere av opprørerne og gjennom dem får vi høre tanker og meninger om krigen og nyhetshendelsen. Slik blir vi *vist* nyheten i stedet for å få den *forklart* gjennom faktainformasjon.

Artikkelen ‘Blodig bykrig om kontrollen’: Nyheten blir her, som vi ser av tittelen, umiddelbart satt inn i en føljetong av andre lignende hendelser i Syria. Ingressen fokuserer derimot på det døgnaktuelle og gir faktaopplysninger om antall drepte og hvor det skjedde. Partene i konflikten blir presentert gjennom navn på grupper, som Den arabiske liga og ‘observatørene’, og det blir ikke fortalt om andre enkeltpersoner enn lederen for Den arabiske liga. Slik får nyhetsformidlingen et politisk og institusjonelt preg, noe som gir artikkelen et objektivt uttrykk understreket av årsaksforklaringen som også er politisk vinklet. Mangelen på informasjon fra noen som er berørt av nyhetshendelsen gir også fravær og skaper avstand mellom leser og nyhetshendelsen. Språket er presist og nøytralt, men bruken av flere benevnelse på de ulike partene i konflikten skaper forvirring da de ligner hverandre og ikke nødvendigvis er kjent for leserne. Artikkelen følger prinsippet om fallende viktighet, men de fire første setningene i første avsnitt gir bakgrunnsinformasjon og bryter dermed mønsteret.

Sammenligning: Hovedforskjellen mellom tekstene er reportasjens fremstilling av nyheten gjennom et case, mens artikkelen gir en mer generell orientering om hendelsen. Språket skiller seg også ved å være nøytralt i artikkelen og mer skildrende i reportasjen, noe som igjen fører til mer nærhet og nærvær i reportasjen enn i artikkelen. Selve nyhetshendelsen blir også skildret gjennom handlingsbeskrivelser i reportasjen, mens det er det politiske og institusjonelle som er sentralt i artikkelen. Artikkelen viste også bakgrunnsinformasjon, men det kontekstuelle er i større grad understreket i reportasjen.

Analysepar 02: ‘Askemaskinen’ og ‘Aske stoppet norsk fly’

Nyheten i dette paret er vulkanutbruddene fra Eyjafjallajökull på Island i 2010. Det første utbruddet kom 20. mars og det andre 14. april. Det siste slapp ut store mengder aske som videre hindret flytrafikken i Nord-Europa. Artikkelen ble publisert i Aftenposten dagen etter det andre utbruddet, mens reportasjen kom på trykk ni dager senere i Dagens Næringsliv og tar for seg begge utbruddene og konteksten.

Reportasjen ‘Askemaskinen’: Reportasjen ser på konteksten rundt vulkanutbruddet og har ikke et døgnaktuelt fokus. Nyheten blir i hovedsak formidlet gjennom en navngitt person som er intervjuet. Slik får nyhetsformidlingen et personlig preg samtidig som den også er subjektiv ved at vi kun får høre denne siden av saken. Reportasjen åpner med en scene med hovedpersonen og området rundt vulkanen blir også skildret. Ellers dominerer informasjon og sitater. Vulkanen beskrives på en slik måte at den har menneskelige egenskaper og dermed har den også aktørrolle i reportasjen. Dette skaper spenning da det legges opp til at vulkanen kan redde Island samtidig som det er knyttet usikkerhet til et nytt utbrudd. Norge blir ikke koblet opp mot nyhetshendelsen, men nærhet oppleves allikevel gjennom skildringer.

Artikkelen ‘Aske stoppet norsk fly’: Artikkelen fremmer som vi ser av tittelen, nærhet til nyheten ved å trekke frem Norge og det tidsaktuelle i saken. Nyheten blir her satt i sammenheng med luftrommet og flytrafikken hvor kilden til saken er pressesjefen i Avinor. Dette gir formidlingen et institusjonelt preg. Lenger ut i teksten får vi høre om konsekvenser av utbruddet, som at vannet stiger og folk blir evakuert. Informasjonen blir gitt gjennom intervju med Baldur Sigurdsson som er polititalsmann og fra nettstedet Iceland Review. Vi får altså presentert nyheten gjennom ledere og talsmenn og ikke de som er berørt. Til sist i saken får vi også høre om det første vulkanutbruddet, noe som setter nyheten i kontekst. Språket er presist og kort, og det er brukt få adjektiver og skildringer. Intervjuene blir referert til gjennom sitater. Informasjonen følger prinsippet om fallende viktighet og teksten fremstilles med det nøytralt og objektivt. Noe som derimot forvirrer, er at informasjon gjentas, som i andre avsnitt hvor det blir fortalt at 800 mennesker er evakuert det er usikkert om dette er en gjentakelse av selve nyhetshendelsen, eller om det er snakk om et annet vulkanutbrudd.

Sammenligning: Artikkelen er døgnaktuell og ser på de institusjonelle sidene ved nyheten, mens reportasjen er kontekstuell. Vinklingen i reportasjen skaper spenning, men preger den også subjektivt. Artikkelen har her en mer objektiv formidling hvor vi kun får presentert generelle fakta. Spenningen er også mindre enn i reportasjen blant annet på grunn av at den følger prinsippet om fallende viktighet, mens reportasjen holder tilbake informasjon.

Analysepar 03: ‘Støres Diplomiathlon’ og ‘Støre: vi fikk nordmannen ut’

Dette paret handler om utenriksminister Jonas Gahr Støre og hans innsats i Midtøsten. Tekstene er publisert med en dags mellomrom i mars 2012. Artikkelens nyhet er at et utreiseforbud er opphevet. Utreiseforbudet har den norske Høyre-politikeren Christian Angell blitt pålagt av Egyptiske myndigheter etter å ha arbeidet for en amerikansk organisasjon i

Egypt. Reportasjen har her en bredere tematikk hvor nyheten er utenriksministerens rundreise i Midtøsten. Begge sakene er publisert i Aftenposten. Det kommer frem i reportasjen at journalistene har samarbeidet om artikkelen. Reportasjefjournalisten har gitt informasjon om Støres syn på opphevelsen av utreiseforbudet. Dette skriver journalisten direkte i reportasjen. På den andre siden øker artikkelen reportasjens aktualitet da den knytter en aktuell hendelse opp mot reportasjens mer kontekstuelle nyhet.

Reportasjen ‘Støres Diplomatiathlon’: Nyheten er i reportasjen på mange måter journalistens opplevelse av utenriksministerens Midtøsten-reise og journalisten bruker en personlig tone i teksten i tillegg til å gi personlige skildringer av Støre. Slik er det en både personlig, kontekstuell og subjektiv nyhetsreportasje. Dette skaper igjen både nærvær og nærhet til nyheten, men vinkler også nyheten i Støres favør. Handling fremheves som en viktig del av tematikken hvor stedene de besøker og hvordan de kommer seg fra sted til sted inngår som en sentral del av nyhetsformidlingen, fremmet allerede i undertittelen. Scener er derfor en sentral del av nyhetsformidlingen i reportasjen. Reportasjen etablerer ingen konflikt, men bruker personlige opplevelser og turen i seg selv som spenningsmomenter.

Artikkelen ‘Støre: vi fikk nordmannen ut’: I artikkelen spilles det på nærhet ved å fremheve Støre og ved bruk av spesifiseringen ‘nordmannen’. Videre blir aktualitet vektlagt og journalisten fester nyheten til en føljetong ved å bruke bestemt form av «utreiseforbudet» (1/03a). Det er enten forventet at leseren har forkunnskaper om saken, eller skal bli fristet til å lese videre om hva utreiseforbudet henviser til. Bruken av Støre i rollen som utenriksminister i saken gjør nyheten mer politisk enn personlig, til tross for at nyheten handler om en person, Angell. I stedet får vi høre om de politiske hendelsene som har ført til utreiseforbudet. Formidlingen er med det institusjonelt preget. Men saken virker, til tross for dette, subjektiv da vi kun får høre fra en side av konflikten. Et nøytralt språk blir brukt, og intervjuene refereres til gjennom sitater. Sted eller handling skildres med andre ord ikke, og der det refereres til en stemning, belegges dette av et sitat.

Sammenligning: Begge sakene formidler nyheten gjennom fokus på Støre som aktør. I artikkelen øker dette også den politiske fremstillingen i teksten og fremhever det institusjonelle synet som blir stående som kontrast mot reportasjens mer handlende og aktivt skildrende tekst. Her bruker journalisten også skildring av sine egne opplevelser, noe som gir et mer subjektivt fokus mot en mer ‘objektiv’ formidling i artikkelen. Denne forskjellen blir videre forsterket gjennom artikkelens døgnaktualitet mot reportasjens kontekstuelle preg.

Analysepar 04: ‘Det russiske oljemarerittet’ og ‘Oljeboom. Oljeboom. Skivebom’

Disse to sakene er resultatet av journalistiske undersøkelser, såkalt gravearbeid. Paret er publisert i Dagens Næringsliv samme dag, 20. februar 2010, og det kan derfor virke som artikkelen er laget med hensikt i å være en slags kommentar på reportasjen. Nyheten er at et norsk oljefirma ikke har utvunnet olje og nå er på vei mot konkurs. Årsaken forklares ut i fra feilvurderinger fra meglere hvor begge sakene antyder at motivet deres var egne gevinster. Årsaken til selskapets tilstand er med det en like stor del av nyheten som fakta om at det går dårlig for det norske firmaet.

Reportasjen ‘Det russiske oljemarerittet’: Reportasjen introduserer nyheten i ingressen, men deretter går journalisten over til en mindre direkte nyhetsformidling og skildrer i stedet fabrikkområdet i Russland og en som arbeider der. Resten av reportasjen veksler mellom intervju og bakgrunnsinformasjon gjort gjennom faktagjengivelse og skildring. Slik preges nyheten av nærvær og nærhet i tillegg til at det kontekstuelle vektlegges. Språket og skildringene gjør det enklere å lese og forstå den egentlig så økonomiske og faktabaserte nyheten. Spenningen ligger i å forstå hvordan det kan ha gått dårlig med firmaet. Det er journalisten som leder leseren gjennom teksten ved å sortere ut informasjon og intervjuer slik at leseren øker sin kunnskap om situasjonen i takt med at vi nærmer oss et svar og slutten.

Artikkelen ‘Oljeboom. Oljeboom. Skivebom’: Artikkelen bruker et muntlig språk som vekker oppmerksomhet allerede i tittel og ingress. Ettersom selve nyheten er en påstand, kommer heller ikke nyheten frem på en direkte måte, men intervju er brukt som metode for å belegge påstanden. Slik er nyhetsfremleggelsen mer spesiell enn generell. I det første avsnittet blir det lagt frem bakgrunnsinformasjon om saken. Dette er ikke i tråd med prinsippet om fallende viktighet, men det er i denne nyhetssaken relevant da det fungerer som belegg på påstanden og dermed nyheten. Hele veien blir det institusjonelle vektlagt gjennom intervju med eiere og ledere for firmaer. Språket er preget av temaet økonomi, men det er allikevel enkelt å forstå saken da journalisten forklarer mellom sitatene. I tillegg hjelper vinklingen journalisten gjør ved å ha satt opp en påstand innledningsvis som intervjuobjektene blir konfrontert med. Nyhetsformidlingen viker med det fra objektivitetsidealet.

Sammenligning: Sakenes ingresser har en lignende vinkling. Artikkelen viker fra sjangerkonvensjonene fallende viktighet og objektiv formidling både språklig og ved å være vinklet. Slik ligner den reportasjen. Reportasjen bruker i tillegg scenisk skildring på det journalisten observerer og ved gjenfortelling. Det gir nyhetsformidlingen et handlende preg, mot artikkelens institusjonelle og politiske vinkling.

Analysepar 05: ‘Slaget ved Yara’ og ‘Yara ved stridens kjerne’

Disse sakene handler om borgerkrigen i Libya som foregikk fra februar til oktober 2011.

Nyheten er at en fabrikk som er delvis norskeid er rammet av kampene mellom opprørere og regjeringshæren i landet. Sakene er publisert med tre dagers mellomrom hvor artikkelen kom først den 5. mars 2011, og handler om kampene som har foregått på Yaras område i Syria.

Reportasjen ‘Slaget ved Yara’: I reportasjen møter vi navngitte personer fra opprørsbevegelsen som holder til ved Yara-fabrikken. Dette vinkler nyhetsformidlingen da vi ikke ser saken fra motsatt side, men den subjektive formidlingen gjør også nyhetshendelsen mer personlig. Selve nyhetshendelsen blir også fortalt som en scene og dette sammen med skildringer av stedet og personer, skaper nærvær og nærhet til nyheten. Samtidig gir det kontekst ved at vi får vite mer om tanker, meninger og generelt stedsbeskrivelser til nyheten. Det er personene som er i fokus, både når det gjelder skader, men også hendelser. Spenningen ligger i denne kontekstuelle fremstillingen hvor vi får vite noe annet enn hva som er vanlig.

Artikkelen ‘Yara ved stridens kjerne’: Det norske i saken blir løftet frem i tittelen og mer direkte i ingressen. Slik fremmes nærhet til nyhetshendelsen. Samtidig vitner informasjonsformidlingen om mangel på observasjon da utsagnene bærer preg av usikkerhet om hva som *egentlig* har hendt. Artikkelen følger prinsippet om fallende viktighet hvor det døgnaktuelle vektlegges innledningsvis og bakgrunnsinformasjon kommer mot slutten. Formålet med artikkelen er å formidle faktainformasjon om hendelsen og fokuset er på om, og i så fall i hvilken grad, Yara-fabrikken og dermed de norske investeringene, er berørt av krigen. Fokuset på fabrikk og materielle skader gir nyhetsformidlingen et institusjonelt preg.

Sammenligning: Disse to sakene viser ulike måter å legge fokus på i en og samme hendelse. Artikkelen har et tydelig politisk og næringslivsrettet, institusjonelt perspektiv, mens reportasjen har en klart menneskelig vinkling som gir teksten nærhet. Observasjon som metode får uttelling ved å gi reportasjen mer sikkerhet i påstandene sett opp mot artikkelens mer uklare faktainformasjon på dette feltet.

Analysepar 06: ‘Helvetes bakgård’/‘Enorm utfordring for Somalias nye statsminister’

Dette paret handler om valget av ny statsminister og den generelle tilstanden i Somalia, nærmere bestemt hovedstaden Mogadishu. Sakene er fra november 2010 og situasjonen i landet er borgerkrig og mangel på et fungerende styresett. Artikkelen er kort og betegnes derfor videre som en notis. Notisen ble publisert først med reportasjen tolv dager senere.

Reportasjen ‘Helvetes bakgård’: Reportasjen tar sikte på å formidle situasjonen i Mogadishu. Til dette bruker journalisten skildring av ulike hendelser i byen. Her følger han og intervjuer en navngitt person. Slik skapes nærvær til nyheten og spenningen øker når vi trekkes inn i hendelsene. På den andre siden får nyheten en subjektiv vinkling da den kun sees på fra denne siden. Det at vi kun følger en person er også med på å personliggjøre konflikten og gir nyheten kontekstuell informasjon da vi får høre om mer enn de politiske beslutningene. Ingressen brukes til å sette en nyhetsagenda for saken og her knyttes Norge inn som skaper nærhet til nyheten og hendelsene i Mogadishu. Videre utover i saken trekkes også bakgrunnsinformasjon om nyheten inn, for å forklare dagens situasjon.

Notisen ‘Enorm utfordring for Somalias nye statsminister’: Notisen formidler nyheten gjennom prinsippet om fallende viktighet, som vi får inntrykk av allerede i tittelen, og fokus på det aktuelle. Saken bærer preg av å være informativ da den har et presist språk. Det brukes heller ikke intervjuer og det er bare journalisten som legger frem informasjon om nyheten. Notisen kan derfor virke objektiv, men fremmer en vinkling allerede i tittelen om at situasjonen er vanskelig og det tviles på om statsministeren kommer til å klare å gjøre en forskjell. Selv om statsministeren blir trukket frem innledningsvis, går nyhetsformidlingen raskt over til å dreie seg om det mer institusjonelle og politiske og ikke om han som person.

Sammenligning: Artikkelen tar for seg en mer døgnaktuell vinkling på saken enn reportasjen som er mer kontekstuell. Nærhet skapes i reportasjen ved å skildre, men også gjennom å trekke inn Norge i nyhetssaken, en teknikk hittil oftere brukt i artiklene. Paret ligner ellers de foregående ved at nyheten har et mer politisk og institusjonelt preg, mot en mer handlende og personlig formidling i reportasjen.

Analysepar 07: ‘Assads venner’/‘Voldsmenn presser FN til å avbryte sitt oppdrag’

Lik analyse 01 handler også dette paret om borgerkrigen i Syria. Dette paret er publisert omtrent fem måneder senere, artikkelen fra 17. juni 2012 og reportasjen fra 7. juli 2012. Tidsspranget er altså noe større enn ved de andre. Utviklingen i Syria, fra da analysepar 01 ble publisert, er at FN 14. april 2012 vedtok å sende en observatørstyrke til landet ledet av nordmannen Robert Mood. Nyheten til disse sakene er at utviklingen i Syria er forverret, hvor artikkelen fokuserer på at FN-styrken på grunn av voldsøkningen har måtte avbryte observatøroppdraget. Reportasjens nyhet er mer kontekstuell og handler om støtten president Assad har i Syria. Dette er en annen vinkling enn nyhetsbildet ellers har gitt oss, hvor vi ofte hører fra opprørernes side.

Reportasjen ‘Assads venner’: Nyheten i denne reportasjen er, som reportasje 03, basert på journalistens erfaringer og er derfor personlig i formidlingen. Journalisten bruker skildring og intervju med flere navngitte personer og informasjon om hvordan folk lever blir vektlagt. Dette gir nyheten nærvær og nærhet som blir forsterket gjennom et beskrivende og skildrende språk. Journalisten har også intervjuet Mood og denne mer politiske informasjonen blir brukt for å sette en ramme rundt resten av saken. Her er personene så vel som journalisten i fokus. Spenningen ligger å få vite mer om nyhetens andre sider, det kontekstuelle. Reportasjen er med det mer en redegjørelse for situasjonen enn spenningsopptrapping. På den måten kan vi si at informasjon er i fokus snarere enn spenning. Informasjonen er på sin side personlig og kontekstuell og ikke faktaorientert.

Artikkelen ‘Voldsmenn presser FN til å avbryte sitt oppdrag’: I artikkelen blir nyheten formidlet hurtig gjennom prinsippet om fallende viktighet i tittel og ingress. Deretter går journalisten over til å gi bakgrunnsinformasjon om nyhetshendelsen før han i neste avsnitt vender tilbake til nyhetshendelsen. Kilden til nyheten er en pressemelding, noe som skaper avstand mellom den og leseren. Men mot slutten kommer også journalisten inn som førstehåndskilde og formidler sin oppfatning av nyheten. Det skaper nærvær til nyheten og vinkler ikke saken da språket er informativt. Det institusjonelle blir vektlagt fremfor handling da det i starten fokuseres på informasjon om styrken og selve innstillingen. Det blir heller ikke trukket frem noen personer utenom Mood, men også her er det han i rollen som leder som vektlegges og ikke han som person. Det handler om de overordnede politiske strukturene og i mindre grad om hvordan dette påvirker folket.

Sammenligning: Journalisten har vært på stedet og opplevd nyheten i begge sakene. Det formidles derimot forskjellig. Der det i reportasjen inngår som selve nyhetsformidlingen, er det i artikkelen plassert mot slutten og uten spesiell vektlegging eller skildring. Artikkelen er politisk, mens reportasjen er personlig. Artikkelen fokuserer også mer på det aktuelle, mens reportasjen har som mål å formidle konteksten.

Analysepar 08: ‘Bokpiratene’ og ‘Nå kommer de norske e-bøkene’

Nyheten til dette paret er at e-bøker er på vei inn i det norske bokmarkedet. Reportasjen er utgitt omtrent to uker etter artikkelen, 11. desember mot 25. november 2010. Artikkelen er basert på et pressemøte med Cappelen Damm hvor det ble klart at de vil satse på e-bøker, mens reportasjen setter to meninger om e-bøker opp mot hverandre.

Reportasjen ‘Bokpiratene’: Nyheten blir fremstilt som en problematikk hvor blant annet forfatteren Anne B. Ragde er i rollen som motstander av e-bøker og ‘bokpiratene’ Christian Berntsen er forkjemper. Reportasjen tar sikte på å vise alle sider ved saken og har intervjuet flere aktører for begge sider. Spenningen ligger i problematikken: hvordan skal bokbransjen overleve? Finnes det en vei mellom piratkopiering og e-bøker? Det er ikke brukt mye scener, men åpningsscenen hjemme hos Berntsen og dialogen mellom sønnen Jo og Anne B. Ragde, innfrir sjangerkravet om å være på stedet. Allikevel dominerer det ikke formidlingen, men gir et personlig preg.

Artikkelen ‘Nå kommer de norske e-bøkene’: Artikkelen har et umiddelbart preg da nyheten ble presentert på et pressemøte kvelden i forkant. Informasjonen om at Cappelen Damm har ‘tjuvstartet e-bok-kappløpet’ blir presentert som positivt. Saken får et kjøpsfokus ved å henvende seg til leseren i ‘du-form’ og ved å gi mye informasjon om hvilke bøker som nå blir tilgjengelige og til hvilken pris. Nyheten blir presentert kun fra denne vinkelen og er som et referat fra pressemøtet hvor et intervju med forfatteren Karin Fossum, som er positiv til lanseringen, flettes inn. Artikkelen følger prinsippet om fallende viktighet. I tillegg gis mer generell informasjon om e-bøker i en tekstboks. Språket er ellers direkte og enkelt og det blir ikke skildret fra selve pressemøtet.

Sammenligning: Der reportasjen har som mål å vise alle sidene ved nyheten, presenterer artikkelen en side av saken. Artikkelen fremstår som døgnaktuell der reportasjen er kontekstuell. Reportasjen er ikke bundet til et sted eller en situasjon, men fremstår, sammenlignet med artikkelen, som om den har mer nærhet og nærvær til nyheten.

Analysepar 09: ‘Fryktens by’ og ‘Uro etter fem drap’

Mellom mai 2011 og februar 2012 var det åtte likvidasjoner i Malmö og flere voldsepisoder. Drapene ble koblet sammen og situasjonen ble omtalt som en ‘drapsbølge’. Disse to sakene er fra januar 2012 og er publisert med omtrent to ukers mellomrom, hvor notisen kom først. Notisen tar for seg en enkeltstående hendelse, et av drapene som har hendt i Malmö, publisert 4. januar, men nevner også drapet på en 16-åring som ble drept natt til 1. januar. Den sistnevnte hendelsen er hovedfokuset til reportasjen, men også den knytter hendelsen opp mot de andre drapene.

Reportasjen ‘Fryktens by’: Reportasjen fremmer nyhetshendelsens kontekst og søker å finne ut mer om hvordan drapet skjedde og hva som kan gjøres for å bedre situasjonen. Dette gjøres gjennom at vi følger journalisten i møtet med ulike mennesker som bor i Malmö,

hvor både intervju og skildring blir brukt. Det gir nyheten nærhet og nærvær. Selve nyheten blir formidlet gjennom skildring av handlingen, og nyhetsformidlingen tar videre utgangspunkt i dette caset. Det døgnaktuelle brukes med det som utgangspunkt for mer kontekstuell informasjon. Formidlingen blir dermed mer personlig enn politisk. Journalisten søker samtidig etter å gi informasjon om tilstanden fremfor å skape spenning. Enkelte virkemidler trekker en allikevel gjennom teksten, man ønsker svar på hvorfor nyheten skjedde og om det vil skje igjen. Det blir også gitt årsaksforklaringer og sett på mulige løsninger.

Notisen ‘Uro etter fem drap’: Notisen tar sikte på å informere leseren om nyhetshendelsen og gjengir fakta med et nøytralt språk uten å bruke intervju eller personlig informasjon. Strukturen følger prinsippet om fallende viktighet hvor informasjonen om nyheten legges frem i ingressen. Journalisten har ikke vært på stedet, men hentet informasjon fra politiet i Malmö. Slik knyttes det institusjonelle fremfor det personlige opp mot nyheten. En setning skiller seg ut fra det ellers nøytrale språket i saken: «innbyggernes frykt vokser i takt med at drapsserien fortsetter» (5/09a). Slik stemningsbeskrivelse kan ses på som et virkemiddel for å skape spenning. På grunn av manglende observasjon fra journalisten, blir det derimot ikke belagt senere i saken.

Sammenligning: Reportasjen har fokus på nærvær og nærhet, mens dette ikke uttrykkes i artikkelen som ved bruk av andrehåndskilder har mer avstand til nyhetshendelsen. Det politiske og døgnaktuelle er her i fokus, mens det er en mer personlig formidling som tar sikte på å gi kontekst til nyheten i reportasjen.

Analysepar 10: ‘Overvåkerne’ og ‘Avlytter næringslivet’

Disse tekstene handler om de nye teknologiske overvåkningsmulighetene som finnes med fokus på hvordan de blir brukt av diktaturer, men også av Norge. Nyheten har form av å være skapt av journalistisk gravearbeid, lik analysepar 04, og paret viser hvordan slike nyheter, i motsetning til de fleste andre, blir publisert *først* i reportasjen. I dette paret kom reportasjen 11. februar, mens artikkelen kom 14. mars 2012. Artikkelen refererer til den tidligere publiserte reportasjen og får med det et føljetongpreg. Dette er med det et eksempel på hvordan også reportasjer kan være med på å sette dagsorden.

Reportasjen ‘Overvåkerne’: Ingressen er informativ og innfrir nyhetskriteriet om fallende viktighet, men resten av teksten fremmer heller det personlige og kontekstuelle. I teksten bygges spenningen opp ved at journalisten gir delvis mer informasjon om nyheten. Vi møter først en person som er berørt av overvåkningsindustrien, altså får vi se konsekvensene

av nyheten. Men videre formidles nyheten gjennom journalistens observasjoner på en messe for overvåkningsutstyr. Skildringene gir nyheten nærhet og nærvær til tross for at det er en ukjent setting for de fleste lesere. Her økes spenningen ved at vi får vite at det er ulovlig for journalister å delta på messen. Bakgrunnsinformasjon, både generell faktainformasjon og intervjuer gjort fra andre steder enn messen, veksles inn i scenen fra messen. Messen blir med det en case som nyheten formidles ut i fra. Dette gjør reportasjen mer spennende fordi det er knyttet handling til formidlingen og den politiske og institusjonelle bakgrunnsinformasjonen blir dermed mer levende. Journalisten er vinklet i sitt syn på saken og ettersom vi følger han i jakten etter informasjon, blir også saken vinklet i forhold til dette.

Artikkelen ‘Avlytter næringslivet’: Artikkelens nyhet er en navngitt persons mening om funnene som ble presentert i reportasjen. Meningen blir formidlet etter prinsippet om fallende viktighet hvor hovedpoengene blir lagt frem i tittel og ingress før bakgrunnen for meningen blir forklart lenger ned. Ettersom informasjonen er basert på et intervju med en person blir formidlingen vinklet. Men artikkelen er ikke personlig da språket er nøytralt og informasjonen faktaorientert. Slik får artikkelen et institusjonelt og politisk preg.

Sammenligning: Reportasjen gir bakgrunnsinformasjon og kontekstuell informasjon, mens artikkelen er mer subjektiv og vinklet ved å kun se saken fra en side. Reportasjen formidler nyheten ut i fra et institusjonelt og politisk syn, men ettersom journalisten har vært på stedet, veksles denne informasjonen med personlige opplevelser og scenisk skildring og formidlingen blir med det ikke vinklet i en retning. Det er derimot tilfellet i artikkelen hvor denne informasjonen ikke blir veid opp av andre elementer.

Analysepar 11: ‘Eiendommedag’ og ‘Fortsatt krangel om irsk gjeldskrise’

I 2008 startet en økonomisk krise i Irland med konsekvenser som høy arbeidsledighet og protester blant befolkningen. Disse tekstene handler om denne økonomiske krisens situasjon i 2011. Artikkelen, publisert 10. mai, setter to meninger om mulige løsninger for gjeldskrisen opp mot hverandre og drøfter disse. Mens reportasjen, publisert 18 dager senere, ser på gjeldskrisens effekt på folket, da spesielt de som var av de mest velstående før krisen inntraff.

Reportasjen ‘Eiendommedag’: Denne reportasjen tar sikte på å vise konteksten til nyheten om gjeldskrisen og spesifikt til ‘The Rich’ som betegner de som var velstående før krisen. Slik har reportasjen fra starten av en personlig vinkling på nyheten. Intervjuet står i fokus, men journalistens spørsmål er fjernet slik at intervjuobjektet kommer mer i fokus og settingen ligner en scene. Det er ikke brukt mye skildring, men intervjuene gir nærvær og

nærhet til nyheten. Det er folks historier som står i fokus og nyheten blir med det fremmet på en personlig måte. Ettersom intervjuobjektene har vært involvert i politiske og institusjonelle, her bankers, avgjørelser, får vi også informasjon om dette. Bakgrunnsinformasjon er også flettet inn underveis for å sette nyheten i en større kontekst og for å forklare.

Artikkelen ‘Fortsatt krangel om irsk gjeldskrise’: Lik artikkelen i par 10, er også denne nyheten basert på ulike meninger. Men til forskjell fra artikkel 10 er her to kilder satt opp mot hverandre og formidlingen ligner en debatt. Dette gir en mer objektiv fremstilling av nyheten da det er fokus på å vise ‘hele bildet’ og på å finne en løsning. Kildene er derimot andrehåndskilder som gir mer avstand mellom leseren og nyheten. Lik artikkel 10 blir også denne nyheten satt i en føljetong med «Fortsatt» og bestemt form av «gjeldskrisen» i tittelen. Saken følger prinsippet om fallende viktighet hvor poengene blir formidlet i tittel og ingress. Artikkelen skiller seg derimot fra flere i utvalget ved å ha et mer muntlig språk. Lik de andre er det her også det politiske og institusjonelle som står i fokus, ikke de berørte.

Sammenligning: Begge sakene legger frem ulik type informasjon med sikte på å formidle konteksten til nyheten og begge sakene ser på både bakgrunnsinformasjon og mulige løsninger. Kildene er andrehånds i artikkelen, mens de er førstehånds i reportasjen og blir brukt på en mer personlig måte her. Det fremmer nærvær og nærhet til nyheten, mens det heller er avstand og fravær i nyhetsformidlingen i artikkelen.

Analysepar 12: ‘Forever Jong’ og ‘Blodet rant før VM’

I 2010 var det fotball-VM i Sør-Afrika og det var første gang på 44 år at Nord-Korea deltok, noe som er nyheten i begge disse sakene. Tekstene tar også for seg samme oppvarmingskamp mellom Nord-Korea og Nigeria hvor artikkelen, publisert 7. juli, handler om den kaotiske situasjonen som brøt ut på tribunen. Reportasjens nyhet, publisert fem dager senere, fokuserer mer fokus på Nord-Korea hvor denne fotballkampen er en av mange scener den tar for seg.

Reportasjen ‘Forever Jong’: Reportasjen formidler nyheten ut i fra et case hvor journalisten søker etter å finne ut mer om hvordan Nord-Korea deltar i VM med en underliggende agenda i å fremstille hvor lukket landet er også i en slik verdensomspennende mediebegivenhet. Slik blir nyhetsformidlingen både kontekstuell og spesiell – og vinklet. Ettersom det er vanskelig å komme i kontakt med laget, som jo nettopp har sin nyhetsverdi i å være tilbakeholdne, blir skildring gjort av området rundt og observasjoner brukt. Det gir nærvær til nyheten. De få gangene journalisten får intervjuet spillerne, formidles dette i scener. Fordi svarene de gir er korte, blir ikke formidlingen personlig. Bakgrunnsinformasjon om

Nord-Korea og VM gir her utfyllende informasjon. Spenningen ligger i om journalisten kommer nærmere laget og får mer informasjon i tillegg til generell nysgjerrighet om laget. Dette forsterkes ved at journalisten fremstiller laget som skjult og lukket.

Artikkelen ‘Blodet rant før VM’: Artikkelen vektlegger det døgnaktuelle i saken og formidler nyheten etter prinsippet om fallende viktighet. Journalisten gjentar i tillegg poenget to ganger i ingressen og flere ganger i teksten er det fortalt om hvordan folk ble skadet før kampen. Kilden er nyhetsbyrået Associated Press. Slik bruk av andrehåndskilde gir avstand til nyheten. Saken tar sikte på å informere og har et kort og presist språk. Årsak og virkning for nyheten blir ikke tilstrekkelig forklart, i stedet vektlegges informasjon om enkeltpersoner som ble skadet. Det personlige er dermed i fokus, men mangel på tilstrekkelig informasjon om dem gjør at teksten allikevel ikke virker personlig.

Sammenligning: Språket er kort og presist i artikkelen, men mer utbroderende i reportasjen. Observasjon gjort av journalisten til reportasjen gjør at formidlingen her gir nærvær og nærhet til nyheten, mot en mer generell formidling i artikkelen. Det døgnaktuelle i artikkelen står i kontrast til det kontekstuelle preget i reportasjen.

Analysepar 13: ‘Bestland’ og ‘Markant fall i ledigheten’

Estland var et av landene som ble rammet av den økonomiske krisen i Europa. Nyheten i dette paret er derimot at Estland er det landet som klarer seg ‘best’ etter krisen. Sakene er publisert med omtrent tre ukers mellomrom i august og september 2012. Artikkelen er her så kort at den må defineres som en notis. Dette viser en mulig nyhetsdiskurs hvor dette var den eneste ‘artikkelen’ om Estland. Samtidig viser det en sjangerkonvensjon hvor reportasjer oftere omhandler slike ‘ukjente’ områder innenfor nyhetsjournalistikken.

Reportasjen ‘Bestland’: Nyheten formidles effektivt gjennom tittelen. Journalisten har her intervjuet både berøre av nyheten, to arbeidere, og statsministeren, i tillegg til økonomer som plasseres i rollen som ‘eksperter’ og forklarer og utdyper den økonomiske informasjonen og historien om Estland. Dette suppleres med en faktaboks. Nyheten blir med andre ord belyst fra flere ulike vinkler. Arbeiderne viser den mer negative siden ved den økonomiske utviklingen, mens statsministeren og økonomene ser på de politiske og mer overordnede linjene. Språket og stilen i denne reportasjen er mindre litterært enn de andre i utvalget. Her er informasjonen i sentrum og skildringer fungerer som innganger til nye temaer snarere enn som informasjon i seg selv. Reportasjen oppleves ikke som spennende, men redegjør for hvordan økonomien er i Estland.

Notisen ‘Markant fall i ledigheten’: Denne notisen er svært kort og helt i tråd med prinsippet om fallende viktighet da det er tittelen og undertittelen ‘Estland’ som presenterer den viktigste informasjonen, at arbeidsledigheten i Estland har falt. Videre følger faktainformasjon om dette presentert i prosent. Notisen tar ikke sikte på å forklare nøyere hvordan eller hvorfor dette har skjedd og tolker ikke utviklingen. To informasjonssekvenser forstyrrer allikevel kommunikasjonen. Den første er at det etter informasjon om at arbeidsledigheten har falt, blir fortalt at sysselsettingen har økt. Dette virker ved første øyekast som en naturlig sammenheng og det forstyrrer dermed at dette blir presentert med ordet «samtidig» som får det til å virke som en motsetning. Det andre forstyrrende elementet er at det blir informert om at den økonomiske veksten har falt. Informasjonssekvensene henger ikke logisk sammen, og det forvirrer kommunikasjonen.

Sammenligning: Sakene er her forskjellige da notisen er svært kort og informativ. Samtidig belyser de begge det samme, økonomien til Estland går bra, men det er også noen negative sider ved utviklingen. Notisen peker også mot denne forskjellen, men informasjonen kommer ikke like tydelig frem.

Analysepar 14: ‘From Pyongyang with love’ og ‘Norsk Kim-Show’

Den norske kunstneren Morten Traavik hadde i begynnelsen av 2012 en festival i Kirkenes basert på et samarbeid med Nord-Korea. Festivalen viste frem kunst og kultur fra det ellers så avskjermede landet blandet med norsk kultur. Et av innslagene var en Aha-sang fremført av et nordkoreansk band. Denne sangen fikk enorm oppmerksomhet på You Tube og dette er nyheten for reportasjen. Artikkelen ble derimot publisert i forkant av festivalen og handler derfor om planleggingen og opplegget for festivalen.

Reportasjen ‘From Pyongyang with love’: Reportasjen spiller på det sensasjonelle og aktuelle ved å åpne med informasjon om det mest suksessfulle kunstprosjektet på festivalen. Slik skiller åpningen seg fra de andre reportasjene som her har skildret stedet de har vært på. Bylinen «Kirkenes» er i åpningen eneste bevis på at journalisten har vært på stedet. Videre veksler journalisten mellom intervju med Traavik, hvor journalistens spørsmål er fjernet, og bakgrunnsinformasjon. Scener fra åpningen av festivalen kommer underveis som et avbrekk fra sitatene. Journalisten bruker også gjentakelse av at telefonen til Traavik ringer som et element som viser tilstedeværelse. Slik holdes reportasjekravet om å være på stedet intakt, men reportasjen oppnår ikke stor grad av nærhet eller nærvær til nyheten. Språket er også preget av overdrevne ord og sammenligninger, noe som gjør teksten

underholdende og lett å lese. Det sensasjonelle ved nyheten opprettholder samtidig spenningen og interessen underveis i teksten.

Artikkelen ‘Norsk Kim-Show’: Denne saken er basert på et telefonintervju med Morten Traavik og bakgrunnsinformasjon om han som kunstner. Artikkelen fremstår som en presentasjon av kulturfestivalen da den gir mye informasjon om hva som vil foregå her. Traavik forteller om de ulike kunstprosjektene og sier også at det er åpent for om flere vil melde seg på i bildespillet. Slik fremstår saken som vinklet i Traaviks favør. Journalisten veksler mellom sitater fra Traavik, spørsmål fra journalisten og bakgrunnsinformasjon og man blir derfor godt informert om denne siden av saken.

Sammenligning: I dette paret er det reportasjen som er mest døgnaktuell da den rapporterer om åpningen av kulturarrangementet, mens artikkelen informerte om dette i forkant. Tekstene ligner på hverandre ved begge være basert på intervju med Traavik og ved å gi mye informasjon om arrangementet. Flere sider blir derimot vist i reportasjen og man får mer informasjon om hvorfor Traavik synes det er spennende å samarbeide med Nord-Korea.

5.1 Kapittelavslutning – Presentasjon av analyseparene

Sammenligningene viser at hypotesene fremstilt som motsetningspar stemte for de fleste parene. Presentasjonen peker også på flere karakteristiske trekk ved sjangrene. Artikkelen tenderer mot å bli publisert først og får med det et mer døgnaktuelt preg. Reportasjene fokuserer mer på nyhetens kontekst. Tematisk ser vi at utvalget er dominert av utenriksnyheter. Dette har ingen direkte innvirkning på analysen av litterære virkemidlers preg på formidlingen. Allikevel viser det en interessant tendens hvor det kan virke som om nyhetsreportasjen i større grad blir prioritert for å dekke utenriksstoff og temaer som krise og konflikt. Det kan ha en sammenheng med at avisene har plassert utenrikskorrespondenter i slike områder og som dermed utfyller reportasjekravet om å ‘være på stedet’.

Kapittelet peker også på flere tendenser på hvordan formidlingsformen preger nyheten. Reportasjene tenderer mot å fremme nærhet og nærvær til nyheten, mens artiklene fremhever det politiske og institusjonelle. Flere av reportasjene tok også utgangspunkt i et case, altså en mer spesiell vinkling av nyheten, mens artiklene ga generell informasjon om saken. Språket og stilen var også mer varierende i reportasjene som bruker skildring og observasjon, mens artiklene holder seg til en mer nøytral faktagjengivelse. Dette er elementer vi skal se mer på i de neste kapitlene.

Presentasjon av analysekapitlene

I de tre neste kapitlene, kapittel 6, 7 og 8, skal vi se på hvilke litterære virkemidler som blir brukt i reportasjene og hvordan de preger formidlingen av nyheten. Disse kapitlene er delt inn etter de tre første av retorikkens arbeidsfaser, inventio, dispositio og elocutio, presentert i kapittel 4. De to siste, memoria og actio, er ikke tatt med da de handler om muntlig fremførelse av stykket, noe som ikke er relevant for tekstene jeg analyserer. Begrunnelsen for denne inndelingen av analysen, er at arbeidsfasene presenterer oppbygningen av journalistiske tekster på en oversiktelig måte. Den første ser på innsamlingen av informasjon, den andre på strukturering av innholdet og den siste på den språklige og stilistiske innpakningen. Hvert kapittel vil jeg strukturere på samme måte hvor jeg først gjør rede for den aktuelle retoriske arbeidsfasen, før jeg så ser på de relevante virkemidlene.

For å forklare utvalget av de litterære virkemidlene, må vi se på metoden jeg brukte i tekstanalysen. Jeg tok her utgangspunkt i teksten og forsøkte gjennom næranalyse av den å komme frem til: hva er det ved teksten som formidler nyheten, hva skiller sjangrenes formidlingsform og hvilke virkemidler preger formidlingen i reportasjen. Etter slike næranalyser satt jeg igjen med flere likhetstrekk og noen enkelttilfeller som sa noe om både funksjonen til et litterært virkemiddel og om nyhetsformidlingen. For å vise disse virkemidlene har jeg valgt ut tekstutdrag fra reportasjene og funnet teori om det aktuelle virkemiddelet. Enkelte virkemidler er brukt på flere måter i reportasjene, og da er dette belyst med flere tekstutdrag. For videre å finne ut av hvordan de litterære virkemidlene preger nyhetsformidlingen, er tekstutdragene satt opp mot tekstutdrag fra artiklene i samme analysepar. Disse eksemplene er valgt ut for å tydeliggjøre forskjeller, eller eventuelle likheter, mellom sjangrene. Her har jeg forsøkt å velge teksteksemplere som viser noe generelt eller karakteristisk ved artiklene, og som samtidig står til tekstutdraget fra reportasjen.

For hvert litterære virkemiddel vil jeg starte med å definere det ut ifra teori og deretter presentere det slik det fremkommer i reportasjen. I de fleste tilfellene vil det her også bli sett opp mot artikkelen i samme analysepar, det vil si at to tekstutdrag følger hverandre. Her har jeg vært konsekvent og begynt med reportasjen og deretter artikkelen, slik vi også så i kapittel 4. Dette er gjort fordi det er reportasjen og dens litterære virkemidler som er i fokus.

6. Inventio – Å samle inn materiale

Inventio betegner innsamlingsmetoden av materiale og er det første trinnet av de fem retoriske arbeidsfaser. Her er målet å skaffe innsikt i temaet og Fabricius og Roksvold mener dette er grunnlaget for en vellykket formidling: «Det drejer sig om at finde virkningsfuldt og overbevisende stof som tjener hensigten med kommunikationen» (Fabricius og Roksvold 2008:40). Man velger altså ut det som er relevant for formidlingen med utgangspunkt i hvem mottakeren er. De emnene man anser som relevant for formidlingen, kalles i retorikken *topikk* og varierer mellom sjangre hvor for eksempel nyhetskriteriene aktualitet, vesentlighet, identifikasjon og sensasjon er nyhetsjournalistikkens topikk (Fabricius og Roksvold 2008:43-45). Ettersom problemstillingen min spør etter hvilke *litterære* virkemidler som blir brukt, og ikke hvilke *nyhetskriterier*, vil jeg her se på *hvordan* journalisten samler inn materiale. Dette gjøres på flere måter, men for en avgrensning i forhold til artikkelen vil jeg derfor kun omtale observasjon som metode da det er et viktig sjangerkrav for reportasjen (Steensen 2009:24-47).

6.1 Observasjon

Observasjon kommer fra det latinske ordet *observare* som betyr å legge merke til og iakttå. Observasjon kan gjøres både gjennom å delta i handlingen, eller ved ytre observasjon hvor man betrakter noe utenfra. Betragtningene kan være informasjonsbærende eller gjort for å krydre teksten. Det observasjonen derimot må, er å informere om sakens tema (Bech-Karlsen 1988:45-46). Sett ut i fra nyhetskriteriene som vi definerte i kapittel 2 og 3, er en sannferdig formidling sentralt og observasjonen må derfor foregå på en slik måte at den er mest mulig virkelighetstro. Steensen (2009:36-42) mener det krever at man bruker tid, får oversikt, legger merke til detaljer, bruker sansene, hører på samtaler og ikke bruker for mye intervju, alltid med fokus på tematikken. Ettersom observasjonene springer ut av journalisten, er også denne rollen viktig. Njaastad skriver: «En nyhetsjournalist som utvikler sin empatiske forståelse av andre menneskers situasjon, blir en bedre nyhetsforteller og får større innflytelse med sin journalistikk» (Njaastad 2012:42). Det styrker kriteriet om kulturell og emosjonell nærhet.

«Observasjon som journalistisk metode går altså ut på å samle sanseinntrykk» (Bech-Karlsen 1988:45). Dette kapittelet er derfor kategorisert etter sansene synet, hørsel, følelser og luktesansen, men ikke smak da dette ikke ble brukt i reportasjene. For hver sans vil jeg se på hva slags grep som brukes for å formidle det innsamlede og hvordan dette preger nyhetsformidlingen. En vanlig formidlingsform av observasjonen er bruk av virkemiddelet *show, don't tell* og jeg vil derfor klargjøre for denne teknikken i forkant av analysene.

6.2 Show og tell

Arven fra ny-journalistikken gjorde at den mest sentrale måten å formidle observasjonen på er ved bruk av teknikken *Show, don't tell* som frem til denne retningen etablerte seg i USA, hadde vært forbehold de skjønnlitterære forfatterne (Steensen 2009:48). Begrepet har ulike tolkninger, men jeg velger her å holde meg til Steensens definisjon (2009:50) hvor han vektlegger at *show* handler om å vise frem noe, mens *tell* er å oppsummere og/eller fortolke noe. Jeg vil derfor, i tillegg til de engelske termene, benytte ordene *vis* om show og *forklare* om tell. Et godt eksempel på *show* finner vi i reportasjen 'Det russiske oljemarerittet':

Oleg Khaziev har ikke fått lønn den siste måneden, bilen som skulle frakte ham frem og tilbake til oljefeltet er ødelagt. Det finnes ikke penger til å reparere den. Før jul var de 46 mann som jobbet med oljeanlegget eid av stavangerfirmaet Saga Oil. Nå er det flere hunder enn mennesker her. Tre mann og fem løshunder (14-18/04r).

Her *viser* journalisten hvordan situasjonen på det russiske anlegget er i stedet for å *forklare* at det går dårlig og mange har mistet jobben, slik det gjøres i artikkelen i analyseparet: «Og i dag, to år senere, er Vega knapt verdt noe som helst» (19/04a). Som vi ser av dette analyseparet gir *show* en mer indirekte formidling, leseren må selv tolke hva observasjonen betyr for nyheten. Dette aktiverer leseren i formidlingsprosessen. *Show* handler om utvelgelse, for ikke alt kan bli fremhevet på denne måten. Slik kan journalisten vise leseren indirekte hvilke partier som er mer relevante for nyhetsformidlingen. En veksling mellom *show* og *tell* er viktig for å skape og beholde fortellingens fremdrift (Steensen 2009:48-50). Med dette i tankene kan vi nå gå videre på å se på de fem sansene og deres nyhetsformidlende effekt.

6.3 Synet

Med våra ögon registrerar vi ungefär som en filmkamera det som vi ser. Sedan visar vi i berättelsens scener med vida bilder hur det i stora drag ser ut i ett rum, vi panorerer över människorna kring bordet och vi zoomar in på den som vi vill berätta mest om. Så gör vi i privatlivet, och så måste den skrivande reporteren göra det (Larsson 2005:67).

Kramer (2007:138) vektlegger også innsamlingen av materiale som bygger scener som hovedfaktoren ved synssansen. For innsamling gjennom å synet passer det å begynne med reportasjen 'Forever Jong'. Nyheten er at Nord-Korea deltar i fotball-VM og er 'verdens mest lukkede land', også under et slikt arrangement. Tematikken begrenser med det innsamlingen hvor dialog, intervjuer og handlingsbeskrivelser er vanskelig å få tak i for journalisten. Synssansen, skildring av det journalisten ser, blir derimot aktuelt og gir sekvenser som dette:

På hotell Protea Midrand kan man hverken se ut, eller bli sett. Den én etasje høye bygningen er muret inne av spisse gjerder og piggråder og omgitt av tomme jorder. Ved inngangen og i resepsjonen henger

tre nordkoreanske flagg. Det som gjelder i verden utenfor, gjelder ikke bak disse flaggene. Det nordkoreanske fotballaget bor hermetisk avsondret fra verden, beskyttet av en håndfull afrikanske kommandosoldater med maskingevær, et tyvetall tungt bevæpnede politimenn, sivilkledde vakter samt et ukjent antall representanter fra det hemmelige politiet i Nord-Korea (36-40/12r).

Den nøyaktige gjengivelsen gir reportasjen troverdighet, etos, men den vinkler også nyheten ved bruk av metaforer og sammenligninger. Scenen fremstår som subjektiv da den er preget av journalistens forkunnskaper om tematikken og slik blir den mer kontekstuell enn døgnaktuell i formidlingen. Den kontekstuelle nyhetsformidlingen er også hva O'Neill og Harcup (2009:170) peker på som en av de alternative nyhetsverdiene som *bør* gjelde. Mer direkte nyhetsfokus får den i neste avsnitt hvor observasjonen knyttes opp mot informasjon:

Alle har fått strenge instruksjoner om å forhindre ethvert forsøk på tilnærming fra utenforstående. Å snakke med fotballspillerne, er bannlyst, fotografering totalforbudt. Å ha kamera fremme når lagspillerne skal gå forbi, er heller ikke tillatt. Det som skjer inne på hotellområdet, forblir her. "Hvorfor skal en nasjon som ikke vil vise seg, delta i VM?" spør den brasilianske journalisten Carlos Eduardo Vicelli fra Gazeta de Povo, som ble livredd da han ble truet av tungt bevæpnede politimenn etter at han ba om et intervju før Brasil-kampen onsdag (41.45/12r).

Slik ser vi at det er informasjon og ikke direkte *det journalisten ser* som gjør denne skildringen nyhetsaktuell. Dermed kan vi si at generelle skildringer er avhengige av å settes opp mot informasjonspartier for å fungere godt i nyhetsformidlingen.

Sceniske skildringer av handling kan derimot fungere mer direkte i formidlingen, spesielt dersom det er en hendelsesnyhet som journalisten har observert. De reportasjene som observerer handling får også en hyppigere bruk av tidsadverb i motsetning til artiklene. Særlig reportasjen 'Til siste mann' bruker dette: «har akkurat kommet inn» (7/01r), «Nå drikker han kaffe» (9/01r) og «Idet han hører skudd fra den syriske regjeringshæren» (20/01r). Dette er med på å understreke journalistens tilstedeværelse og gjør handlingen mer umiddelbar. Ettersom umiddelbarhet kan understreke sakens aktualitet og dermed oppfylle nyhetskravet om nærhet i tid, kan dette ansees som positivt. Det samme gjør bruken av presens som handlingsbeskrivelsene ofte bærer preg av. Dette ser vi i utdraget fra reportasjen 'Helvetes bakgård' her satt opp mot artikkelen fra samme par som følger på neste side:

Når Amisom-soldatene merker bevegelser inne i huskadavrene i dalen eller ser jihadistene komme løpende i fryktløse "hit and run"-angrep, lener de seg fremover og sender avgårde raske byger med maskingeværid.
- Let the music play, smiler major Barigye mens Amisom-soldatenes Kalasjnikov-løp danser på toppen av sandsekkene, luften fylles av støv og tomme patronhylser faller plumpt til bakken. Etter den korte striden huker soldatene seg kvikt ned over det viktigste de eier foruten våpenet - reservemagasinet og plastkannen med vann. De fyller det ene og tømmer den andre, så vender de tilbake til posisjonen og fortsetter å stirre. De stirrer mot den andre siden av dalen, mot det beryktede Bakaara-markedet, Mogadishus kommersielle sentrum og islamistenes maktsete - det endelige målet for den som vil kontrollere klodens farligste, mest lovløse og mest raserte by (15-19/06r).

Nye uroligheter og gatekamper i hovedstaden Mogadishu understreket hvilken vanskelig situasjon myndighetene står overfor. [...] Resten er det ulike opprørsgrupper som kontrollerer, og vestlige etterretningsbyråer mener landet har blitt et sted der ytterliggående islamistiske grupperinger får vokse fritt (6 og 9/06a).

Her ser vi hvordan journalisten gjennom skildring av observasjon gjengir et mer nyansert og presist bilde av nyheten enn slik den blir beskrevet i artikkelen hvor det står: «uroligheter og gatekamper» (6/06a). Men et slikt skildrende språk gir også formidlingen et subjektivt preg og Jan Ekecrantz og Tom Olsson skriver: «När beskrivningarna skapar sin egen verklighet är det inte längre meningsfullt att tala om nyhetsmedierna som förmedlare» (Ekecrantz og Olsson 1994:27). For at skildringer skal fungere i nyhetsformidling mener de derfor at skildringene skal være basert på felles definisjoner og bedømminger av virkeligheten, lik Aristoteles' vektlegging av logikken, slik vi så i metodekapittelet, og korrespondanseteorien for sannhet.

Den foregående scenens bruk av verb i presens gjør også formidlingen mer umiddelbar, som leser kommer vi rett inn i handlingen. Den spesielle scenen gjør at vi føler nærvær til hendelsen som underbygger nyhetskriteriet om nærhet i tid og kulturell og emosjonell nærhet. Samtidig som den ved mye handlingsbeskrivelser skaper spenning. Det er også verdt å legge merke til den siste setningen i utdraget fra reportasjen. Her setter journalisten den observerte scenen inn i et større nyhetsbilde. Faktainformasjonen blir her vinklet subjektivt gjennom bruk av overdrivelse, hyperbol.

Artikkelen i analysepar 06 inneholdt ikke handlingsbeskrivelser, noe få artikler i utvalget gjør. Artikkel 07 er et unntak hvor journalisten er Aftenpostens utenrikskorrespondent i Syria og dermed har vært på stedet:

Da jeg og andre journalister fulgte FN-offiserene som tok seg inn i landsbyen, var alle de drepte brent eller gravlagt. Skyting med artilleri og andre tunge våpen foregår så å si døgnet rundt like ved hotellene FN benytter i Homs og Hama, byer som er hardt rammet av den bitre konflikten. Inngangspartiet til hotell Safir i Homs ble mandag truffet av grove prosjektiler (36-38/07a).

Handlingene er her gjengitt i preteritum til tross for at de er, som i reportasjen, opplevd av journalisten. Dette viser en sjangerforskjell hvor det kan virke som om artikkelen forholder seg til den tiden mottakeren leser teksten, mens reportasjelijournalisten beholder den opplevde tiden. Sammenlignet med reportasjens skildring i 'Helvetes bakgård' som vi så over, ser vi også en forskjell i språket og detaljbruken hvor reportasjen skildrer mer nyansert og bruker et mer utbrodert språk. Dette støtter opp om funnet om at observasjon av handling fører til en mer umiddelbar skildring.

6.3.1 Narrativ distanse

Innenfor en scene kan journalisten bestemme hvor nære eller hvor langt fra leseren skal tas med i handlingen og hvordan dette skal variere i løpet av scenen. Dette kalles narrativ distanse. Jack Hart (2007a:103-104) mener sitater og observasjon raskt blir andrehåndsberetninger i journalistikken, men at opplevelsen blir mye sterkere dersom man tar leseren nærmere det som skjer.

Journalisten i 'Helvetes bakgård' bruker dette virkemiddelet aktivt. I anslaget posisjonerer han seg og skildrer handlingen: «Noen hundre meter foran oss» (11/06r), men senere kommer krigshandlingene, og dermed nyhetshendelsene, nærmere: «Idet vi kjører ut gjennom de splintrede restene av bydelen El Hindi, slår et prosjektil inn i det pansrede kjøretøyet. - Det er bare den somaliske måten å si hei på, ler en av soldatene» (42-43/06r). Artikkelen i samme par bruker ikke en slik narrativ posisjonering og formidler nyheten mer nøytralt som vi så av utdraget over, «Nye uroligheter og gatekamper i hovedstaden» (6/06a). Sammenlignet med artikkelen kan vi altså si at virkemiddelet tar med leseren inn i selve nyhetshendelsen og viser *tilstedeværelse* som preger nyhetsformidlingen med nærvær og nærhet (Hvid 2007:29). Slik kan narrativ distanse brukes for å oppfylle nyhetskriteriet om kulturell og emosjonell nærhet. Samtidig bærer virkemiddelet preg av journalistens egne tolkninger, både i utvalget og i skildringen. Balansegangen mellom fakta og fiksjon er her komplisert. Den amerikanske teoretikeren Roy Peter Clark fastslår her i artikkelen ved samme navn, at journalisten må følge reglen «Tilføj ikke. Bedrag ikke» (Clark 2002:344) for en sannferdig formidling.

Oppsummering – 6.3 Synet

Scener må ha handlingsskildringer for å være nyhetsinformerende eller stå sammen med faktainformasjon. Sjangrene bruker ulike tempusform i gjengivelsen. Her gir reportasjens presensform et mer umiddelbart preg som styrker nyhetskriteriet aktualitet. Det utbroderte språket og observasjonene gir et nyansert og presist bilde av nyheten, men skildringen gir også formidlingen et subjektivt preg. Ved å bruke virkemiddelet narrativ distanse kan journalisten ta med leseren nære nyhetshendelsene.

6.4 Hørsel

Gjennom hørselssansen er det i journalistikken mest vanlig å gjengi tale. Her skal vi se på hvilken måte dette blir brukt i reportasjene.

6.4.1 Dialog

Dialog er et virkemiddel reportasjene i teorien benytter seg av da dette står nærmest en scenisk fremstilling og er som Eiliv Vinje skriver (1989:95), selve kjernen av fortellingen. Dialog fremmer det menneskelige i talesituasjonen og Kelley Benham (2007:105) påpeker hvordan det er enklere for oss å lese fordi det er slik vi kommuniserer og er vant med å tilegne oss informasjon i hverdagslivet.

Reportasjen ‘Støres diplomatiathlon’ gjengir dialog. Temaet er også at Midtøsten-turen til Støre er ‘den ultimate dialogturen’ fordi Støre vektlegger nettopp dialog i arbeidet med land som er i konflikt med hverandre. Artikkelen har et ulikt fokus, men kan allikevel brukes til sammenligning:

- Problemet er at partene ikke stoler på hverandre, sier en ung mann fra Brorskapet.
- Vi snakker nesten bare sammen når dere er på besøk, sier en annen.
- Ok. Vi kan komme hit ukentlig! svarer Støre og fortsetter nådeløst åpent:
- Respekterer du ham? spør han en av dem og peker på mannen fra Brorskapet.
- Nesten ikke, svarer sosialdemokraten, etterfulgt av tung stillhet, så latter (51-55 03r).

På hovedkontoret i Washington, DC hersket det torsdag kveld en god stemning.

- Ja, det er klart vi er lettet, sier kommunikasjonsdirektør Lisa Gates til Aftenposten. Hun legger til at organisasjonen fortsatt er bekymret for sine egyptiske ansatte, som også var tiltalt i saken. Angells kone ønsker ikke å kommentere saken overfor Aftenposten og henviser til IRI. Én ting vil hun likevel si: «Det norske ambassadepersonellet i Kairo har gjort en veldig god jobb», skriver hun i en sms (14-19/03a).

Slik ser vi at dialogen *viser* nyheten og interaksjonen mellom menneskene, mens journalisten *forklare* dette i artikkelen, som at det er god stemning, at Lisa Gates er bekymret og at Angells kone ikke ønsker å kommentere saken. Dialogen i reportasjen oppnår også en symbolsk effekt ved å stå til sakens tematikk og understreker med det også nyheten. Dialogen fjerner journalisten fra teksten og gjør med det rollen usynlig i reportasjen. Dette fremmer objektivitetsidealet om en nøytral virkelighetsgjengivelse.

I ‘Overvåkerne’ står en dialog som klimaks i saken. Spenningen har her trappet seg opp ved at journalisten har skildret fra et lukket overvåkningsseminar hvor journalisten informerer om at «pressen er bannlyst fra å delta» (43/10r). Dialogen oppstår idet journalisten blir oppdaget av lederne for seminaret:

- Er dere ute etter å knuse denne industrien?, spør Jerry Lucas. Her har du en story på ti sekunder. Tragedien er at menneskerettigheter blir krenket i Syria. Eller Iran. De slemme, det er menneskene der, sier Lucas og peker på konferansens deltakere. Jerry og Tatiana Lucas begynner å snakke i munnen på hverandre om fordelene med at myndighetspersoner kan samle etterretning og bekjempe kriminalitet og terrorisme.
- Bare så det er sagt, så har vi ikke Syria og Norge. Og vi har ikke Iran heller som deltagere her, sier Tatiana Lucas.
- Jo. Norge har vi, men ikke Syria og Iran (336-345/10r).

Schaake mener produsenter av overvåkingsteknologi har sluppet billig unna til nå med få krav til gjennomsiktighet og lite eksportregulering. Hun mener det kan være fruktbart å se på hele sakskomplekset fra en annen vinkel for å forstå ringvirkningene av ny overvåkingsteknologi – næringslivets.

- Det handler ikke bare om regimemotstandere som blir forfulgt i autoritære regimer. En rekke regimer bruker overvåkingsteknologi for å lære mer om forretningsinteresser (8-11/10a).

Det siste utdraget er hentet fra artikkelen i samme analysepar og tekstutdraget belyser på hvilken måte reportasjen *viser* nyheten gjennom dialogen, mens artikkelen *forklarer* den ved bruk av indirekte tale. Ved bruk av dialog virker nyhetsformidlingen i reportasjen mer troverdig da det her er lederne for overvåkingsseminaret som uttaler seg – og som røper seg. Det er altså ikke bare dialogen som virkemiddel i seg selv, men også *hvem* som uttaler seg og *hva* de sier i dialogen som gjør den god. Ikke all nyhetsformidling kan være så ‘heldig’ å få slike gode sitater.

Dialogen i reportasjen bruker også to andre virkemidler som er å fremme journalistens tilstedeværelse ved å inkludere Jerry Lucas’ spørsmål og formen på dialogen. For selv om journalisten bruker fortellerposisjonen ‘flua på veggen’, hvor journalistens rolle skal være mest mulig usynlig, fremmer spørsmålet adressert til «dere» journalisten og mulig fotografens posisjon i scenen. Dalviken (2005:46) mener dette gir leseren innsikt i både historien og historien om historien. Dermed får formidlingen en dobbel effekt mot den i artikkelen som fremstår som helhetlig aural hvor journalisten er ‘den allvitende gud’ som vet hva intervjuobjektet mener før det sies.

Det andre virkemiddelet er hvilken form journalisten har valgt for å formidle dialogen. Her er den gjengitt kort og konsist uten for mange innskytelser og forklaringer fra journalisten. Dette, i tillegg til utropsord og detaljer som at de «snakker i munnen på hverandre», skaper fremdrift og gir fortellingen energi. Ved å gjengi dialogen med samme temperatur som det virker sannsynlig at den hadde da den fant sted, blir den også mer realistisk og virkelighetsnær og fungerer dermed positivt i nyhetsformidlingen ved å være sann (Hvid 2007:13-14).

6.4.2 Sitater

Til tross for teorien om at dialog er et viktig virkemiddel i reportasjene, er det ikke mye brukt i utvalget. Gjengivelse av sitater hvor journalistens tilhørende spørsmål er utelatt, er derimot hyppig brukt. Analysepar 14 viser slik talegjengivelse, her med reportasjen 'From Pyongyang with love' etterfulgt av artikkelen 'Norsk Kim-Show':

- Det lille ekstra er jo at de er ofte er uniformerte. [...] Det er minst én av ti gode grunner til å reise til Nord-Korea, sier han. Traaviks reisefølge var åtte ensomme menn mellom 30 og 40 år i Koreas vennskapsforening.
- Det er jo mange ledige plasser når det gjelder folk som vil digge Nord-Korea (42 og 46-48/14r).

- Hva slags reaksjoner har dere fått fra dem dere har spurt om å være med i arirang-showet?
- Folk reagerer med interesse. Mange synes prosjektet er spennende fordi de vet lite om Nord-Korea fra før. Og så er det selvfølgelig noen som blir provosert (20-23/14a).

Slik skiller reportasjen seg fra artiklene som inkluderer spørsmål fra journalisten, men utfyller samtidig ikke sjangerkravet om bruk av dialog. Dialogen har to hensikter, både å fremme driv i selve teksten og ved å gi en fremstilling mest mulig uberørt av journalisten (Hallmann intervjuet i Sønnichsen og Kramer 2007:184). Reportasjenes dialog gir inntrykk av en slik uberørt innsamling, men ettersom det ofte er sitater og ikke dialog som er brukt, er det mest sannsynlig at også journalisten har stilt spørsmål for å få sitatene. Selv om en usynlig fortellerposisjon kan sees i sammenheng med objektivitetsidealet ved at man nærmer seg en uberørt virkelighet, kan det også diskuteres om man ved å inkludere journalistens spørsmål egentlig er mer virkelighetsnær da det var slik det foregikk. Ved å fjerne spørsmålene blir svarene tatt ut av sammenheng og dermed øker sjansen for å vinkle dem, og med det virkeligheten. Man er derfor her, som i bruk av dialog, avhengig av en god journalistisk metode hvor det stilles de samme kildekritiske kravene som ved all journalistikk. Sitater og dialog kan kun brukes dersom journalisten har sørget for at refereringen er korrekt og at utsagnene er kryssjekkert (Allern 2011:51).

6.4.3 Lydgjengivelse

«Lyd placerer os i billedet eller gør billedet til mere end et synsindtryk...» (David Rothenberg gjengitt i Lindstrøm 2005:85). Lyder påvirker sinnstilstanden vår og er viktig for å kunne skape en riktig atmosfære (Lindstrøm 2005:86). Observasjon gir mulighet for å skildre miljølyder fra stedet, dette skiller reportasjen fra artikkelen. Ved lydgjengivelse blir sammenligning gjennom metaforer og simile ofte knyttet til skildringen, som: «Lyden fra vuvuzelaene blir høyere og høyere - som ti blåseorkestre i konkurranse om å spille høyest

mulig» (162/12r). Dette trekker journalistens tolkning inn i teksten og gjør lydgjengivelsen mer personlig og med det også nyhetsformidlingen mer subjektiv.

I reportasjen 'From Pyongyang with love' er lydgjengivelse et viktig virkemiddel da det er et av få elementer som minner om at journalisten har vært tilstede.

Så ringer telefonen. BBC.

- The group are in Kirkenes. A town in the far north, almost on the border to Russia, sier han (18-21/14r).

Så ringer telefonen. Dagsnytt 18 (78-79/14r).

Telefonen ringer. Stern (110-111/14r).

Telefonen ringer. Voice of America (199-200/14r).

Gjentakelsen blir forsterket ved bruken av anaforen «så» som gjentas de to første gangene. Slik binder hørselsskildringene teksten sammen. Denne gjengivelsen fungerer ekstra godt da den står til tematikken om at festivalen er svært populær.

Oppsummering – 6.4 Hørsel

Gjennom bruk av direkte tale og unnlattelse av journalistens spørsmål *viser* talegjengivelsen i reportasjen nyheten. Dette står i motsetning til artikkelens *forklarende* preg. Bruk av dialog nærmer seg her objektivitetsidealet da det gir journalisten en usynlig fortellestemme med resultat i en nøytral virkelighetsbeskrivelse. Bruk av talegjengivelse hvor journalistens spørsmål er trukket ut, kan derimot bevege seg bort fra virkeligheten da elementer fra den, som spørsmålene, er fjernet.

6.5 Føle

The idea was to give the full objective description, plus something that readers had always had to og to novels and short stories for: namely, the subjective or emotional life of characters (Wolfe 1975:35).

Tanker og følelser viser mennesket bak handlingen og er derfor sentralt for å skape et helhetlig bilde av nyhetshendelsen (Dalviken 2005:49). Dalviken (2005:31) referer her til Kim Faber og Flemming Christiansens reportasje 'Skyggen – historien om en ulykke' publisert i den danske avisen Politiken. Stykket var en enorm suksess med flere engasjerte lesere som følte de hadde blitt fortalt *hele* historien på grunn av følelsesgjengivelsene. Bruk av følelser viste seg å være en effektiv måte å få mottakernes oppmerksomhet på og engasjerte lesere.

6.5.1 Fri indirekte stil

Fri indirekte stil er et narratologisk begrep som minner om indre monolog, bare at sekvensene er kortere (Aaslestad 2008:104-105). Dette finner vi i reportasjen 'Eiendomedag', her med tilhørende artikkel:

[...] full av melankoli og sinne tvinner han et whiskyglass mellom fingrene, ser seg rundt og lurert på hvor mange av de andre i lokalet som er ruinerte, bankerotte, utslåtte (7/11r).

- Kellys løsning ville ført til en konkurs for hele landet, sier en oppbragt sentralbanksjef Patrick Honohan (5/11a).

Disse to utdragene viser to ulike former for å skildre intervjuobjektets indre følelser. Reportasjen bruker fri indirekte stil ved å ikke oppgi referansen til følelseskildringen «Full av melankoli og sinne». Mens artikkelen plasserer følelseskildringen som et adjektiv for å beskrive anføringsverbet «sier en oppbrakt sentralbanksjef». Virkemiddelet gir oss med det en følelse av å komme 'inn i tankene' til intervjuobjektet i reportasjen. Slik appellerer virkemiddelet til oss gjennom patos og styrker nyhetskriteriet om kulturell og emosjonell nærhet. Den nyhetsformidlende effekten er avhengig av at innholdet er nyhetsrelatert og virkemiddelets hovedeffekt ser i stedet ut til å være at det skaper variasjon i sitatene og gir kontekstuell informasjon.

6.5.2 Private følelser

I fortellinger finner vi ofte to typer av følelser, de universelle og de private. Det er de universelle følelsene, også kalt fellesskapsfølelser, som regnes som gode for aviser, mens de private egner seg i bøker (Kramer 2002:19). Slike universelle følelser ble derimot ikke uttrykt direkte i dette utvalget. Det ble derimot *privat* følelsesgjengivelse. Her følger et utdrag fra 'Til siste mann' hvor beskrivelsen av et skudd blir gjengitt i anslaget:

Idet han hører skudd fra den syriske regjeringshæren, griper han våpenet, løper mot utgangen, i døråpningen slår to skudd inn i veggen ved siden av ham, det tredje treffer, det borer seg inn mellom bukhulen og brysthulen, gjennom leveren og ut gjennom ryggen. Han kjenner det voldsomme trykket, men ingen smerte, han vakler, men blir stående, forsøker å finne fiendens posisjon, besvarer ilden (20-21/01r).

19 mennesker ble drept da syriske sikkerhetsstyrker forsøkte å gjenvinne kontrollen med de okkuperte forstedene utenfor Damaskus i går, forteller aktivister (2/01a).

Sammenlignet med artikkelen fra samme par ser vi her hvor menneskelig og personlig vinkling nyheten får ved bruk av følelsesgjengivelse. Mens vi i reportasjen får høre om hvordan kulen går gjennom kroppen på Youssef, blir vi i artikkelen informert om at 19

mennesker er drept. Slik blir den snevre informasjonen omtrent som en eufisme, forskjønnende, da den gjør menneskers død om til siffer. Den nære beskrivelsen i reportasjen kan oppfattes som motsatsen dysfemisme, overdrivelse. På den andre siden vil det være umulig og uoversiktlig å formidle alle dødsfall i nyhetsbildet på en slik beskrivende måte som reportasjen gjør.

Sett i sammenheng med teorien, kan dette eksempelet tale imot neddyssing av private følelser da denne private følelsesgjengivelsen beskriver, med nærhet og nærvær, selve nyhetshendelsen. Plasseringen i anslaget og den svært detaljerte beskrivelsen gjør nok også at den vekker oppmerksomhet.

6.5.3 Fornuft og følelser

Spørsmål om troverdighet reises ofte til bruken av følelsesgjengivelse, i sær til rekonstruksjon som vi skal se på i neste kapittel. Fichtelius (1997:9) mener at journalisten kan bruke følelser, men kun dersom det ikke blir brukt for å skape en personlig vinkling. Følelsesgjengivelsene i de to overstående eksemplene kunne derimot like gjerne vært svar på intervjuer, noe de nok også er. Det kommer særlig til syne i det første eksempelet fra 'Eiendommedag' med anføringsverbalen «lurer på» (7/11r). Rekonstruksjonen i 'Til siste mann' klargjøres gjennom intervjuet fra sykehuset i siste avsnitt. Det er mangelen på anføringsverbal rett etter skildringene i tillegg til bruken av adjektiver som skaper inntrykket av at dette er følelsesgjengivelser. Ikke avsløringen av indre, private følelser, som det heller ikke er. Slik er den indre monologen, eller den frie indirekte stilen, nådd gjennom journalistisk metode som Bech-Karlsen (1988:78-79) peker på som sentralt for at virkemiddelet skal kunne brukes. Dette krever uansett høye etiske krav fra den enkelte journalist, noe som både kan være vanskelig å overholde for journalisten og vite om er gjort fra leserens ståsted.

Oppsummering – 6.5 Følelser

Følelsesgjengivelse spiller på patos og styrker nyhetskriteriet om kulturell og emosjonell nærhet. Gjengivelsen skiller seg i sjangrene hvor den i artikkelen bruker underdrivelse, mens den i reportasjen heller overdriver. En middelvei her er nok best, hvor følelsesgjengivelsens menneskelige preg benyttes uten overdrivelser. Etisk sett viste følelsesgjengivelsen å ikke være dype og personlige, men heller svar på intervjuer. De fungerte dermed mer som variasjon i sitatene enn som avsløringer.

6.6 Luktesansen

Lukt er en mektig troldmand, som kan føre os mange tusinde kilometer bort og lade os genopleve alle de år, vi har levet (Helen Keller gjengitt i Lindstrøm 2005:105).

Lukt er etter synet den sterkeste sansen vår og er også hyppig brukt i reportasjene for å gi skildringen en ekstra dimensjon (Lindstrøm 2005:82-83). Sansen blir ikke brukt i noen av artiklene. I 'Askemaskinen' står gjengivelsen av lukt i stil med nyhetstematikken som her er at det har vært vulkanutbrudd: «Lukten av svovel er erstattet av parfyme» (19/02r). Svovel blir her satt i kontrast med parfyme, som i tillegg står som metafor på overflod og med det motsetningen til tekstens andre tematikk, den økonomiske krisen. Slik binder denne setningen sammen de to hovedtemaene i teksten og viser at sansebeskrivelser kan brukes sammen med andre virkemidler for en forsterket effekt. Dette gir observasjonen et autentisk preg som forsterker journalistens etos. I tillegg kan det aktivere leserens egne sanser, noe som vil involvere mottakeren mer aktivt i fortellingen (Lindstrøm 2005:105-106). Om dette gjelder direkte for nyheten er derimot ikke sikkert, da lukten beskriver dens kontekst. Slik vil luktgjengivelse muligens ikke styrke formidlingen direkte, men gi kontekstuell informasjon.

6.7 Fra 2D til 5D

I dette kapitlet har jeg iblant referert til Martin Lindstrøms bok *Brand Sense* (2005). Her legger han frem en forskning som viser at merker kan oppnå en forsterket kommunikasjon med mottaker ved å gå fra å være 2D, hvor syn står som det viktigste sansen, til 5D hvor alle sansene blir tatt i bruk. Sett bort ifra fokuset på merkevarebygging, minner dette om tematikken til denne oppgaven. Nyhetsjournalistikken kan sees på som 2D og litterære virkemidler som en mulighet for å bringe inn et 5D-aspekt i nyhetsformidlingen, slik dette kapitlet har vist. Bruken av sanser blir i journalistikken formidlet gjennom språket og appellerer dermed mer indirekte til sansene våre enn eksemplene Lindstrøm peker på, som faktisk lukt og taktil følelse. Allikevel peker forskningen på et interessant aspekt ved kommunikasjonsprosessen, hvor bruk av sanser når mottakeren umiddelbart og med en sterk effekt (Lindstrøm 2005:81-84).

6.8 Kildebruk

Allern presenterer i boken *Nyhetsverdier* (2011) en undersøkelse av ti norske avisers kildebruk i nyhetsformidlingen. Den viser at kildebruken er topptung, det vil si at ledere og personer i maktposisjoner blir oftere hørt enn personer fra 'grasrota'. Kun 8% av den totale kildebruken viser det seg er 'vanlige' mennesker (Allern 2011:172).

Dette stemmer med utvalget mitt hvor bruk av personer i maktposisjoner dominerer i artiklene, som EU-parlamentarikerens Marietje Schaake i artikkel 10 og sentralbanksjef Patrick Honohan i artikkel 11. Kildebruken i reportasjene er vinklet mot de som er berørt av nyheten, som opprørere i 'Til siste mann', pårørte i 'Assads venner', en som piratkopierer bøker i 'Bokpiratene' og de berørte av vulkanutbruddet i 'Askemaskinen'. Kildebruken i reportasjene kan altså være et positivt alternativ til nyhetsbildets ellers topptunge kildebruk. Dette støtter pressens demokratiske funksjon ved å gi en bredere og mer variert nyhetsformidling i tråd med Vær Varsom-plakatens punkt 1.2 (O'Neill og Harcup 2009:170-171, VVP URL).

Parks (2006:43) mener også at man ved å vise folkets side av nyheten, skaper en engasjerende formidling fordi det viser leseren flere perspektiver i tillegg til at det skaper empati som øker forståelsen. Fichtelius (1997:44) knytter dette opp mot identifikasjon, for det er kun gjennom å vise *hvem* nyheten berører, at man også kan identifisere seg med nyheten. Dette fremmer den kulturelle og emosjonelle nærheten til nyheten. Ut i fra teorien om universelle følelser, kan det å høre på folkets side gi et slikt preg. Kramer beskriver dens funksjon slik: «Det er et meget rigt sæt af følelser, som enhver kan tage del i. De binder by eller et lokalsamfund sammen» (Kramer 2002:19). På den måten kan litterære virkemidler støtte journalistikkens demokratiske ansvar.

6.9 Kapittelavslutning – Inventio

Trekker vi her linjene tilbake til semiotikken, kan observasjon som metode ansees som positivt sett ut i fra et idealistisk syn på språket som mener virkeligheten eksisterer *gjennom* oss. Ut i fra et realistisk syn vil derimot observasjon påvirke virkeligheten og dermed gjøre formidlingen subjektiv. Funnene fra analysen viser at innsamling ved bruk av sanser fører til at journalisten *viser* nyheten mot artikkelens *forklarende* preg. Jo flere sanser som blir brukt, jo nærmere beveger journalisten seg objektivitetsidealet da journalisten i større grad kan trekke seg ut av teksten og etterlate tolkning av nyheten til leseren. For en sannferdig formidling krever dette gjennomført bruk av journalistiske metoder.

Bruk av journalistens sanser gir i følge Lindstrøm (2005) en forsterket kommunikasjon med mottaker da det i større grad legger til rette for innlevelse med flere sanser også hos leseren. Dette forsterkes ved å vise journalistens tilstedeværelse, bruk av presens og narrativ distanse. Til tross for at følelsesgjengivelse er et diskutabelt virkemiddel, viste utvalget at det kan brukes mindre subjektivt. Alle sansene gir et menneskelig preg, noe som kan gi en alternativ forklaring av nyheten som i større grad legger til rette for empatisk innlevelse i nyheten. For en vellykket nyhetsformidling avhenger det av at innsamlingen og virkemidlene er konsentrert til å handle om nyheten og ikke kun er med som kontekstuell informasjon.

7. Dispositio – Å skape en struktur

Etter å ha valgt tema og innhold for teksten, eller i retorikken for talen man skal holde, er den andre arbeidsfasen å disponere dette stoffet på en slik måte at det fremstår oversiktlig for mottakeren (Fabricius og Roksvold 2008:54). Under dispositio skal vi derfor se på hva slags formidlingsgrep som brukes for å *strukturere* tekstene og hva slags innvirkning dette har på nyhetsformidlingen. Her vil jeg bruke deler av retorikk, stilistikk og narratologi for å belyse de virkemidlene som var sentrale i mitt utvalg. Først skal vi se på komposisjon, hvor jeg har samlet titler, ingresser og åpningssekvenser i tillegg til ulike dramaturgimodeller og rollefordeling. Det andre punktet er strukturering av fortellertiden mot historietiden, kalt rekkefølge. Deretter ser vi på fokalisering før vi til sist ser på rytmen skapt av veksling mellom scene, referat og pause. Disse virkemidlene vil jeg først presentere ved hjelp av teori for så å analysere deres nyhetsformidlende effekt, ofte ved bruk av tekstutdrag.

7.1 Komposisjon

Komposisjon handler om å komponere en histories innholdsmomenter slik at det fremstår som en helhet. I reportasjens tilfelle er denne helheten en fortelling, mens det for artikler er prinsippet om fallende viktighet (Cassirer 1986:91). Steensen (2009:93) mener nesten alle av reportasjens komposisjonsmodeller har som mål å trigge leserens nysgjerrighet før man gir mer informasjon. Komposisjon, forklarer han, oppstår både på et makronivå, en overordnet struktur, og mikronivå hvor det konkrete, virkemidlene, skal flettes inn med det abstrakte, her informasjonen (ibid). På hvilken måte preger kronologi nyhetsformidlingen?

7.1.1 Tittel

Ut i fra prinsippet om fallende viktighet er det i tittel og ingress vi i artikkelen skal finne den mest relevante nyhetsinformasjonen (Østlyngen og Øvrebø 2008:368-369). Det viktigste for reportasjens titler er derimot at de skal gi uttrykk for tekstens idé og formidle tekstens stemning (Bech-Karlsen 1988:70-71). Analyse av titlene kan derfor vise oss hvordan reportasjens titler fungerer for å formidle nyheten. For å finne ut av dette vil jeg her vise noen av analyseparenes titler, reportasjens først deretter artikkelens:

- 01: Til siste mann / Blodig bykrig om kontrollen
- 02: Askemaskinen / Aske stoppet norske fly
- 06: Helvetes bakgård / Enorm utfordring for Somalias nye statsminister
- 07: Assads venner / Voldsmenn presser FN til å avbryte sitt oppdrag
- 08: Bokpiratene / Nå kommer de norske ebøkene

På et stilistisk nivå skiller titlene seg sjangermessig ved å være kortere blant reportasjene og lenger i artiklene. Reportasjen rekker på den måten ikke å besvare hv-spørsmålene slik artiklene gjør, og er avhengig av å trigge leseren til å lese ingressen for at de skal være informerende. For å trigge bruker flere ordsammensetninger som 'Askemaskinen' og 'Eiendommedag' (11). Men det krever at de er nyskapende for at de skal vekke oppmerksomhet på en positiv måte. 'Bestland' (13), som referer til at Estland klarer seg 'best' av landene rammet av økonomiske krise, er mindre nyskapende og mer en mer oppbrukt metafor, en klisje, som kanskje ikke trigger i like stor grad. Dette gjelder også for artiklene, som 'Norsk Kim-Show' (14).

Innholdsmessig formidler enkelte av reportasjenes titler tekstens idé og stemning effektivt, hvor 'Til siste mann' nettopp refererer til stemningen i hæren nyheten handler om, eller 'Eiendommedag' som fanger nyheten om at eiendommer har vært sentrale for den økonomisk krisen i Irland. Dette gjør også reportasjens nyhetsformidling mer kontekstuell, mens artiklenes er mer døgnaktuelle. Tittelen 'From Poyangyang with love' (14) symboliserer den underliggende tematikken i teksten, hvor nordkoreanerne kommer med kjærlighet og åpenhet og indirekte at det er vi som møter dem med mistenksomhet og uvennskap.

Reportasjens titler blir også brukt for å danne sirkelkomposisjon, altså binde start og slutt på reportasjen sammen som setter en ramme rundt fortellingen (Pedersen 2005:54-55). 'Til siste mann' og 'From Pyongyang with love' er eksempler på det. Tittelen får ikke *pay off*, altså blir forklart, før til slutten av teksten. I reportasjen fungerer dermed tittelen motsatt av artikkelens informerende.

Det er altså stort sprang mellom sjangrene, og det er her en fin balanse for reportasjens titler mellom å være uforståelig eller triggende. Vi kan derfor si at reportasjene bruker *show* i titlene, mens artiklene er informerende og bruker med det *tell*. Reportasjene er avhengig av å være triggende slik at de vekker tilstrekkelig interesse og oppmerksomhet til å beholde leseren også gjennom ingressen for å ha en vellykket nyhetsformidling.

7.1.2 Ingress

Tre former for ingress viser seg gjeldende i reportasjene i utvalget: den informerende, den som inviterer leseren inn og bruken av to konfliktlinjer.

7.1.2.1 Den informerende

Ingressens formål i reportasjen er å fortelle hva teksten skal handle om. Bech-Karlsen (1988:72) påpeker at det er vanskelig å bruke informerende ingresser i litterær reportasje da det er viktig at det ikke er for stor kontrast mellom den og hoveddelen eller at ingressen røper for mye av handlingen og innholdet. Her følger to utdrag fra analysepar 05.

Angrep: I et blodig slag forsøkte oberst Gaddafis styrker å sikre seg området til den norske gjødselabrikken Yara. Hviler: Nå bruker revolusjonssoldatene de norske villaene ved fabrikkens for å hvile mellom slagene (3-4/05r).

Den norske gjødselprodusenten Yara har investert 1,5 milliarder kroner i den libyske byen Brega. Denne byen har stått i sentrum for kamper mellom Gaddafitilhengere og opprørerne den siste uken (3-4/05a).

Utdragene viser at det ikke er stor forskjell mellom sjangrenes ingresser. Reportasjen skiller seg ved bruk av antitesen hvor motsetningene «angrep» og «hviler» blir satt opp mot hverandre, mens artikkelen bruker kontrasten mellom Norge og krigen i Syria.

Ser vi på analysepar 10 er reportasjens ingress enda nærere artikkelens *hvem-hva-hvor*-ingress til fordel for hva som er mer sjangertypiske ingresser som *appetittvekkeren* eller *resymé-ingressen* (Bech-Karlsen 1988:72):

Opprørsbølgen i arabiske land har skapt bonanzatilstander i en farlig milliardbusiness – overvåkningsindustrien. Nye muligheter til masseavlytting slår an både i diktaturer, demokratier og i Oljefondet (3-4/10r).

EU-parlamentariker Marietje Schaake mener norsk næringsliv bør være vel så bekymret over de nye overvåkningsmulighetene som regimemotstandere i autoritære regimer (3/10a).

Med unntak av hyperbolen, overdrivelsen, «bonanzatilstander» og metaforen «slår an», ligner reportasjens ingress her artikkelens klassiske ingress.

Til tross for Bech-Karlsens påstand om at ingressen ikke må skape for stor avstand til fortellingen, er det nettopp hva flere av ingressene gjør. Slik informerer den raskt om nyheten før fortellingen følger opp med et saktere formidlingstempo. Dette står i stil med Engebretsens påstand om at dramatiserende og følelsesladde nyhetsingresser ikke fungerer fordi sjangerforventningen gjør at leseren heller blir irritert over sjangerbruddet. «Når

hendelsens fakta er levert, og mottakerens primære informasjonsbehov er stilt, da kan vi komme med *fortellingen vår*» (Engebretsen 2005:46).

7.1.2.2 Invitere leseren inn

Analysene viser at artiklene plasserer nyheten i en føljetong som gir nyheten et mer generelt preg, mens reportasjene gjør nyheten mer spesiell, som en enkelthendelse, her eksemplifisert med analysepar 01 og 03:

I landsbyen Ain al-Baida i Syria holder en liten gruppe opprørssoldater stand mot president Bashar al-Assad mektige hær. De vil kjempe til siste mann (3-4/01r).
Blodig bykrig om kontrollen. 19 mennesker ble drept da syriske sikkerhetsstyrker forsøkte å gjenvinne kontrollen med de okkuperte forstedene utenfor Damaskus i går, forteller aktivister (1-2/01a).

Etter å ha fulgt utenriksminister Jonas Gahr Støre i syv land på fem dager kollapset Aftenposten på et hotell i Algeries hovedstad, og skrev denne saken (4/03r).
Christian Angell reiste i går kveld ut av Egypt etter at utreiseforbudet ble opphevet. Støre: Vi fikk nordmannen ut (1-2/03a).

Et slikt føljetongpreg ser vi også i artikkel 11: «Fortsatt irsk krangel om gjeldskrisen» (1/11a) og 13: «Markant fall i ledigheten» (1-2/13a). Slik bruk av bestemt form, som «kontrollen», «utreiseforbudet», «gjeldskrisen» og «ledigheten», utelater forklaringer av nyheten. Slik appellerer nyheten til leserne som allerede har forkunnskaper om hendelsen. I tillegg setter slik utelatelse av forklaringer leserens gjetteevne på prøve, noe som hindrer en effektiv kommunikasjon (Fabricius og Roksvold 2008:79). Parks (2006:71) mener at poenget med ingressen er å gi basiskunnskaper gjennom informasjon om samfunnet. Han mener dette målet ikke blir nådd med ingresser som kommuniserer med de som allerede har kunnskaper om feltet, men snakker forbi de som ikke fra før av er involvert. Journalistene bør fokusere på å lære folket om samfunnet «[...] because the people who don't know the name of their congressman aren't going to rush to the newsstand to find out what he said yesterday» (Parks 2006:71). Ingresser kan altså ved å fremheve nyheten som unik og spesiell, invitere leseren inn, og med det styrke pressens demokratiske rolle som informasjonsbærere i samfunnet.

7.1.2.3 To konfliktlinjer

Et annet funn i analysene var at reportasjen introduserer to konfliktlinjer i ingressene, mens artikkelen én. For å illustrere dette har jeg for analysepar 02 og 04 merket setningene i ingressene med (a) for generell informasjon om nyheten, konfliktlinje 1, og (b) for den enkeltstående nyhetshendelsen, konfliktlinje 2. Reportasjen står som alltid først.

Da islendingene holdt på å tørne i angst, uro og bekymring for finanskollaps og uoppgjorte milliardlån, (b) bestemte den ukjente b-vulkanen Eyjafjallajkull seg for å redde nasjonen (a)(3/02r). Luftrommet fra Bodø og nordover ble i går kveld stengt for flytrafikk på grunn av aske fra vulkanutbruddet på Island (a)(2/02a).

Investorer og meglerhus kastet seg over de norske olje-myggene Aladdin Oil, Vega Resources og Saga Oil. En milliard kroner ble satset. Det russiske oljeeventyret ble en tragedie. (a) Oleg Khaziev vokter liket som ikke ville danse (b)(3-6/04r).

Norske meglerhus analyserte og hausset de tre norske oljemyggene opp i skyene. Samtidig var de rådgivere og prøvde å hente inn penger med gode provisjoner. I dag har verdien i selskapene rast (a)(2-4/04a).

Som vi ser omhandler begge konfliktlinjene i reportasjen det samme temaet, men på ulike nivåer hvor den ene er mer nærgående og personlig. Artikkene kan heller sies å bruke en mer politisk vinkling. I det siste eksempelet, analysepar 04, kommer det tydeligere frem at den andre konfliktaksen oppstår fordi reportasjen inkluderer et personlig element i tillegg til nyhetshendelsen. Det gir en dobbel effekt da saken viser både nyheten og de innvirkningene det økonomiske underskuddet fører til for menneskene. Parks (2006:101) mener et slik menneskelig fokus gjør nyhetsformidlingen mer unik og dermed engasjerende. Han konkluderer «tell the story of a person» (Parks 2005:101) for en demokratisk formidling.

Oppsummering – 7.1.1 Tittel og 7.1.2 Ingress

Funnene her er at reportasjens titler er avhengige av å være nyskapende og suppleres med en informerende ingress for en vellykket nyhetsformidling. Ingressene er mer informerende enn sjangeren tilsier. Dette viste seg å være positivt sett opp mot titlene. Virkemidler som å invitere leseren inn, ved å gjøre nyheten enkeltstående, og å vise de menneskelige sidene gjennom en ekstra konfliktlinje, gjør at nyhetsformidlingen kan bidra til å styrke pressens demokratiske rolle som informasjonsbærer.

7.1.3 Åpningen

Etter tittel og ingress kommer åpningssekvensen til reportasjen. Den skal både vise reportasjens tema og ikke minst vekke oppmerksomhet hos leseren (Bech-Karlsen 1988:65). Bech-Karlsen (1988:65-69) mener det i finnes tre åpningsformer for featurereportasjen, hvor in medias res og beskrivende åpning er de to mest vanlige, mens åpning med sammendrag er mer sjelden. Denne inndelingen stemmer overens med utvalget mitt hvor omtrent alle har beskrivende start, to i in medias res og én med oppsummerende start. Under skal vi derfor gå nærmere inn på hver av disse og se på hvordan de preger formidlingen av nyheten.

7.1.3.1 Beskrivende åpninger

Den beskrivende åpningen i reportasjesjangeren er inspirert av romanen og novellen som ofte bruker denne åpningssekvensen på grunn av dens evne til å formidle miljø, personer eller symbolfylte detaljer (Bech-Karlsen 1988:68). Analysepar 08 handler om e-bokfenomenet og åpner slik:

Christian Bertnsen er alene hjemme. I det svarte trehuset på Heimdal sør for Trondheim er gardinene trukket for. Brukte klær ligger slengt rundt i gutterommet i annen etasje. Sengen er uoppredd. 19-åringen slenger seg ned foran pc-en og ser inn i flatskjermen, som i et kontrollrom. Herfra styrer han et nettsted som tilbyr gratis nedlasting av bøker til flere tusen daglige besøkende fra hele verden (5-10/08r).

Nå kan du kjøpe de siste bøkene til Lars Saabye Christensen, Karin Fossum, Frid Ingulstad og hundrevis av andre norske forfattere – som ebøker. På et pressemøte i går fortalte Cappelen Damm at de nå lanserer alle nye – og en rekke gamle – titler innenfor skjønnlitteratur og dokumentar som ebøker (5-6/08a).

Slik åpner reportasjen på en skildrende måte, mens artikkelen i samme par åpner med en henvendelse, en såkalt du-åpning (Bech-Karlsen 1988:69). Vi kan si at reportasjens beskrivelse er relevant for nyhetsformidlingen da den gir leseren et bilde på hvordan det ser ut der selve nyheten foregår, piratkopieringen av bøker. Skildringen er gjort som en kamerapanorering hvor vi som i anslaget på en film beveger oss utenfra og inn, nærmere nyheten (Larsson 2005:67). Journalisten spiller her på assosiasjonene om at piratkopiering er ulovlig ved å påpeke detaljer som at han er alene hjemme, gardinene er trukket for og huset er svart, et symbol for det ukjente og farlige. I tillegg skaper journalisten kontrast ved å sammenligne gutterommet med et kontrollrom. Satt opp mot artikkelen, ser vi her at formidlingen i reportasjen er *spennende* mens den er mer *informerende* i artikkelen gjennom prinsippet om fallende viktighet. På samme måte bruker reportasjen *show* ved å skildre, mens artikkelen forklarer, *tell*. Artikkelen vektlegger aktualitet i åpningen med «nå» og «i går». Reportasjen fokuserer heller på å sette nyheten om e-bøkene i en kontekst. Vi kan derfor si at artikkelen er *døgnaktuell* mens reportasjen er *kontekstuell*.

7.1.3.2 In medias res-åpninger

In medias res oversettes av Aaslestad (2008:45) som «midt-i-tingene» og er et begrep som går helt tilbake til Horats' *Ars Poetica* ca. 23 f.Kr.. Her begynner fortellingen midt i en aktivitet uten å introdusere personer, sted eller tid. Forklaringer gis senere i teksten gjennom referat eller tilbakeblikk. Effekten til en slik åpning kan ut i fra narratologien forklares syntaktisk hvor setningers begynnelse betegner tekstens tematikk og at in medias res dermed formidler

temaet hurtig (Aaslestad 2008:46). Under ser vi reportasjen 'Forever Jong' sin åpning som er i in medias res og artikkelen i samme par som har en vanlig åpningssekvens:

- Det er ikke lov til å ta bilder. Dere har ikke lov til å være her. Det er best dere går nå. Fire politimenn går med raske skritt på et støvete jorde utenfor et bortgjemt fotballstadion i Tembisa, et av Johannesburgs største slumområder (5-6/12r).

Tusener av fans fikk panikk utenfor inngangen til et stadion før en VM-oppvarmingskamp mellom Nigeria og Nord-Korea i går. Flere fans ble observert mens de falt i rusket av folk som presset seg på. 14 personer skal være skadd (5-7/12a).

Mens artikkelen gjenforteller nyheten i korte drag, i tråd med prinsippet om fallende viktighet, er hendelsen i reportasjen rekonstruert og står i nåtid. Sitatet forsterker in medias res-åpningen og åpningen vekker oppmerksomheten vår i større grad enn artikkelens. Dette gir nyhetsformidlingen et mer umiddelbart preg enn artikkelens. Reportasjens åpning gir også et inntrykk av sannhet da det fremgår som at det er 'tatt rett ut av virkeligheten'. Et slikt sannhetspreg har artikkelen gjennom presis informasjonsformidling. Her er reportasjens åpning avhengig av et forklarende avsnitt og en informativ ingress for å bidra i nyhetsformidlingen. Formen understreker åpningens umiddelbare preg ved å bruke korte setninger og anaforen «ikke lov» som gir en hurtig rytme. Slik Aaslestad definerte virkemiddelet, blir det også her brukt for å understreke tekstens tema, at Nord-Korea er et lukket land, både gjennom skildring, tempo og bruk av anaforen, gjentakelse av «ikke lov».

7.1.3.3 Åpning med sammendrag

Denne åpningen presenterer flere elementer av hva man skal få høre mer om i reportasjen. Det er kun 'Støres diplomatiathlon' som bruker denne åpningen. Bech-Karlsen (1988:68) mener denne åpningsformen er sjelden egnet til featurereportasjen. La oss her se om dette stemmer for utvalget mitt eksemplifisert med reportasjen 'Støres diplomatiathlon':

Jeg kunne begynt denne artikkelen i Algerie, eller var det Tunisia, den dagen Jonas Gahr Støre besøkte tre land på en dag. Eller i Jordan, da en norsk toppdiplomater drar av seg klærne i en bil på vei til den palestinske presidenten. Eller i Jerusalem, der selveste utenriksminister Lieberman vandrer hvileløst mumlende og ventende på en forsinket Støre (6-8 03r).

Ved å trekke frem underlige scenarier fra turen i sammendraget, støtter åpningen nyhetskriteriene *det uventede* og *det sensasjonelle*. Samtidig understreker den tilstedeværelse som gir nærvær i formidlingen. På det stilistiske nivået blir sammendragsformen understreket gjennom den repeterende bruken av «eller», anafor, og den syntaktiske rytmen som gjennom bruk av like setningslengder får et stakkatopreg. Slik fungerer formen til å støtte reportasjens gjennomgående tematikk om at Støre har det svært travelt på sine turer. Ut i fra dette kan vi

derfor si at åpningsformen fungerer godt både ved å fremheve nyhetskriterier og tematikken. Men det er verdt å merke seg hvilken virkning bruken av jeg-form, kalt intern fokalisering, har på åpningsformen. Det er mulig dette er en sentral faktor for at den fungerer godt. Etersom få reportasjer bruker intern fokalisering, kan det tenkes at virkemiddelet er som Bech-Karlsen påpeker, noe som sjelden fungerer godt.

Oppsummering – 7.1.3 Åpninger

Styrken i de beskrivende åpningene ligger i muligheten de gir for å vekke oppmerksomhet gjennom formen og ved å etablere spenningsmomenter i skildringen. In medias res preger nyheten ved å vektlegge det umiddelbare, noe som igjen fremhever nyhetskriteriet *aktualitet*. Felles for åpningsformene er at de formidler nyheten i et saktere tempo enn artikkelen og krever supplerende informasjon. Målet om å trigge slik at flere ønsker å lese nyheten, støtter derimot pressens demokratiske rolle.

7.1.4 To fortellemåter

Plottet er featurens adelsmärke. Det er i plottet featuren tydeligst adskiller seg fra nyhedsartiklen. Det er plottet der gjør den læseværdig. Det er plottet der er utfordrende, så hvis man ikke kan plote historier, kan man ikke skrive en god feature (Hvid 2007:41).

Plottet, eller fortellingen, er altså reportasjens hovedstyrke, men i journalistikken må fortellingen også være sann, altså rapportere virkeligheten. Fortellingen må derfor ligne historien (Hvid 2007:43). Utfordringen i komposisjonsarbeidet er derfor å flette historien og temaet naturlig sammen. Dramaturgi mener Bech-Karlsen (1988:87) kan gjøre denne jobben enklere. Parks (2005:106) argumenterer for at hverdagsnyheter egner seg til å bli fortalt som dramastykker fordi de ofte handler om personer eller institusjoner som har et problem som skal løses, altså en konflikt eller et mål. Reportasjene i utvalget brukte her både dramamodellen og *The Wall Street Journal Guide* som strukturer og vi skal her se på hvordan de preger nyhetsformidlingen.

7.1.4.1 Dramamodellen

Dagens dramaturgiske modeller har røtter i Aristoteles' bok om poetikken. Her setter han virkemidler i en spenningskurve som følger et mønster i fem akter. Første akt kalles eksposisjon og presenterer konflikten som vi i andre akt følger utviklingen til. I tredje akt når spenningen et klimaks og det skjer et vendepunkt. I fjerde akt tilspisser krisen seg ytterligere og i femte akt kommer katastrofen (Fabricius og Roksvold 2008:56-57). I dag finner vi

omtrent den samme oppbygningen med termer som anslag, presentasjon, utdyping, point of no return, konfliktopptrapping, klimaks og uttoning. Denne modellen har flere navn, jeg velger her å bruke betegnelsen dramamodellen, brukt av blant annet Hvid (2007). Denne er brukt i sin helhet i reportasjene ‘Til siste mann’, ‘Det russiske oljemarerittet’ og ‘Overvåkerne’. Jeg vil her se på de to sistnevnte da disse har flere likhetstrekk.

Reportasjene begynner med et anslag hvor vi møter en person som er berørt av nyheten. Det er i ‘Overvåkerne’ en opprører fra Syria, Alladin, som jobber mot overvåkningsindustrien. I ‘Det russiske oljemarerittet’ er det mannen Oleg Khaziev som er ansatt i det norske firmaet som nå holder på å gå konkurs. Forholdene er dårlige og journalisten beskriver dette metaforisk med at Oleg «vokter liket som ikke vil danse» (6/04r) og gjennom scenisk skildring (6-15/04r). Anslagene personliggjør dermed nyhetshendelsen, gir perspektiv og viser konsekvenser av nyheten. I tillegg bidrar anslagene, som vi så under ‘7.1.4.1 Beskrivende åpninger’, til å pirre leserens oppmerksomhet og inviterer dermed leseren inn i teksten.

Videre følger en kort presentasjon av nyhetshendelsen. I ‘Det russiske oljemarerittet’ blir dette gjort gjennom et intervju med Managing Director Dmitrij Stolyarov (22-29/04r), mens det i ‘Overvåkerne’ blir gjort gjennom scenisk skildring av stedet hvor nyhetshendelsen foregår, under avsnittet «Avlytternes samlingspunkt» (27/10r). Slik er nyheten sentrum for utdypingen.

Like etter slår point of no return inn. I ‘Overvåkerne’ er dette at «Pressen er bannlyst fra å delta» (42/10r). Dette skaper spenning da vi i utdypingen har hørt at journalisten, altså pressen, deltar på arrangementet. Det er tydeligvis en grunn til at de ikke ønsker å ha pressen der og vi som leser ønsker å få vite *hvorfor*. Vi følger journalisten i jakten. I ‘Det russiske oljemarerittet’ er *point of no return*: «Men liket ville ikke danse. I stedet tok det med seg 600 millioner kroner i graven» (30-31/04r). Her trekkes metaforen fra ingressen inn og understreker med det på en litterær måte poenget i nyheten.

Konfliktopptrappingen som nå kommer har som hensikt i å forklare *point of no return* (32-238/04r og 43-314/10r). Det er i denne tidsperioden frem til klimakset at hovedpersonen skal forsøke å nå målet (Steensen 2009:105). Basert på *point of no return* blir hovedpersonen her journalisten selv, det er journalisten som vil noe og som har et problem som må løses (Hart 2007b:237). De skal i begge sakene grave seg frem til *virkeligheten*, forklare *hvorfor* og *hvordan* nyheten skjedde. *Hvorfor gikk det så galt med det norske oljefirmaet? Hva er det overvåkningsseminaret forsøker å skjule for pressen og omverdenen?* Slik utgjør hv-spørsmålene *hvorfor* og *hvordan* konflikten som skal trigge leseren gjennom fortellingen til

de blir besvart. Konflikten skaper altså framdrift som er nødvendig for at teksten blir lest (Franklin 2007:109-111). Hvid (2007:65) mener konfliktutviklingen til dramamodellen gjør den uegnet å bruke journalistisk fordi faktainformasjonen vil senke spenningen og omvendt. Sekvensene i disse reportasjene oppleves allikevel som spennende, og det kan virke som det å bruke journalisten som hovedperson som søker etter mer informasjon, er en måte å opprettholde spenningen gjennom faktasekvensene på.

Klimakset skjer i begge reportasjene gjennom en konfrontasjon. I ‘Overvåkerne’ gjennom en dialog mellom lederne og *point of no return*: «pressen er bannlyst fra å delta» (42/10r). I ‘Det russiske oljemarerittet’ i avsnittet «Skivebom» (237-260/04r) gjennom en konfrontasjon mellom meglerhuset og journalist:

- Det var en skivebom, sier Anders Hagen, som nå jobber i ABG Sundal Collier. Det er det eneste han vil ut med.
- Jeg skjønner hva du er på jakt etter, men jeg kan rett og slett ikke kommentere det (245-247/04r).

Videre skiller de to reportasjene seg i bruk av uttoning. Her fokuserer ‘Overvåkerne’ på fremtidige planer, under avsnittet «Boomerangeffekten» (361-386/10r). En slik positiv løsning mener Franklin (1994:81) fungerer godt i journalistikken da det gir leseren håp. ‘Det russiske oljemarerittet’ går her tilbake til anslaget om Oleg Khaziev og forsterker dermed den symbolske effekten til anslaget (261/04r). Denne avslutningen fokuserer altså mer på at leseren har lært noe, og gir med det leseren en positiv *pay off* for å ha lest reportasjen (Franklin 1994:81-82). Ved at det er nyhetens tematikk som brukes for å danne sirkelkomposisjon, er dette positivt i nyhetsformidlingen.

Oppsummering – 7.1.4.1 Dramamodellen

Dramamodellen blir brukt i sammenheng med nyhetskriteriene. *Hvem* blir forklart i anslaget, *hva*, *hvor* og *når* i utdypingen. *Hva* blir brukt aktivt i *point of no return*, og *hvorfor* og *hvordan* forklares i konfliktopptrappingen. I klimaks presenteres løsningen, som vi så ser konsekvenser av i uttoningen. Analysen viser også at modellen blir brukt sammen med andre litterære virkemidler som metafor og gjentakelse, spesielt i *point of no return* og klimaks. Bruken av sirkelkomposisjon mellom anslag og uttoning vektlegger nyhetens konsekvenser. Slik har modellen en god balanse mellom historie og tema og kan med det opprettholde informasjonsverdien (Bech-Karlsen 1988:97).

Modellen krever at man følger en person eller gruppe med et mål. Franklin trekker ut nettopp dette som det mest sentrale elementet ved en fortellende histories struktur. Dette fordi subjektet, så vel som leseren, kan bli klokere på noe (Franklin intervjuet i Sønnichsen og

Kramer 2007:188). Det gjør det vanskelig å vise begge sider ved konflikten, noe vi ser resultat av i disse to reportasjene. Ut i fra dette kan man si at modellen er med på å vinkle nyheten ved å kun vise en side av saken. Ser vi til John H. McManus' (1994:220-221) vurdering av den journalistiske informasjonskvaliteten baserer han den på flere faktorer. Vinkling av nyheten kan her veies opp av bakgrunnsinformasjon og dersom påstandene er av en allmenn karakter som flere kan si seg enig om. Dersom en side av saken har flere siterte kilder, kan dette altså støttes av andre faktorer slik at det ikke påvirker informasjonskvaliteten. Fichtelius mener det samme hvor han skriver: «Det är inte fel att vinkla nyheter. Vinklingen görs för att berättelsen ska bli spännande och begriplig» (Fichtelius 1997:11). Han understreker samtidig at det ikke må gå utover fakta eller perspektiv. Formidlingen må være upartisk og saklig til tross for vinklingen (ibid). Allern (2011:163-165) viser i sin undersøkelse av kildebruken til ti norske aviser at lengre artikler som er produsert av redaksjonen tenderer til å bruke flere kilder enn hva som er vanlig i nyhetsartikler. Utvalget mitt viser denne tendensen, hvor reportasjene, med unntak av 'Askemaskinen', bruker flere kilder enn artiklene i samme par. Ut i fra Allerns undersøkelser kan vi derfor si at reportasjene har et høyt fagligjournalistisk nivå. Dette kan veie opp for kritikken om at dramamodellen skaper stereotypier gjennom bruken av karakterer (Steensen 2009:106).

7.1.4.2 The Wall Street Journal Guide

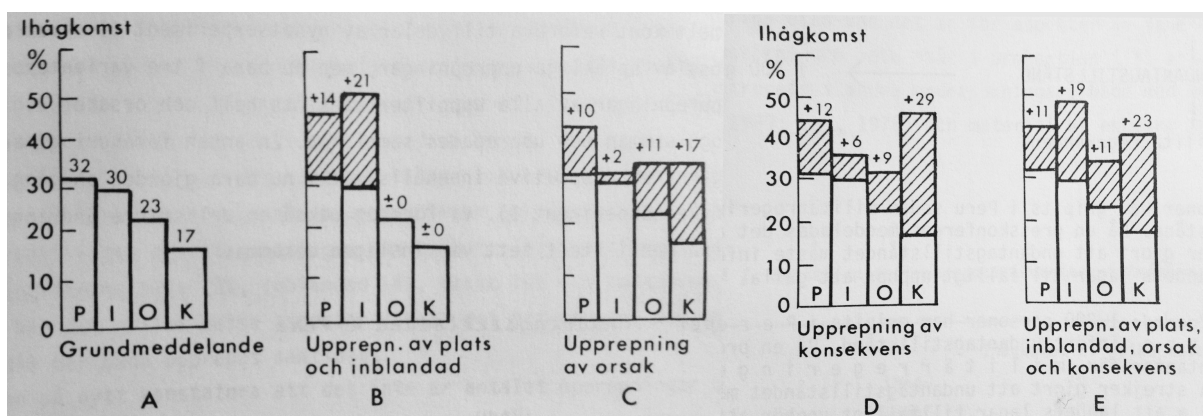
Denne fortellerstrukturen er basert på Wall Street Journal-journalisten William E. Blundell som i boken *The Art and Craft of Feature Writing* (1988) presenterer et alternativ til de historiene som ikke har en bærende fortelling. Modellen tar utgangspunkt i at teksten bygger på en påstand eller et premiss som skal belegges ved å bli belyst fra seks ulike vinkler: omfang, historie, årsaker, konsekvenser, mottiltak og fremtiden (Blundell 1988:76-77). Reportasjen 'Fryktens by' bruker alle vinklene og gjør det gjennom intervju, scenisk skildring og informasjon. Det er interessant at denne reportasjen også *virker* annerledes enn de andre i utvalget. Dette kommer av modellens saksfokus fremfor fortellefokus. En slik formidling som sikter etter å fortelle om røttene til nyheten og personene involvert i den, er hva O'Neill og Harcup (2009:170-171) peker på som en sentral faktor for de alternative nyhetskriteriene de mener dagens journalistikk bør rette seg inn mot. Modellens negative side er derimot at det ligger lite fokus på leservennlighet, det er journalisten selv som må sørge for at temaene blir illustrert med scener eller detaljer (Hvid 2007:61).

Spesielt to av 'vinklene' viser et interessant preg på formidlingen. Det er mottiltak og fremtid. I 'Fryktens by' presenteres her mulige løsninger på nyhetens problematikk, den økte

volden i Malmö. Dette gjøres gjennom intervju med faren til en av guttene som ble drept: «Jeg er sikker på at dette kommer til å skje igjen. Flere ganger. Det kan bli enda verre i fremtiden om vi ikke gjør noe» (270-272/09r). Dette viser en pessimistisk holdning til fremtiden, men motiverer samtidig til handling. Slik løsningsorientering i nyhetsformidlingen mener Parks (2006:31) kan bidra til å styrke pressens oppgave om å engasjere folket.

7.1.4.3 Årsak og konsekvens

Felles for de to modellene er en vektlegging av årsak og konsekvens av nyheten. Effekten av dette har Olle Findahl og Birgitta Höijer forsket på og publisert i boken *Nyheter, Förståelse och Minne* (1984). Her med illustrasjon av modellen jeg omtaler under:

(Höijer og Findahl 1984:67) [Her satt på langs for mulighet til å se tabellene i større format].

Undersøkelsen ser på hvordan mottakere av nyhetstekster husker og forstår nyheten på ulike måter ved at de varierer gjentakelsen av innhold i saken. Her så de på faktorene sted, person, årsak og konsekvens. Totalt har de fem nyhetssaker. Den første, figur A, viser det vanlige innholdet i nyhetssaken. Den andre nyhetsteksten, B, gjentar sted og personer. Det mørke området over søylene viser resultatet gjentakelsen hadde på mottakerens hukommelse. Av figur B ser vi at gjentakelse av person og sted førte til at mottakeren husker disse to faktorene bedre, mens årsak og konsekvens, de to søylene til høyre, forblir de samme. Figur C viser resultatet av gjentakelse av årsak. Her ser vi at leserne i tillegg til å huske årsak, også husker konsekvens, person og sted. En lignende effekt skjer ved gjentakelse av konsekvens, figur D. Den siste figuren viser gjentakelse av alle de fire faktorene. Det fører til at mottakeren husker dette bedre, men allikevel ikke med stor forskjell til gjentakelse av bare årsak eller konsekvens. Dermed har gjentakelse av enten årsak eller konsekvens, eller begge, like stor effekt på mottakerens hukommelse som gjentakelse av personer og sted. Årsak og konsekvenser har dermed en viktig rolle i nyhetsformidlingen (Höijer og Findahl 1984:66-67).

Dette støttes av Allern (2011:69) som også mener fokus på bakenforliggende faktorer og drøfting av årsaker og konsekvenser gir leserne en grundigere forståelse av samfunnet. Han ser det også opp mot nyhetsartikkelen som han mener ofte kun fokuserer på den nyhetsaktuelle personen, hendelsen eller stedet. Slik kan bruk av komposisjonsformer som fokuserer på årsak og konsekvenser ved nyheten bidra positivt i formidlingen ved å bygge opp om pressens oppgave om å informere om verden vi lever i, livsvilkårene og på hvilken måte de utviklinger seg (Njaastad 2012:12).

7.1.5 Roller

A. J. Greimas' (1974) videreutvikling av Vladimir Propps (1968) rollefordeling i eventyr til aktantmodellen viser blant annet at fortellinger ofte er bygd opp av et subjekt som ønsker å nå et mål. Her følger en oversikt over bruken av subjekt i tre analysepar med reportasjen først:

- 01: Opprøreren Youssuf Wassouf / Lederen for Den arabiske liga Nabil Elaraby
- 05: Hackeren Akram / Yaras informasjonsdirektør Asle Skredderberget
- 06: Demokratiforkjemper Major BB / Somalias nye statsminister Mohamed Abdullahi Mohamed

Intervjuobjektene i artiklene representerer institusjoner og fungerer derfor som kilder i stedet for subjekter. I reportasjene blir personene fremstilt mer menneskelig. Slik viker reportasjen fra Galtung og Holmboe-Ruges utvalgsriterer om referanse til elitenasjoner og -personer (O'Neill og Harcup 2009:164-165). Nyhetsformidlingen bringer med det variasjon i kildeutvalget. Subjektrollen kan også tildeles journalisten selv. Dette ser vi i sakene hvor journalisten selv har 'gravd frem' nyheten, som analysepar 04 og 10, altså gjelder dette for begge sjangrene.

Målet til subjektene er ofte samfunnsmessige mål, som fred. I stedet for aktantmodellens roller *motstandere* og *hjelpere*, vektlegges de *ansvarlige* for nyheten og hvem som blir *berørt* av den. Dette nevner Parks (2006:29) som viktige elementer for å motivere leseren til å handle. I reportasjen er de ansvarlige ofte personer med makt eller politiske beslutninger, mens de som blir berørt av den er opprøre eller uskyldige ofre. Dette varierer blant artiklene i utvalget. I 'Voldsmenn presser FN til å avbryte sitt oppdrag' (07) ser vi allerede av tittelen at voldsmenn er de ansvarlige og FN er de berørte. I 'Nå kommer de norske ebøkene' (15) er Cappelen Damm ansvarlig og *du*, altså leseren, den berørte. I andre saker som 'Avlytter næringslivet' veksler rollen, hvor norsk næringsliv og politiske institusjoner blir fremstilt både som ansvarlige og berørte. Slik er det også i 'Blodig bykrig om kontrollen' hvor ingen aktører blir satt direkte i en rolle. Ved at reportasjene har en mer tydelig fordeling av ansvarlige og berørte i nyhetshendelsene, kan dette prege formidlingen

positivt både ved å skape oversiktighet og som Parks (2006:29) mener, motivere leseren til å handle. Slik kan virkemiddelet bidra til å fremme nyhetens samfunnsoppdrag. På en annen side vinkles nyheten og man er avhengig av høye kildekritiske krav til hver enkelt journalist og alternative vinklinger av nyheten for en balansert nyhetsformidling.

Oppsummering – 7.1 Komposisjon

Komposisjonen har som mål å trigge leserens oppmerksomhet slik at man får lyst til å lese videre. Dette gjøres i tittel og anslag, i tillegg til å bruke dramamodellens spenningskurve, sette intervjuobjektet i rollen som subjekt eller fremme et mål. Komposisjonen viser oss den overordnede struktureringen av innholdsmomentene, videre bruker reportasjen også andre virkemidler som preger struktureringen som vi nå skal se på. Dette er i hovedsak veksling mellom fortellingens ulike tidsplan og ved bruk av rytme.

7.2 Rekkefølge

Rekkefølge handler i narratologien om å se på forholdet mellom tidslinjen til fortellingen og historiens tidslinje, rekkefølgen, for å avdekke skjulte tematiske sammenhenger. Man ser altså på tekstens to nivåer, hvor *historie* i narratologien betegner det narrative innholdet og *fortelling* den narrative teksten. Bevegelser frem eller tilbake i tid i fortellingen i forhold til historiens kronologi kalles anakronier. Analepser betegner tilbakeblikk, mens prolepser peker fremover (Aaslestad 2008:27 og 33). Det er her interessant å se på hvilken måte samspillet mellom disse to linjene preger nyhetsformidlingen.

7.2.1 For å uttrykke utvikling

I reportasjen 'Slaget ved Yara' bruker journalisten en hendelse fra fortiden for å vise utviklingen frem til nåtiden.

For en uke siden sto han i den utbrente gården til det hemmelige politiet i Benghazi og pekte mot taket. - Se, de hvite duene har landet på politistasjonens tak. Det har aldri skjedd før. Det er et tegn på at freden er på vei, sa han da. I løpet av den knappe uken som har gått siden da, har rynkene rundt munnvikene blitt dypere, øynene hulere (63-67 05r).

Denne byen har stått i sentrum for kamper mellom Gaddafitilhengere og opprørerne den siste uken. Gaddafi bombet oljebyen Brega både onsdag og torsdag (4-5/05a).

Her ser vi at begge sakene forteller om den siste ukens kamper mellom den syriske hæren og opprørerne i Syria på to ulike måter. Artikkelen *forklarer* dette ved å si direkte når og hvor mange kamper det har vært og hvem som har vært involvert. Reportasjen *viser* hendelsene

gjennom et tilbakeblikk, en analepse, brukt symbolsk for å forklare hva som har skjedd den siste uken. Ansiktstrekkene hans blir brukt som detaljer som del for helheten og beskriver på den måten de menneskelige konsekvensene kampene har hatt. Dette styrker nyhetskriteriet *personifikasjon* i tillegg legger det til rette for empatisk innlevelse. Informasjonen om hva og hvem nyheten handler om, har vi fått tidligere i reportasjen gjennom skildring av ‘Slaget ved Yara’. Som leser forstår man derfor at det er disse handlingene som det refereres til i tilbakeblikket. Slik krever virkemiddelet mer plass enn artikkelens forklaring da informasjon må bli gitt et annet sted i teksten for at virkemiddelet skal ha en positiv formidlingseffekt.

Reportasjen ‘Eiendommedag’ bruker flere tilbakeblikk for å vise forskjellen mellom hvordan det *var* i Irland og hvordan det *er* der nå (da reportasjen ble publisert). Her må et lenger tekstutdrag brukes for å vise til vekslingen mellom fortid og nåtid, og hvordan dette knyttes til nyhetsformidlingen, her satt opp mot artikkelen i analyseparet:

I Dublin er det tre som tar livet av seg hver dag, sier David Mellon. En morgen i januar 2009 virret eiendomsutvikleren Patrick Rocca rundt på sin eksklusive Dublin-eiendom, kun iført pyjamas. Det var det siste naboene så av ham. Det var også et av de første tegnene på at nouveau-riche paradiset Irland var i ferd med å bli et galehus. Patrick Rocca styrte et av Irlands største eiendomsimperier, lånte ut helikopteret sitt til Bill Clinton, gikk i gallamiddager med Tony Blair og spilte golf i Marbella. [...] Da Irlands fotballag spilte en avgjørende kvalifiseringskamp mot Sveits, tok Rocca med seg vennen Uri Geller på en helikoptertur over stadionet - i håp om å påvirke resultatet. Da Patrick Rocca gikk ut i hagen denne vintermorgenen visste han at de massive summene han hadde investert i banken Anglo Irish var tapt. Patrick Rocca skjøt seg i hodet (59-63 og 65-67/11r).

– Honohan’s feilvurdering av banktapene har vist seg å være den dyreste feilen noen irsk person noen gang har gjort, skrev Kelly i et leserbrev i Irish Times på lørdag. Irene søkte ifjor høst om finansiell krisehjelp, og fikk låne 85 milliarder kroner. Morgan Kelly mener imidlertid renteutgiftene på disse lånene nå er i ferd med å kvele gjenoppbyggingen av den irske økonomien (11-13/11a).

Utdragene viser at begge tekstene bruker bakgrunnsinformasjon, trekker hendelser fra fortiden frem. Men reportasjen gjør dette på en spennende måte, uten å sette den i presens, som rekonstruksjon. Sammenlignet med artikkelen ser vi at spenningen ligger i detaljene, den gjentagende rytmen med anaforen «Da», men mest av alt i vekslingen mellom nåtid og fortid. Vi får før bakgrunnsinformasjonen høre at tre stykker tar livet sitt hver dag, deretter at naboene aldri så Rocca igjen. Tilbakeholdelsen av informasjon trigger nysgjerrigheten, vi vil vite *hvorfor*. Bakgrunnsinformasjonen besvarer dette og detaljskildringen av at han skjøt seg i hodet tar oss brått med tilbake i nåtid. Men som vi ser av utdraget tar slik oppbygning med bakgrunnsinformasjon mye plass og hindrer med det en hurtig nyhetsoppdatering som derimot artikkelen gir.

7.2.2 Hopp i tid

I 'Til siste mann' klargjør journalisten for tidshopp som: «En dag tidligere.» (24/01r). Det samme skjer i 'Støres diplomatiathlon': «Men vi starter onsdag kveld [...]» (13/03r) og senere: «La oss gå to dager tilbake. Oslo, Gardermoen» (59-60/03r). Artikkelen viser her bevegelse i tid gjennom referanser til dager, som «I går» (7/01a), «i januar i fjor» (11/03a). Forskjellen er her at journalisten i reportasjene tar med leseren og seg selv med på tidshoppene. Franklin (1994:145) beskriver frampek som at journalisten forteller leseren en hemmelighet, men påpeker at det samtidig kan være et forstyrrende element da det minner leseren på at fortellingen er en illusjon. Slik fremheves journalistens kompositoriske rolle og viker fra den autorale fortellerposisjonen og med det også fra objektivitetsidealet.

I reportasjen 'Til siste mann' trigger journalisten innledningsvis med konklusjonen «I ettertid kan det virke som et mirakel» (6/01r). Som et frampek, prolepse, forteller den indirekte at det er mye dramatisk som skal skje. Det indirekte minsker dets forstyrrende effekt og pirrer i stedet nysgjerrigheten. Videre i anslaget får vi vite mer om skuddvekslingen, altså nyheten, men ikke nok til at informasjonsbehovet er tilfredstilt, før vi blir tatt med tilbake i tid til situasjonen *før* nyheten. Journalisten holder tilbake informasjon og beholder på den måten spenningen. Senere i samme reportasje brukes også tilbakeblikk på en mer symbolsk måte:

Det er den samme stien som tusener av flyktninger fulgte etter massakren i Hama 1982, da Assads far, president Hafez al-Assad sendte inn tropper for å slå ned et opprør fra det Muslimske brorskapet. Mellom 10.000 og 25.000 mennesker ble drept (105-106/01r).

Ved å trekke linjene tilbake til denne konflikten, blir tilbakeblikket stående som et frampek om hva som kommer til å skje. En mer indirekte metafor er: «Teppene er rullet sammen, og flammen i ovnen er ferd med å dø ut» (10/01r) som peker mot at kanskje noen av soldatene kommer til å dø.

Dette viser at journalisten ved å først bruke prolepse som forteller deler av hva som skal skje og deretter analepser om bakgrunnen. Slik kan det gis mye bakgrunnsinformasjon om nyheten uten å miste interessen fra leser. Dette kan også gjøres i mindre grad mellom avsnittene, ved bruk av *cliffhanger* hvor handlingen 'stopper før stoppestedet', for å bruke Tom Hallmanns metafor (intervjuet i Sønnichsen og Kramer 2007:192). I et av avsnittene i den samme reportasjen står det: «Det er et varsel om hva som skal komme» (11/01r), hvor vi så i neste avsnitt får høre hva dette referer til.

Ut i fra nyhetskriteriene fungerer dette motsatt. Vi beveger oss bort fra nyheten og tilbake i tid til situasjonen *før*, dermed til spørsmålene *hvorfor og hvordan*. Tidshopp kan med det fungere godt for å gi bakgrunnsinformasjon om nyheten uten å miste leseren. Slik skaper

det en bedre forståelse av selve nyheten, og øker kanskje mulighetene for engasjement i nyhetene. Slik kan det støtte journalistikkens samfunnsansvar (Njaastad 2012:108-109). Det gir derimot ikke mulighet for en hurtig nyhetsoppdatering da leseren må lese hele teksten for å få all informasjon om hendelsen.

7.2.3 Rekonstruksjon

Rekonstruksjon er scenisk skildring av hendelser i fortid som her skrives i presens, altså som at det skjer her og nå. Slik forankrer journalisten «[...] historien i virkeligheten, og skaper nærvær og tilstedeværelse for leseren» (Dalviken 2005:51). Kramer (1995:22-23) mener virkemiddelet krever en høy research-standard hvor journalisten må tilbringe mye tid med intervjuobjektene. Dette gjør indre monolog og tanke- og følelsesgjengivelse til et kostbart virkemiddel for avisen samtidig som det kan komme i konflikt med nyhetskravet om aktualitet. Et annet problem er dersom journalisten selv ikke er førstehåndskilde til opplysningene. Det bryter med Vær Varsom-plakatens krav om faktakontroll (VVP 1.2 URL, Dalviken 2005:39-40). Bech-Karlsen (2007a:187) mener dette kan brukes dersom reporteren setter en scene for rekonstruksjonen og baserer seg på pålitelige kilder, eventuelt er åpen dersom det er brukt usikre kilder.

Reportasjen 'Fryktens by' starter *in medias res* med en rekonstruert scene fra nyttårsaftnen da Ardiwan ble skutt, altså selve scenen for nyheten. Her er et utdrag fra den satt opp mot åpningen til artikkelen i samme par:

- Ardiwan er skutt! Faren, Diaa Noman, hører nevøen rope utenfor vinduet i den lave boligblokken i bydelen Rosengård i Malmö. Det er nyttårsaftnen, bare en halvtime inn i det nye året. Han løper ut, sikker på at sønnen er truffet av en rakett. Det var jo så mange mennesker utenfor på plassen da klokken slo tolv. Først flere timer senere oppfatter han hva som har skjedd, hva politiet prøver å fortelle ham, at sønnen ble skutt (4-9/09r).

Ved 12-tiden i går fikk politiet melding om skyting i Kantatgatan sør for Malmös sentrum. Flere politibiler og en ambulanse rykket ut til stedet, der en mann ble funnet død, meldte regionavisen Sydsvenska Dagbladet på sine nettsider (6-7/09a).

Slik ser vi at begge åpningene orienterer om *når* og *hvor* nyheten skjedde og *hva* som har skjedd med *hvem*. Begge har også tidligere gitt en delvis forklaring av hvorfor, i artikkelen med mellomoverskriften 'Drapsbølge' og i reportasjen med ingressen «Malmö er byen som sov for lenge - med innbyggere som våknet opp midt i skuddlinjen» (2/09r). Allikevel får reportasjens åpning et mer umiddelbart uttrykk ved bruk av sitatet som tar leseren med rett inn i handlingen. At handlingen er selve nyhetshendelsen, gir en effektiv formidling. Den sceniske skildringen *viser* hendelsen mot artikkelens *forklarende* form, virkemiddelet gir med

det nærvær til hendelsen. Slik fungerer virkemiddelet på samme måte som prinsippet om fallende viktighet da hv-spørsmålene blir besvart.

Nærhet skapes gjennom *indre monolog* hvor vi kommer inn i tankene til faren Diaa Noman: «sikker på at sønnen er truffet av en rakett. Det var jo så mange mennesker utenfor på plassen da klokken slo tolv» (7-8/09r). Den første setningen er her mer som en påstand enn en direkte tankegjengivelse, mens den siste er mer direkte i formen og viser hans resonnementer i det nyhetshendelsen skjer. Tankegjengivelsen er logisk, en naturlig oppfatning vi kan sette oss inn i og forstå. Steensen (2009:136) mener kildekritisk at dette er positivt for bruken av virkemiddelet. Kildekritisk sett er det også viktig at det kommer klart frem at journalisten ikke var tilstede og observerte den rekonstruerte scenen, noe det ikke gjør i her (Steensen 2009:136). Derimot etableres intervjusituasjonen senere i teksten: «Faren til Ardiwan, Diaa Noman, har sagt ja til et intervju» (63/09r).

7.2.4 For å forklare

Nyheten i analyseparet 04 er at et norsk oljeselskap har mislykkes i å utvinne olje i Russland. Bakgrunnsinformasjon er derfor relevant for nyhetsformidlingen. Her følger et utdrag fra reportasjen 'Det russiske oljemarerittet' med tilhørende artikkel:

- Behøver du å ha så mye greie på olje da? Faenskapen er å få den opp av bakken. Oljegründer Terje Gundersen (61) er akkurat ferdig med å kjøre ut brød og småkaker til Ica-butikkene i Oslo.
- Noen er interessert i kvinnfolk, andre i olje, sier han. I 1972 kjøpte Gundersen sine første oljeaksjer. Vinteren 2006 startet den tidligere drosjesjåføren sitt eget oljeselskap, Vega Resources. Med seg hadde han en tidligere ishockeyspiller og en tannlege. Det begynte med at drosjesjåfør Gundersen fikk en passasjer som skulle fraktes til et seismikkelskap på Skøyen.
- Jobber du i oljebransjen?, var spørsmålet Gundersen stilte passasjeren i baksetet (50-58/04r).

Høsten 2007 sloss meglerhusene om å få hente inn penger til [det] lille norske oljeselskapet Vega Oil. Valget falt til slutt på SEB Enskilda asa og Arctic asa. Jobben var å hente inn mellom 20 og 30 millioner dollar i markedet. I forkant av jobben verdsatte meglerhusene Vega Oil til 87 millioner dollar. Mer enn 500 millioner kroner for et selskap som ikke hadde funnet olje, men som hadde lisenser til å lete etter olje og gass.

- Det er selvfølgelig veldig vanskelig å gjøre en verdivurdering av den typen selskaper som ikke har boret noe, utdyper Tangen i SEB Enskilda i dag (5-10/04a).

Her ser vi at begge tekstene veksler mellom nåtid og fortid i fortellingen. Dette kan ha sammenheng med nyheten, som jo handler om hvordan hendelser i fortiden preger nåtiden. Det er interessant å se hvordan de begge informerer om *når* tilbakeblikket er fra, i reportasjen med «I 1972 [...] Vinteren 2006» (55/04r) og i artikkelen med «Høsten 2007» (5/04a). Der artikkelen bruker tilbakeblikket for å gi en opptakt til selve saken og svaret til Tangen, blir det i reportasjen flettet inn mellom et sitat. Slik veksler journalisten hyppig mellom to fortelletider, fortid og nåtid. Et annet element som skiller tilbakeblikket fra artikkelen, er

bruken av sitat fra fortiden, altså en rekonstruksjon: «- Jobber du i oljebransjen?» (58/04r). At sitatet er hentet fra tilbakeblikket blir understreket i anføringsverbene som er satt i preteritum. Slik gis fortiden like stor betydning som nåtiden i fortellingen.

I reportasjen 'From Pyongyang with love' dominerer derimot bruk av bakgrunnsinformasjon. Dette kaller Blundell (1988:20) for fakta og skal inkluderes der det er relevant og beveger fortellingen fremover. Saken åpner, til forskjell fra de andre i utvalget, med bakgrunnsinformasjon om nyheten. Her satt opp mot artikkelen i samme par:

Det var den mest oppsiktsvekkende nyheten fra Nord-Korea siden det statlige nyhetsbyrået meldte at naturen sørget over Kim Jong-ils bortgang. Nyheten kom til Norge denne uken, den kom til beaten av en halv million Youtube-klikk og til ringetonene fra en oppspilt verdenspresse. Da den nordkoreanske trekkspillkvintetten Goldstar landet i Norge mandag, var de verdensberømte uten å vite det (4-5/14r).

- Vi er i en tidlig fase nå, og mangler fortsatt et par hundre deltakere. Vi satser mot å få med 300, sier Morten Traavik på telefon fra Kirkenes. Der er han i gang med forberedelsene til festivalen Barents Spektakel som vil foregå mellom 8-12 februar i år (5-7/14a).

Utdragene viser at det er artikkelen som fletter bakgrunnsinformasjon og sitat, mens reportasjen kun gir bakgrunnsinformasjon. Utdraget skiller seg derimot fra artiklene ved bruken av overdrivelser og sammenligninger. Dette er representativt for resten av teksten og gjør at den nærmer seg portrettintervjuet, hadde det ikke vært for den sceniske skildringen av selve festivalåpningen som kommer senere. Slik oppleves reportasjen som lett og underholdende å lese, men viker fra sjangerens litterære preg hvor den bruker *forklaring* fremfor å *vis* nyheten. Slik beskrivelse uten scenisk skildring kan vinkle teksten ved at leseren ikke får belegg fra 'virkeligheten', *show*, på påstandene journalisten legger frem som forklaring, *tell*.

Oppsummering 7.2 Rekkefølge

Bruken av to fortellelinjer kan uttrykke utvikling som setter dagens nyhetssituasjon i kontekst. Anakronier brukes hyppigst for å skape spenning ved å trigge leserens nysgjerrighet og analysen viser at reportasjefjournalistene har en tydeligere og mer aktiv kompositorisk rolle enn i artiklene. Allikevel brukes også dette i artiklene. I hvilken grad det bryter med objektivitetsidealet kan derfor diskuteres. Det som er sikkert er at det viker fra prinsippet om fallende viktighet og dermed krever mer tid å lese og plass i avisen.

Tilbakeblikkene brukes ofte til å gi bakgrunnsinformasjon. Dette mente Galtung og Holmboe-Ruge, etter å ha utformet de 12 nyhetskriteriene, var noe nyhetsjournalistikken burde fokusere mer på (O'Neill og Harcup 2009:170). Før var leserne mer tålmodige og kunne tåle lange biter med bakgrunnsinformasjon. I dag mister journalisten derimot raskt

oppmerksomheten til leseren dersom bakgrunnsinformasjonen ikke flettes inn med handlingsbeskrivelsene (Dalviken 2005:179). Sammenlignet med artikkelens bakgrunnssekvens kan denne måten å veksle mellom rekkefølgen på i reportasjen derfor prege nyhetsformidlingen positivt.

7.3 En tredje linje

I tillegg til de to linjene, historie og fortelling, er journalistikken avhengig av faktainformasjon som et tredje element. Det er dette som skiller journalistikken fra litteraturen da det oppfyller sannhets- og relevanskriteriet (Hvid 2005:178). Roy Peter Clark påpeker også dette i essayet 'Two ways of reading, three ways of writing', hvor han mener vi leser journalistikk ikke bare for å leve oss inn i en fortelling, slik vi gjør i litteraturen, men også for å hente ut en mening fra den (URL). For å oppfylle dette må journalisten gi faktainformasjon og Hvid forklarer: «Med faktastoffet trøder journalisten ut af rollen som historiefortøller, og bliver belærende» (Hvid 2005:179). En slik rolle kalles i narratologien for *nullfokalisering* og under skal vi blant annet se nærmere på dens nyhetsformidlende funksjon i reportasjene.

7.4 Fokalisering – fortellerposisjon

Lansert av Genette i 1972, er fokalisering blitt et begrep litteraturvitenskapen og narratologien bruker for å vise hvem sansningssenteret springer ut fra (Bal 1997:142). Ettersom sansingen, fokaliseringen, må formidles gjennom et språk, påpeker Aaslestad (2008:83) at det er underlagt fortellerstemmen. Det finnes tre typer fokalisering: intern, ekstern og nullfokalisering. I intern fokalisering er den som sanser med i fortellingen. Ved ekstern fokalisering er sansningssenteret et sted utenfor personene og indre sanser kan ikke formidles. Ved nullfokalisering står fortelleren utenfor det fiktive universet og har ingen begrensning i sin viten. Dette kan sammenlignes med den autorale fortellerposisjonen som ofte brukes i journalistikken da den «[...] har fått status som en objektiv fortellerform» (Dalviken 2005:44). Bal (1997:142) påpeker allikevel at fokalisering krever persepsjon og at dette igjen er avhengig av så mange interne faktorer at å streve etter objektivitet blir meningsløst.

7.4.1 Intern fokaliserings

Den mest gjennomførte bruken av intern fokaliserings finner vi i reportasjen ‘Assads venner’:

Stillheten på terrasse hennes hvor vi sitter og prater sent en lørdag ettermiddag mens solen står lavt på himmelen, er en helt annen verden enn grusomhetene i Homs og al-Houla (155/07r).
Lukker man øynene og stenger ute dunkingen fra bomber og skyting utenfor byen, kan man glemme at krigen er i ferd med å innhente Damaskus (170/07r).

9. mai kjørte jeg sammen med andre journalister i en FN-kolonne på vei til Deraa i Sør-Syria, da en veibombe ble detonert på den andre siden av veien. Flere syriske soldater som eskorterte general Mood og de øvrige observatørene, ble såret (28-29/07a).

Slik ser vi at den interne fokaliserings resulterer i skildringer, følelsesgjengivelse og digresjoner i reportasjen, mens artikkelen beholder det nøytrale språket. Steensen (2009:160) mener refleksjon rundt handlingen, her nyheten, gir troverdighet fordi det styrker leserens tro på at journalisten har vært på stedet. Dette preger begge sjangrene. Reportasjen bruker mer personlige skildringer som gir nærhet og et subjektivt preg på nyheten. Dette går imot nyhetskriteriet om objektiv formidling. Her kan det diskuteres om ikke en slik bevisstgjøring av fortellerrolle styrker formidlingen ved at leseren blir vist hvem sansingssenteret springer ut fra. For objektivitet er, som vi så i teorikapittelet, ikke noe som kan oppnås da virkeligheten eksisterer ut i fra vår, subjektive, vurdering av den. Virkemiddelet er ikke hyppig brukt i utvalget. Dette sett i sammenheng med at det i dette analyseparet ble brukt av begge sjangrene, kan vise et tematisk trekk hvor virkemiddelet brukes mer ved uvanlige omstendigheter som krig.

7.4.2 Ekstern- og nullfokaliserings

Ekstern fokaliserings, den personale fortellerposisjonen, har som mål å «[...] gi leseren en følelse av selv å ha vært til stede, og selv dra egne konklusjoner fra historien» (Dalviken 2005:45). Journalisten trekker seg her tilbake og strever etter å være en implisitt forteller som *viser* hva som skjedde i stedet for å *forklare* det. Dette er kun brukt av reportasjene i utvalget. Nullfokaliserings, den allvitende fortellerstemmen, finner vi i alle sakene, men den er helt klart mest dominerende i artiklene. Det kan se ut som det er denne stemmen som skal gi nyhetsformidlingen et objektivt preg da journalisten her er usynlig.

Reportasjen ‘Overvåkerne’ belyser vekslings mellom de to fokaliseringsposisjonene hvor det står: «I lobbyen til et femstjernes amerikansk luksushotell i Kuala Lumpur er stemningen trykket» (28/10r). Dette viser ekstern fokaliserings som her bygger på observasjonen journalisten har gjort. Mens nullfokaliserings brukes for å gi faktainformasjon: «Da konferansen ble etablert samme året som 11. september, var det bare en håndfull

personer som deltok på ISS World» (54/10r). Slik kan vi si at fokaliseringsspunktet flyttes når det gis faktainformasjon, ofte brukt for å knytte observasjonen og fortellingen opp mot nyhetshendelsen. Slik flettes journalistikkens ‘tredje tråd’, faktainformasjonen, inn og bidrar til å opprettholde spenningen i teksten. Vekslingen er i denne reportasjen hyppig, men i reportasjer med mer bakgrunnsinformasjon, som ‘Eiendommedag’, er vekslingen saktere hvor nullfokalisering blir brukt mer enn ekstern fokalisering. Ettersom få artikler bruker scenisk skildring, vil de heller ikke bruke ekstern fokalisering og rytmevariasjonen vil være lav. Analysepar 05 belyser flere sider ved denne vekslingen:

Opprørssoldatene har ennå ikke tatt seg inn i Gaddafis hus og plyndret eller brent det, slik de har gjort i andre byer i øst-Libya.

- Det er for tidlig å gå inn. Folk er fortsatt redd for at han kan komme tilbake, sier han. Ved inngangen til Yara-fabrikken bygges det nå antiluftskysstillinger, det er fire dager siden fly angrep mål på veien utenfor Yaras anlegg. I de fleste oljebyene ved Sirte-Gulfen er det lite og ingen aktivitet, ingen å se i gatene, også moskeene og markedene er så godt som tomme, sier en opprørssoldat (48-52/05r).

- Meldingene vi har fått går ut på at fabrikken ikke er berørt, sier Yaras informasjonsdirektør Asle Skredderberget. Brega ligger 700 kilometer øst for den libyske hovedstaden Tripoli. Byen er strategisk viktig på grunn av oljeinstallasjonene (8-10/05a).

Her ser vi at journalisten i artikkelen tar en allvitende rolle i de to siste setningene og gir faktainformasjon om nyheten. Det samme gjør reportasjeforfatteren, men rollen blir her moderert av den eksterne fokaliseringen som vi ser av de to siste setningene. Mens artikkelen henter sin troverdighet i tilnærmingen til det objektive gjennom nullfokalisering, kan det virke som reportasjen henter sin fra observasjonen. Her kan det stilles spørsmål til om byline, som navn etterfulgt av stedsbeskrivelse, påvirker fokaliseringen da den forteller leseren at journalisten har vært ‘på stedet’ og samlet inn materiale. Det gjør fokaliseringen mer intern i tillegg til å spille på etos ved å bygge troverdighet til journalisten.

Dalviken mener svakhetene ved nullfokalisering, eller som hun kaller den autorale fortellerposisjonen, er at «[...] fortelleren overstyrer historien, og fratrukker leseren muligheten til å være meddiktende» (Dalviken 2005:45). At reportasjene bruker en hyppig veksling mellom den og eksternfokalisering kan derfor anses som positivt for nyhetsformidlingen. I tillegg fungerer de andre fortellerposisjonene som en alternativ fortellerstemme til artiklene som omtrent kun bruker autorale fortellerposisjoner.

7.4.3 Journalisten som referent

Synliggjøring av journalistens rolle som referent er en fortellerposisjon som ofte ble brukt i nyjournalistikken av journalister som Tom Wolfe og Hunter S. Thompson. For at dette skal fungere i journalistikken må det være et poeng at journalisten er en del av fortellingen (Bech-Karlsen 2007a:132). Det er kun i reportasjene at journalisten har en slik fremtredende rolle, men også her refereres det helst til avisen, et «vi» eller «jeg», altså til kilden for observasjonen. Her eksemplifisert med analysepar 06:

Vi står i et støvete, forlatt veikryss, i dekning av en husfasade der de falmede bokstavene forteller at det en gang var en skjønnhetssalong og et apotek her. Et eller annet sted, inne de arrete bygningene, inne i skyggene, kan en av Al-Shabaabs snikskyttere ligge. I Mogadishu kalles snikskytterne "irakerne", ikke nødvendigvis for at de er irakere, men fordi mange av dem er utlendinger (239-241/06r).

I realiteten har regjeringen bare kontroll over nesten halvparten av hovedstaden. Resten er det ulike opprørsgrupper som kontrollerer, og vestlige etterretningsbyråer mener landet har blitt et sted der ytterliggående islamistiske grupperinger får vokse fritt (8-9/06a).

Slik ser vi hvordan reportasjen til tross for bruk av «vi», holder en objektiv tone. Dette skjer ved at journalisten ikke trekker inn følelser om hendelsene, i tillegg til at det er brukt nullfokalisering i tredje setning. På denne måten gir refereringen etos til teksten sammenlignet med artikkelen, som gir en mer nøytral, men da også mer generell, informasjon om nyheten. Skildringen og refereringen til «vi» trekker leseren nærmere handlingen uten å vinkle nyheten unødvendig subjektivt. Samtidig gir den mer preg av tilstedeværelse enn i artikkelen.

Referentrollen kan også brukes mer subjektivt som ved reportasjene 03 og 07 hvor journalistene er synlige kilder gjennom hele teksten. Her er et utdrag fra 'Assads venner' og den tilhørende artikkel, den eneste artikkelen i utvalget som bruker journalisten som referent:

Presten, som er en venn av presidenten, har en teori om at Israel er ute etter å knuse Syria. Jeg prøver å være høflig, men når han kommer trekkende med obskure tekster fra israelske aviser helt tilbake til tiden under borgerkrigen i Libanon, har jeg hørt nok (167-168/07r).

Da jeg og andre journalister fulgte FN-offiserene som tok seg inn i landsbyen, var alle de drepte brent eller gravlagt. Skyting med artilleri og andre tunge våpen foregår så å si døgnet rundt like ved hotellene FN benytter i Homs og Hama, byer som er hardt rammet av den bitre konflikten (36-37/07a).

Her ser vi hvordan artikkelen til tross for bruk av «jeg» som referent, holder en objektiv tone sammenlignet med reportasjeforfatteren som også trekker inn sin tolkning. Slik synliggjøring av journalistens rolle står i sterk kontrast til profesjonalitetskravet hvor man skal hige etter objektivitet snarere enn å understreke en subjektiv vinkling (Schudson og Anderson 2009:96). Allikevel kan det argumenteres for at nyhetsformidlingen uansett vil basere seg på journalistens oppfatning av virkeligheten, og det kan diskuteres om det da heller er den fortellende journalistikken som fremmer objektiviteten ved å synliggjøre de subjektive

vurderingene for leseren.

Et annet element ved at journalisten nevner seg selv i teksten er at det synliggjør tilstedeværelsen. Journalisten har selv vært der og observert og er med det førstehåndskilde til nyheten. Øyenvitnefunksjonen kan gi formidlingen troverdighet (Carey 1987:xxix). Steensen (2009:168-169) påpeker også at bruk av 'jeg' er særlig viktig der journalisten er dypt involvert i handlingen. Dette forklarer hvorfor virkemiddelet ofte fremtrer der journalistene har observert krigshandlinger slik vi ser av de overnevnte eksemplene. Det er viktig å gi leserne mulighet for å forstå journalistens tilstedeværelse og rolle. Etisk sett bør derfor 'jeg'et' brukes. Men stilistisk sett kan det ta oppmerksomheten bort fra fortellingen. 'Jeg'et' skal derfor alltid kun brukes der det har en funksjon for en positiv effekt på nyhetsformidlingen.

Oppsummering – 7.4 Fokalisering

Fokalisering fungerer som alternative måter å formidle nyhetens ulike elementer på. Ettersom reportasjen, på bakgrunn av observasjonen, har flere slike elementer enn artikkelen, vil den også veksle hyppigere mellom de ulike vinklene. Dette gir en jevn rytme i teksten.

Fokaliseringen kan også brukes på ulik måte, hvor reportasjene ofte velger den mer subjektive versjonen og trekker inn tolkninger, men kan også holdes 'objektivt' ved å kun vise til tilstedeværelsen.

7.5 Rytme

Rytme blir i narratologien brukt for å si noe om sorteringen og prioriteringen av hendelser i tidsforløpet. Dette tidsforløpet er det jeg i denne oppgaven definerer som fortellingen, også kalt *fabula* av blant annet Bal (1997:101-102), hvor historien dermed kalles *susjett*. Aaslestad (2008) bruker betegnelsen hurtighet om rytmevariasjoner i en tekst. Med utgangspunkt i Genettes bok *Discours du récit* ser han på fire hovedgrupper innenfor rytme: scene, pause, referat og ellipse (Aaslestad 2008:56). Bal (ibid) ser i tillegg på *slow-down* som motsatsen til referatet, *summary*. For utvalget var scene, pause og referat aktuelle elementer å se på. Scene, som Aaslestad regner som replikkveksling, viser historiens tid i tilsvarende lengde som fortellingen. Referatet beskriver forholdene rundt replikkvekslingen og er ofte kortere i fortellertid enn det den var i historietiden. Pausen tar leseren med ut av historien hvor fortellingens tid går mot uendelig, historiens tid 'settes på pause'. Når disse elementene settes sammen, dannes rytmevariasjoner (Aaslestad 2009:56-69, Steensen 2009:118).

7.5.1 Rolig rytme

Reportasjen 'Til siste mann' eksemplifiserer dette, her med tilhørende artikkel:

Om kvelden sitter opprørerne i Ain al-Baida på madrassene langs veggene i husets første etasje. Det er en døs, avventende stemning, de sitter tett inntil hverandre, drikker te, når teen er drukket, blir det brygget sterk kaffe. Trøtte blikk over skjeggete haker. En av soldatene sliper en foldekniv på kanten av et glass, soldaten Youssef Wassouf sitter med bena i kors og reparerer et belte med en tykk, hvit ulltråd. Når ferske einekvister blir lagt i ovnen i midten av rommet, spres en svak parfymert lukt i luften (94-98/01r).

Sikkerhetsstyrkene presset seg inn i hjertet av Kfar Batna, og det meldes om at fire tanks er plassert i sentrum for å presse ut opprørere som har tatt over områder som ligger bare et par kilometer fra president Bashar al-Assads maktsentrum (9/01a).

Utdraget fra reportasjen 'Til siste mann' viser en scene uavbrutt av referat, eller ellipse.

Bruken av detaljskildringen roer tempoet ned, og scenen kan nesten virke som Bals (1997:106-107) *slow-down* hvor fabula, altså fortellingen, tar lengre tid enn historien. Dette er umulig å fastslå. Det rolige tempoet forteller oss at sekvensen er vektlagt av journalisten. I tillegg reflekterer den slik stemningen var på stedet. Utdragene viser dermed på hvilken måte observasjon som metode skiller formidlingsformen i de to sjangrene. Artikkelen har ikke innhentet lignende informasjon, noe som preger rytmen. Den sceniske skildringen i reportasjen skaper rom for refleksjon, altså *viser* journalisten i stedet for å *forklare*. Leseren må selv tolke informasjonen og slik blir lesingen mer aktiv (Steensen 2009:49 og 119).

7.5.2 Rask rytme

Bruken av korte setninger er gjennomgående i 'Støres diplomatiathlon', her med et tilfeldig utdrag fra artikkelen i samme par:

Målet har vært å hjelpe palestinerne å bygge statsinstitusjoner som kan stå klare ved en tostatsløsning med Israel. Men staten uteble jo. Og nå er fremdriften gått i lås. Man venter på press fra USA. Man venter på Godot. I den køen står også Støre. Idet vi ankommer Jordans hovedstad, sier Støre:
- Vi må skynde oss. Abbas er klar nå. Alle løper. Slik begynner denne uken, og slik fortsetter den. Vi løper så mye at man frykter noe er galt hvis man står stille (136-146/03r).

Rettssaken skulle startet søndag, men ble umiddelbart utsatt til 26. april. 16 av de tiltalte er amerikanere, og rettssaken har derfor skapt en alvorlig diplomatisk krise mellom USA og Egypt. USA skal blant annet ha truet med å trekke den økonomiske bistanden til Egypt dersom saken ikke ble løst. Utenriksminister Jonas Gahr Støre, som er på en rundreise i Midtøsten, tok opp saken da han besøkte Egypt (23-26/03a).

De to utdragene viser at mens reportasjen bevisst bruker korte setninger, er artikkelens omtrent dobbelt så lange. En forskjell ligger også i variasjonen. Reportasjen bruker her en lang setning først i utdraget og en til sist som forsterker effekten til de korte setningene. Det gir leseren små pusterom og rytmevariasjon. Artikkelen bruker like setningslengder.

Stakkatopreget i reportasjen blir videre understreket av anaforen «man». Det hurtige tempoet understreker temaet for reportasjen som er at det er hektisk å være på tur med Støre.

7.5.3 Digresjoner

Pausen kan gjøres på to måter, enten ved sceniske beskrivelser eller ved beskrivelser hvor historiens tid stopper opp (Aaslestad 2008:60). Få reportasjer i utvalget bruker sceniske pauser, og dersom det blir gjort er det ved bruk av en eller to similer, sammenligninger. Den sistnevnte pausemetoden, digresjonen, blir derimot brukt som her i ‘Støres diplomatiathlon’:

Vi tar av i tåken. Farvel, lille Norge. Nei, stopp! Men man må aldri si “lille Norge” til Støre. Han svarer da: “Lite land? Vi er 5 millioner, på ca. 120. plass blant land i verden. Med 385 000 km! kommer Norge på 75. plass i flateinnhold. Legger vi til havområder og kontinentalsokkel, når vi 2 100 000 km!, altså blant de 15 største. Vi er verdens syvende største bidragsyter til FN. Verdens 2. største gassseksportør. Lite land? Hvorfor dyrke bildet av at vi er små?» Eller for store, og tro at vi sitter med nøkkel til fred og forsoning. Stort og nøkternt! Er et typisk Støreuttrykk. Vi trenger gjennom den klaustrofobiske tåken (79-94/03r) [pause markert i kursiv, min uthevelse].

Scenen i forkant av denne digresjonen er en skildring av flyene og været. Digresjonen hører med det tematisk sammen med scenen. Det er som om vi følger journalistens tankerekke, som en mild form for virkemiddelet *stream of consciousness*, inn til selve kjernen av nyheten om Støres arbeid som utenriksminister. Den siste setningen blir stående som en metaforisk konklusjon på digresjonen. Tåken er borte, digresjonen har vært avklarende og journalisten gir dermed Støre og tematikken ‘rett’. Slik forklares nyheten metaforisk gjennom digresjonen og dersom leseren forstår virkemiddelet, er også sannsynligheten for at nyheten blir forstått større. Bal (1997:110) mener digresjonen ofte resulterer i en rolig rytme. Det er ikke tilfellet i dette utdraget hvor journalisten fremdeles holder et høyt tempo ved bruk av korte setninger med en oppramsende effekt. Virkemiddelet er en subjektiv måte å formidle nyheten på da det er journalistens tanker vi får høre. Digresjonen gir nyheten kontekstuell informasjon, men er avhengig av andre elementer for å utfylle de andre nyhetskravene.

Det andre eksempelet er hentet fra reportasjen ‘Eiendommedag’, her markert med (a) for scene/sitat, (b) for referat og (c) for pause:

- Bankforbindelsen min hengte seg igår (a). Investoren David Mellon sitter i et dunkelt hjørne av en Dublin-pub, full av melankoli og sinne tvinner han et whiskyglass mellom fingrene, ser seg rundt og lurer på hvor mange av de andre i lokalet som er ruinerte, bankerotte, utslåtte. (b)
- Mange (a), konkluderer den tidligere mangemillionæren (b). Det er en av disse dagene hvor de dårlige nyhetene kommer drivende inn som en uhellvarslende skodde over Dublin. «Dommedagsøkonomen» Morgan Kellys tverre ansikt er på alle avisenes forsider, om tre år vil Irland ha 2000 milliarder kroner i gjeld, kollapse i en kaotisk konkurs og forvandles til en europeisk bananrepublikk, spør økonomen. (c)
- Han var bare 40 år. Han hengte seg bare noen hundre meter fra her vi sitter nå (a), sier David Mellon om sin gamle bankforbindelse (b). I 30 år var David Mellon boliglånsmegler (c) (6-13/11r) [a = scene/sitat, b = referat = b, c = pause].

Her ser vi hvordan pauseformen digresjon kan gi utfyllende informasjon uten å miste leserens interesse og beholde en god flyt i teksten. Her får leseren generell informasjon om nyhetshendelsen på en mer objektiv måte enn digresjonen i eksempelet over. Vekslingen mellom de ulike rytmeformene viser også at tempoet er jevnt. Disse to eksemplene viser at digresjoner kan ha et svært ulikt preg på nyhetsformidlingen og brukes forskjellig i sjangrene.

Oppsummering – 7.5 Rytme

Innsamlingsmetoden preger rytmevariasjonen da vi ser at reportasjen har en hyppigere veksling på bakgrunn av observasjonen enn artikkelen. Dette forteller oss at detaljer er viktige for å kunne skape rytmevariasjoner. Setningslengder kan også skape tempo, noe som i mindre grad krever observasjon. Digresjonen kan gjøres både subjektiv og objektiv. Det er variasjonen av rytmen som er sentral for en god formidling da den bidrar til å holde mottakerens oppmerksomhet.

7.6 Kapittelavslutning – Dispositio

Den overordnede strukturen kan vi i korte trekk forklare som at tittelen trigger leserens interesse innledningsvis med mål om å få mottakeren til å lese ingressen. Det er først her mottakeren får direkte informasjon om nyhetshendelsen. Slik blir ingressen en faktaorientert mellomstasjon hvor et anslag så tar leseren med inn i komposisjonsmodellen. Anslaget kan ha flere former, men felles er et menneskelig og spennende preg på selve nyhetshendelsen eller en kontekstuell situasjon. Her møter leseren en hovedperson og blir introdusert for tekstens mål. Det skaper spenning og i kombinasjon med tilbakeholdelse av informasjon, rytme og varierende fokaliseringsvinkler, er målet å holde på leseren til siste slutt.

Sammenlignet med artiklene preger dispositio nyheten ved å fokusere på det menneskelige aspektet i reportasjene. Dette skjer ved at både journalisten tar aktivt del i struktureringen og ved at intervjuobjektene fremmes som subjekter som vi følger gjennom hele teksten. Slik legges det til rette for personlig innlevelse og empatisk forståelse av nyheten. Det andre hovedpreget dispositio gjør er bruken av spenningselementer. Målet er å holde leserens oppmerksomhet slik at mest mulig informasjon kan gis uten å kjede leseren. Slik krever teksten både plass i avisen og tid for leseren, men resultatet er mer informasjon om de bakenforliggende faktorene. Reportasjene besvarer som artiklene raskt hvem, hva, hvor og når, men hvorfor og hvordan er selve kjernen av strukturen og det er som virkemidlene omgir disse spørsmålene med mål om å vise alle vinkler ved saken.

8. Elocutio – Å forføre med språk og stil

«Elocutio rummer læren om språkets påvirkningskraft dels i argumentation, dels som stilkunst» (Fabricius og Roksvold 2008:65). Elocutio handler altså både om retorikk og stilistikk. Fabricius og Roksvold (2008:71) stiller her seks krav til det journalistiske språket. Det skal være: enkelt, presist, korrekt, nyskapende, minst mulig manipulerende og engasjerende. Ser vi på elocutios stilistiske side, er denne ‘innpakningen’ av et budskap selve essensen. Her ser man på ord- og setningsnivå og ikke minst på *det stilistiske nivå*, bruken av troper og figurer. Basert på utvalget er det her interessant å se på *skildrende språk, kontraster og språklige bilder*. I tillegg til de mer narratologiske virkemidler *syntaktisk rytme* og *tempusbruk*. Hvordan preger disse litterære virkemidlene nyhetsformidlingen?

8.1 Skildrende språk

«If you want to see the invisible world, look at the visible one» (Howard Nemerov gjengitt i Kramer 1995:31). Kramer (1995:31) understreker at språket skal være lekent og direkte ved bruk av aktive verb og adjektiver. Adjektiver blir brukt av begge sjangrene, men typen adjektiv varierer. Det er som Cassirer (1986:74-75) forklarer, noen adjektiv som er av en beskrivende og utsmykkende art, mens andre er innholdsmotiverte, altså tematiske adjektiver. La oss her starte med reportasjen ‘Det russiske oljemarerittet’ og et utdrag fra artikkelen:

Hver dag tar han på seg skiene og begir seg ut på den nakne steppen som omslutter oljefeltet Sjaltinskij på vestsiden av Uralfjellene. I horisonten foran ham ligger forlatte kollektivbruk og forhutlede små landsbyer hvor tynne striper av røyk siver ut av pipene. Khaziev er på vei for å inspisere pumpene på brønn 14, den mest lovende på det norskeide oljefeltet. Nå står pumpene døde og virkeløse. En liten hvit papirlapp på sikringsboksen forteller at feltet er stengt av myndighetene (7-11/04r).

I dag er ikke Vega-aksjen høyt verdsatt. Den største eieren i Vega, Aurum Invest, har i sitt siste årsregnskap valgt å nedskrive aksjens verdi til null. Vega-investor og stjernemegler Lars-Henrik Røren har også avskrevet Vega-eventyret.

- Det ble diskutert med min revisor å nedskrive verdien av aksjene ved sist årsskifte. Men i mitt hode er aksjene i Vega uansett nedskrevet til null, sier Røren (13-17/04a)

Reportasjen *viser* her det samme som blir *forklart* i artikkelen: det norske oljeselskapet utvinner ikke olje. Artikkelen har et fokus på aksjekursene som blir sett på som årsaken til feilinvesteringene i firmaet. Det er observasjonen som skiller sakene og som legger grunnlaget for det skildrende språket i reportasjen. Skildringen åpner reportasjen og viser tilstedeværelse, noe som skaper nærhet og nærvær til nyheten.

Videre i teksten brukes adjektiver mer innholdsmotivert: «Styrtrike kremmere og toppnoterte aksjemeglere kastet seg over Vega som om det hadde funnet den siste olje»

(72/04r). Dette brukes også i artikkelen: «[...] hausset de tre norske oljemyggene opp i skyene. [...] I dag har verdien i selskapet rast» (2 og 4/04a). Bruken av slike overdrevne ord, hyperboler, vinkler nyhetsformidlingen da den viser journalistens mening og bryter med det retoriske kravet *minst mulig manipulerende*. Samtidig er det en måte å krydre teksten på og gjøre den mer humoristisk. Senere brukes adjektiver for å forklare faktainformasjon: «Det tilsvarer et halvt Shtokman-felt, tallet var så utrolig at Vega ikke turde å bruke det i sine analyser» (76/04r). Dette uttrykker nyheten mer presist og gir kontekstuell informasjon.

I reportasjen 'Helvetes bakgård' brukes adjektiver for å gi en realistisk skildring: «Da kampene stilner neste morgen, dras det stive liket av en Amisomsoldat gjennom byens gater av begeistrede Al-Shabaab-tilhengere» (130/06r). Det samme ser vi i 'Assads venner', som også har krig som tema:

De døde mennene – alle var soldater – var skamferte, maltrakterte og blodige. Sprengt i stykker av improviserte sprengladninger, bilbomber og granatsplinter. Andre menn løftet de bleke kroppene fra blodige bærer over i trekister og spikret dem igjen. De la det syriske flagget i rødt, grønt og hvitt oppå og marsjerte ut i sollyset til sørgemarsjen fra et militærkorps (73-76/07r).

Aftenposten hadde noen dager tidligere vært vitne til at det ble skutt to granater, sannsynligvis av typen RPG, mot stedet der FNs kjøretøyer hadde parkert under en patrulje i bydelen Arbeen i Damaskus. En observatør som deltok i patruljen, fastslo like etter at angrepet måtte ha vært gjennomført for å skremme observatørene bort. En soldat fra den syriske hær som sto på post like ved, ble drept (25-27/07a).

Denne forskjellen understreker reportasjens skildrende språk og viser at det detaljrike bildet det maler, bryter med formidlingsnormene i det ellers så 'forskjønnede nyhetsbildet'. Det skildrende språket vekker oppmerksomhet og følelser i tillegg til kanskje å kunne sies å være en mer virkelighetsnær formidling?

Skildringene bærer med seg journalistens subjektive vurderinger, noe som viker fra objektivitetsidealet. Allern (2011:118) mener et slikt skildrende språk er positivt for nyhetsformidlingen fordi det fungerer som et alternativt nyhetsspråk til artiklenes fokus på ledere og ekspertkilder. Det forutsetter at mediemarkedet tilbyr saker med andre vinklinger. Subjektivitet krever også at journalisten har en høy kildekritisk vurdering, noe som både kan være vanskelig å overholde for den enkelte journalist og kan sette en høy terskel for at virkemiddelet blir tatt i bruk. Kravet til troverdighet hos den enkelte journalist er med andre ord høy og det kan gjøre at journalister med allerede opparbeidet etos har en lavere terskel for å ta i bruk virkemiddelet enn andre. Dette kompliserer bruken av virkemiddelet.

8.2 Detaljer

Midt i en hårdt vinklet nyhedshistorie kan en god journalist indskyde et par detaljer [...] der ændrer historien totalt. Og det kræver ikke engang mere tid, det kræver bare en anden slags fokus under researchen (Mitchell Zuckoff intervjuet i Sønnichsen og Kramer 2007:73).

Wolfe (1975:47) trekker linjene til Balzac for å forklare nyjournalistenes bruk av detaljer for å beskrive intervjuobjektene status. Han ser på skildring av detaljer som en måte for journalisten å ta med leseren nære fortellingen uten å aktivt bruke *point of view*, fokaliseringvinkel (Wolfe 1975:48). Njaastad mener detaljskildring også er en måte å skape og beholde troverdighet på i nyhetsformidlingen. For at de skal ha en slik positiv effekt må de være korrekt fremstilt og helst være mulig å etterprøve (Njaastad 2012:64).

I reportasjen 'Slaget ved Yara' er fabrikkområdet til Yara, stedet for nyhetshendelsen, skildret med detaljer: «Tv-er, videospillere, ovner, bestikk, selv vaskekummene er fjernet» (16/05r). Artikkelen formidler den samme nyheten og beskriver Yaras fabrikkområde slik: «Yaras gjødselanlegg i Brega skal så langt ikke ha blitt utsatt for skader som følge av kampene» (7/05a). Sammenlignet med artikkelen gir altså detaljskildringen, og den bakenforliggende observasjonen, en mer virkelighetsnær og sann formidling.

Andre steder kan detaljer fungere mer kontekstuell, som i reportasjen 'Eiendomedag' hvor vi møter en av Irlands tidligere velstående som nå er rammet av den økonomisk krisen med følgende skildring: «Paddy setter seg ned i det som en gang var Carton House' kjøkken. Bestiller en flaske hvitvin, kjeks og ost. Han betaler kontant» (337-339/11r). Slik informasjon får vi ikke i artikkelen i samme par. Detaljen «kontant» gir dermed en ekstra dimensjon til saken da den underbygger nyhetsformidlingen.

I 'Bestland', som beskriver hvordan Estland takler den økonomiske krisen, brukes detaljer for å forsterke en vinkling av nyheten. Her satt opp mot tilhørende notis:

Ute på en mørk landevei pøser regnet ned, og enda en mørk padde blir offer for de brede hjulene på lokalbussen til den lille bygda Liu utenfor Prnu i sørvest-Estland. Vindusviskerne slår en slags febrilsk polkatakt over frontruten, og ved rattet sitter Airi Pder (38) (5-6/13r).

Arbeidsledigheten i Estland falt fra 11,5 prosent i første kvartal i år til 10,2 prosent av arbeidsstyrken i andre kvartal. Det ble 9000 færre ledige (3-4/13a).

Utdragene viser en markant forskjell mellom sjangrene, hvor notisen *forklarer* arbeidsledigheten med tall og prosenter, mens reportasjen *viser* den gjennom skildring og konsekvenser. Allikevel kan det diskuteres hvilken nyhetsformidlende effekt detaljene om padden, hjulene og vindusviskerne har. De er verken nyskapende eller presise i formidlingen. Dalviken (2005:52) mener slike unødvendige detaljer kan senke fortellingens fremdrift. Det

bryter også med Fichtelius' (1997:44) krav om at nyheten må formidles konkret for å ha en engasjerende effekt på leseren. All informasjon må spille en sentral rolle i nyhetsformidlingen og denne skildringen bidrar med det ikke effektivt i formidlingen.

En annen type detaljer som vi så i teorikapittelet at nyjournalistene benyttet seg av er symboler og tegnsetting (Wolfe 1975:35-36). Et lignende uttrykk finner vi i ingressen til reportasjen 'From Poyangyang with love': «Historien om hvordan Den Store Kunstneriske Leder Morten Traavik gjorde den nordkoreanske trekkspillversjonen av a-has "Take on Me" til en verdenssensasjon» (3/14r). «Historien» gir et litterært preg som videre støttes av bruken av store forbokstaver på «Den Store Kunstneriske Leder». Det formelle preget dette gir, står det som en referanse til tematikken: det strenge og lukkede Nord-Korea.

8.3 Kontraster

«Om man placerar två uttryck med motsatt innebörd intill varandra kan kontrastverkan öka bådas uttrycksfullhet» (Teleman og Wieselgren 1980:54). Motsetningsfiguren antitese utnytter kompleksitet og motsetninger i personer (Tom French intervjuet i Sønnichsen og Kramer 2007:338). Det er ikke alltid kontrastene tar formen av antitese, men figuren peker på viktige egenskaper ved virkemiddelet. Reportasjen 'Bestland' setter to situasjoner opp mot hverandre i ingressen for å skape en kontrast, mens notisen kun informerer:

Mens søreuropeerne kaster stein mot budsjettkutt, tok esterne medisinen og holdt kjeft. Ingen andre land vokser raskere (3-4/13r).
Markant fall i ledigheten (2/13a).

Til tross for et kort utdrag fra notisen, viser dette hvordan reportasjen gjennom kontrast skaper en spennende ingress. Man får lyst til å vite mer om denne forskjellen mens man i notisen allerede vet det mest interessante ved nyheten. Reportasjen bruker videre kontraster mellom avsnittene som komposisjonsform. Her møter vi i første avsnitt Pder som er en berørt av de politiske beslutningene. I andre avsnitt går journalisten så over til et intervju med Estlands statsminister. Kontrasten mellom disse to situasjonene blir her fremhevet gjennom en skildring av statsministeren i første setning i avsnittet:

Estlands statsminister Andrus Ansip står på balkongen utenfor kontoret sitt i Stenbock-huset på toppen av Tallinns gamleby og skuer utover Finskebukta i retning Helsinki. En gruppe turister nedenfor balkongen morer seg over synet av regjeringssjefen denne kjølige formiddagen i august, og Ansip vinker til dem (18-19/13r).

Ved plasseringen av han på høyden over folket, vinkende og skuende, fremstiller journalisten han som en helt, lik skildringer av konger i eventyr. Dette står i sterk kontrast til

åpningsscenen med Pder som kjører buss i mørket, med skildring av regnvær og padder. En innvending til denne kontrastformen er at den blir overtydelig og vinkler saken. Slik skapes stereotypier snarere enn virkelighetsskildring. Et mer presist, korrekt og nyskapende språk ville her, som de retoriske kravene påpeker, gitt en mer sannferdig og engasjerende formidling (Fabricius og Roksvold 2008:76-77 og 85).

Motsetninger kan også skape humor, som i 'Til siste mann': «utedoen ligger rett i siktlinjen til regjeringshæren» (8/01r). Utedo, som det nære, sårbare, står her i motsetning til den barske «regjeringshæren» i så stor grad at informasjonen blir komisk. Slik blir også skildringen av Einar Askvigs klær brukt for å understreke situasjonen firmaet befinner seg i:

Samtidig som generaldirektør Kizub vokter sine hemmeligheter i Moskva, ankommer advokat Einar Askvig den dunkle oljebyen Ukhta i Sibir i mokasiner fra Marbella og krittstripet dress (137/04r).

Dette gir teksten et humoristisk preg samtidig som kontrasten gir en tilleggsbetydning til nyhetsformidling, men den trenger jo ikke være sannheten.

I reportasjen 'Overvåkerne' brukes kontraster mer direkte i ingressen ved å knytte en «en farlig milliardbusiness – overvåkningsindustrien» (3/10r) opp mot Norge i neste setning. Slik trigger journalisten ved å sette det nære opp mot det ukjente. Kontrasten utgjør strukturen for resten av teksten. En lik vinkling ser vi også i artikkelen: «[...] norsk næringsliv bør være vel så bekymret over de nye overvåkningsmulighetene som regimemotstandere i autoritære regimer» (3/10a). Dette viser at kontraster ikke er forbeholdt reportasjesjangeren. Virkemiddelet krever ikke observasjon, men at journalisten setter seg inn i saken og tar et standpunkt. Slik blir nyheten vinklet, men samtidig inviterer den mottaker til å lese saken. Gjennom et tydelig bruk av kontrast kan det også motivere leseren til å ta sitt standpunkt i saken. Slik kan virkemiddelet støtte det journalistiske samfunnsansvaret ved at flere tar del og engasjerer seg (Fabricius og Roksvold 2008:36).

8.4 Språklige bilder

Språklige bilder betegner ord eller uttrykk som står i overført betydning eller er sammensatt på overraskende måter. I stilistikken kalles dette *det stilistiske nivå* som består av troper og figurer. Forskjellen er at troper går på de enkelte ordene, mens figurer handler om vridninger på setnings- eller tekstnivå. Her skal vi se på hvordan sammenlikning, metafor, omskrivninger, retoriske spørsmål og ironi preger nyhetsformidlingen.

8.4.1 Sammenligning

Sammenlikning, også kalt simile, er to ledd bundet sammen av 'som' eller annet sammenlikningsledd (Roksvold 1998:105). Dette er et mye brukt virkemiddel i utvalget. Her følger tekstutdrag fra to analysepar hvor begge sjangrene bruker det:

Det føles som om DDE skulle invitert U2 for å gi råd om hvordan spille stadionkonserter (40/03r). Dette har vært en verkebyll for landene som har vært involvert (32/03a).

Det er en av disse dagene hvor de dårlige nyhetene kommer drivende inn som en uhellvarslende skodde over Dublin (9/11r).

Morgan Kelly mener imidlertid renteutgiftene på disse lånene nå er i ferd med å kvele gjenoppbyggingen av den irske økonomien (13/11a).

Hovedforskjellen er at det er journalisten i reportasjen som selv bruker virkemiddelet, mens det i artikkelen kun brukes i sitat. Slik opprettholder artikkelen den autorale fortellervinkelen. Virkemiddelet gir i begge sakene kontekstuell informasjon, men gir en ekstra effekt i reportasjene ved å være knyttet opp mot nyheten, som skodde som står for Irland og beskrivelsen av et av møtene til Støre. Kontrasten mellom musikk og politikk i reportasjen gir similen en ekstra humoristisk effekt. Det samme ser vi i 'Det russiske oljemarerittet': «På flyplassen står selskapets stedlige sjef, den tidligere politimannen Sverre Monsen, med noen flasker velkomstøl og et smil som om han ikke har lest aksjekurser på evigheter» (141/04r). Her kobler journalisten en detalj av ansiktsuttrykket hans opp mot nyheten, noe som gir en ny vri på formidlingen og skildringen virker med det relevant.

Men analysene viser også at virkemiddelet *ikke* er nyhetsformidlende, som ved stemningsbeskrivelser og til bruk med humoristisk formål: «Vi kjøres til et enormt, mørklagt hotell der vi er de eneste gjestene, litt som i filmen *Ondskapens hotell*» (307/03r). Her setter virkemiddelet stemning, mens det senere i 'Det russiske oljemarerittet' brukes humoristisk: «Listen over uoverstigelige problemer var like lang som en vinter i Sibir» (192/04r). Slike effekter krydrer opp nyhetsformidlingen, men er ikke direkte med på å formidle nyheten.

Simile har den effekten av at den viser journalistens meninger fordi den springer ut fra personlige konnotasjoner. Dette kommer til utslag spesielt i 'Overvåkerne' hvor journalisten sammenligner det hemmelige overvåkingsseminaret med musikkfestivaler: «Som om de var på festival» (68/10r). Sammenligning gjør journalisten også med anføringsverbet: «[...] er så rasende at det innimellom høres ut som hun snakker russisk» (324/10r). Slik blir det enklere for leseren å leve seg inn i og forstå hendelsen og simile brukt om nyhetshendelsen kan derfor fungere godt i nyhetsformidlingen. På den andre siden er simile basert på journalistens tolkninger, noe som vil gi nyhetsformidlingen et subjektivt preg.

Slik er sammenligning ikke noe som er forbeholdt reportasjesjangeren, men hvor forskjellen ligger i hvilken fortellerposisjon den kommer ut fra. I reportasjen bruker journalisten seg selv, mens sammenligningen i artikkelen ofte er plassert i sitater. Dette gjør at virkemiddelet preger reportasjen mer personlig. Virkemiddelet kan både ha en forklarende effekt på nyhetsformidlingen, men også kun brukes for å sette en stemning.

8.4.2 Metafor

Metaforer omtaler ord eller uttrykk som brukes med overført betydning og er dermed sammenligning uten sammenligningsordet. Virkemiddelet inngår som en del av den retoriske gruppen *delectare* som tar sikte på å underholde (Cassirer 1986:100 og 103). Det er et hyppig brukt virkemiddel i reportasjene, men ikke i artiklene. Bruken varierer og vi skal her kun se på utdrag fra reportasjene.

I beskrivelsen av stedet for nyhetshendelsen i 'Til siste mann' beskriver journalisten en metaforisk detalj fra tilholdsstedet til opprørerne: «I en stall står et esel som er oppkalt etter Syrias president» (8/01r). Dette fungerer godt i nyhetsformidlingen da esel symboliserer stahet og med det kan kobles til presidenten som ikke har gitt etter for opprøret. På den måten sier det også noe om opprørernes forhold til presidenten og metaforen gir kontekstuell informasjon til nyheten.

En slik dobbel effekt har også metaforen i 'Askemaskinen': «Turistnæringen på Island mente derfor presidenten hadde gjort seg best med munnbind. Slik som bøndene på de flate gresslettene nedenfor Eyafjallajkull» (77-78/02r). Munnbind refererer her til asken som er konsekvensen av nyhetshendelsen, vulkanutbruddet. Slik kobles folket og nyheten sammen gjennom metaforen. Det preger nyheten kontekstuell, men også humoristisk ved at en slik hverdagslig detalj kan si noe om helheten.

Naturen brukes ofte som metafor, som i 'Det russiske oljemarerittet': «Alt er frosset. Landskapet, vannrørene til toalettet, lønningene, gjeldsutbetalingene og oljeproduksjonen» (12-13/04r). Her står «frosset» for mer enn bare landskapet og beskriver også planene som er selve nyheten i teksten. Dersom leseren forstår denne metaforen, kan den øke forståelsen av nyheten da den gir en alternativ forklaring.

En annen type metafor er å bruke en felles detalj eller tema i forklaringer som i 'Det russiske oljemarerittet': «Så langt har ikke Vega hentet opp en dråpe olje fra Karpinsky Ridge. De fire opprinnelige gründerne har forlatt selskapet eller fått sine eierandeler kraftig vannet ut» (93-94/04r). Vannmetaforen er brukt for å forklare situasjonen og gjentas i andre setning for en gjennomført effekt. Slike metaforer er mindre oppsiktsvekkende i teksten og virker mer

som en forklaring av nyheten. Reportasjen 'Eiendomedag' bruker innledningsvis en metafor med triggende effekt: «- Bankforbindelsen min hengte seg igår» (6/11r). Ettersom ordet «bankforbindelse» både kan bety en person og den elektroniske forbindelsen til banken, krever dette tolkning av en aktiv leser. I tillegg vil det nok vekke oppmerksomheten til mottakeren som må lese videre for å forstå hvilken av ordets betydning det står for.

Analysepar 08 viser en interessant forskjell mellom sjangrene her med tre utdrag fra reportasjen og ett fra artikkelen:

Bokpiratene (1/08r).

Pirater har kapret det digitale boksalget (3/08r).

Allerede før bokbransjen er klar med nye forretningsmodeller, har piratene tegnet bokverdenens nye atlas (46/08r).

Nå kan du for første gang kjøpe nye ebøker i en norsk bokhandel. Forlaget Cappelen Damm tjuvstartet i går den lenge etterlyste norske eboksatsingen (2-3/08a).

Reportasjen 'Bokpiratene' spiller på metaforen om at de som kopierer bøker ulovlig er 'pirater' i betydningen sjørøvere. Dette gjøres allerede i tittelen og videre i teksten. Artikkelen bruker ikke slike metaforer, men spiller på det sensasjonelle med «tjuvstartet» og «etterlyste», og det døgnaktuelle med «nå» og «for første gang». Ut i fra dette kan vi si at reportasjen bruker mer nyskapende metaforer. «Det är svävningen mellan metaforens egentliga betydelse och dess tillfälliga syftning som gör den verkningsfull» (Teleman og Wieselgren 1980:57). Vi kan med det si at metaforbruken i reportasjen er vellykket da ordet som brukes og det ordet står i overført betydning av har stor grad av 'friskhet' som Teleman og Wieselgren bruker. Metaforene viser fornyelse av språket og innfrir med det elocutios retoriske krav til språket (Fabricius og Roksvold 2008:84-85). Dette viser at nyhetsspråket ikke trenger å ta i bruk klisjeer, som er oppbrukte metaforer hvor den overførte betydningen er etablert.

Metaforbruk og saklig fremstilling blir sett på som motsatser. Cassirer (1986:96-97) mener dette kan være på grunn av metaforens overtalelseseffekt hvor ofte følelsesladde ord blir tatt i bruk med hensikt om å påvirke mottakeren. Men denne patos-effekten ser ikke ut til å inngå i reportasjenes metaforbruk. Her brukes de på en saklig måte. Problemet i bruken ligger heller i at virkemiddelet krever at journalisten tar side i saken, noe som gjør at man viker fra nøytralitetskriteriet.

8.4.3 Besjeling

Besjeling er en underkategori av metaforen hvor dens overføringsegenskaper brukes for å gi ting menneskelige egenskaper (Fabricius og Roksvold 2008:85). I reportasjen ‘Askemaskinen’ opptrer vulkanen som hovedperson, her med tilhørende artikkel:

Mens Eyjafjallajkull er den introverte og sky oldingen, som i en alder av 700.000 år klarte å skape en apokalypse luftfarten aldri har sett maken til, er Hekla den spontane. Hekla kan bli den store overraskelsen. Hun melder ikke sin ankomst før en halv time før hun kommer. Sist hun hadde et utbrudd, advarte geologene om at det ville skje innen 30 minutter (88-91/02r).

Luftrommet fra Bodø og nordover ble i går kveld stengt for flytrafikk på grunn av aske fra vulkanutbruddet på Island.

- Vi tar alle forholdsregler og stenger derfor luftrommet fra Bodø og nordover, sa pressesjef Sindre Ånonsen i Avinor sent i går (2-3/02a).

Der det i artikkelen er mennesker som er aktører som ‘stenger’ luftrommet, er det i reportasjen vulkanen som blir ilagt menneskelige egenskaper og som er aktør. I dette tilfellet er det også mest realistisk da vi mennesker ikke *kan* styre vulkanens krefter, men det vil nok oftest være motsatt og besjelingen vil da gi en feilaktig formidling.

8.4.4 Omskrivninger

Eufisme og dysfemisme er formildende eller overdrevne omskrivninger (Cassirer 1986:102).

Analysepar 05 viser en interessant forskjell mellom sjangrene. Her bruker reportasjen dysfemisme som «blodig» (3/05r), mens artikkelen bruker eufisme, som: «stått i sentrum for kamper» (4/05a). Slik bruk av eufisme ser vi også i artikkel 01 hvor kamper og krigshandlinger blir omtalt som å «rykke inn» (2/01a), «presse inn/ut» (3/01a).

Skuddvekslinger blir beskrevet metaforisk som: «hører ilden» og «- Røyken steg opp fra forstaden Erbeen i Damaskus i går» (01a). Reportasjen ‘Assads venner’ holder derimot ikke igjen og bruker dysfemisme som: «Det fløt så mye blod at dagen ble omtalt som den farligste i hele den 16 måneder lange konflikten i Syria» (6/07r). Eufisme blir også brukt ved å sette personlig pronomen først, som: «innstilte sitt observatøroppdrag» (1/01, a) og «i å utføre sine oppdrag» (32/07a). Det blir dermed mindre tydelig hva som faktisk skjedde.

Bruken av forskjønnende omskrivninger gir saken et ‘nyhetspreg’ ut i fra de normene nyhetsformidlingen bygger på. Hverdagsspråket vårt er derimot ikke slik, og det kan derfor stilles spørsmål til om et forskjønnende språk blir forstått. Omskrivningene er jo nettopp vridninger av virkeligheten og viker med det fra nyhetskravet om sannferdig formidling og fra de retoriske kravene til journalistspråket.

8.4.5 Retoriske spørsmål

Retoriske spørsmål er underlagt dramatiske figurer og er et virkemiddel mest brukt i reportasjene. Sett ut i fra Steensen viser retoriske spørsmål journalistens refleksjon i teksten som igjen «[...] gir mening og dybde til noe som utspiller seg foran journalistens øyne, og som kanskje er vanskelig å gripe» (Steensen 2009:160). En slik effekt har bruken av virkemiddelet i reportasjen 'Assads venner'. Teksten består i hovedsak av to deler. Den ene er en observasjonsdel hvor journalisten snakker med folk som er berørt av nyhetshendelsen. I den andre, plassert i begynnelsen og slutten av teksten, har hun intervjuet Mood som er ansvarlig for FNs observatørstyrke i Syria. Her bruker journalisten retoriske spørsmål for å koble sammen delene: «Hvordan skal Robert Mood klare å være objektiv når krigen eskalerer og diplomatiet ser ut til å svikte? Er det en moralsk plikt å bli i Syria?» (229-230/07r). Retoriske spørsmål kan altså binde teksten sammen og skape nærhet. På den andre siden kan det stilles spørsmål til om retoriske spørsmål er den beste måten å formidle nyheten på. Virkemiddelet sier direkte hva teksten tema er, altså brukes *tell*, og leseren blir fortalt hva det skal undres over. Det er mulig *show*, hvor journalisten *viser* poenget i større grad ville engasjert mottakeren.

Bruken av retoriske spørsmål i 'Fryktens by' viser oss også hva folk i Malmö tenker på: «Var Ardiwan et tilfeldig offer?» (259/09r) og «Hvorfor gjemte han det under sengen?» (146/09r). I artikkelen blir denne undringen vist mer indirekte gjennom bakgrunnsinformasjon om andre drap og informasjon om stedet:

Så sent som nyttårsaftnen ble en 15 år gammel gutt skutt ned i Rosengård-distriktet nord for Malmös sentrum, og han døde av skadene dagen etter. Rosengård betegnes som en ghetto, og det meldes stadig om bråk i området. Det var i går ikke klart om det er noen direkte sammenheng mellom drapene i Kantatgatan og i Rosengård (10-12/09a).

Slik blir det i artikkelen opp til leseren å bestemme om nyheten virker underlig. Ut i fra sammenligningen kan vi derfor si at retoriske spørsmål *forklarer* hva man skal undre på. I dette tilfellet er det altså artikkelen som bruker *show* og reportasjen som bruker *tell*.

I reportasjen 'Overvåkerne' er derimot retoriske spørsmål brukt som sitat fra et av intervjuobjektene: «Skal jeg bare flykte og la disse menneskene bli drept?» (18/10r). I artikkelen blir intervjuobjektets meninger vist mer direkte både gjennom sitater og bruk av anføringsverbet 'mener': «Schaake mener produsenter av overvåkningsteknologi har sluppet billig unna til nå med få krav til gjennomsiktighet og lite eksportregulering» (8/10a). Her opplever vi å komme nærmere intervjuobjektet i reportasjen. Det forteller at retoriske spørsmål også kan fremme det menneskelige i nyhetsformidlingen.

8.4.6 Ironi

Ironi er en del av de stilistiske virkemidlene under- og overdrivelse, litotes og hyperbol, da det baserer seg på en ekstrem under- og overdrivelse. Når man bruker ironi, sier man ikke det man mener og Cassirer (1986:60-61) påpeker at virkemiddelet med det bryter regelen om sannferdig formidling. Forskjellen mellom løgn og ironi ligger derimot i effekten avsender ønsker å fremkalle hos mottaker – man vil bli forstått.

Ironi er svært lite brukt i utvalget, men for å belyse tematikken kan vi se på reportasjen 'Det russiske oljemarerittet' som har et humoristisk preg. Her mot et lignende utdrag fra artikkelen i samme analysepar:

- Vi har streng kontroll på kostnadene. I dette firmaet er det er bare jeg som går med mansjettknapper, sier Askvig (161-162/04r).

I vårt selskap har vi jævlige dårlig tid. Det er derfor jeg må snakke fort, sier Askvig (148-149/04r).

Paretos aksjeanalytikere gikk knallhardt ut og indikerte at verdien på Aladdin var utrolige 1,6 milliarder kroner. Noe som tilsvarte en aksjekurs på 78 kroner, fem ganger så mye som aksje verdien på selskapet var den gangen (37-38/04a).

Slik blir ironi brukt for å formidle nyheten på en alternativ måte i reportasjen da leseren allerede har fått mer nøytral informasjon om hendelsen. Sammenlignet med formidlingsformen i artikkelen ser vi at ironi gir et menneskelig preg på formidlingen. Det viser tilleggsinformasjon om de berørte av nyheten, i tillegg til å gi et humoristisk preg. Virkemiddelet gir inntrykk av at Aladdin Oil er useriøse og tullete, til tross for den egentlig negative stemningen og utviklingen av firmaet. Virkemiddelet vinkler teksten og gjør den subjektiv. Det er derimot Askvig selv som bruker ironien og journalistens innblanding er derfor lav. Slik kan det sies at virkemiddelet ikke svekker objektiviteten i saken, men tar med disse sidene i nyhetsformidlingen som ellers ikke blir vist. Det gir saken kontekst og nærhet.

Oppsummering – 8.4 Språklige bilder

De språklige bildene gir reportasjene et litterært uttrykk. Analysene viste derimot at også artikkelen kan bruke enkelte av virkemidlene, men skiller seg fra reportasjen ved å bruke de på en mindre nyskapende måte. Den kreative måten de språklige bildene brukes på overrasker og kan gi en humoristisk effekt. Enkelte av de språklige bildene hjelper også til med forståelsen av nyheten, men virkningen deres ligger i hovedsak i å 'krydre' tekstene og dermed fremme lesevennligheten slik at mottaker fortsetter å lese.

8.5 Syntaktisk rytme

I dispositio-kapittelet så vi at reportasjene bruker ulike setningslengder for å skape rytme, mens artiklene ikke bruker dette aktivt. Her skal vi se hvordan rytme blir brukt innad i setningene. Setningsnivået er sentralt i stilistikken fordi det blir ansett som det er her språkets mening realiseres (Gall Jørgensen 1999:46). Lange setninger er ofte tyngre, altså vanskeligere å forstå enn korte. Men også korte setninger med for eksempel utelatelser er vanskelige. Både Gall Jørgensen (1999:58) og Fabricius og Roksvold (2004:87) påpeker at et godt språk ikke nødvendigvis er bruk av korte setninger, men heller en blanding mellom lange og korte. En slik veksling skaper en rytme i teksten og kan fremheve enkelte setninger fremfor andre (Hutchison 2008:194). Dette ser vi i ‘Askemaskinen’: «Fra foten av Eyjafjallajkull ser man over til helvetes porter. *Vulkanen Hekla*» (80/02r). Slik variasjon gjør at det korteste setningsleddet får mer oppmerksomhet enn det lange. Det samme gjøres i ‘Det russiske oljemarerittet’:

Det var da, under et styremøte, at meglersjefen i Kaupthing, og en av de første aksjonærene i Venga, Lars-Henrik Røren, reiste seg. Selskapets ledelse var risikopervers, sa han. Og gikk (81-83/04r).

Vi ser her at variasjonen i setningslengder vektlegger ulike poenger i teksten og kan dermed si å ha en forklarende effekt i nyhetsformidlingen. Dette til tross for at det her ikke blir brukt direkte, men heller for å skape en god flyt.

Slik flyt skapes også i stor grad senere i ‘Askemaskinen’: «Sjokkbølgene, de voldsomme pulsslagen som trengte seg opp gjennom krateret, rev i flyskroget» (6/02r). Her er variasjonen i den enkelte setningen med på å skape rytme. I reportasjen ‘Eiendommedag’ skaper stakkatopreget nesten rim: «Politikerne liberaliserte, avregulerte, globaliserte»(2/11r). Slik bruk av rytme på setningsnivå gir et spennende tempo for leseren, men formidler ikke direkte nyheten. Dette ser vi også i ‘Det russiske oljemarerittet’: «Vi har brukt mer penger enn vi har, men det er slik oljebransjen er. Lete. Finne. Utvikle. Tjene penger, sier Askvig [...]» (155-159/04r). Delen «tjene penger» blir med det uthevet som også er et sentralt poeng i nyhetsformidlingen.

8.6 Tempusbruk

I analysene viste det seg at sjangrene skiller seg ved bruk av tempus, altså hvilken tidsform de er fortalt i. Mens narratologien her ser på bruk av frem- og tilbakeblikk, er det her selve hovedtempusformen som er interessant å se på. Analysen viste at artiklene bruker preteritum, fortidsform, hyppigere enn reportasjene. Analysepar 05 illustrerer denne tendensen:

Det sitter en skremt og utmattet mann på den norske gjødselsfabrikken Yaras gjestehus, røyker hasj og mumler. [...] Gjestehuset ligger på Yaras fabrikkannlegg i den libyske oljebyen Brega, og er nå base for opprørsoldater som kommer fra fronten lengre vest for å hvile (5 og 10/05r).

Gaddafi bombet oljebyen Brega både onsdag og torsdag. Igår kom det motstridende meldinger om at opprørsstyrker igjen hadde tatt kontroll over byen (5-6/05a)

Artikkelen beskriver nyheten i preteritum, mens reportasjen bruker presens. Det gir reportasjen et mer umiddelbart preg. Videre er det interessant å se hvordan journalisten i artikkelen tilpasser tempus etter antatt lesetid. Når han skriver «Igår» referer han til korrekt tid for leseren, men tempus da journalisten skrev det er egentlig 'i dag'. En slik korreksjon gjør ikke reportasjeforfatteren, som beholder tempus slik han selv erfarer og observerer den. Lenger ut i teksten ser vi også at preteritum brukes. Vekslingen er her interessant:

Onsdag i forrige uke, klokken seks om morgenen, angrep over 100 kjøretøy, fulle med oberst Gaddafis soldater, hovedporten inn til Yara og Sirte Oils anlegg i Brega. Øyenvitner forteller at de øyeblikkelig drepte tre av vaktene i porten, blokkerte veien og entret fabrikkannlegget. Ved gjerdene til Yara-fabrikken gikk de to 13-årige tvillingbrødrene Umran og Faraj og minstebroren Huseein og gjetet sauer (21-23/05r).

For det første brukes preteritum bevisst ved en nøyaktig referanse til tidspunktet handlingen foregikk. For det andre veksler journalisten i neste setning tilbake til presens da dette er noe han selv har opplevd. Historien han hører blir her ikke rekonstruert, som kunne satt den i presens, men blir stående som en gjenfortalt fortelling.

Reportasjen 'Overvåkerne' viser at presens også kan gi en følelse av at vi er med på handlingen:

En halvtime etter at DN er blitt bortvist og bedt om å forlate hotellet, går Jerry Lucas forbi med en bevæpnet vakt. Samtidig begynner en litt uflidd amerikansk "traveller" med en stor koffert på fire hjul å sirkulere målbevisst rundt DNs journalister i lobbyen (363-364/10r).

Ved slik bruk av tempus blir det knyttet spenning til avslutningen da vi ikke vet hvordan det vil ende. Hadde dette i stedet stått i preteritum, ville vår kjennskap til dramaturgi fortalt oss at historien ville ende godt. For hvis noe dramatisk hadde hendt, ville dette blitt fortalt først eller hintet til innledningsvis. I reportasjen forblir det derimot uvisst på en indirekte måte og tempus gir med det nyhetsformidlingen spenning.

8.7 Kapittelavslutning – Elocutio

Der dispositio sto for strukturen som skal trekke leseren videre, kan det virke som målet i elocutio er å underholde leseren underveis. Artikkelen bruker også flere av virkemidlene, men reportasjen gjør det på en mer nyskapende måte. I tillegg trekker journalisten seg selv mer inn og viser sine egne tolkninger i reportasjen. Det gir språket et menneskelig, men også personlig preg, noe som står i konflikt med objektivitetsidealet. Det menneskelige preget gir også reportasjen et mer detaljrikt språk mot artikkelens nøytrale språk. Dersom detaljene beskriver nyheten, viste det seg at dette gjorde formidlingen mer virkelighetsnær ved å skildre det slik det var. Dette styrker den empatiske innlevelsen i nyheten. På den andre siden viser kapittelet oss hvor enkelt virkemidlene kan brukes for å vinkle nyheten. Dette gjaldt både reportasje og artikkel, da kontraster, detaljer og skildrende språk både ble brukt sannferdig og vinklet. Her viste det seg at *show*, å *vise* nyheten, gir en mer presis formidling da leseren må trekke slutninger selv.

Det virker som om elocutio, slik vi så innledningsvis, er avhengig av både retorikk og stilistikk for en vellykket formidling. Stilistikken fokuserer på å underholde, men trenger i journalistikken å bli moderert av retorikken som med krav til journalistspråket fremmer informasjonsformidlingen.

9. Avslutning

Analysekapitlene har sammen med teori og metode gitt innsikt i oppgavens problemstilling: *Hvordan preger bruken av litterære virkemidler nyhetsformidlingen? Hvilke virkemidler blir brukt og hvordan preger det formidlingen av nyheten?*

I dette kapitlet skal vi derfor først se på hovedfunnene fra hvert analysekapittel. Deretter følger en drøfting med refleksjoner oppgaven har gitt rundt begrepene nyhet og litterære virkemidler. Deretter vil jeg se på det metodiske oppleggets styrker og svakheter før jeg trekker linjene ut og ser på hva jeg her omtaler som de litterære virkemidlenes eksterne faktorer. Jeg stiller her spørsmålet: *vil avisene og leserne prioritere bruken av litterære virkemidler i nyhetsformidlingen?* La oss først gå tilbake til både retorikkens og denne analysens startpunkt – inventio.

9.1 Inventio

Inventio betegner innsamlingsfasen. Det er her journalisten skal skaffe innsikt i nyheten og plukke ut det som vil være overbevisende og virkningsfullt i kommunikasjonen (Fabricius og Roksvold 2008:40). Det å 'være på stedet' er selve sjangerkravet til reportasjen og legger fundamentet for den videre struktureringen og den språklige stilen. Derfor så jeg kun på observasjon som metode under inventio. Observasjonen skapte en grunnleggende kontrast til artikkelen, som det viste seg baserte informasjon på andrehåndskilder. Denne motsetningen mellom observasjon og andrehåndskilder utgjør den første forskjellen mellom sjangrene og legger grunnlaget som videre preger sjangrenes nyhetsformidling.

Observasjonen blir gjort gjennom sansene til journalisten, som syn, hørsel, føle og lukte. Sansene preger reportasjen ved å resultere i litterære virkemidler som scener, dialog, indre monolog og detaljskildringer som luktgjengivelse. Slik får nyheten kontekstuell informasjon og en menneskelig side ved at det legges til rette for innlevelse og empati i teksten. Et funn var her, sett ut i fra Lindstrøms (2005) forskning om bruk av sanser i kommunikasjonen, at reportasjen ved å gi en sanselig skildring, legger til rette for at leseren kan leve seg inn i nyheten. Slik innlevelse kan videre føre til mer engasjerende nyhetsformidling. Dette i større grad enn i artikkelen, som formidler informasjon mer direkte uten kontekstuelle beskrivelser. Ettersom flere av journalistens sanser tas i bruk i innsamlingen av informasjon til reportasjen enn til artikkelen, vil også flere sider av journalisten prege teksten. Slik får nyhetsformidlingen et subjektivt preg, men viser samtidig hvor sansningssenteret, kilden, kommer fra – journalisten.

De litterære virkemidlene gir en detaljert nyhetsformidling. Disse virkemidlene hadde videre til felles at de ble formidlet gjennom teknikken *show* og *tell*. Mer konkret kan vi si at de ble brukt til å *vis*e nyheten i motsetning til artiklenes *forklarende* preg. På den måten trekker reportasjefjournalisten seg ut av fortellingen og forsøker heller å gi en beskrivelse knyttet nært til virkeligheten. Slik gir virkemidlene en sannferdig formidling. Dette er et interessant funn da det plasserer leseren i rollen som fortolker i stedet for journalisten. Det er opp til leseren å legge eventuell mening i nyheten på bakgrunn av reportasjens gjengivelse av den. Ut i fra denne rollen nærmer journalisten seg objektivitetsidealet. I tillegg blir leseren aktiv i leseprosessen og det øker sannsynligheten for at nyhetsformidlingen er engasjerende (Parks 2006, Engebretsen 2005).

Disse to funnene i inventio-fasen, viser at de litterære virkemidlene både preger nyhetsformidlingen subjektivt og objektivt. Dette er to termer som ofte brukes for å beskrive journalistikken, men som vi så i teorikapittelet, er det også to nokså upresise begreper. For en mer nyansert forklaring kan vi se på nyhetskriteriene. Her støtet elocutio-fasen på problemer med *aktualitetskriteriet* da observasjon krever at journalisten tilbringer tid 'på stedet'. I tillegg er flere av virkemidlene, som indre monolog og rekonstruksjon, avhengig av tilstedeværelse av journalisten over lengre tid for å være troverdige. Andre nyhetskriterier ble dermed oppfylt som *kulturell og emosjonell nærhet* og *konsekvensnærhet*.

Innsamlingen handler for reportasjene om å være på stedet noe som preger nyhetsformidlingen med tilstedeværelse gjennom skildring av sanser. Dette legger til rette for innlevelse i nyheten og for at leseren kan delta aktivt som fortolker av nyheten.

9.2 Dispositio

Dispositio handler om å sortere informasjonen fra innsamlingen slik at det er sammenheng i teksten. Sjangeren bestemmer hvilken struktur teksten skal bruke. Artikkelen følger prinsippet om fallende viktighet hvor den viktigste informasjonen om nyheten kommer først. Dette viste seg å være besvarelsen av *hvem, hva, hvor og når*, mens forklaringer av årsak og virkninger, *hvorfor* og *hvordan*, i mindre grad legges vekt på. Reportasjene i utvalget fulgte derimot ulike strukturer. Noen brukte en fortellerstruktur fra topp til tå, som dramamodellen og The Wall Street Journal Guide, mens andre strukturerte teksten etter et subjekt og et mål. Besvarelsen av hv-spørsmålene hvem, hva, hvor og når viste det seg, med unntak av tittelen, at ble besvart tidlig i teksten, gjerne i ingress og åpningssekvens. Det første hovedfunnet var her at reportasjen bruker virkemidler innledningsvis som inviterer leseren inn i teksten. Dette gjøres

ved å fremstille nyheten som enkeltstående, vise de menneskelige sidene, legge inn en ekstra, personlig, konfliktlinje og spille på det umiddelbare ved bruk av presens og in medias res. Åpningen til reportasjen virker med det mer appellerende enn artikkelens. Slik gjøres formidlingen engasjerende og øker sannsynligheten for at flere leser nyheten. Dermed bidrar strukturen til å styrke pressens demokratiske rolle som informasjonsbærer.

Det andre hovedfunnet under dispositio er det menneskelige preget struktureringen gir nyhetsformidlingen. Det menneskelige kommer i fokus gjennom at intervjuobjektene fremstilles i rollen som subjekter som vi følger gjennom hele saken. Slik fremmer teksten empati og den personlige innlevelsen øker. Artiklene plasserer derimot intervjuobjektene som kilder som representerer institusjoner. Kildekritisk er dette virkemiddelet positivt da reportasjen viker fra Galtung og Holmboe-Ruges utvalgskriterer om referanse til elitenasjoner og -personer (Brighton og Foy 2007:7) og oppfyller Vær Varsom-plakatens krav til å la ulike syn komme til uttrykk (VVP URL).

Spørsmålene *hvorfor* og *hvordan* ble brukt for å trigge leserens oppmerksomhet innledningsvis. Utdyping av disse to spørsmålene utgjør reportasjenes kjerne. For å kunne gi en helhetlig forklaring trengs mye informasjon, og det er her spenningsmomentene til reportasjene kommer inn. Førsteintrykket av sjangrene kan være at artikkelen er informerende, mens reportasjen er spennende, men analysen viste at dette er mer nyansert. Reportasjen er spennende nettopp for å kunne informere. Der artikkelen «[...] ber om at leseren skal falle fra undervegs» (Østlyngen og Øvrebø 2008:369), er reportasjestructurens hovedformål å tviholde på leseren for å også kunne informere om *hvorfor* og *hvordan* nyheten skjedde. Dette utgjør den andre hovedforskjellen mellom sjangrene som besvarer hvordan de litterære virkemidlene preger nyhetsformidlingen i reportasjen under dispositio. Spenning skapes ved blant annet tilbakeholdelse av informasjon og gjennom bruk av konflikt, men som vi så av analysene, har omtrent alle virkemidlene i dispositio et mål om å trekke leseren videre. Slik viser analysen at litterære virkemidler også har en informerende effekt ved at de står *til* informasjonssekvenser på en positiv måte.

Höijer og Findahls (1984:66-67) analyse av nyhetsformidlingens effekt på mottakere viste oss her at gjentakelse av enten årsak eller konsekvens, altså *hvorfor* og *hvordan*, gjør at leseren husker nyheten bedre. Her var det også interessant at kun repetisjon av en av disse faktorene ga en like stor, og i enkelte tilfeller større, effekt enn dersom journalisten hadde gjentatt både sted, personer, årsak og konsekvens. Dette mener også Allern og Galtung og Holmboe-Ruge, som understreker betydningen bakenforliggende faktorer og drøfting av årsaker og konsekvenser har for nyhetsformidlingen. De mener det gir leserne en grundigere

forståelse av samfunnet enn nyhetsartikkelen som ofte kun fokuserer på den nyhetsaktuelle personen, hendelsen eller stedet (Allern 2011:69, O'Neill og Harcup 2008:170).

Slik ser vi igjen at reportasjens utfordring i nyhetsjournalistikken er tid. Den lange reportasjeteksten er bygd opp av en struktur som trigger oppmerksomheten underveis, men ettersom informasjonen blir porsjonert ut over i teksten, er leseren avhengig av å lese hele teksten for å få informasjon om nyheten. Dersom dette blir gjort, får leseren derimot utdypende og kontekstuell informasjon om nyheten med et menneskelig og empatisk preg.

9.3 Elocutio

Elocutio-fasen er å velge stil og språk som vil ha en vellykket funksjon i kommunikasjonen. For å bruke en metafor, handler det her om å 'pakke inn' de to foregående fasene, innsamling og struktur, på en slik måte at språket kan påvirke mottakeren. Dette kan både gjøres gjennom retorikk og stilistikk. Ettersom problemstillingen spør etter litterære virkemidler, er det stilistiske vektlagt. Her bruker reportasjen skildrende språk, detaljer, kontraster og språklige bilder. I tillegg skaper den rytme på setningsnivå og bruker presens for å skape umiddelbarhet. Artiklene bruker en nøytral gjengivelse hvor journalisten fremstiller fakta uten å fortolke eller vinkle. Den tredje hovedforskjellen mellom sjangrene er dermed at reportasjene preger nyhetsformidlingen med et forførende språk og stil, mens artiklene holder en nøytral tone.

Virkemidlene brukt her gir alternative måter å forstå nyheten på da den blir forklart gjennom skildring, språklige virkemidler og kontraster. Slik kan leseren oppnå en forståelse av nyheten på et annet, mer menneskelig nivå enn gjennom artikkelens språk- og stilbruk. Men en vellykket nyhetsformidling og en sannferdig formidling, krever at leseren forstår og tolker virkemidlene slik journalistens intensjon var. Korrespondanseteorien for sannhet er her sentral hvor «[...] det skal være samsvar mellom virkeligheten selv og vår beskrivelse av den» (Bech-Karlsen 2007a:53). Vi fant her ut at elocutio-fasen derfor er avhengig av de retoriske kravene til journalistspråket, som er at det skal være enkelt, presist, korrekt, nyskapende, engasjerende og minst mulig manipulerende (Fabricius og Roksvold 2008:71). De stilistiske virkemidlene har som mål å underholde, men analysene viste at dette kan gå utover kravet om en sannferdig og informerende formidling. I tilfellene hvor ett eller flere av de retoriske kravene til journalistspråket ble brukt, ble nyhetsformidlingens informasjonsbehov ivaretatt.

9.4 Refleksjon rundt begrepene nyhet og litterære virkemidler

En av utfordringene ved bruken av litterære virkemidler i nyhetsjournalistikken som har kommet frem flere ganger i denne oppgaven, er i hvilken grad den klarer å være *tidsaktuell*. Det tar tid for journalisten å observere, *inventio*, det tar tid å lage en struktur, *dispositio*, og det tar tid å bruke et godt og forførende språk, *elocutio*. Utvalget belyser også denne problematikken ved at de fleste reportasjene omhandler langvarige kriser og ikke umiddelbare nyhetshendelser. Det kan da stilles spørsmål til om de litterære virkemidlene i det hele tatt kan brukes i formidlingen av nyheter. Den historiske gjennomgangen av nyhetsbegrepet i teorikapittelet forteller oss derimot at *nyhet* er noe som har forandret betydning gjennom tidene (se teorikap og Schudson 1978). At vi nå ser på nyhet som for eksempel det *aktuelle*, er dermed ikke sagt at det er hva nyhet *egentlig* er. For nyhet er kulturelt betinget, dermed abstrakt og kan være hva vi vil det skal være så lenge det presenterer noe nytt. Men også definisjonen av hva som er *nytt* er relativ. Det forteller oss at nyhetsbegrepet er noe som kan forandres. Vil da et bredere begrep som fokuserer mer på nærhet slik vi så av Njaastads definisjon, føre til en samtidig bred og mer variert nyhetsformidling?

Det kan virke som om assosiasjonene vi har til ordet virkemidler er misvisende, lik retorikken som forveksles med overtalelsesgrep. For virkemidler kan fremstå som midler for å vinkle kommunikasjonen i ønsket retning, at man gjør *om* på virkeligheten. Ut i fra dette oppleves det som det motsatte av virkeligheten, og dermed også som det motsatte av det journalistiske sannhetskriteriet. Men som analysene i denne oppgaven viser, er ikke nødvendigvis virkemidler dette. Virkemidler kan være alt fra dialog, scene til tempusbruk og fokaliseringsvinkel. Hva er det som gjør at vi automatisk låser bruken av dette til litteraturen? Analysen viser at det virkemidlene springer ut av er observasjon hvor journalisten tar i bruk sansene. Det menneskelige er i fokus og hva er vel mer virkelighetsnært enn det? Hovedeffekten observasjonen hadde på nyhetsformidlingen viste seg også å være nettopp et menneskelig preg som legger til rette for empatisk innlevelse i nyheten. Det kan her stilles spørsmål til om ikke usynlig fortellerstemme og informasjon basert på andrehåndskilder er mindre virkelighetsnære enn dette. Kan vi da, som Bird og Dardenne (2008:214) uttrykker, si at litterære virkemidler gir nyhetsformidlingen et (mer) virkelig preg?

Det hele handler om hva vi legger i begrepene, som René Magritts berømte bilde av en pipe med teksten «ceci n'est pas une pipe» (1929), overført til stilistikken av Cassirer (1986). Analyser og drøfting av hvordan virkemidlene preger nyhetsformidlingen blir derfor en drøfting av denne tidens kultur og hva vi legger i begrepene. Det å rette et kritisk blikk er derfor nødvendig for å unngå stagnasjon og i stedet opprettholde en utvikling av begrepene.

9.5 Det metodiske opplegget

Hovedfokuset i denne oppgaven har vært på språk og tekst. Vi har her sett på hvilken måte to ytterpunkter i journalistikken, nyhet og litterære virkemidler, påvirker det journalistiske språket. Fokuset på de litterære virkemidlene gjorde metoden stilistisk, en lite brukt metode for å forske på journalistiske tekster. Her har jeg på mange måter støtt på de samme problemene som oppgaven ser på i journalistikken. Den stilistiske og narratologiske metoden er, som de litterære virkemidlene, tilpasset litteraturen og ikke journalistikken. Det metodiske opplegget måtte derfor flettes sammen av teori om nyhetsformidling på den ene siden og om litterære virkemidler på den andre. Analysen ble satt opp på samme måte gjennom bruk av artikkel og reportasje. Ved at de to sjangrene omhandlet samme nyhetshendelse og utgjorde et analysepar, kom forskjellene tydeligere frem – altså hvordan virkemidlene preget formidlingen i reportasjen. Analyseparene var med det en styrke i det metodiske opplegget. Artiklene fungerte også som et alternativ til reportasjens nyhetsformidling og belyste med det den informative siden ved formidlingen. Utfordringen lå her i å finne par hvor både artikkelen og reportasjen utfylte visse sjangerkriterier. Dette var vanskelig og gikk på bekostning av artiklene som i enkelte par kun er notiser. Antallet analysepar ble avgjort ut i fra det teoretiske metningspunktet, noe som førte til at de første parene blir brukt hyppigere i analysen enn de siste ettersom de belyser flere litterære virkemidler. For analysens del, utgjorde ikke dette et problem da det var virkemidlene som var i fokus og ikke de enkelte sakene. Representativitet i utvalget er vektlagt da reportasjer som viser en mindre vellykket bruk av virkemidlene også er inkludert.

En naturlig oppfølging av denne oppgaven er hvordan bruken av virkemidlene blir oppfattet av mottakeren. Dette vil være sentralt for å komme nærmere den demokratiske undringen: *Kan bruk av litterære virkemidler bidra til å styrke journalistikkens samfunnsoppdrag og dermed bidra til en forsterket demokratisk funksjon?* På grunn av begrensninger i plass og tid har jeg vært nødt til å konsentrere denne oppgaven om det språklige. Jeg opplever selv at litterære virkemidler skaper en engasjerende formidling og er noe som får meg til å ville lese hele nyhetssaken, og motiverer til å lese mer nyheter. Men det er ikke nødvendigvis slik at alle føler det på denne måten. En resepsjonsundersøkelse av litterære virkemidlers effekt på mottaker ville derfor vært en interessant studie for videre forskning på dette området.

9.6 Eksterne faktorer

Dette tar oss over til de litterære virkemidlenes eksterne faktorer. Jeg ser på det som en naturlig videreføring av oppgavens tematikk da det til syvende og sist er leserne og avisene, de eksterne faktorene, som avgjør om litterære virkemidler kan brukes i nyhetsformidlingen.

9.6.1 Vil avisene prioritere litterære virkemidler?

Som vi så ovenfor tar det tid for journalisten å bruke litterære virkemidler. Det betyr at det også koster penger for avisen å ha journalister som skriver nyhetsreportasjer. I et mediemarked med synkende opplagstall og færre annonsører per avis, er det derfor også naturlig at den ressurskrevende nyhetsreportasjen er nedprioritert (Njaastad 2012:70-73). Ser vi til de svenske litterære journalistene i foreningen 'Berättarna', mener de avisene ved å nedprioritere fortellende journalistikk 'graver sin egen grav'. De mener det på lengre sikt vil være økonomisk lønnsomt for avisene å satse på den litterære journalistikken. Fordelene ved litterære virkemidler har vi sett flere av i denne oppgaven. Det er blant annet at de fremmer det menneskelige og empati i saken, bringer frem alternative sider ved nyheten, forklarer årsak og virkninger i tillegg til å engasjere leseren. Ut i fra denne oppgavens ståsted vil hovedmålet her være at de litterære virkemidlene kan bidra til en styrket nyhetsformidling basert på oppnåelsen av det journalistiske samfunnsoppdraget og nyhetskriteriene. 'Berättarna' mener i tillegg det gjør nyhetsformidlingen unik og tidløs noe som kan gi avisen et konkurransefortrinn (Dalviken 2005:159-160).

Sammenligningene med artiklene i denne oppgaven, har vist at det er store forskjeller mellom sjangrene. Som vi så i kapittel 1 og 3 har artikkelen blitt sjangeren nettavisene benytter seg av. To ulike varianter av nyhetsformidling bør derfor være bedre enn to like. Men som det fremkommer i *Fortellende journalistikk i Norden* (2005) foretrekker redaktører og redigerere i papiravisen fremdeles artikkelens struktur som de kan kutte bakfra. Per Melander fra 'Berättarna' påpeker her at den lave bruken av litterære virkemidler også er et resultat av en mangeårig nyhetsjakt med fokus på korte saker. I tillegg trekkes fokuset på temaet livsstil frem som en årsak (Dalviken 2005:159). Det kan altså virke som om det er trender og vaner i journalistikken som hindrer de litterære virkemidlene i å bli brukt.

Virkemidlene krever også, som vi ser av analysene, at journalisten er kildekritisk og har høye etiske krav. Terskelen for å ta det i bruk er dermed høy for den enkelte journalist. Dette kan være en årsak til at det sjelden brukes. Leserne blir her trukket frem som den tapende parten. Dette fordi journalistikken ikke innfrir kravene om å informere om årsaker og virkninger, vise ulike synsvinkler, legge til rette for debatt og samfunnskritikk og gi en

opplevelse av helhet i samfunnet. Rett og slett engasjere leseren til å ta del i samfunnet (Dalviken 2005:160 og 186). Et videre spørsmål blir da om leseren vil prioritere litterære virkemidler i nyhetsjournalistikken?

9.6.2 Vil leserne prioritere litterære virkemidler?

Nyhetsreportasjene er lange og, som analysen viste, er mottakeren nødt til å lese hele saken for å få en helhetlig nyhetsformidling. Dette står i kontrast til artikkelens struktur om fallende viktighet. Responsen litterær journalistikk har fått etter å ha vært på trykk i aviser har vist at de allikevel blir lest (Dalviken 2005:109). Kanskje er det også her snakk om vane. Kanskje vil man til og med lese mer nyheter dersom de litterære virkemidlenes positive preg på nyhetsformidlingen ble tatt i bruk? Funnene i denne masteroppgaven viser at litterære virkemidler preger nyhetsformidlingen på en menneskelig måte. Vi blir personlig dratt med inn i nyheten, møter de berørte og blir *vist* nyheten slik at vi selv må forholde oss aktivt til virkeligheten og fortolkningen av den.

Er kanskje neste spørsmål å stille:

Er vi klare for å bli *preget* av nyhetene?

10. Kildehenvisninger

Aaslestad, Petter (2008): *Narratologi. En innføring i anvendt fortelle teori*. [1999] Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU) og Cappelen Akademisk Forlag as

Allern, Sigurd (2011): *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. [2001] Kristiansand: IJ-forlaget

Allern, Sigurd (2001): *Flokkdyr på Løvebakken? Søkelys på presselosje og politikken medierammer*. Oslo: Pax Forlag A/S

Bal, Mieke (1997): *Narratology. Introduction to the Theory of Narrative*. 2. utgave [1985]. Canada: University of Toronto Press Incorporated

Benham, Kelley (2007): 'Hearing Our Subjects' Voices: Quotes and Dialogue.' I: Kramer, Mark og Wendy Call (red.): *Telling True Stories: a nonfiction writers' guide from the Nieman Foundation at Harvard University*. (104-107). New York: Plume

Bech-Karlsen, Jo (2007a): *Reportasjen*. [2000] Oslo: Universitetsforlaget

Bech-Karlsen, Jo (2007b): *Åpen eller skjult. Råd og uråd i fortellende journalistikk*. Oslo: Universitetsforlaget

Bech-Karlsen, Jo (1988): *Feature-reportasjen. En samling av ti norske feature-reportasjer*. Oslo: Universitetsforlaget

Bech-Karlsen, Jo (1984): *Avisreportasjen*. Oslo: Universitetsforlaget

Bergström, Göran og Kristina Boréus (red) (2005): *Textens mening och makt. Metodbok i smahällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur

Bird, Elizabeth S. og Robert W. Dardenne (2009): 'Rethinking News and Myth as Storytelling'. I: Wahl-Jorgensen, Karin og Thomas Hanitzsch (red.): *The Handbook of Journalism Studies*. (205-217). London: Routledge

Blundell, William E. (1988): *The Art and Craft of Feature Writing. Based on The Wall Street Journal Guide*. New York: Plume

Brighton, Paul og Dennis Foy (2007): *News Values*. Los Angeles: Sage Publications

Calcutt, Andrew og Philip Hammond (2011): *Journalism Studies. A Critical Introduction*. New York: Routledge

Carey, John (1987): *The Faber Book of Reportage*. Harvard: Harvard University

Cassirer, Peter (1986): *Stilistik & stilanalys*. Stockholm: Biblioteksförlaget

Clark, Roy Peter (2002): 'Balancegangen mellem fakta og fiktion.' I: Sønnichsen, Ole og Mark Kramer: *Virkelighedens Fortællere*. (341-350). Århus: Ajour

Clark, Roy Peter (Publ. 2002, Benyttet 14.04.2013) 'Two ways to read, three ways to write'
URL: <http://www.poynter.org/uncategorized/2060/two-ways-to-read-three-ways-to-write/>

Dalviken, Linda (2005): *Fortellende journalistikk i Norden*. Kristiansand: IJ-forlaget

Eide, Martin (1992): *Nyhetsens interesse. Nyhetsjournalistikk mellom tekst og kontekst*. Oslo: Universitetsforlaget

Ekecrantz, Jan og Tom Olsson (1994): *Det redigerade samhället. Om journalistikens, beskrivningsmaktens och det informerade förnufts historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag

Engbretsen, Martin (2005): *Den forståelige nyhet*. 2. utgave. Kristiansand: IJ-forlaget

Fabricius, Julie og Thore Roksvold (2008): *Anvendt retorik. Tag sproget i munden*. 3. utgave [2004]. København: Akademisk Forlag

Fichtelius, Erik (1997): *Nyhetsjournalistikk. Tio gyllene regler*. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio AB

Fink, Conrad C. (2003): *Writing to Inform and Engage. The Essential Guide to Beginning News and Magazine Writing*. Colorado: Westview Press

Franklin, Jon (2007): 'A Story Structure.' I: Kramer, Mark og Wendy Call (red.): *Telling True Stories: a nonfiction writers' guide from the Nieman Foundation at Harvard University*. (109-111). New York: Plume

Franklin, Jon (1994): *Writing for Story. Craft Secrets of Dramatic Nonfiction by a Two-Time Pulitzer Prize Winner*. [1986] New York: Plume

Gall Jørgensen, Keld (1999): *Stilistik. Håndbog i tekstanalyse*. København: Gyldendal

Grønmo, Sigmund (2004): *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget

Hart, Jack (2007a): 'Narrative Distance.' I: Kramer, Mark og Wendy Call (red.): *Telling True Stories: a nonfiction writers' guide from the Nieman Foundation at Harvard University*. (103-104). New York: Plume

Hart, Jack (2007b): 'Nurturing Narrative in the Newsroom' I: Kramer, Mark og Wendy Call (red.): *Telling True Stories: a nonfiction writers' guide from the Nieman Foundation at Harvard University*. (233-239). New York: Plume

Hastrup, Thure (1991): *Aristoteles Retorik*. [1983] København: Museum Tusulanums Forlag

Hutchison, Earl R. (2008): *The Art of Feature Writing. From Newspaper Features and Magazine Articles to Commentary*. New York. Oxford University Press

Hvid, Mikkel (2007): *Fascinerende fortælling. Den journalistiske feature*. 3. udgave [2002] Århus: Ajour

Hvid, Mikkel (2005): 'Fiktion, fakta og fortælling' I: Dalviken, Linda: *Fortellende journalistikk i Norden*. Kristiansand: IJ-forlaget

Höijer, Birgitta og Olle Findahl (1984): *Nyheter, Förståelse och Minne*. Lund: Studentlitteratur

Kramer, Mark (2007): 'Setting the scene.' I: Kramer, Mark og Wendy Call (red.): *Telling True Stories: a nonfiction writers' guide from the Nieman Foundation at Harvard University*. (136-139). New York: Plume

Kramer, Mark (2002), 'Føles dine fødder også våde?' I: Sønnichsen, Ole og Mark Kramer (red.): *Virkelighedens Fortællere*. (11-20). Århus: Ajour

Kramer, Mark (1995): 'Breakable Rules for Literary Journalists.' I: Kramer, Mark og Norman Sims (red.): *Literary Journalism*. New York: Ballantine Books

Larsson, Sören (2005): 'Visa dem, tala inte om!' I: Dalviken, Linda: *Fortellende journalistikk i Norden*. (66-73). Kristiansand: IJ-forlaget

Lindstrøm, Martin (2005): *Brand Sense. Branding for alle sanser: føle, smake, lukte, se og høre*. København: Børsens Forlag

McManus, John M. (1994): *Market-Driven Journalism. Let the Citizen Beware?* Thousand Oaks: Sage Publications

Njaastad, Olav (2012): *Nyhetsjournalistikk*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Oltedal, Audgunn (2012): *Vesentleg og viktig? Om profesjonsverdiar i journalistkvardagen*. Kristiansand: IJ-Forlaget

O'Neill, Deirdre og Tony Harcup (2009): 'News Values and Selectivity.' I: Wahl-Jorgensen, Karin og Thomas Hanitzsch (red.): *The Handbook of Journalism Studies*. (161-174). London: Routledge

Parks, Perry (2006): *Making Important News Interesting. Reporting public affairs in the 21st century*. Portland: Marion Street Press

- Pedersen, Rie (2005): *Fortællende journalistikk*. København: Gyldendal
- Roksvold, Thore (red.) (1997): *Avissjangrer over tid*. Fredrikstad: IJ-forlaget
- Roksvold, Thore (1998): *Retorikk for journalister*. [1989] Otta: Landslaget for norskundervisning (LNU) og Cappelen Akademisk Forlag as
- Roppen, Johann og Sigurd Allern (red.) (2010): *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand: IJ-forlaget
- Schudson, Michael og Chris Anderson (2009): 'Objectivity, Professionalism, and Truth Seeking in Journalism.' I: Wahl-Jorgensen, Karin og Thomas Hanitzsch (red.): *The Handbook of Journalism Studies*. (88-101). London: Routledge
- Schudson, Michael (1995): *The Power of News*. London: Harvard University Press
- Schudson, Michael (1978): *Discovering the News. A Social History of American Newspapers*. New York: Basic Books Inc. Publishers
- Steensen, Steen (2009): *Stedets sjanger. Om moderne reportasjejournalistikk*. Fredrikstad: IJ-forlaget
- Sønnichsen, Ole og Mark Kramer (2007): *Virkelighetens fortellere*. 2. utgave [2002] Århus: Ajour
- Teleman, Ulf og Anne Marie Wieselgran (1980): *ABC i stilistik*. Lund: Gleerups
- Thagaard, Tove (1998): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget
- Vinje, Eiliv (1989): *Forteljing og skriveopplæring*. Otta: Landslaget for norskundervisning og J. W. Cappelens Forlag

Vær Varsom-plakaten (Benyttet 15.04.2013) URL: <http://presse.no/Etisk-regelverk/Vaer-Varsom-plakaten>

Wiedswang, Ketil (red.) (1998): *Angst og Bæven. Gonzo på norsk*. Fredrikstad: Institutt for journalistikk

Wolfe, Tom (1981): *The Kandy-Kolored Tangerine-Flake Streamline Baby*. [1963] London: Picador

Wolfe, Tom og E. W. Johnson (1975): *The New Journalism*. London: Picador

Østbye, Helge, Knut Helland, Karl Knapskog og Leif Ove Larsen (2007): *Metodebok for mediefag*. 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget

Østgaard, Einar (1967): *Nyheter til salgs*. Oslo: Aschehoug

Østlyngen, Trine og Turid Øvrebø (2008): *Journalistikk. Metode og fag*. 2. utgave [2000] Oslo: Gyldendal Akademisk

Vedlegg – Reportasjene og artiklene benyttet i analyser

Analysepar 01

Dagens Næringsliv, 04.02.2012

1. Til siste mann

2. Forfatter: Eskil Engdal Foto: Natasha Fillion, Ain al-Baida, Syria/Antakya, Tyrkia
3. I landsbyen Ain al-Baida i Syria holder en liten gruppe opprørsoldater stand mot president Bashar al-Assad mektige hær.
4. De vil kjempe til siste mann.
5. Youssef Wassouf er den eneste som blir skutt denne januarmorgenen.
6. I ettertid kan det virke som et mirakel.
7. Den 34-årige opprørsoldaten med det blyge smilet og den ville, svarte hårmanken, har akkurat kommet inn fra en av vaktpostene i den opprørskontrollerte landsbyen Ain al-Baida.
8. Hele morgenen har han fulgt bevegelsene til den syriske hæren på den andre siden av dalen, bare 500 meter unna.
9. Nå drikker han kaffe i rommet hvor den vesle gruppen av soldater sover.
10. Teppene er rullet sammen, og flammen i ovnen er ferd med å dø ut.
11. Youssef Wassouf har lært seg å like dette rommet, de lange kveldene med kameraten Yasim og de andre opprørerne.
12. Ingen i familien vet at han er i Ain al-Baida.
13. Den dagen ifjor da han forlot foreldrenes hus og familiens grønnsaksforretning, fortalte han at han ville flykte til Tyrkia.
14. Det var en nødvendig løgn, han kjente foreldrenes uro.
15. To av brødrene satt allerede fengslet for å protestere mot regimet, de tre andre var flyktet til Libanon.
16. I byen Jisr Shurgur sluttet han seg til desertørene og opprørerne i Syrias frie hær.
17. Hans eneste tanke var å bekjempe Bashar al-Assads hær, til dem som spurte hvorfor han var ugift, sa han:
18. "Revolusjonen er min kone."
19. Youssef Wassouf har vært i Ain al-Baida siden sommeren, nå er frosten kommet til landsbyen, bakken er stivnet, hard og ru.
20. Idet han hører skudd fra den syriske regjeringshæren, griper han våpenet, løper mot utgangen, i døråpningen slår to skudd inn i veggen ved siden av ham, det tredje treffer, det borer seg inn mellom bukhulen og brysthulen, gjennom leveren og ut gjennom ryggen.
21. Han kjenner det voldsomme trykket, men ingen smerte, han vakler, men blir stående, forsøker å finne fiendens posisjon, besvarer ilden.
22. Så faller han.
23. DESERTØRENE.
24. En dag tidligere.
25. Opprørsoldaten Omran møter oss i Guvecci, en forhutlet liten landsby i Hatay-provinsen i Tyrkia.
26. For ikke å vekke tyrkiske myndigheters oppsikt, skjuler han kamouflasjeuniformen under en stor skinnjakke.
27. I president Bashar al-Assads øyne er Omran en terrorist.
28. I september ledet han et bakhold hvor 25 soldater fra det syriske flyvåpenet ble drept.
29. Nå skal han føre oss langs en kronglete smuglersti, forbi tyrkiske vaktårn og patruljerende grensevakter, gjennom fjellet, over de kveilende piggrådrullene på grensen til Syria og ned til landsbyen Ain al-Baida.
30. Byen som står under oberst Riad al-Asaads og Syrias frie hærs kommando.
31. Oberst Riad al-Asaad var blant de høyest rangerte offiseren som deserterte etter at opprøret mot det syriske regime startet.
32. I juni ifjor annonserte al-Asaad at han hadde dannet Free Syrian Army ! Syrias frie hær ! en motstandshær som skulle beskytte demonstranter, forsvare revolusjonen og styrte det sittende regimet.
33. I en video på internett oppfordret han offiserer og menige i den syriske hæren til å gjøre som ham:
34. Desertér i stedet for å vende våpnene mot det syriske folket.
35. "Fra nå av vil sikkerhetsstyrkene som dreper sivile og beleirer byer vil bli betraktet som legitime mål", advarte Riad al-Asaad.
36. I begynnelsen var det få som trodde at desertør-hæren ville utgjøre noen trusel mot regimet i Damaskus.
37. Lite var kjent om deres strategi, størrelse eller slagkraft, av mange ble de avskrevet som en fillete, udisiplinert og dårlig utstyrt militans som ville ende som kanonføde for Bashar al-Assads stridsvogner.

38. Så kom januar.
39. Først tok opprørerne kontroll over grensebyen Zabadani, denne uken kjempet de harde kamper om Damaskus-forstaden Douma og førte geriljakrig i Homs.
40. Onsdag denne uken hevdet Oberst Riad al-Asaad at rundt halvparten av landet ikke lengre kontrolleres av Bashar al-Assad styrker.
41. Syrias frie hær hevder å ha 25.000 mann under sin kommando.
42. Bashar Al-Assads hær kan ha så mye som 300.000 mann.
43. Allikevel mener flere militære analytikere at Syrias frie hær kan avgjøre landets skjebne.
44. At den kan bli kraften som styrter Syrias diktator.
45. SMUGLEREN.
46. Vi går i en taus rekke gjennom de skogkleddede åsene som leder inn mot Syria.
47. Først kjentmannen, den profesjonelle kvegsmugleren og FSA-soldaten Sadek.
48. Arrene han har på bena er en "yrkesskade", skuddsår etter flukt fra tyrkisk grensepolit.
49. Soldaten Omran bærer en pose med kyllinghjerter og brød, forsyninger til soldatene i Ain al-Baida.
50. - Regjeringshæren forsøker å sulte oss ut.
51. Vi spiser kun ett måltid om dagen.
52. Av og til ingen, sier han.
53. På toppen av en ås, omgitt av oliventrær som ikke blir høstet og jord som ikke blir dyrket, ligger Ain al-Baida.
54. Familiene som bodde her er flyktet forlengst, nå regjeres byen av rundt 100 gjenstridige opprørssoldater som nekter å overgi seg.
55. KOMMANDANTEN.
56. Kommandant Yassin og hans lille gruppe på 20 soldater holder til i et hus hvor fasaden er pillet i stykker av prosjektiler, hvor strømmen sjelden virker og hvor utedoen ligger rett i siktlinjens retning til regjeringshæren.
57. I en stall står et esel som er oppkalt etter Syrias president.
58. - Jeg kommer aldri til å flykte til Tyrkia.
59. I hele mitt liv har jeg vært slave av Assad-familien.
60. Enten faller regimet, eller så dør jeg her.
61. Det finnes ingen annen utvei, sier kommandant Yassin.
62. - Syria er så depressivt at man får lyst til å begå selvmord.
63. Frihet og jobb, det er mine to eneste drømmer.
64. Kypros, Tyskland, Europa, der var livet annerledes.
65. I Europa, der følte jeg meg som et menneske, sier den lavmælte 39-åringen.
66. Engang var han sjømann, bodde på Kypros og seilte på Middelhavet og Tyskland.
67. Så mønstret han på en Liberia-registrert lørje som skulle seile til India, skipet sank, Yassin ble reddet og reiste hjem til Syria hvor han livnærte seg som maler.
68. Da opptøyene i Syria startet for ti måneder siden, gikk han ut i gatene og demonstrerte fredelig.
69. - Jeg har hatet Bashar al-Assad helt siden jeg var et barn.
70. Assad-familien kontrollerer all business, skal du bygge en fabrikk eller åpne en forretning, må du dele med Assad.
71. Skal du ha råd til å kjøpe en fin bil, må du være knyttet til Assad-klanen.
72. Er du ikke medlem av Baath-partiet, har du ingen rettigheter.
73. Det er spioner og agenter overalt, sier han.
74. HENRETTET.
75. Etter å ha sett sikkerhetsstyrkene og hærens skånselsløse brutalitet, sluttet Yassin seg til gruppen rundt opprørslederen Hussein Harmush, en av grunnleggerne av Syrias frie hær.
76. Hussein Harmush ble verdenskjent da han som den første syriske offiseren offentlig erklærte sin motstand mot president Bashar al-Assad regime og hær.
77. Han holdt tett kontakt med den syriske opposisjonen og vestlig media, men så, i slutten av august ifjor forsvant Harmush sporløst fra sin base i en flyktningleir i Tyrkia.
78. - Han ble kidnappet av syriske agenter, sier kommandant Yassin.
79. To uker etter forsvinningen, dukket Hussein Harmush plutselig opp på den statlige syriske tv-kanalen.
80. Der tok han avstand fra opposisjonen, benektet at han hadde mottatt ordre om å skyte på demonstranter og beskyldte opprørerne for å smugle våpen og terrorister inn i Syria.
81. Trolig ble han tvunget til å kringkaste sin "tilståelse".
82. I forrige uke ble Harmush henrettet av gruppe etterretningsagenter fra flyvåpenet, ifølge Syrisk liga for menneskerettigheter.
83. Det er seks måneder siden Yassin kom til Ain al-Baida.
84. På grunn av en kort karriere i militæret, blir han utnevnt til kommandant.

85. Nå står han og betrakter Assad-soldatene gjennom kikkertsiktet. !
86. - Det hender de bytter posisjoner, så de ser oss bedre.
87. De prøver å finne ut mer om oss.
88. Men vi holder øye med dem og følger deres bevegelser.
89. Mange i den syriske hæren vet hva som egentlig foregår og vil desertere.
90. Vi fikk høre om to soldater på den andre siden som ville desertere, vi fikk tak i mobilnumrene deres, ringte og tilbød oss å hjelpe dem.
91. Vi fortalte at hærens oppgave er å beskytte folk.
92. Ikke drepe dem
93. UTPOSTEN.
94. Om kvelden sitter opprørerne i Ain al-Baida på madrassene langs veggene i husets første etasje.
95. Det er en døsig, avventende stemning, de sitter tett inntil hverandre, drikker te, når teen er drukket, blir det brygget sterk kaffe.
96. Trøtte blikk over skjeggete haker.
97. En av soldatene sliper en foldekniv på kanten av et glass, soldaten Youssef Wassouf sitter med bena i kors og reparerer et belte med en tykk, hvit ulltråd.
98. Når ferske einekvister blir lagt i ovnen i midten av rommet, spres en svak parfymert lukt i luften.
99. - Vi har bedt det internasjonale samfunnet om å etablere en flyforbudssone og en fem kilometer bred buffersonne på syrisk territorium.
100. Når de syriske soldatene vet at de har en trygg plass å rømme til, vil desertørene strømme til, sier Yassin.
101. Mens kampene raser i Damaskus, i Idlib og Deraa, kan Ain al-Baida virke som den syriske revolusjonens gudsforlatte utpost.
102. Men for Syrias frie hær er landsbyen viktig.
103. Den ligger i hovedruten for aktivister og FSA-soldater som tar seg inn i Syria fra Tyrkia.
104. I tillegg er det fluktruten for desertører og skadede opprørere som søker tilflukt i Tyrkia.
105. Det er den samme stien som tusener av flyktninger fulgte etter massakren i Hama 1982, da Assads far, president Hafez al-Assad sendte inn tropper for å slå ned et opprør fra det Muslimske brorskapet.
106. Mellom 10.000 og 25.000 mennesker ble drept.
107. - Selv om vi har rett til dette opprøret, er det ingen som hjelper oss.
108. Hadde Syria vært rikt på olje, ville hele verden kommet oss til unnsetning, sier kommandanten.
109. Den eneste hjelpen så langt, kom fra en veteran fra den libyske revolusjonen.
110. En dag sto han i Ain al-Baida, klar til å kjempe.
111. Men revolusjonen i Syria var ikke slik han forestilte seg, det ble for mye te og for lite action.
112. Neste dag var han reist hjem.
113. En soldat kommer inn i rommet, legger et håndskrevet notat i hånden på kommandanten.
114. "Jeg er soldat i Allahs navn og ber deg om 48 timers permisjon for å reise til Tyrkia for å skaffe nødvendigheter", begynner det.
115. Uten å stille spørsmål signerer kommandanten notatet.
116. Mangelen på forsyninger er en pine for soldatene i Ain al-Baida.
117. I en liten eske finnes medisinene, en sorgelig sammenrasket samling av penicillin og syfilismedisin.
118. Fra opprørshærens ledelse som sitter isolert i en leir i Antakya i Tyrkia, kommer det heller ikke forsyninger.
119. - Vi gjør mye for Syrias frie hær, men de gjør ingenting for oss.
120. De støtter oss ikke med en kule.
121. Kanskje er det fordi de ikke kjenner realitetene på bakken.
122. De bare hører historien, mens vi lever den.
123. Du vet jo mer om en sigarett når du røyker den, enn når du bare ser på den, sier Yassin.
124. OVERMAKTEN.
125. Veggklokkene i huset i Ain al-Baida har stoppet, men det er snart midnatt og landsbyen skjuler seg i et fullkomment mørke.
126. Fra en av vaktstillingene sender plutselig en av opprørssoldatene en salve mot fienden.
127. - Det er bare så de ikke skal tro at vi ligger her og sover, smiler kommandanten.
128. - De tør ikke angripe på natten, de skifter soldater hele tiden og kjenner ikke terrenget godt nok.
129. De vil aldri klare å ta Ain al-Baida.
130. Vi ligger på toppen av en ås, de kommer seg ikke opp hit med stridsvogner.
131. De må angripe fra dalen nedenfor oss, derfor er det vi som kommer til å kontrollere kampene, sier han.
132. Yassin vet nøyaktig hva som befinner seg på den andre siden av dalen.
133. Det er sirlig nedtegnet i en kladdebok.
134. "I den gamle politistasjonen ligger 25 regjeringssoldater, de har to snikskyttere, to maskingeværer og et

- pansret personalkjøretøy.
135. I det uferdige, to etasjer høye huset ved veien, ligger 15 soldater.
 136. De har to maskingevær.
 137. I den store røde bygningen, 500 meter fra Ain al-Baida, finnes 30 soldater, de har tre maskingeværreder.
 138. Det er også huset hvor bataljonskommandanten, en oberst, er forlagt.
 139. I en annen bygning ligger 40 soldater, de er forsynt med tre tanks og et støttepunkt med syv soldater og maskingevær.
 140. Lengre ned i dalen, i landsbyene Beksaria og Kherbit al-Jous ligger det også tropper", står det i boken.
 141. På papiret ser det ut som en overmakt.
 142. - Tidligere var det en Sunni-offiser som hadde kommandoen på den andre siden av dalen.
 143. Han skjøt alltid over oss for å bomme.
 144. Nylig ble han byttet ut med en Alawitt-offiser.
 145. Etter det har angrepene blitt verre, sier kommandanten.
 146. Det er president Assads egen Alawitt-minoritet kontrollerer offiserssjiktet i hæren.
 147. Fotsoldatene er vanligvis sunnimuslimere.
 148. - Alawitt-offiserene dreper skånselsløst de Sunni-soldatene som nekter å følge ordre, hevder Yassin.
 149. En ung gutt banker på døren, stiger forsiktig inn i rommet.
 150. Han tilhører en av de få familiene som bor i den nedre delen av Ain al-Baida.
 151. Gutten forteller at en offiser i regjeringshæren banket på døren og ba familien om øyeblikkelig flytte.
 152. Det er et varsel om hva som skal komme
 153. BAKHOLDET.
 154. Klokken syv på morgenen slår de første skuddene inn i Ain al-Baida.
 155. - Morgenhilsen fra presidenten, smiler kommandant Yassin.
 156. Han står midt på gulvet, rolig trekker han på seg uniformen, stikker en Browning-pistol i beltet, henger den svarte M-16 angrepsriflen over skulderen.
 157. - Hadde vi vært redde, ville det ikke vært noen revolusjon, sier han.
 158. Ilden fra den andre siden av dalen stilner like plutselig som den kom.
 159. Sammen med en gruppe soldater går vi til baksiden av landsbyen, til en slette skjernet av de skogkledde åsene mot Tyrkia.
 160. Lyset fra morgensolen er fortsatt bløtt og varmt og vi marsjerer rett inn i et bakhold.
 161. En streifende enhet fra regjeringshæren har fulgt bevegelsene til Yassin og hans menn, i det maskinpistolsalvene gyver løs på opprørerne, kan jeg se et "hvor fanden kom de skuddene fra?" i kommandantens blikk, han kaster seg til bakken og besvarer ilden.
 162. Prosjektilenes kvitter når de slår seg gjennom trekronene er fuglesangen fra helvete.
 163. Det er i dette øyeblikket Youssef Wassouf hører ilden fra innsiden av huset fra akkurat forlot.
 164. Han springer mot døren, men blir skutt før han rekker å heve sitt eget våpen.
 165. Han segner sammen, blodet presser seg ut gjennom utskuddsåpningen i ryggen og verden rundt ham er i ferd med å lukke seg.
 166. Men fra Ain al-Baida finnes det ingen vei tilbake, i en fryktløs operasjon løper fem av opprørersoldatene mot huset, de løper på ære og samvittighet, for der ligger den hjelpeløse og pliktoppfyllende soldaten Youssef Wassouf.
 167. Opprørerne i Ain al-Baida har aldri tidligere mistet en soldat, han skal ikke bli den første.
 168. De sleper ham ut av skuddlinjen, gjennom løpergraven i den åpne olivenlunden, mot den improviserte stillingen i skogssiden, bak seg kan de høre hvordan et vesle murhuset med toalettet blir truffet av en stridsvogngranat ! huset hvor de hver kveld snek seg inn i stummende mørke, fordi det lå i siktlinjen til den syriske hæren.
 169. I stillingen med den lave sandsekksbarrikaden legger de Youssef Wassouf på bakken.
 170. Fingrene krøller seg som en refleks fra pinen som sprer seg i ham, han lukker øynene, ansiktshuden har samme farge som skogbunnen.
 171. Et øyeblikk ser det ut som om vi kommer til på miste ham.
 172. Så løfter de ham på nytt og tar fatt på den smale, gjørmete stien opp mot den tyrkiske grensen.
 173. HEVN.
 174. De syriske stridsvognene fortsetter å slå løs på landsbyen, det høres ut som om de stadig kommer nærmere.
 175. Lenge lurer jeg på om dette er dagen da regjeringshæren endelig skal klare å ta Ain-al Baida.
 176. Kvelden i forveien sa kommandant Yassin at han ønsket seg et angrep, men det kom ikke slik han forestilte seg.
 177. Det overraskende angrepet kunne kostet ham dyrt, en av soldatene forklarer utfallet med borgerkrigens skrudd logikk:
 178. De var tvunget til å skyte mot sine egne landsmenn, men ville ikke drepe.

179. Fra sin posisjon i et overlatt hus med forlatte barneklær, rustne senger og fuktige madrasser har han gitt ordre om ikke å besvare ilden.
180. Han frykter at gjengjeldelsen kan bli enda hardere.
181. Det er opprørshærens evige dilemma.
182. Familiemedlemmene til de sivile som blir slaktet i gatene og torturert i regimets mugne kjellere spør stadig:
183. Hva gjør Syrias frie hær?
184. Hvor er de når vi trenger dem?
185. Men et angrep fra de underlegne opprørerne kan utløse massive gjengjeldelsesangrep med enda større tap av sivile.
186. - Hevn!
187. sier Omran, mannen som førte oss over fjellet og med fare for sitt eget liv berget Youssef Wassouf
188. - Vi skal angripe.
189. Vi skal angripe med dobbel styrke.
190. Og med dobbelt sinne.
191. Vi forsøker å komme oss gjennom mot grensen, men når den syriske hæren aner bevegelser, sender de kvikt kulene sine inn i den stille, tette skogen.
192. En FSA-soldat forsøker å stikke ut en sikker rute, i korte, sammenkrøpne etapper løper vi bak den ettersøkte dissidenten, skolerektoren og tolken Mahomud. Mahmoud er full av dårlige minner fra Ain al-Baida.
193. Da opprøret startet, flyktet en av hans tidligere studenter over mot politistasjonen på den tyrkiske side ! til det han trodde var sikkerheten.
194. På trappen til politistasjonen ble studenten skutt i hodet av en snikskytter.
195. Angrepet på Ain al-baida stilner først etter noen timer.
196. På den tyrkiske siden av grensen, møter vi en gruppe med sivilkledde opprørere anført av FSA-kommandant Abd Assalam.
197. De er på vei til Ain al-Baida med medisiner.
198. SPØKELSENE. !
199. Det er en shabiha blant oss!
200. Opprørsoldaten Omran springer ned i et bekkefar for å vaske støvlene.
201. Han insisterer på at det plutselige angrepet skyldtes en forræder i egne rekker.
202. - Hvordan kunne de ellers vite at vi skulle samles på den åpne sletten for å trene?
203. Noen tipset dem.
204. Det er en shabiha blant oss, insisterer han.
205. Tidligere ble ordet shabiha ! spøkelses ! brukt om kriminelle bander med forbindelser inn i Assadfamilien.
206. I havnebyen Latakia drev de lenge et kriminelt syndikat med narkotika- og våpensmugling, utpressing og prostitusjon som hovedeskjeft.
207. Da opptøyene brøt ut i Syria, dukket "spøkelsene" opp igjen som en hensynsløs paramilitær styrke.
208. Svartkledde og tungt bevæpnet sloss de side om side med Assads sikkerhetsstyrker, de beskyldes for å utføre summariske henrettelser og sekteriske drap.
209. Opprørerne mener shabiha-bandene er finansiert av Assad-regimet.
210. Ifjor innførte EU sanksjoner mot to av Bashar Assads fettere.
211. Begrunnelsen var at de to ! som medlemmer av shabiha ! terroriserte sivilbefolkningen.
212. Men Shabiha er ikke bare kriminelle bander, det er også sikkerhetsagenter i sivil og informanter.
213. Ifølge Omran satt en av disse sammen med oss i det lune rommet i Ain al-Baida kvelden i forveien.
214. Jeg husker kommandant Yassin beskrev Shabiha som bande analfabeter med et sterkt ønske om å være nær Assad-familien.!
215. Vi har et ordtak som kan brukes om Shabiha, sa han:
216. "Prinsens hund er også en prins."
217. BORGERKRIGEN.
218. Fra et operasjonsrom i Antakya leder Ayham Kurdi en av opprørshærens 22 bataljoner inne i Syria.
219. Frem til juni i fjor var han kaptein i luftforsvarets 24. divisjon.
220. Etter å ha nektet å skyte mot ubevæpnede demonstranter, ble han tett fulgt av tre andre offiserer.
221. Han mistenkte at Alawitoffiserene snart ville la han "forsvinne", Ayham Kurdi deserterte og flyktet til Tyrkia med familien.
222. På en Youtube-video erklærte han at den syriske hær var forvandlet til en bevæpnet bande med ansvaret for massedrap for sivile.
223. - Regimet mobiliserer nå væpnede grupper, Shabiha, som kidnapper og dreper hele familier.
224. Så legger de skylden på Syrias frie hær.

225. Det er et forsøk på å få befolkningen til å hate oss, sier han.
226. Ayham Kurdi vet han kjemper mot en mektig fiende.
227. - Vi kan ikke stå imot den syriske hæren, derfor unngår vi å konfrontere den.
228. De fleste av våre operasjoner er mot Assads sikkerhetsapparat, vet vi at en enhet fra sikkerhetsyrkene er i bevegelse, angriper vi.
229. Får vi en frison ved grensen, tror jeg den syriske hæren vil kollapse.
230. 90 prosent av offiseren vil desertere hvis de får en mulighet, sier han.
231. Ut fra kaoset i Syria kommer det stadig meldinger som peker mot et fremtidig mareritt:
232. Sekteriske drap hvor Sunni-opprørere hevner seg på og dreper sivile fra den mektige Alawitt-minoriteten.
233. - Dette ikke en borgerkrig, det er bare én side som fører krig.
234. Men vi beveger oss lengre og lengre mot en seterisk krig, hvor Alawitt står mot Sunni.
235. Vår drøm er å skape demokrati.
236. Ikke erstatte et minoritetsdiktatur med et majoritetsdiktatur, sier Ayham Kurdi.
237. TILBAKE TIL SLAGMARKEN.
238. Etter slaget i Ain al-Baida ble den hardt skadde soldaten Youssef Wassouf fraktet til universitetssykehuset i Antakya av det tyrkiske grensepolitiet.
239. Han kommer til å klare seg uten alvorlige mén og sier han skal vende tilbake i Ain Al-Baida for å kjempe.
240. Han har ennå ikke fortalt foreldrene om sin skjebne.
241. Torsdag forsøkte regjeringshæren å omringe Ain al-Baida, men ble slått tilbake.
242. I går var landsbyen under tung granatild og flere hus ble ødelagt.
243. Syrias frie hær holder fortsatt Ain al-Baida, men er i desperat behov av forsyninger og tyngre våpen.
244. Kommandant Yassin sier han aldri vil overgi seg.
245. Han vil slåss til siste mann.
246. eskil.engdal@dn.no syria
247. © Dagens Næringsliv

Aftenposten, 30.01.12

1. Blodig bykrig om kontrollen

2. 19 mennesker ble drept da syriske sikkerhetsstyrker forsøkte å gjenvinne kontrollen med de okkuperte forstedene utenfor Damaskus i går, forteller aktivister.
3. Angrepet kom dagen etter at Den arabiske liga innstilte sitt observatøroppdrag i Syria.
4. Begrunnelsen for at observatørene stoppet, at volden har eskalert den siste tiden og blitt verre enn noen sinne.
5. Da ligaen sendte inn observatørene for over en måned siden, var hensikten å øke muligheten for ro og fred i landet.
6. Slik har det ikke gått.
7. I går rykket rundt 2000 soldater i busser og pansrede kjøretøyer, i tillegg til 50 tanks, inn i Ghouta øst i Damaskus i en offensiv mot forstedene Saqba, Hammouriya og Kfar Batna.

8. Lik i gatene

9. Sikkerhetsstyrkene presset seg inn i hjertet av Kfar Batna, og det meldes om at fire tanks er plassert i sentrum for å presse ut opprørere som har tatt over områder som ligger bare et par kilometer fra president Bashar al-Assads maktsentrum.
10. - Det foregår en bykrig, og det ligger lik i gatene, sier en aktivist som befinner seg i Kfar Batna til nyhetsbyrået Reuters.
11. Aktivister sa også at 14 sivile og fem medlemmer av opprørsbevegelsen «Den frie syriske hær» er drept her og i andre forsteder.
12. Mange syriske soldater ble også drept i kamper flere steder i helgen, melder statlig syrisk fjernsyn.
13. I alt skal 66 mennesker ha mistet livet i kamper i løpet av søndagen, en av de blodigste dagene siden opprøret startet i mars i fjor.
14. Den arabiske liga innstilte observatøroppdraget i helgen etter å ha bedt Assad om å tre tilbake og gi fra seg makten til en nasjonal samlingsregjering.
15. Arabiske utenriksministre har besluttet å møtes 5. februar for å diskutere krisen i Syria.

16. Prøver å overtale Russland

17. Lederen for Den arabiske liga, Nabil Elaraby, reiste i går til New York.
18. I morgen møter han FN's Sikkerhetsråd for å informere om situasjonen i landet og for å be om støtte til en arabisk fredsplan som krever Assads avgang.
19. Like før han dro, sa Elaraby at han håpet at Russland og Kina vil la seg overtale til å godta planen som skal få slutt på krisen i Syria.

20. De to vetomaktene i Sikkerhetsrådet har siden i fjor host gjort det klart at de ikke støtter ligaens plan og sier at de ønsker en syriskledet prosess.
21. - Vi er i kontakt med Kina og Russland om dette spørsmålet, sa han.
22. Syriske talsmenn sa de var overrasket over at hadde valgt å trekke seg tilbake og mente dette var en måte å øke presset på FNs sikkerhetsråd om å intervensere.
23. Assad mener opprørsgruppene i landet er støttet av utenlandske interesser.
24. For å få en stopp på protestene mot regimet har Assad satt i gang en massiv militæraksjon.
25. Stadig flere soldater deserterer og slår seg sammen med demonstrantene, noe som gjør situasjonen svært ustabil i landet med 23 millioner innbyggere, i hjertet av Midtøsten.
26. (Reuters-NTB)
27. De første demonstrasjonene mot president Bashar al-Assads regime startet 15. mars i fjor.
28. Ifølge FN er godt over 5000 drept.
29. Av dem er flere hundre barn.
30. Ifølge regimet er over 2000 medlemmer av sikkerhetsstyrkene drept.
31. EU, USA og Den arabiske liga har innført sanksjoner mot presidenten og hans regime.
32. Syria et eksempel på internasjonal avmakt
33. *Bildetekst:* Røyken steg opp fra forstaden Erbeen i Damaskus i går.
34. Rundt 2000 syriske regjeringssoldater gikk til angrep på bydelene som opprørerne har hatt kontrollen over.
35. - Sist fredag var det igjen protester mot president Bashar al-Assad i hans egen hovedstad.
36. © Aftenposten

Analysepar 02

Dagens Næringsliv, 24.04.2010

1. Askemaskinen

2. Forfatter: Eskil Engdal og Gunnar Bløndal (foto), Island
3. ***Da islendingene holdt på å tørne i angst, uro og bekymring for finanskollaps og uoppgjorte milliardlån, bestemte den ukjente b-vulkanen Eyjafjallajkull seg for å redde nasjonen.***
4. Mens flyene i store deler av Europa sto på bakken, sveipet et lite Cessna-fly rundt vulkanen Eyjafjallajkull.
5. Utbruddene flådde himmelen.
6. Sjøkkbølgene, de voldsomme pulsslagene som trengte seg opp gjennom krateret, rev i flyskroget.
7. Av og til var de så kraftige at det følte som flyet sto stille.
8. Piloten var den 70-årige komikeren, filmskaperen, politikeren og vulkanelskeren Omar Ragnarsson.
9. Han var lykkelig, han hadde fått unike bilder, han svevet rundt vulkanen i gryningen.
10. Mot nord sendte solen en forbønn om å slippe til, men på sørsiden var det svart.
11. Helvetesmørke.
12. Det var dette vi trengte.
13. Eyjafjallajkull har bestemt seg for å redde oss fra å bli gale, tenkte han.
14. I sekk og aske.
15. Omar Ragnarsson har akkurat landet, han sitter i salongen på luksushotellet Ranga nedenfor vulkanen.
16. Det som er igjen av islandske penger feirer "Harpa", den første sommerdagen.
17. Damer, bleke og rødnebbete som lundefugler, flokker seg rundt Kir Royals og Rockefeller Martinis, cocktails langt mindre farlig enn magma mikset med is.
18. Utenfor står en flåte av Porscher, Mercedeser og BMW-er, som kunne forlede en til å tro at man var i Kensington Palace Gardens og ikke i finansnæringens Port-au-Prince.
19. Fra fjellet høres Eyjafjallajkulls stadig svakere anfall.
20. Lukten av svovel er erstattet av parfyme.
21. - Vulkanen er smart, sier Omar Ragnarsson.
22. På Island blir Omar Ragnarsson omtalt som "vulkanveteran".
23. Han er besatt av vulkaner, han mener å kjenne deres personlighet og lynne
24. Akkurat i det folket på Island var i ferd med å gå til grunne av bekymring for Icesave, kom utbruddet.
25. - Vulkanen ville gi oss et pusterom, noe annet å tenke på.
26. Eyjafjallajkull bestemte seg for å redde oss fra å bli kollektivt gale, sier han.
27. - Men vulkanen er også omtenkstom.
28. Dagen før den 2300-sider lange rapporten om finansskandalen ble lagt frem for Alltinget, holdt Eyjafjallajkull fred, slik at vi fikk konsentrert oss om å lese den.
29. Da vi var ferdige med å lese, kom det store utbruddet, sier han.
30. Omar Ragnarsson mener det er de aktive vulkanene som kan redde Islands økonomi.
31. - Det første utbruddet var det perfekte turistutbrudd.

32. Du kunne spasere inn i en ørken av ødeleggelse.
33. Hvilket annet sted på jorden kan du selge opplevelsen av å gå fra himmelen og rett inn i helvete?
- 34. De døde.**
35. Det første utbruddet ved Fimmvruhl var den fullendte turistattraksjon.
36. En geologisk thriller.
37. Men det skulle ende tragisk.
38. Bare timer etter at utbruddet ble kjent, begynte vulkanturister å strømme til Island.
39. En privatjet med 23 vulkanfantaster landet på Keflavik.
40. Ved vulkanen fikk de servert champagne og hummer stekt på lava.
41. I løpet av noen timer så området ut som en fornøylespark full av atv-er, gigantjeeper, helikoptre og snøscootere.
42. En ny industri var i ferd med å åpenbare seg.
43. Men i vulkanverdenen finnes det et paradoks som er oppkalt etter vulkanologen John Seach.
44. Det kalles Seachs andre paradoks: Å komme seg til vulkanen er farligere enn vulkanen selv.
45. En av de første dagene etter utbruddet satte et følge på tre mennesker seg i en Honda suv i Reykjavik og kjørte inn i det golde og ugjestmilde Fljtshl?-området.
46. Først kjørte de seg fast i en flomstor elv.
47. De fikk tilkalt politiet, men avlyste redningsaksjonen da de kom seg opp av elven.
48. Så ble det stille.
49. Politiet ante uråd, de husket at turister tidligere hadde frosset ihjel i området så sent som i midten av mai.
50. Den kommende natten skulle bli et inferno, med temperaturer ned i 30 minusgrader.
51. Neste dag ble en av vulkanturistene, en kvinne i 50-årene, funnet ihjelfrosset 700 meter fra bilen.
52. Hennes mann hadde sunket ned i en snøfonn noen kilometer fra bilen og ble funnet død.
53. En av de tre overlevde.
54. De var kledd i sommerklær, manglet mat, hadde kjørt seg vill, gått tom for bensin og måtte betale den definitive prisen for opplevelsen av å gå fra himmelen og rett inn i helvete.
- 55. Besatt.**
56. Hvordan ender man opp med å bli besatt av vulkaner?
57. I Omar Ragnarssons tilfelle er det en del av et nærmest sinnssvakt personlighetstrekk som vokser vilt på hans slektstre.
58. Omar Ragnarsson kommer fra en familie som er besatte av å samle på kunnskap som er totalt verdiløs.
59. Min onkel kunne resultatet i alle valg i ethvert land nord for Alpene siden 1942, min fetter kan alt om tanks; Shermans, T34 og Gud vet hva de heter, han er et Encyclopedia i krigsmaskiner.
60. En annen fetter kan alt om alle Halldr Laxness' bøker uten noen gang å ha lest dem, en annen vet navnene på alle personer på Island fra 1703 og frem til i dag, et fjerde familiemedlem kan alle spesifikasjonene på hvilken som helst bil som er produsert, han vet bredden på baksetet i en folkevogn fra 1955 og akslingsbredden på en Skoda Oktavia.
61. For meg ble det vulkaner.
62. Høyden.
63. Bredden.
64. Historien.
65. Legendene, sier han.
66. Folk som er oppvokst under en vulkan må være sterke og optimistiske og med et sterkt overlevelsesinstinkt.
67. Mine besteforeldre måtte flytte fra hver sin bygd og inn til Reykjavik på grunn av Katlas ødeleggelser.
68. De møttes på grunn av Katla.
69. Jeg ble til på grunn av Katla, sier han.
70. Omar Ragnarsson har ventet på at Katla skulle eksplodere i 60 år.
71. Når han flyr over Katla, snakker han med henne.
72. Vær så snill, gjør det nå, sier jeg til henne.
73. Gjør det nå, så kan jeg dø.
74. Tidligere denne uken sa Islands president Ólafur Ragnar Grímsson at vulkanutbruddet i Eyjafjallajkull bare var en lett trening for det store Katla-utbruddet.
75. Det var ikke spørsmål om Katla eksploderte.
76. Men når.
77. Katla har hatt 21 utbrudd, Eyjafjallajkull har bare hatt tre.
78. Turistnæringen på Island mente derfor presidenten hadde gjort seg best med munnbind.
79. Slik som bøndene på de flate gresslettene nedenfor Eyjafjallajkull.
80. Helvetesmaskinen.

81. Fra foten av Eyjafjallajkull ser man over til helvetes porter.
82. Vulkanen Hekla.
83. Etter utbruddet i 1104 spredde islandske munker historien om at Hekla var inngangen til helvete, at den var Judas' fengsel, at fuglene som fløy inn i vulkanens flammer var menneskesjeler på vei til fortapelsen.
84. Legenden sier fortsatt at heksene samles på Hekla.
85. Ideelt sett burde den være et mer aktuelt møtested for vulkanologer.
86. Vanligvis har den rørt på seg med en påfallende regelmessighet, hvert tiende år.
87. Nå går den på overtid.
88. Mens Eyjafjallajkull er den introverte og sky oldingen, som i en alder av 700.000 år klarte å skape en apokalypse luftfarten aldri har sett maken til, er Hekla den spontane.
89. Hekla kan bli den store overraskelsen.
90. Hun melder ikke sin ankomst før en halv time før hun kommer.
91. Sist hun hadde et utbrudd, advarte geologene om at det ville skje innen 30 minutter.
92. Det tok nøyaktig 25 minutter før utbruddet kom, sier Omar Ragnarsson.
93. Kanskje vil også den være med i historien.
94. Vi har alltid målt tiden "i før og etter utbruddet".
95. Før og etter Hekla.
96. Før og etter Laki.
97. Nå er tidsregningen i Island "før og etter finanskollapsen".
98. Før og etter "Icesave".
99. Dette er vulkanenes hevn.
100. De minner oss om at de styrer denne øya.
101. Og at de ikke vil ha konkurranse.

102. Mistet hodet.

103. For verdenspressen hadde det vært bedre om vulkanen Laki hadde brutt ut.
104. Det er langt enklere å uttale enn ay-uh-fyat-luh-yoe-kuutl-ul.
105. For menneskeheten kunne det blitt skjebnesvangert.
106. Den åttende juni 1783 eksploderte Laki.
107. Den holdt det gående i åtte måneder, spyttet ut 6000 kvadratkilometer lava, 120 millioner tonn svoveldioksid og kostet sannsynligvis den franske dronningen Marie Antoinette hodet.
108. En voldsom giftsky, "Laki-tåken", spredte seg over Vest-Europa.
109. Den drepte avlinger, buskap og mennesker.
110. I måneder lignet solen en blek måne, sulten bredte seg over hele Europa.
111. Lakis raseri var sannsynligvis den indirekte årsaken til den franske revolusjon.
112. En fjerdedel av Islands befolkning døde, mesteparten av dyrene på øya bukket under som følge av at åtte millioner tonn fluor ble sluppet ut.
113. Hadde man bredt asken ut over hele Sjælland, ville den vært ti meter tykk.
114. I Nilen sank vannstanden.
115. I England døde 20.000 mennesker, det var den største naturkatastrofen i britisk historie.
116. Islendingene sluttet å danse, de var utsultede og i sjokk.
117. Det året døde den islandske folkedansen.
118. Frostene kom i juni, over hele Europa ble somrene avlyst.
119. På island finnes fortsatt et uttrykk for motgang, "Moduhardindin", som betyr "tåkens prøvelser".
120. Når islandske politikere bruker begrepet om finanskrisen, skaper det forbannelse og oppgitthet.
121. Så dypt sitter Laki-tragedien i Islands bevissthet.
122. Verden må være forberedt på et utbrudd fra Laki.
123. Den har eksplodert med tre hundre års intervaller.
124. Sist var i 1783. Den kan komme om to år.
125. Eller om 100 år.
126. Men den kan komme.
127. Da spiller det ingen rolle hvilken vei vinden blåser.
128. Sist gang krevde den 150 millioner menneskeliv, to kalde år og den franske revolusjon, sier Omar Ragnarsson.
129. Flere islandske vulkanologer sier at de er sikre på at Laki vil få et nytt utbrudd.
130. Den eneste som ikke tør å si det høyt, er presidenten.

131. Hva fjellet vil.

132. - Fjellet gjør hva fjellet vil, sier bøndene.
133. Midt i uken lå det en allmektig ro over bygdene under Eyjafjallajkull.
134. Gåsa hadde begynt å fly igjen – da askeskyen la seg tungt mot bakken, nektet den å ta til vingene.

135. Andre og mindre fugler hadde fløyet inn i bolighus og låver.
136. Nå var de ute på markene igjen.
137. Plutselig lettet en Reuter-fotograf.
138. Han antydet andpustent at han hadde et scoop og forsvant inn i et helikopter og opp fjellsiden.
139. Fotografen hadde hørt rykter om at breen begynte å smelte på et helt nytt sted.
140. Hvis det var sant, var et nytt utbrudd i emning.
141. Det ville føre til en ny askesky og nye redselsscener, hvor utmattede europeere sto fortvilte, desperate, slukørede og helt alene med sine Louis Vuitton-bager, på fullstendig fremmede flyplasser og fikk jamret til seg mer presseoppmerksomhet enn ofrene på Haiti.
142. Før han gikk inn i helikopteret, måtte vi ta fotografen i hånden på at vi ikke skulle nevne det som var i ferd med å skje for noen andre i hele verden.
143. Dette utbruddet skulle vi faen meg ikke la noen andre få vite om.
144. Vi håpet stille og diskret at det han hadde hørt var sant, for slik er journalistikkens anatomi.
145. Dess verre, dess bedre.
146. Men skyene samlet seg på himmelen og la seg tungt rundt Eyjafjallajkull.
147. Vulkanen nektet å la seg avsløre fra luften.
148. Fjellet gjør hva fjellet vil.
149. På veien kjørte det en traktor.
- 150. Feil vulkan.**
151. Igår stengte flyplassen på Keflavik.
152. Eyjafjallajkull har begynt å yppe seg igjen, pisker opp tunge svarte skyer.
153. De driver vestover.
154. Lyden som renner ned fjellsiden er uhellvarslende, det er et bastant bulder, slik jeg forestiller meg lyden i skallen på en provosert dørvakt.
155. Jeg kommer til å elske Eyjafjallajkull uansett hva den kommer til å finne på, sier Omar Ragnarsson.
156. Det føles nytteløst å bli forbannet på en vulkan.
157. På jordene står små grupper av fotografer og stirrer håpefullt mot himmelen.
158. De venter og håper stille at det skal skje noe større, at Katla våkner.
159. De er livredde for å bli rammet av vulkanologiens variant av Murphys lov; Hvis to vulkaner ser ut til å bryte ut samtidig, reiser du til feil vulkan, hvis en vulkan er i ferd med å få utbrudd, vil du enten komme en dag for sent eller reise en dag for tidlig.
160. Er du der, vil utbruddet komme når du skifter batterier i kameraet.

Aftenposten, 15.04.2010

1. Aske stoppet norske fly

2. Luftrommet fra Bodø og nordover ble i går kveld stengt for flytrafikk på grunn av aske fra vulkanutbruddet på Island.
3. - Vi tar alle forholdsregler og stenger derfor luftrommet fra Bodø og nordover, sa pressesjef Sindre Ånonsen i Avinor sent i går.
4. Det er uvisst hvor lenge luftrommet kommer til å være stengt.
5. Det kan også bli aktuelt å stenge området lenger sør.
6. - Om vi også skal stenge området sørover fra Bodø tar vi stilling til etter hvert, sa Ånonsen.
7. Evakuert.
8. 800 mennesker er evakuert etter et nytt vulkanutbrudd ved isbreen Eyjafjallajökull på Island.
9. Alle veier inn til området rundt 120 kilometer øst for hovedstaden Reykjavik er stengt, og et helikopter er satt inn for å overvåke vulkanen.
10. - Mellom 700 og 800 mennesker er blitt evakuert fra hjemmene sine fordi det er fare for et utbrudd i Eyjafjallajökull og fordi det er mange jordskjelv i området, sa polititalsmannen Baldur Sigurdsson i går.
11. Vannet stiger.
12. Vannstanden i flere elver i området har steget med mellom en og to meter.
13. Økningen er sterkest og går raskest i den største av disse elvene, Markarfljót, het det i går på nettstedet Iceland Review.
14. Områder sør for isbreen ble evakuert.
15. Trafikken på veiene i området ble stanset, og folk som har måttet forlate hjemmene sine, ble fraktet til Røde Kors-sentre.
16. I forrige måned ble 600 mennesker evakuert for en kort periode på grunn av et utbrudd i vulkanen Fimmvorduhals, som ligger nær Eyjafjallajökull.
17. Dette utbruddet skal nå være over.
18. (NTB-TT-AFP)
19. På nettet

20. «Vi står og ser på den kraftige skyen som kommer opp fra vulkanen» Norges Island- ambassadør Margit F. Tveiten
21. *Bildetekst*: Røyk stiger fra vulkanen i Eyjafjallajökull.
22. Foto: Ingolfur Juliusson/Reuters
23. © Aftenposten

Analysepar 03

Aftenposten, 03.03.2012

1. Støres diplomatiathlon

2. *Norge, Jordan, Israel, Palestina, Egypt, Tunisia, Algerie, Marokko*

3. Forfatter: Kjetil Østli, tekst foto E-post: kjetil.ostli@aftenposten.no
4. Etter å ha fulgt utenriksminister Jonas Gahr Støre i syv land på fem dager kollapset Aftenposten på et hotell i Algeries hovedstad, og skrev denne saken.
5. *(Eventuelle feil i denne artikkelen er ene og alene journalistens skyld, og en konsekvens av at han ikke er vant til å besøke opptil tre land på en dag.)*
6. Jeg kunne begynt denne artikkelen i Algerie, eller var det Tunisia, den dagen Jonas Gahr Støre besøkte tre land på en dag.
7. Eller i Jordan, da en norsk toppdiplomat drar av seg klærne i en bil på vei til den palestinske presidenten.
8. Eller i Jerusalem, der selveste utenriksminister Lieberman vandrer hvileløst mumlende og ventende på en forsinket Støre.
9. Alt dette er jo diplomati i praksis.
10. Og det er saken.
11. Vi skal i fem dager følge Jonas Gahr Støres store Midtøsten-reise for å møte partene i Israel/Palestina-konflikten, for så å besøke landene ett år etter den arabiske våren.
12. Det er den ultimate dialogturen.
13. Men vi starter onsdag kveld, i Kairo, med et bilde på Norges utenrikspolitikk.
14. Egypt etter revolusjonen er kaotisk.
15. Økonomien er dramatisk dårlig.
16. Ny grunnlov er ikke skrevet.
17. Situasjonen for kvinner er forverret.
18. Vi er i hotellets toppetasje, noen hundre meter fra Tahrir-plassen, med utsikt over Nilen og Egypts hovedstad.
19. «Dialog» er Støres favorittord, og nå skal den praktiseres.
20. Utenriksministeren har i hele dag møtt den egyptiske eliten, og nå inviterer han noen av dem på middag.
21. Det muslimske brorskapet (hvis parti overlegent vant valget i januar).
22. Salafistene (islamister som gjorde et brakvalg).
23. Den tidligere visestatsministeren (sosialdemokrat).
24. Og nevøen til tidligere president Sadat.
25. Mennene er ikke venner.
26. Men Egypts fremtid hviler i deres hender.
27. I restene av revolusjonen skal de bygge et nytt land.
28. Og ved bordet sitter Norge og hører dem bygge det.
29. En fra brorskapet takker Støre for god kontakt og bemerker Støres heftige program.
30. - Ja, men på grunn av det kan jeg sove hele neste uke, svarer Støre.
31. I nesten hvert møte forsøker han spontan humor, gjerne kun én setning, for så å gå rett på sak.
32. Det er som om han tester relasjonen.
33. Eller håper at humoren kan åpne noe i den andre.
34. Og så skjærer Støre, allergisk mot small talk, samtalen til beinet:
35. Velkommen, Egypt har store utfordringer nå.
36. Hvordan kan den akutte pengekrise løses?
37. Hva gjør dere med lovgivningen?
38. Hva med militærets makt?
39. Kan Norge hjelpe til med demokratiseringen?
40. Det føles som om DDE skulle invitert U2 for å gi råd om hvordan spille stadionkonserter.
41. Men følelsen er feil.
42. Egypterne diskuterer heftig.
43. Dette er dialog slik Støre elsker den.
44. Frembrakt av kolleger som ser «muligheter».
45. Allerede i 2007, da Det muslimske brorskapet var ulovlig i Egypt, tok Norge kontakt med dem.
46. Kontroversielt, mener flere.

47. Støre tenker motsatt:
48. Politisk islam kommer til å bli en maktfaktor i hele regionen.
49. Det er ingen grunn til å tro at noen kan beveges hvis man ikke snakker med dem.
50. Får de senere makt og innflytelse, har vi tilgang til dem.
51. - Problemet er at partene ikke stoler på hverandre, sier en ung mann fra Brorskapet.
52. - Vi snakker nesten bare sammen når dere er på besøk, sier en annen.
53. - Ok. Vi kan komme hit ukentlig! svarer Støre og fortsetter nådeløst åpent:
54. - Respekterer du ham? spør han en av dem og peker på mannen fra Brorskapet.
55. - Nesten ikke, svarer sosialdemokraten, etterfulgt av tung stillhet, så latter.
56. Hvordan havnet Norge ved dette bordet?
57. Inviterte vi oss selv?
- 58. Oslo: Muligheter!**
59. La oss gå to dager tilbake.
60. Oslo, Gardermoen.
61. Utenfor står to digre fly.
62. Qatars statsminister er på norgesbesøk.
63. Ved siden av, som et modellfly, står et 13 seters privatfly.
64. Det er Norges.
65. Støre kommer sist om bord.
66. Hans kolleger vender seg mot ham.
67. Jeg takker for sist for fem år siden, da jeg intervjuet ham i Russland.
68. - Seks, det er seks år siden, svarer Støre.
69. En diplomat leser VG-sporten.
70. Støre tar opp en fransk fullformatavis (Heller smart enn dum, som han tidligere har uttalt).
71. På GPS-kartet på veggen foran ham lyser Bagdad.
72. Teheran.
73. Damaskus.
74. Kairo.
75. Alt er som det skal.
76. Også været.
77. Vinteren er tilbake.
78. Skydekket er så lavt at det er umulig å vite hvor snøen slutter og himmelen begynner.
79. Vi tar av i tåken.
80. Farvel, lille Norge.
81. Nei, stopp!
82. Men man må aldri si «lille Norge» til Støre.
83. Han svarer da: «Lite land?
84. Vi er 5 millioner, på ca.120. plass blant land i verden.
85. Med 385 000 km! kommer Norge på 75. plass i flateinnhold.
86. Legger vi til havområder og kontinentalsokkel, når vi 2 100 000 km!, altså blant de 15 største.
87. Vi er verdens syvende største bidragsyter til FN.
88. Verdens 2. største gasseksportør.
89. Lite land?
90. Hvorfor dyrke bildet av at vi er små?»
91. Eller for store, og tro at vi sitter med nøkkel til fred og forsoning.
92. Stort og nøkternt!
93. Er et typisk Støreuttrykk.
94. Vi trenger gjennom den klaustrofobiske tåken.
95. Over den:
96. Sol!
97. Himmel!
98. En større horisont!
99. Eller for å bruke ordet Støre i syv år har gjentatt så ofte til sine ansatte at de kan si det i søvne: Muligheter!
100. Vi må se etter muligheter!
101. (da NRKs Skavlan spurte hva han likte best å snakke om, svarte Støre:
102. «Muligheter.
103. Og damer».)
104. I boken han utga i 2008, *Å gjøre en forskjell*, sier EU-tilhengeren at vi må gjør maksimalt ut av å stå utenfor.

105. Med rikdom følger et stort ansvar, mener han.
106. Men hvordan bidra?
107. Norske diplomater skal konstant lete etter muligheter til å gjøre en forskjell.
108. Støre sitter i sokkelesten på flyet og gestikulerer som en dirigent mens han snakker.
109. Fullfører kollegers resonnementer.
110. Tar av klokken og legger den foran seg.
111. Han får Cola light, men rører den ikke.
112. Han vurderer et godteri i en skål, men lar det være.
113. Støre kaller tiåret etter 11. september 2001 for «et tapt tiår».
114. - Grunntesen var: enten er du med oss eller mot oss.
115. Det er forståelig fra en som er angrepet.
116. Men vi har brukt for mye tid på å diskutere hvem som bør på terrorlisten og hvem vi ikke skal snakke med.
117. Jeg er ingen pasifist.
118. Maktbruk er også nødvendig.
119. Men på disse årene som minister blir jeg bare sikrere og sikrere: Dialog.
120. Diplomati har et underskudd på dialog.
121. Så diskuterer vi Knausgård.
122. Støre har lest alle bindene.
123. Han er dypt fascinert.
124. «Jeg bør kanskje lese Knausgård», sier en diplomat.
125. «Møtet med Netanyahu er dyttet på», sier en annen.
126. «Drømmen er at den patriarkalske fortolkningen av Koranen brytes», sier noen.
127. Støre?
128. Han sovnet.
129. Intenst til stede, intenst ute.
130. Første stopp: Israel.
- 131. Jordan: Vi løper**
132. På vei til Israel ringer plutselig flyets telefon.
133. Abbas, presidenten for den palestinske selvstyremyndigheten, vil i stedet møte Støre i Jordan.
134. Flyet omdirigeres spontant til Jordan.
135. Etter arbeidet med Oslo-avtalen påtok Norge seg på 90-tallet å lede giverlandsgruppen til palestinerne.
136. Målet har vært å hjelpe palestinerne å bygge statsinstitusjoner som kan stå klare ved en tostatsløsning med Israel.
137. Men staten uteble jo.
138. Og nå er fremdriften gått i lås.
139. Man venter på press fra USA.
140. Man venter på Godot.
141. I den køen står også Støre.
142. Idet vi ankommer Jordans hovedstad, sier Støre:
143. - Vi må skynde oss.
144. Abbas er klar nå.
145. Alle løper.
146. Slik begynner denne uken, og slik fortsetter den.
147. Vi løper så mye at man frykter noe er galt hvis man står stille.
148. En kortesje med blålys venter.
149. Vi kaster oss inn i en av bilene, Støre i bilen fremst.
150. Mens bilen vår passerer 110 km/t, tuter og kjører slalåm mellom mindre biler, kler en diplomat seg naken til høyre for meg, han flerrer av jeans og genser i voldsom fart (jo mektigere statsbesøk, desto høyere fart. Det er en måte å vise respekt på), og tar på skjorte, dress, slips, sko og voila:
151. Diplomat, klar for toppmøte.
152. Minutter senere, noe før midnatt, bråbremser vi utenfor presidentens hus, der mørkkledde menn vokter hus og mann.
153. - It's late, sier Støre blidt.
154. - Sent? Nei, svarer Abbas.
155. - Er dette huset ditt?
156. - Gjestehuset, svarer Abbas.
157. Mens Støre og Abbas diskuterer i naborommet, sitter vi andre i Abbas' stue og ser TV om Oscar-showet og massakrene i Syria.
158. Det er underlig.

159. Men for diplomater er det hverdags.
 160. En spiller Wordfeud på iPhone.
 161. Etter møtet er stemningen tyngre.
 162. Møtet med Abbas var nedslående.
 163. Abbas var oppgitt over Israel.
 164. I bilen etterpå sier en diplomat:
 165. - Om vi blir lei?
 166. Ja.
 167. Men den som ikke tåler tilbakeslag i denne konflikten, holder ikke ut jobben.
 168. Vi ankommer hotellet.
 169. Klokken er 00.30.
 170. - Vil dere ha intervju?
 171. Jeg er klar.
 172. Hvis ikke tar vi andre et møte på mitt rom.
 173. Møtet med toppene i Israel dagen etter må forberedes.
 174. Finne ut:
 175. Hvor kan vi gjøre en forskjell her?
- 176. Tirsdag, Israel**
177. Morgenen etter.
 178. Vi flyr til Israel og kjører til Jerusalem.
 179. Vi kjører opp på Scopus-fjellet, med utsikt over planlagte bosetninger.
 180. Med dem vil en eventuell palestinsk stat bli delt på midten.
 181. Virkeligheten ses i det som kalles «fakta på bakken»:
 182. I 1972 var det 1182 bosettere på Vestbredden.
 183. Nå er det over 300 000
 184. Så kjører kortesjen til statsminister Netanyahu.
 185. Unge menn med maskingevær vokter ham.
 186. Netanyahu kommer svært forsinket.
 187. (Noen gjør dette med vilje, for å vise makt.
 188. Topp-politikk er komplisert, men også banal:
 189. Som at de to partene her kun snakker med hverandre gjennom Norge.
 190. Eller som en tendens noen mektige har til å snakke lavt under møter, for å gjøre det vanskelig for motparten å høre.)
 191. Netanyahu forklarer at et møte med Hæren trakk ut.
 192. Ikke langt unna står Israels utenriksminister Avigdor Lieberman.
 193. Nå er det han som må vente.
 194. Han kan fremstå som en bølge, men nå ser han urolig og sjenert ut der han vandrer hvileløst rundt den røde løperen.
 195. Minutter senere kommer Støre.
 196. Han forsøker en vennlig åpning.
 197. Lieberman mumler og snakker om at «vi er hjemløse».
 198. Han sikter til ambassadeproblemet i Oslo.
 199. På kritikk fra Norge svarer han kort:
 200. «Vi har diskutert dette før».
 201. Herr Dialog møter en vegg av historie.
 202. - Mange spør meg, sier Støre etterpå, er tostatsløsningen død?
 203. Men vi kan ikke gi opp så lenge begge parter sier at tostatsløsning fortsatt er et mål.
 204. Men ja, «fakta på bakken» går i gal retning. Israel bebygger en stadig større del av det som skal være palestinsk stat.
 205. Det er dramatisk.
 206. Etter møtene kjøres vi i kortesje til en grensepost.
 207. Her venter en palestinsk kortesje.
 208. Vi bytter biler og raser inn i Ramallah.
 209. Møtet med palestinsk næringsliv er bare trist.
 210. En ung canadisk palestiner har vendt hjem med gründerideer.
 211. - Det går bare ikke, sier han.
 212. - Israel kveler oss.
 213. Han nevner eksempler.
 214. Middag med statsminister Salam Fayyad.
 215. Palestinerne på den siden av bordet, nordmenn på den andre.

216. Som vanlig snakker kun de to lands mektigste.
217. Resten lytter og noterer.
218. Fayyad, en mann fylt av følelser, holder en lang monolog.
219. - Norge har prøvd å få prosessen fremover.
220. Men ingenting skjer.
221. Jeg vet ikke hvordan jeg skal beskrive det.
222. I øyeblikk virker han rasende.
223. Men mest uten håp.
224. - Vi ser bildet du tegner tydelig og skal ta det videre, forsikrer Støre.
225. På vei tilbake til Jerusalem sier Støre:
226. - Raseri er en sterk drivkraft.
227. Du hørte Fayyad?
228. Dette er måten han tar ut sinnet på.
229. Jeg blir overveldet av disse møtene.
230. Begge har bilder av den andre som den som gjør feil.
231. De klarer bare ikke å løse konflikten.
232. Da må vi utenfor ta ansvar.
233. - Men hva kan du gjøre?
234. - Vi leter etter rom til å få til noe i.
235. Ser etter muligheter.
236. Jeg tenker alltid:
237. Er det mulig å få startet en samtale her som tar meg på innsiden av motpartens tanker?
238. - Hva mener du med å komme på innsiden?
239. - Inn i den andres tankegang, forstå hvorfor den tenker og gjør som den gjør.
240. Dialog, og hvordan den utføres, er veldig, veldig viktig i vår tid med så mye svart-hvitt-tenkning, så mye frykt.
241. Dialog er det redskap utover rå maktbruk vi mennesker har.
242. I Egypt møter vi muslimbrødre og salafister.
243. I hele regionen vil politisk islam bli en stor maktfaktor.
244. Kanskje utgjør det en trussel.
245. Men vi må forstå motpartens bakgrunn.
246. Det er der endringen kan skje.
247. For meg å si til Netanyahu:
248. «De bosetningene må vekk!» løser ingenting.
249. Svaret på det er jo "NEI".
250. Jeg må inn for å se hva som kan forene partene.
251. Hva kan Israel og palestinerne ha som felles interesse sammen?
252. - Det slo meg 22. juli, da dette brøt løs i Oslo.
253. Etter 20 minutter ringte Abbas.
254. «We can feel your pain», sa han.
255. Så ringte Barak, israelsk forsvarsminister:
256. Han sa det samme.
257. Før jeg var fremme ringte Fayyad og sa det samme.
258. Begge sider av konflikten følte det samme.
259. Og så åpnes himmelens sluser over Jerusalem.
260. Vinden feier trær overende.
261. Onsdag, Egypt
262. Trafikken i Kairo er uhyrlig.
263. Støre forsvinner i møter.
264. Han benytter anledningen til å si at han håper «NGO-saken» (med nordmannen som er gitt utreiseforbud fra Egypt) «løser seg» raskt, slik at saken ikke blir en verkebyll.
265. Klokkeren 17.10 banker vi på hotellrommet til utenriksministeren.
266. Nå er turen kommet til Egypt.
267. Han har møtt Det muslimske brorskapet og invitert dem til Norge for å lære demokrati, han har diskutert krigen i Syria med den arabiske liga.
268. Vi hører skritt fra innsiden av rommet.
269. Sekundet etter åpner ministeren døren.
270. Han har røde øyne og virker for første gang forfjamsset.
271. Vi har vekket ham.
272. - Power nap, det er det som redder meg, sier han.

273. Sekunder senere gestikulerer han igjen.
274. Så er det sant, som de sier, at han får energi av å diskutere.
275. - Hvorfor åpner boken din med setningen «Vi må beholde troen på at politikk nytter»?
276. Er du desillusjonert?
277. - Hmm.
278. Det stemmer litt med min egen utvikling, sier han.
279. Da Støre var mellom 20 og 30 år, kom toppen av den kalde krigen.
280. Atomvåpen.
281. Opprustning.
282. - Jeg var student og fatalistisk og trodde deler av verden var så fastlåst at det var umulig å gjøre noe med det.
283. Så kom 1986, Reagan og Gorbatsjov i Reykjavik.
284. Så snudde de det.
285. Så falt Sovjetunionen.
286. Berlinmuren falt.
287. Mandela slapp ut, flertallet fikk makten i Sør-Afrika.
288. Utrolig mye umulig ble mulig.
289. Jeg lærte hvor farlig det er å si at noe ikke er mulig.
290. Egyptere må ikke gi opp troen på at politikk nytter.
291. - Men når du drar til Midtøsten for å løse ting, får man følelsen av stormannsgalskap og himmelstormeren?
292. - Ikke enig.
293. Realiteten er at de viktige giverlandene til Palestina har pekt på Norge og bedt oss ha rollen.
294. Hvorfor?
295. Fordi vi gjør det bra.
296. Fordi vi gjør jobben vår.
297. Vi er hverken himmelstormeren Brand eller Peer Gynt som gikk utenom.
298. - Er det sant at du står på ski rett ned Hallingskarvet?
299. Er du fryktløs?
300. - Ja, på ski er jeg det.
301. Det må gå rett ned og fort.
302. Hvis jeg er heldig, får jeg meg en tur dit i helgen.
303. Å kjøre rett utfor gir meg en voldsom frihetsfølelse.
304. Og så er det middag med muslimbrødrene (nevnt innledningsvis).
- 305. Torsdag, Tunisia, Algerie**
306. Vi ankommer Algerie, verdens tredje største gassseksportør, på ettermiddagen. Støre vil ha kontakt med alle store petroleumsnasjoner.
307. Denne dagen er vi i tre land på en dag.
308. Aftenposten er i ferd med å kollapse, mens Støre nå ser friskere ut.
309. Vi kjøres til et enormt, mørklagt hotell der vi er de eneste gjestene, litt som i filmen *Ondskapens hotell*.
310. Vi har droppet en middag Støre har med utenriksministeren.
311. Man er utslitt av diplomati og må skrive.
312. Da ringer telefonen på rommet.
313. - The minister is waiting for you!
314. Kom ned!
315. - Hva?
316. Han venter på meg?
317. - Kom til resepsjonen.
318. Nå!
319. Du skal spise middag med ministeren!
320. Det er åpenbart en misforståelse, jeg forsøker monolog og sier NEI!
321. Men han gir seg ikke.
322. Og da bestemmer jeg meg:
323. Jeg prøver Støres dialogmetode.
324. Han som ringer må tro at jeg er en del av UDs delegasjon.
325. Jeg nevner det, og åpner opp, sier «jeg er journalist, jeg skriver».
326. Og mannen godtar det.
327. Dialog, tenker jeg, og ser for meg en lys fremtid.
328. Ny telefon, ny mann:
329. - Kom nå!

330. Minister venter!
 331. Hvem?
 332. Støre?
 333. Algeries utenriksminister?
 334. Jeg gir opp, og løper ut.
 335. Så kjører jeg i minibuss i verdens minste kortesje til Ministeren.
 336. Idet vi ankommer middagen får vi kontrabeskjed:
 337. vi kan ikke være med i middagen, men må spise for oss selv et annet sted.
 338. Jeg gir opp monolog og dialog, og spiser taus.
 339. Da kommer fire menn bort og ber meg forlate middagen.
 340. Jeg må tilbake på hotellet.
 341. Det er en ordre «fra ambassadøren».
 342. Før jeg sovner, rapporterer jeg til Aftenposten at NGO-saken med nordmannen i Egypt er løst.
 343. Jeg sier at Støre bidro til løsningen med god dialog.
 344. Få timer senere ringer telefonen igjen:
 345. Du må levere bagasjen nå, sier stemmen.
 346. Vi forstår hverandre, svarer jeg, og pakker.
 347. *Bildetekst:* - Ved den palestinske forstaden Beitunia, på grensen mellom de israelske og palestinske områdene, må utenriksministeren bytte bil mens han forbereder seg på møter i Ramallah.
 348. - Jerusalem: Etter å ha latt den norske delegasjonen vente, ankommer til slutt statsminister Benjamin Netanyahu.
 349. Til venstre avdelingsdirektør Jørn Gjelstad og seniorrådgiver Arne Gjermundsen (t.h.), begge i midtøstenseksjonen.
 350. - Power nap, det er det som redder meg, avslører Jonas Gahr Støre.
 351. Her i luften over Nord-Afrika sammen med Jørn Gjelstad og Arne Gjermundsen (t.h.).
 352. - Torsdag og pressekonferanse i Alger sammen med Støres utenriksministerkollega Mourad Medelci.
 353. Norge er verdens nest største gasseksportør.
 354. Algerie er nummer tre.
 355. © Aftenposten

Aftenposten, 02.03.2012

1. Christian Angell reiste i går kveld ut av Egypt etter at utreiseforbudet ble opphevet.
2. **Støre: Vi fikk nordmannen ut**
3. EGYPT
4. Kristoffer Rønneberg, Kjetil østli. Kairo/Alger/oslo
5. **Utenriksminister Jonas Gahr Støre tar noe av æren.**
6. Nordmannen, som har permisjon fra sin stilling som internasjonal sjef i Høyres hovedorganisasjon, er en av 43 personer som er tiltalt for å ha drevet ulovlig politisk virksomhet i Egypt.
7. De fleste tiltalte er amerikanere, men gruppen inkluderer også en rekke andre utlendinger og egyptiske ansatte.
8. De 43 personene, som jobbet for fem ulike amerikanske frivillige organisasjoner, ble i desember anklaget av egyptiske myndigheter for å være et ledd i en utenlandsk kampanje for å svekke militærregimet som i dag styrer landet.
9. De ble også anklaget for å være delaktige i demonstrasjonene som er blitt arrangert i Kairo etter at president Hosni Mubarak gikk av for ett år siden.
10. Egypt har i årevis kommet med tilsvarende anklager.
11. Aftenposten kunne i januar i fjor avsløre at USA de siste årene har brukt mange hundre millioner kroner i støtte til amerikanske og egyptiske organisasjoner som jobber for å fremme demokrati i landet, noe Mubarak-regimet reagerte svært sterkt på.
12. **Bekymret for egyptiske ansatte**
13. Angell har permisjon fra Høyre for å jobbe for den amerikanske organisasjonen The International Republican Institute (IRI), som jobber for å fremme demokrati i flere land.
14. På hovedkontoret i Washington, DC hersket det torsdag kveld en god stemning.
15. - Ja, det er klart vi er lettet, sier kommunikasjonsdirektør Lisa Gates til Aftenposten.
16. Hun legger til at organisasjonen fortsatt er bekymret for sine egyptiske ansatte, som også var tiltalt i saken.
17. Angells kone ønsker ikke å kommentere saken overfor Aftenposten og henviser til IRI.
18. Én ting vil hun likevel si:
19. «Det norske ambassadepersonellet i Kairo har gjort en veldig god jobb», skriver hun i en sms.
20. **Diplomatisk krise**

21. Også Høyre-nestleder Jan Tore Sanner, som kjenner Angell godt gjennom flere års samarbeid, er glad for at kollegaen nå endelig er ute av Egypt.
22. - Jeg er veldig lettet, og er spesielt glad på vegne av familien hans, sier han.
23. Rettssaken skulle startet søndag, men ble umiddelbart utsatt til 26. april.
24. 16 av de tiltalte er amerikanere, og rettssaken har derfor skapt en alvorlig diplomatisk krise mellom USA og Egypt.
25. USA skal blant annet ha truet med å trekke den økonomiske bistanden til Egypt dersom saken ikke ble løst.
26. Utenriksminister Jonas Gahr Støre, som er på en rundreise i Midtøsten, tok opp saken da han besøkte Egypt.
27. **Støre: – Har jobbet i det stille**
28. - Vi har nå fått bekreftet at flyet med NGO-representanter har lettet fra Kairo med en nordmann om bord.
29. Jeg tror vi har vært med på å bidra til denne løsningen gjennom mitt besøk i Egypt, sier Støre.
30. Han har møtt både utenriksministeren og etterretningstjenesten i Egypt.
31. - Vi har jobbet i det stille i flere uker.
32. Dette har vært en verkebyll for landene som har vært involvert.
33. Men krisen er nå betydelig redusert, sier Støre.
34. Han sier at det foreløpig bare er utreiseforbudet som er opphevet.
35. Hva som skjer med tiltalen, er opp til domstolene.
36. Det er ikke klart når Angell kommer til Norge.
37. kris@ap.no
38. *Bildetekst:* Utenriksminister Jonas Gahr Støre, som er på en rundreise i Nord-Afrika og Midtøsten, kunngjorde nyheten om Christian Angells løslatelse i går kveld, like etter at han takket for et møte med Abdelkader Bensalah, presidenten i det algeriske senatet.
39. Foto: Jan T. Espedal

Analysepar 04

Dagens Næringsliv, 20.02.2010

1. **Det russiske oljemarerittet**
2. Forfatter: Eskil Engdal, Knut Gjernes, Morten Ånestad, Øyvind Elvsborg (foto), Moskva, Orenburg, Ukhta, Oktyabersk, Molde, Oslo
3. Investorer og meglarhus kastet seg over de norske olje-myggene Aladdin Oil, Vega Resources og Saga Oil.
4. En milliard kroner ble satset.
5. Det russiske oljeeventyret ble en tragedie.
6. Oleg Khaziev vokter liket som ikke ville danse.
7. Hver dag tar han på seg skiene og begir seg ut på den nakne steppen som omslutter oljefeltet Sjaltinskij på vestsiden av Uralfjellene.
8. I horisonten foran ham ligger forlatte kollektivbruk og forhutlede små landsbyer hvor tynne striper av røyk siver ut av pipene.
9. Khaziev er på vei for å inspisere pumpene på brønn 14, den mest lovende på det norske oljefeltet.
10. Nå står pumpene døde og virkeløse.
11. En liten hvit papirlapp på sikringsboksen forteller at feltet er stengt av myndighetene.
12. Alt er frosset.
13. Landskapet, vannrørene til toalettet, lønningene, gjeldsutbetalingene og oljeproduksjonen.
14. Oleg Khaziev har ikke fått lønn den siste måneden, bilen som skulle frakte ham frem og tilbake til oljefeltet er ødelagt.
15. Det finnes ikke penger til å reparere den.
16. Før jul var de 46 mann som jobbet med oljeanlegget eid av stavangerfirmaet Saga Oil.
17. Nå er det flere hunder enn mennesker her.
18. Tre mann og fem løshunder.
19. "Managing Director" Dmitrij Stolyarov er en av dem.
20. Det er hans første dag på jobb.
21. Den forrige direktøren orket ikke mer.
22. - Ingen vet noe om situasjonen, sier han.
23. - Det eneste vi vet med sikkerhet er at det er helvetes kaldt
24. For fire år siden sto Saga-gründer Malvin Høydahl og aksjeanalytiker Anders Hagen i Terra Securities her ute på steppene og erklærte at nystartede Saga Oil skulle bli det beste selskapet i Russland på små oljefelt.

25. Høydahl hadde i mange år jobbet med olje og handel i Sovjetunionen og fikk tak i lisensen via Sovjetunionens siste geologiminister.
26. Sjaltinskij-feltet var boret under sovjettiden, men med norske penger og ny teknologi skulle det bli lukrativt.
27. I løpet av 2009 ville feltet produsere 14.000 fat olje per dag, like mye som et lite Nordsjø-felt.
28. "Low cost, low risk, large potential", var mottoet til selskapet som boret på gamle sovjetiske oljefelter.
29. - Dere har ristet liv i et gammelt lik og kan sende det på skoledans, utbrøt aksjeanalytiker Anders Hagen i Terra Securities da han besøkte det "norske" oljefeltet.
30. Men liket ville ikke danse.
31. I stedet tok det med seg 600 millioner kroner i graven.
32. **"Russisk oljefest".**
33. Høsten og vinteren 2005/2006 fikk flere norske eventyrere for seg at de skulle bli rike på oljeutvinning i Russland.
34. Børsen og oljeprisen gikk til himmels, kapitalen fløt og Russland var et av de få stedene hvor utenlandske investorer fikk tilgang til oljefelter.
35. De ble kalt "oljesjeikene fra Romerike", "oljebaronene fra Sandnes" og "oljemagnatene fra Skien".
36. Selskapene Aladdin Oil & Gas Company, Vega Resources og Saga Oil var blant de nystartede "oljemyggene" som norske meglerhus og investorer kastet seg over med stor appetitt.
37. Kjøp, kjøp, kjøp.
38. Kursen skal doubles.
39. Eller femdoubles.
40. "Lavt priset i forhold til konkurrenter".
41. Analysene, rapportene og meldingene fra de norske meglerhusene var mange, klare og tydelige.
42. Pareto, Fondsfinans, SEB Enskilda, CAR og Arctic analyserte, hausset og skrøt av store oljereserver, enorme muligheter og overskudd i rapporter som gjerne var merket "Strictly confidential".
43. (Se egen sak).
44. - Æ e me, sa investor Idar Vollvik da han ble spurt om å satse millioner på oljemyggene Saga Oil og Aladdin Oil & Gas.
45. I dag angrer han bittert.
46. - De som startet dette er drømmere, "storytellers" som setter i gang ting de ikke har peiling på.
47. Det er et ordtak som kan brukes om dette;
48. Hvis alle snakker om det de har peiling på, så vil stillheten bli utholdelig, sier Vollvik i dag.
49. **KGB-kontaktene.**
50. - Behøver du å ha så mye greie på olje da?
51. Faenskapen er å få den opp av bakken.
52. Oljegründer Terje Gundersen (61) er akkurat ferdig med å kjøre ut brød og småkaker til Ica-butikkene i Oslo.
53. - Noen er interessert i kvinnfolk, andre i olje, sier han.
54. I 1972 kjøpte Gundersen sine første oljeaksjer.
55. Vinteren 2006 startet den tidligere drosjesjåføren sitt eget oljeselskap, Vega Resources.
56. Med seg hadde han en tidligere ishockeyspiller og en tannlege.
57. Det begynte med at drosjesjåfør Gundersen fikk en passasjer som skulle fraktes til et seismikkselskap på Skøyen.
58. - Jobber du i oljebransjen?, var spørsmålet Gundersen stilte passasjeren i baksetet.
59. Bjørn Ursin-Holm, bekreftet at han jobbet i oljebransjen.
60. Noe han hadde gjort i flere tiår.
61. Blant annet som leder av det norske seismikkselskapet PGS i Russland.
62. Terje Gundersen fortalte om sine egne kontakter i Russland, at han selv, den tidligere ishockeystjernen fra Furuset, Pål Dahlstrøm og en tannlege ved navn Stoltenberg planla å bygge boliger til pensjonerte KGB-offiserer i Moskva.
63. KGB-prosjektet hadde gått i vasken, men kontaktene var der.
64. Gjennom de gamle KGB-offiserene kunne nordmennene få tilgang til russiske letelisenser etter olje.
65. Problemet var bare at ingen av de tre hadde greie på olje.
66. Mannen i baksetet var akkurat den de trengte.
67. Og han var villig.
68. Sammen etablerte de fire selskapet Vega Resources as.
69. Snart kunne de kaste seg over et lite utforsket oljefelt på steppene ved den ukrainske grensen.
70. Karpinsky Ridge.
71. **Risikoperverse.**
72. Styrtrike kremmere og toppnoterte aksjemeglere kastet seg over Vega som om det hadde funnet den

- siste olje.
73. Den mediesky kjøpesenterarvingen Bernt Johannesen fra Skien, satset 32 millioner kroner.
 74. XXL-gründer Øivind Tidemandsens selskap Dolphin investerte like mye.
 75. For pengene kunne Vega nå kjøpe majoriteten i det russiske selskapet som eide letelisensene, Rostneftegaz Geo.
 76. I en analyse ble det anslått at Vega satt på hele ni milliarder fat olje og gass.
 77. Det tilsvarer et halvt Shtokman-felt, tallet var så utrolig at Vega ikke turde å bruke det i sine analyser.
 78. Snart vokste det knøttlille Oslo-firmaets ambisjoner langt utover den opprinnelige lisensen.
 79. Vega skulle bli det ledende nordiske oljeselskapet i Russland, ville konkurrere med Statoil og forhandlet om å kjøpe opp lisensen til et felt som produserte 30.000 fat olje per dag.
 80. Internt verdsatte selskapet seg selv til nesten 200 millioner dollar.
 81. Det var da, under et styremøte, at meglersjefen i Kaupthing, og en av de første aksjonærene i Vega, Lars-Henrik Røren, reiste seg.
 82. Selskapets ledelse var risikopervers, sa han.
 83. Og gikk.
 84. Etter det har han ikke hatt noe mer med selskapet å gjøre.
 85. - De trodde det skulle gå til himmels, sier Røren.
 - 86. Elefant i lotteriet.**
 87. I stedet startet nedturen.
 88. Da Vega skulle hente inn 30 millioner dollar, kom det ikke inn en cent.
 89. Et kobbel av internasjonale oljeselskaper fikk alle tilbud om å kjøpe Vega Resources.
 90. Men samtlige takket nei.
 91. Internt i selskapet begynte man å tvile på seriositeten i rapporten som fortalte at de kunne sitte på ni milliarder fat olje, og truet med å saksøke selskapet bak rapporten, PGS.
 92. Våren 2008 stoppet alt opp.
 93. Penger og planer ble lagt på is.
 94. Så langt har ikke Vega hentet opp en dråpe olje fra Karpinsky Ridge.
 95. De fire opprinnelige gründerne har forlatt selskapet eller fått sine eierandeler kraftig vannet ut. 80 millioner kroner er brukt, selskapet har ikke et øre i banken.
 96. Aksjen er knapt omsettelig.
 97. - Investeringen i Vega var som å kjøpe et lodd.
 98. Når man kjøper et lodd i Russland, er det ikke i kakelotteriet, men i det store lotteriet, sier Tom Haugen, styreformann og daglig leder i Vega Resources.
 99. Til daglig forvalter Haugen investeringene til XXL-gründer Øivind Tidemandsen.
 100. - Vi har ikke kompetanse til å vite å hvor vi skal bore.
 101. Vi driver varehandel som XXL og Sport og Villmark, sier Haugen.
 102. Men han er fortsatt optimist.
 103. - Strukturene har kjempepotensial, et potensial som er fem ganger større enn Ormen Lange.
 104. Om vi bare finner en tidel, så har vi funnet en elefant.
 105. Da kan dagens investorer hoppe av med lommene full av penger, sier Haugen.
 - 106. Big secret.**
 107. Kontoret til Vega Resources' russiske datterselskap Rostneftegaz ligger i første etasje i en boligblokk i utkanten av Moskva.
 108. Selskapets generaldirektør Nikolaj Kizub (70) er en ruvende mann bak et stort, tomt skrivebord.
 109. På et tomt kontor.
 110. Ingen dokumenter, permer eller mapper.
 111. Ingen pc.
 112. På veggen henger det to store kart fra den russiske ødemarken.
 113. Ved siden av generaldirektøren sitter en mann som kaller seg sikkerhetssjef.
 114. Han sier ingenting.
 115. Det var Kizubs selskap som skaffet lisensen norske Vega har investert i.
 116. - Vi tror det er olje der.
 117. Kanskje veldig mye, kanskje litt, kanskje ingenting.
 118. Bare boring kan bevise det, sier Kizub.
 119. Nikolaj Kizub og de andre ansatte i Rostneftegaz sitter og tvinner tommeltotter.
 120. Ingenting er blitt gjort de siste årene.
 121. Allikevel har selskapet dårlig tid.
 122. Vegas lisens er i ferd med å gå ut på dato.
 123. Selskapet må skyte ny seismikk før vårfloppen i mars og starte boring innen september.
 124. Alt dette koster omtrent 15 millioner dollar.

125. Penger selskapet foreløpig ikke har.
126. Kizub forteller at han har sendt en rapport til myndighetene hvor han skriver at "ingenting skjer" i selskapet.
127. - Myndighetene kan ta fra oss lisensen hvis de vil, forteller han.
128. Olje eller ikke, generaldirektør Nikolaj Kizub har allerede gjort store penger på Vega Resources.
129. Den eneste.
130. 42 millioner kroner tjente han på å selge deler av Rostneftegaz til Vega i Norge.
131. Det var lettjente penger.
132. Oljelisensene hadde han fått gratis.
133. - Hva har du brukt pengene du har fått fra Norge til?
134. - Big secret, sier han.
135. - Driver du med noe annet?
136. - Big secret, sier han.
- 137. Hår på brystet.**
138. Samtidig som generaldirektør Kizub vokter sine hemmeligheter i Moskva, ankommer advokat Einar Askvig den dunkle oljebyen Ukhta i Sibir i mokasiner fra Marbella og krittstripet dress.
139. - Dette er en virksomhet for folk med lite hår på hodet og mye hår på brystet, sier Askvig.
140. Askvig er styreformann i den krisebefengte oljemyggen Aladdin Oil & Gas Company.
141. Med seg har han hele ledelsen i Aladdin.
142. På flyplassen står selskapets stedlige sjef, den tidligere politimannen Sverre Monsen, med noen flasker velkomsthøl og et smil som om han ikke har lest aksjekurser på evigheter.
143. Siden juni 2006 har Aladdin kursen falt med 95 prosent.
144. "En trio fra tjukkeste Romerike kan komme til å gjøre milliarder på russisk olje", skrev Romerikes Blad da Aladdin ble startet av tre gründere som ikke hadde erfaring med å drive oljeselskap.
145. Nå er selskapet inne i det de kaller en "finansiell prekær fase".
146. For å overleve må Aladdin hente 50 millioner kroner i løpet av vinteren.
147. Hvis ikke kan det være slutt for firmaet oppkalt etter sjeiken i Flåklypa Grand Prix.
148. - I vårt selskap har vi jævlig dårlig tid.
149. Det er derfor jeg må snakke fort, sier Askvig.
150. Planen var at selskapet i år skulle utvinne 4000 fat per dag, men lite har gått etter planen i Aladdin.
151. I dag pumpes det fattige 300 fat, samarbeidspartnere har stukket av og intensjonsavtaler er blitt bare intensjoner.
152. Så kom finanskrisen, da et kypriotisk fond misligholdt en investering med 13 millioner kroner, stoppet det meste.
153. I desember gikk Aladdins administrerende direktør, nå jakter selskapet på en ny toppsjef.
154. Også han må ha mer hår på brystet enn på hodet.
155. - Det er ikke mye imponerende å ha to millioner i inntekter og 90 millioner i utgifter.
156. Vi har brukt mer penger enn vi har, men det er slik oljebransjen er.
157. Lete.
158. Finne.
159. Utvikle.
160. Tjene penger, sier Askvig idet bussen med Aladdin-gründerne rangler seg gjennom den kulnsne Sibirnatten.
161. - Vi har streng kontroll på kostnadene.
162. I dette firmaet er det er bare jeg som går med mansjettknapper, sier Askvig.
- 163. Lyden av penger.**
164. - Det du hører nå er lyden av penger, sier Aladdin-gründer Hans-Aksel Jahren.
165. Hadde alt gått etter planen kunne også han gått med mansjettknapper.
166. Nå står han og lytter til hvislingen fra et gasstårn langt inne i Ukhtas uendelige skoger.
167. Da Aladdin boret etter olje fant det gassen som det håper blir selskapets redning.
168. Det gjenstår bare å koble seg til Gazproms ledningsnett, det skulle egentlig vært gjort for lenge siden, det skulle vært markert med en Aleksander Rybak-konsert i Ukhta, men så ble det så kaldt at det ikke var mulig å sveise, det russiske byråkratiet var verre enn forventet, og Rybak måtte bli hjemme.
169. - Det er bare å koble til, så renner pengene inn.
170. Vi er tre måneder fra positiv cash-flow.
171. Dette skal vi klare.
172. Men overraskelsene er mange i Russland, sier Einar Askvig.
173. Aladdins eiere venter fortsatt.
- 174. Cowboyland.**
175. Russlands største meglerhus, Renaissance Group i Moskva, har flere ganger forsøkt å hente penger til

- de norske oljemyggene.
176. Nå skal det forsøke å redde Al-addin.
177. - Dette er et cowboyland.
178. Blåøyde nordmenn er ikke vant til å operere i jungelen.
179. Da blir de fort spist av ulvene, sier Hans Jochum Horn, viseadministrerende direktør i Renaissance Group.
180. Investor Paal Hveem er en av dem som har lagt igjen mest penger i denne "jungelen".
181. - Oppsiden i Russland har vist seg å ikke være stor for de små.
182. Det er altfor høye kostnader.
183. Jeg er ferdig med olje i Russland.
184. I hvert fall i sånne småselskaper.
185. Det har vært en tragedie for å si det mildt, sier investor Paal Hveem.
186. Mens Hveem ifølge pressen "skjødte gullfugler i Russland", ranglet Chess-gründer Idar Vollvik rundt som "bjellesau i russisk oljefest".
187. - Selv Telenor, som er et supermilliardkonsern, sliter med å drive business i Russland.
188. Så drar "Per Hansen" dit med 20 millioner kroner og så er det "svoisj" borte, sier Vollvik i dag.
189. Ugyldige avtaler.
190. I Saga, som i dag er omdøpt til Oren, er det en rekke ting som er "svoisj" borte.
191. En knapp uke etter at DN besøkte deres oljefelt i Orenburg, sluttet selskapets stedlige direktør.
192. Listen over uoverstigelige problemer var like lang som en vinter i Sibir.
193. Et lokalt selskap som kaller seg Alyanz hevder at nordmennene driver ulovlig oljevirkosomhet på jordbruksland og at deres nåværende leieavtaler er ugyldige.
194. "Vi har funnet ut at deres selskap driver med oljeproduksjon på en eiendom som tilhører oss", skrev Alyanz i et brev til Oren.
195. - Jeg har kjempet i tre måneder for å finne ut hvem som eier dette området.
196. Så vidt jeg skjønner er det 250 bønder som eier det sammen, det hender noen av dem dukker opp her, godt fulle og krever leieinntekter, sier feltets sjefingeniør Marat Shakhmaev i dag.
197. Nordmennene har ennå ikke klart å finne ut hvem som står bak selskapet som vil sette en stopper for deres virksomhet.
198. Oren-ledelsen frykter de er blitt en brikke i et spill de ikke vet hvem styrer.
199. Nå ligger investeringene til Nille-gründerne Per Matias og Mons Bertil Aarskog, Kragerø Sparebank,
200. Stavern helse og forvaltning, Bergen kommunale Pensjonskasse, Dagbladet-konsernet og en rekke andre i hendene på 250 mer eller mindre edru bønder.
201. Og et selskap ingen vet hvem eier.
- 202. Et mysterium.**
203. - Det som har skjedd i dette selskapet er et mysterium, sier daglig leder John Arne Farstad i Oren.
204. I september 2008 ble Farstad hyret inn for å rydde opp i selskapet som for øyeblikket består av et lager med ringpermer i en kjeller i Molde og et stengt oljefelt i Russland.
205. De ansatte i Norge er sagt opp.
206. Selskapet som skulle bli det beste i Russland på små oljefelt var i ferd med å gå overende i en kakofoni av krangler, interne maktkamper, beskyldninger om svik, utroskap og egenrådighet.
207. Aksjonærene hadde gitt opp, få av dem ønsket å sitte i selskapets styre eller ledelse.
208. Eller som Nille-gründer og storaksjonær Per Matias Aarskog sier det:
209. - Selskapet har vært en økonomisk tragedie.
210. Selskapets påståtte oljereserver lot seg heller ikke dokumentere.
211. I mars 2008 sendte Oren ut en melding om at det hadde reserver på over 100 millioner fat.
212. - Vi har ikke funnet noen dokumentasjon på estimatet på 100 millioner fat.
213. Våre analyser ender på rundt ti millioner fat, sier Farstad. Selskapets gründer og daglige leder, Malvin Høydahl, ble sparket fordi styret mente han hadde brukt penger i Russland uten deres samtykke.
214. På et tidspunkt hvor selskapet holdt på å drukne i gjeld.
215. - Jeg ble sagt opp grunnet daglig leders manglende oppfølging og administrasjon av det russiske datterselskapet.
216. Jeg valgte ikke å gå til sak mot selskapet grunnet den uoversiktelige situasjonen og selskapets manglende betalingsevne, selv om det er en klart usaklig oppsigelse, sier Malvin Høydahl.
217. - Det er helt snålt at en mann uten historie i å lykkes får tilgang til 600 millioner kroner, sier John Arne Farstad.
- 218. "En kampanje".**
219. Den nye ledelsen i Oren mistenker at millioner av kroner er forsvunnet på urettmessig vis gjennom flere russiske selskaper og utenlandske bankkontoer.
220. I desember leverte Oren-ledelsen en politianmeldelse etter å ha funnet flere transaksjoner som ikke

- kunne dokumenteres.
221. Anmeldelsen ble senere henlagt.
222. Oren hadde inngått en avtale om å støtte de lokale myndighetene i Orenburg med fire millioner kroner til innkjøp av datautstyr.
223. Oppdraget med å kjøpe datautstyret gikk til et selskap i England, med en bankkonto i Latvia.
224. Oren klarte aldri å finne ut om utstyret noensinne nådde frem.
- 225.- Direktør Malvin Høydahl ba oss om å passe våre egne saker, og at han alene vet hva som er best å gjøre i Russland, skrev daværende finansdirektør Stian Vemmestad i et brev til styret, etter at han hadde begynt å sette spørsmålstejn ved transaksjonene.
226. Etter dette forlot Vemmestad selskapet, også Orens revisor takket for seg.
227. Ingen vet hvem som fikk nyte godt av pengene fra Norge.
228. Den veldedige stiftelsen som skal ha mottatt datautstyret har adresse i et dunkelt kontorbygg i oljebyen Orenburg på grensen til Kasakhstan.
229. Der sitter en kamuflasjekledd vaktmann som bryskt sier han aldri har hørt om stiftelsen eller deres leder.
230. Det engelske selskapet som mottok pengene fra Oren og skulle kjøpe datautstyret lar seg ikke kontakte.
231. Selskapets daværende eier og direktør administrerer og er vert for en rekke pornnettsteder på Kypros.
- 232.- Vi har dokumentasjon på at alt stemmer.
233. Det var ikke min jobb å drive politivirksomhet, og prøve å forfølge hva som skjer i Russland, sier Orengründer Malvin Høydahl.
- 234.- Hvorfor gikk det så galt med Oren?
- 235.- Problemet var at jeg var for lite tilstede i Norge for å holde kontroll med det som skjedde mens jeg var bortreist.
236. Selskapet ble egentlig ødelagt av egne aksjonærer lokalt i Stavanger.
237. Etter at jeg gjorde rokeringer i styret startet de en kampanje for at jeg skulle ut av firmaet og tape alle pengene, sier Høydahl.
238. **Skivebom.**
239. En av de få som har tjent penger på Oren er Terra Securities.
240. I løpet av de siste årene har meglerhuset hentet inn mer enn 400 millioner kroner til oljeselskapet, og har tjent nærmere 20 millioner kroner i provisjoner.
241. Da Terra-analytiker Anders Hagen besøkte Orens oljefelt i Russland fortalte han entusiastisk at han trodde selskapet ville produsere 12.000 fat olje per dag innen 2009.
242. Hagen mente aksjen ville klatre opp til 15 kroner.
243. Nå vet vi hvordan det gikk:
244. 150 fat per dag ifjor, og i dag full stopp.
245. Aksjen koster knapt to øre.
- 246.- Det var en skivebom, sier Anders Hagen, som nå jobber i ABG Sundal Collier.
247. Det er det eneste han vil ut med.
- 248.- Jeg skjønner hva du er på jakt etter, men jeg kan rett og slett ikke kommentere det.
249. Jeg ønsker ikke å prate om det i det hele tatt, sier han.
250. Heller ikke Terra-rådgiveren som hentet inn penger til oljeselskapet, vil snakke.
- 251.- Jeg har ikke anledning til å uttale meg om dette.
252. Jeg har taushetsplikt om konkrete prosjekter, sier tidligere Terra-megler Erik Furnes, som i dag jobber i SEB Enskilda.
253. Daglig leder i Oren Oil, John Arne Farstad, vet hva han mener om saken.
- 254.- Jeg tror ikke meglerhusene som hentet penger til Oren gjorde jobben sin ordentlig, men kun var ute etter å tjene penger selv, sier han.
255. Det svunne er en brønn.
256. Oren klarte aldri å produsere mer enn 150 fat olje om dagen.
257. Kassen har vært tom lenge, daglig leder John Arne Farstad har ikke fått lønn de siste månedene.
258. Ved hjelp av ABG Sundal Collier forsøker Farstad nå å selge selskapet.
259. Nå risikerer Oren å miste lisensene sine i Russland.
260. 600 millioner kroner kan være tapt.
261. Det eneste selskapet sitter igjen med da, er et prosesseringsanlegg - og et pålegg om å fjerne det.
262. For Sjalinskij-feltets vaktmann Oleg Khaziev betyr det at han slipper å ta på seg skiene og begi seg ut over steppene for å vokte de sorgelige restene av en norsk oljedrøm.
- /faktaboks/ [fjernet, ikke brukt i analysen]
263. © Dagens Næringsliv

Dagens Næringsliv, 20.02.2010

1. Oljeboom. Oljebom. Skivebom.

- Norske meglerhus analyserte og hausset de tre norske oljemyggene opp i skyene.

3. Samtidig var de rådgivere og prøvde å hente inn penger med gode provisjoner.
4. I dag har verdien i selskapene rast.
5. Høsten 2007 sloss meglerhusene om å få hente inn penger til lille norske oljeselskapet Vega Oil.
6. Valget falt til slutt på SEB Enskilda asa og Arctic asa.
7. Jobben var å hente inn mellom 20 og 30 millioner dollar i markedet.
8. I forkant av jobben verdsatte meglerhusene Vega Oil til 87 millioner dollar.
9. Mer enn 500 millioner kroner for et selskap som ikke hadde funnet olje, men som hadde lisenser til å lete etter olje og gass.
10. - Det er selvfølgelig veldig vanskelig å gjøre en verdivurdering av den typen selskaper som ikke har boret noe, utdyper Tangen i SEB Enskilda i dag.
11. Han forklarer at verdivurderingen var basert på beregninger med gjennomførte transaksjoner i Russland i sammenlignbare selskaper i tilsvarende prosjekter.
- 12. Gjort av det største meglerhuset i Russland.**
13. I dag er ikke Vega-aksjen høyt verdsatt.
14. Den største eieren i Vega, Aurum Invest, har i sitt siste årsregnskap valgt å nedskrive aksjens verdi til null.
15. Vega-investor og stjernemegler Lars-Henrik Røren har også avskrevet Vega-eventyret.
16. - Det ble diskutert med min revisor å nedskrive verdien av aksjene ved sist årsskifte.
17. Men i mitt hode er aksjene i Vega uansett nedskrevet til null, sier Røren.
18. SEB Enskilda og Arctic klarte ikke å hente inn en eneste krone.
19. Og i dag, to år senere, er Vega knapt verdt noe som helst.
20. Likevel nekter meglerhuset å ta selvkritikk.
21. - Nei, ikke ut fra hva vi hadde av informasjon den gangen, sier direktør i SEB Enskilda, Henrik Tangen.
22. Stort bedre var det ikke i Aladdin.
- 23. Bukken og havresekken?**
24. I april 2007 var det reneste bonanza rundt den lille oljemyggen Aladdin Resources.
25. Aksjekursen nådde nye høyder med 25 kroner.
26. Meglerhuset Fondsfinans syntes kursen var altfor lav, og anbefalte alle sine kunder å løpe ut for å kjøpe Aladdin-aksjer.
27. I en vurdering skrevet av oljeanalytiker Carl Christian Bachke i Fondsfinans spådde meglerhuset at aksjekursen nesten skulle doubles til 44 kroner.
28. Men ikke nok med det, hvis alt klaffet mente han at kursen kunne bli hele 76 kroner.
29. - På den tiden følte vi at vi var relativt konservative i antagelsene.
30. Så har det vist seg at det var alt for optimistisk med hensyn til tidsplanen, sier Bachke.
31. - Hvordan kan det bli så feil?
32. - Geologien kan se riktig ut, men manglende kapital, aktivitetsnivå, riktig utstyr og riktig folk gjør at det går fryktelig mye senere enn det man så for seg, sier oljeanalytikeren.
33. Analysen ble gjort i forbindelse med at Fondsfinans var rådgivere for Aladdin og skulle hente 65 millioner kroner til selskapet med en provisjon på omtrent fem prosent.
34. - Jeg vet hvor du vil hen, jeg ser problemstillingen.
35. Men jeg var ikke forutinntatt og ble ikke påvirket av at vi skulle hente penger til selskapet, sier Bachke som skrev den positive analysen.
36. I april 2008 var det meglerhuset Pareto sin tur.
37. Paretos aksjeanalytikere gikk knallhardt ut og indikerte at verdien på Aladdin var utrolige 1,6 milliarder kroner.
38. Noe som tilsvarte en aksjekurs på 78 kroner, fem ganger så mye som aksjeverdien på selskapet var den gangen.
39. Også denne analysen var gjort i forbindelse med at meglerhuset jobber for oljeselskapet med å hente inn penger.
40. - Vi har uavhengige analytikere, og det er etablert informasjonssperre mellom corporate- og analyseavdelingen, er alt sjefen i meglerhuset Pareto, Ole Henrik Bjørge, vil si om den saken.
41. Det nå nedlagte meglerhuset CAR gjorde den samme øvelsen:
42. I 2006, mens Aladdin-kursen var 20 kroner, skrev CAR-sjef Gunnar Holen en kjøpsanbefaling på selskapet med et kursmål på 40 kroner.
43. Tidspunktet var godt timet.
44. Det var rett i forkant av at meglerhuset skulle jobbe for oljeselskapet med å hente penger med gode provisjonsinntekter.
45. - Bli det som å sette bukken til havresekken?
46. - Det er ingen tvil om at vi trodde på dette, sier tidligere CAR-sjef Gunnar Holen, som nå er partner i finanshuset ProCorp.

47. Men kan investorer stole på en analyse fra et meglerhus som samtidig jobber for selskapet med å hente penger?
48. - Investoren bør nok være noe mer forsiktig når en analyse kommer i forkant av en emisjon, sier Holen.
49. Aladdin-aksjen har falt med 95 prosent siden meglerhusenes sa kjøp.
- 50. Et ansvar?**
51. Meglerhuset Terra Securities har tjent stort på å hente inn penger til Saga Oil.
52. Samtidig hausset Terras oljeanalytiker Saga-aksjen opp i skyene, noe som gjorde det lett å hente inn penger i markedet.
53. - Hvordan kvalitetssikrer meglerhusene at opplysningen de får er korrekte?
54. De har ikke noe ansvar, sier den nye daglige lederen i Oren Oil, tidligere Saga Oil, John Arne Farstad.
55. Han får støtte fra viseadministrerende direktør i det største russiske meglerhuset Renaissance Group, som har jobbet for både Aladdin Resources og Vega Oil.
56. - Når myggene kommer har meglerhusene et ansvar.
57. Helt klart.
58. Her er det mye ansvarsfraskrivelse, sier Hans Jochum Horn i det russiske meglerhuset.
59. © Dagens Næringsliv

Analysepar 05

Dagens Næringsliv, 08.03.2011

1. Slaget ved Yara

2. Forfatter: Eskil Engdal og Eivind Natvig (foto), Brega, Rajman/ Libya
3. Angrep: I et blodig slag forsøkte oberst Gaddafis styrker å sikre seg området til den norske gjødsselfabrikken Yara.
4. Hviler: Nå bruker revolusjonssoldatene de norske villaene ved fabrikken for å hvile mellom slagene.
5. Det sitter en skremt og utmattet mann på den norske gjødselsfabrikken Yaras gjestehus, røyker hasj og mumler.
6. - Nå er det ingen vei tilbake, sier han.
7. Mannen heter Akram.
8. Han sier det om og om igjen, at det ikke er noen vei tilbake.
9. Akram er en av de revolusjonære som er på vei for å kjempe den seige krigen mot oberst Gaddafi.
10. Gjestehuset ligger på Yaras fabrikkanlegg i den libyske oljebyen Brega, og er nå base for opprørsoldater som kommer fra fronten lengre vest for å hvile.
11. Eller for å sove om kvelden før de skal til ildåpen.
12. Etter at opptøyene startet i Libya i forrige måned evakuerte Yara alle sine ansatte.
13. Noen dager senere inntok rebellene fabrikkområdet.
14. Opprinnelig skulle de seks nybygde gjestehusene på en høyde over fabrikken være for Yaras tilreisende gjester.
15. Noen dager etter den norske evakueringen ble gjestehusene plyndret for alt.
16. Tv-er, videospillere, ovner, bestikk, selv vaskekummene er fjernet.
17. Også biler, maskineri og verktøy er borte fra området som Yara deler med det libyske oljeselskapet Sirte Oil.
18. Det var først i midten av forrige uke opprørerne skaffet seg kontroll over Yaras område.
19. Etter et slag med tragiske sivile tap.

20. Drepte vaktene

21. Onsdag i forrige uke, klokken seks om morgenen, angrep over 100 kjøretøy, fulle med oberst Gaddafis soldater, hovedporten inn til Yara og Sirte Oils anlegg i Brega.
22. Øyenvitner forteller at de øyeblikkelig drepte tre av vaktene i porten, blokkerte veien og entret fabrikkanlegget.
23. Ved gjerdene til Yara-fabrikken gikk de to 13-årige tvillingbrødrene Umran og Faraj og minstebroren Husein og gjetet sauer.
24. - Tvillingbrødrene ble truffet av granater fra Gaddafis styrker og døde.
25. Bare den yngste overlevde, sier Emergency Director Peter Boukaert i Human Rights Watch.
26. Han var selv tilstede under kampene ved Yara-fabrikken.
27. Den britiske statsborgeren Hassan Umran Faraj kastet seg også inn i kampen inne på industriområdet.
28. Han var kommet til Libya noen dager tidligere for å bringe sin datter i sikkerhet til Manchester.
29. Oppildnet av revolusjonsbegeistring i Benghazi, bestemte han seg for å reise til fronten.
30. Han var den første som falt inne på Yara og Sirte Oils område.
31. Hassan Umran Faraj rakk å kjempe i fem minutter.
32. På ettermiddagen maktet opprørerne å drive Gadaffi-styrkene ut av fabrikkområdet og ut til "Skinnende Stjerne Universitet" rett vest for Yaras anlegg.

33. Da kampene var over og rebellene igjen kontrollerte området med den norske gjødsselfabrikken, var tre Gaddafi-soldater og syv opprørere drept.

34. I tillegg til de tre vaktene og de to tvillingbrødrene på tretten år.

35. Slik endte slaget ved Yara.

36. Gadaffis hjem

37. Bare tre av arbeiderne ved Yara/Lifeco er nå igjen ved fabrikken.

38. Produksjonen er stengt.

39. Gadaffis private hjem inne på industriområdet er lukket og låst.

40. Det har det vært lenge.

41. - Mesteparten av huset er bygget under jorden og er utstyrt slik at han kan klare seg.

42. Det finnes en egen avdeling for hans kvinnelige livvakter, konferanserom, et eget, fullt utstyrt tv-studio.

43. Og så er det bare å knipse for å slå på lysene, forteller en av Yara/Lifecos gjenværende arbeidere.

44. Han har jobbet på anlegget i tre år.

45. Sist Gaddafi ble sett i huset var på slutten av 90-tallet, da han søkte tilflukt etter et attentatforsøk.

46. - Han var skutt i foten og kom humpende hit med gåstol.

47. Nå håper vi at noen treffer bedre, sier Yara-vakten.

48. Opprørssoldatene har ennå ikke tatt seg inn i Gadaffis hus og plyndret eller brent det, slik de har gjort i andre byer i øst-Libya.

49. - Det er for tidlig å gå inn.

50. Folk er fortsatt redd for at han kan komme tilbake, sier han.

51. Ved inngangen til Yara-fabrikken bygges det nå antiluftskytstillinger, det er fire dager siden fly angrep mål på veien utenfor Yaras anlegg.

52. I de fleste oljebyene ved Sirte-Gulfen er det lite og ingen aktivitet, ingen å se i gatene, også moskeene og markedene er så godt som tomme, sier en opprørssoldat.

53. Mot fronten

54. Vi overnatter i Yaras gjestehus.

55. Tidlig på morgen, akkurat i det solen stikker seg opp over sanddynene, hører jeg klikket fra et magasin.

56. En liten gruppe rebeller kommer og slenger fra seg våpnene og kaster seg ned på Yaras-komfortable senger.

57. De fleste er ugifte, unge menn.

58. Ingen av dem har latt seg imponere av Gadaffis siste sjarmoffensiv.

59. Han senket nylig bensinprisene, lovet å beholde 200.000 offentlig ansatte som egentlig skulle sparkes, og i tillegg lempet regimet på reglene for byggetillatelse.

60. Vi kjører vestover med Akram, den hasjrøykende, rastløse revolusjonære som vil til fronten.

61. Frem til nå har han jobbet i revolusjonskomiteen i Benghazi, nå funderer han på å ta til våpen.

62. Hele tiden har han trodd at Gaddafi skulle bli en lett match.

63. For en uke siden sto han i den utbrente gården til det hemmelige politiet i Benghazi og pekte mot taket.

64. - Se, de hvite duene har landet på politistasjonens tak.

65. Det har aldri skjedd før.

66. Det er et tegn på at freden er på vei, sa han da.

67. I løpet av den knappe uken som har gått siden da, har rynkene rundt munnvikene blitt dypere, øynene hulere.

68. - Det var en tabbe å ikke tømme eller flytte våpenlageret.

69. Vi skulle gjort det med en gang, mumler han.

70. Han snakker om Rajmah, det gigantiske våpenlageret som opprørerne utenfor Benghazi tok en av de første dagene av opprøret.

71. Lageret skulle være en av hovedforsyningsbasene til revolusjonshæren.

72. Da DN besøkte det i forrige uke, forklarte portvakten at han fryktet at Gaddafi ville sette alt inn på å bombe det.

73. Tre dager senere skjedde det.

74. Miragejagerne bombet revolusjonshærens våpendepot til en dommedagsvisjon.

75. 27 mennesker ble sprengt i stykker, 90 hardt skadet.

76. Vi stopper i oljebyen, Ras Lanuf.

77. - Nå er det ingen vei tilbake sier Akram.

/tekstboks/ [fjernet, ikke brukt i analysen]

78. © Dagens Næringsliv

Dagens Næringsliv, 06.03.2011

1. Yara i stridens kjerne

2. Forfatter: Kristin Gyldenskog, Oslo

3. Den norske gjødselprodusenten Yara har investert 1,5 milliarder kroner i den libyske byen Brega.
4. Denne byen har stått i sentrum for kamper mellom Gaddafitilhengere og opprørerne den siste uken.
5. Gaddafi bombet oljebyen Brega både onsdag og torsdag.
6. Igår kom det motstridende meldinger om at opprørsstyrker igjen hadde tatt kontroll over byen.
7. Yaras gjødselanlegg i Brega skal så langt ikke ha blitt utsatt for skader som følge av kampene.
8. - Meldingene vi har fått går ut på at fabrikken ikke er berørt, sier Yaras informasjonsdirektør Asle Skredderberget.
9. Brega ligger 700 kilometer øst for den libyske hovedstaden Tripoli.
10. Byen er strategisk viktig på grunn av oljeinstallasjonene.
11. Norske Yara eier 50 prosent av gjødselanlegget i Brega.
12. Resten av selskapet er eid av det nasjonale libyske oljeselskapet National Oil Corporation of Libya og Libyan Investment Authority (LIA).
13. Da Yara kjøpte seg inn i fabrikken for to år siden, hadde den 1200 ansatte.
14. Fabrikken ble stengt på grunn av sikkerhetshensyn i begynnelsen av forrige uke.
15. -Anlegget vårt i Brega er forsikret, men vi går ikke inn på forsikringsvilkårene, sier Skredderberget.
16. © Dagens Næringsliv

Analysepar 06

Dagens Næringsliv, 13.11.2010

1. HELVETES BAKGÅRD

2. Forfatter: Eskil Engdal og Aleksander Nordahl (foto), Mogadishu, Somalia
3. Innestengt i et palass i Somalias hovedstad Mogadishu sitter en regjering uten land.
4. Den er handlingslammet, korrupt og bruker barnesoldater i en krig som aldri tar slutt.
5. En av dens ivrigste støttespillere er Norge.
6. Når du hører lyden av en kule, betyr det at du ikke er truffet.
7. Du rekker aldri å høre lyden fra kulen som dreper deg.
8. Du dør bare en rask, vakker og ubesværlig død.
9. Major Ba-Hoku Barigye i Amisom, Den afrikanske unions fredsbevarende styrke i Somalia, står halvt i skjul bak en istykkerrevet murvegg.
10. Den skingrende varmen har fremkalt et tynt lag av svette i den ugandiske offiserens ansikt.
11. Noen hundre meter foran oss, nede i en slak dal fylt av klart, grønt bladverk, ligger fienden - de "hellige krigerne" i den fryktede islamistbevegelsen Al-Shabaab.
12. Fra skytterposisjonene sine sender jihadistene stakkato skuddsalver mot bydelen El Hindi, den nyeste frontlinjen i kampen om Somalias hovedstad Mogadishu.
13. Innbyggerne i El Hindi er borte for lengst, husene rasert av alle prosjektiler som kan brukes i en krig.
14. Nå er boligene befolket av tause soldater som følger fienden gjennom små gliper i de beskyttende sandsekkene.
15. Når Amisom-soldatene merker bevegelser inne i huskadavrene i dalen eller ser jihadistene komme løpende i fryktløse "hit and run"-angrep, lener de seg fremover og sender avgårde raske byger med maskingeværild.
16. - Let the music play, smiler major Barigye mens Amisom-soldatenes Kalasjnikov-løp danser på toppen av sandsekkene, luften fylles av støv og tomme patronhylser faller plumpt til bakken.
17. Etter den korte striden huker soldatene seg kvikt ned over det viktigste de eier foruten våpenet - reservemagasinet og plastkannen med vann.
18. De fyller det ene og tømmer den andre, så vender de tilbake til posisjonen og fortsetter å stirre.
19. De stirrer mot den andre siden av dalen, mot det beryktede Bakaara-markedet, Mogadishus kommersielle sentrum og islamistenes maktsete - det endelige målet for den som vil kontrollere klodens farligste, mest lovløse og mest raserte by.
20. **Det lovløse landet.**
21. - Ikke noe sted i verden er frykten så nærværende som her, sier major Barigye, eller major BB som han kalles i Mogadishu.
22. I 20 år har Somalia vært uten en virkelig regjering.
23. Siden frigjøringen fra Italia har landet vært i hendene på en militærdiktator, krigsherrer, klanledere og islamister som med våpenmakt har forvandlet landet til en ruinhaug.
24. "The biggest hellhole in the world" kalte en avis nylig Mogadishu.
25. Krig, tørke og sult har kostet mer enn n million somaliere livet, sendt millioner på flukt.
26. De som sitter igjen, er ofre for en av de verste humanitære katastrofene i verden.
27. I 2007 så det ut til at apokalypsen skulle få sin ende.
28. Etter en fredsprosess Norge spilte en sentral rolle i og var med å finansiere, inntok en fredsbevarende styrke fra Burundi og Uganda Mogadishu.

29. Planen var enkel, tredelt og i beste fall naiv.
30. Først skulle styrken sikre Mogadishu, så resten av Somalia, deretter skulle freden erklæres.
31. Etter seks måneder skulle Amisom marsjere ut.
32. Oppdrag utført.
33. De 7000 Amisom-soldatene maktet ikke annet enn å sikre presidentpalasset, havnen og flyplassen i Mogadishu.
34. Der står de fortsatt.
35. - Vi er rede til å yte Somalia ytterligere støtte nå som landet forhåpentlig går inn i en ny og avgjørende fase på veien mot varig fred og forsoning, sa statssekretær Raymond Johansen i Utenriksdepartementet da den moderate islamisten Sharif Sheikh Ahmed ble innsatt som Somalias nye president i 2009.
36. Etter det er 1000 mennesker i måneden blitt drept i Mogadishu, de fleste sivile.
37. I denne massakren har Sharifs overgangsregjering, Transitional Federal Government - TFG, vist seg totalt handlingslammet.
38. "Regjeringshæren" er svak, udisiplinert og har langt flere folk på lønnslisten enn på slagmarken.
39. - Det har vært 23 internasjonale konferanser for å stabilisere dette landet.
40. Se hvor vi er!
41. Hadde vi hatt nok tropper, ville vi gått inn i Bakaara-markedet i morgen, ryddet opp, tørket svetten og reist hjem, sier major BB.
42. Idet vi kjører ut gjennom de splintrede restene av bydelen El Hindi, slår et prosjektil inn i det pansrede kjøretøyet.
43. - Det er bare den somaliske måten å si hei på, ler en av soldatene.
44. **Terrorregimet.**
45. Det finnes ingen sikre steder i Mogadishu, ingen "Green Zone", ikke noe sted å flykte fra vreden.
46. Når du lander på den internasjonale flyplassen i Mogadishu, møtes du av et nedskutt Iljusjin-fly.
47. Det ligger ved enden av rullebanen med den ene vingen dinglende mot marken.
48. Terminalen er fortsatt arret etter et selvmordsangrep på flyplassen i september i år.
49. 25 mennesker mistet livet.
50. Angrepet var en del av Ramadan-offensiven - Al-Shabaabs "massive og endelige" krig mot fredsstyrken.
51. - I det øyeblikket dere gikk av flyet, visste Al-Shabaab at dere er her.
52. Og hvem dere er.
53. Fortell aldri på telefonen hvor dere befinner dere, var major BBs velkomsthilsen.
54. Han er den fredsbevarende styrkens talsmann, den som må svare for enhver trefning i byen og inderlig hatet av de radikale islamistene i Al-Shabaab.
55. Hans gamle kontor i Amisom-hovedkvarteret ble rasert i et annet selvmordsangrep under offensiven i høst.
56. Major BB mistet 20 av soldatene sine da FN-maskerte biler braste inn i hovedkvarteret.
57. - Idiotene har til og med forsøkt å sprengte sykehuset, sier han.
58. "Idiotene" er Al-Shabaab, og sykehuset er Amisoms felthospital.
59. Røntgenbilder tørker i vinden, og rustne takvifter kjøler regjeringssoldater som er lappet sammen med grove sting.
60. I en av sengene sitter Muhammed Ali Ibrahim og vugger nervøst frem og tilbake.
61. Begge øynene er skutt ut.
62. Da han kom til sykehuset, fortalte han at han var regjeringssoldat, men i regjeringshæren var det ingen som kjente ham.
63. - Vi mener han er Al-Shabaab-soldat, men her opererer vi alle, sier en av legene.
64. De som blir utsatt for de mest barbariske av Al-Shabaab avstraffelser, de som får føtter eller hender saget av, som blir stenet eller barbert med glasskår, rekker sjelden frem til sykehuset.
65. 25-åringen Ahmed Ali Shuuke gjorde det.
66. Han kan ikke fortelle sin historie.
67. **"Spionene".**
68. Sammen med to venner skulle Ahmed Ali Shuuke en dag frakte varer på en eselkjerre fra Bakaara-markedet til en Amisom-kontrollert bydel ved havnen.
69. På veien ble de tre stoppet av Al-Shabaabsoldater, anklaget for å være spioner.
70. Etter å ha utstyrt dem med bind for øynene, skar soldatene tungene av de tre guttene, før de dumpet dem i en grøft.
71. To døde, Ahmed Ali ble funnet bevisstløs, men fortsatt i live og bragt til sykehuset.
72. Siden har han ikke vært hjemme.
73. Nylig ble to jenter på 14 og 18 år henrettet i en småby på grensen til Etiopia.
74. Al-Shabaab beskyldte også de to for å være spioner.
75. Byens innbyggere ble tvunget til torget for å se eksekusjonspelotongen ende tenåringsjentenes liv.

76. - Den verste historien, sier major BB, Amisoms evig tilstedeværende spinndoktor.
77. - Den verste historien handlet om en ung jente som en Al-Shabaab-kommandant ville gifte seg med.
78. Da hun sa nei, bortførte de henne, parterte henne, la kroppen i en sekk, sydde fast hodet på toppen av sekken og satte den utenfor familiens hus.
79. Da faren fikk se restene av datteren, kollapset han og døde.
80. Dette er historier journalister i Somalia ikke kan fortelle.
81. Gjør de det, er det bare å kjøre ned til flyplassen og komme seg på første fly, sier han.
82. Sykehuset er høyt på listen over institusjoner Al-Shabaab ønsker å utslette.
83. Nylig holdt organisasjonen en pressekonferanse der den ba befolkningen holde seg unna sykehuset og hevdet medisinen som deles ut, er infisert med sykdommer som aids for å knekke befolkningen.
- 84. Holiday in hell.**
85. En gang ble Mogadishu kalt Det indiske havs hvite perle.
86. Handelsbyen holdt seg med brede avenyer, en romersk-katolsk katedral sto vegg i vegg med en mosk, den brede, hvite stranden i Hamarweyne-distriktet ble kalt Secondo Lido.
87. Der kunne man drikke cappuccino på Cafe Croce del Sud, gå på Marionetti-kinoen og avslutte kvelden i nattklubben på Hotel Uruba.
88. Katedralen er sprengt, for noen år siden gravde de islamistiske opprørerne opp de italienske kroppene fra kirkegården og kastet dem i havet.
89. Det fasadeløse Hotel Uruba står gapende og tomt som en rasert bikube.
90. I det som en gang var nattklubben, har soldatene fra Amisons Battlegroup 5 slått opp teltene sine.
91. Herfra hører de hvordan evige skuddsalver slår inn som små metronomslag i mullaens bønnesang.
92. Om det en gang så imponerende Hotel Juba står det følgende på nettet:
93. "It is unfortunately not possible to book online.
94. The Juba Hotel would be glad to welcome you soon."
95. Det blir ikke med det første.
96. Hotel Juba er en mørklagt labyrint, et klaustrofobisk mareritt med gulvene stenket i blod, og den eneste belysningen er stikkflammen fra 20-millimeterkanonene som er plassert i hver av de ti etasjene.
97. Da Amisom erobret hotellet i slutten av juli i år, døde 50 Al-Shabaab-soldater i slaget.
98. Kroppene ble begravd inne på hotellet.
99. Til tross for at de få hotellene som fortsatt er åpne, er dødsfeller der et utall bistandsarbeidere og vestlige journalister har endt sin reise foran munningen på en kidnappers Kalasjnikov, til tross for at den eneste måten å se Mogadishu på er gjennom gluggen på et pansret kjøretøy, til tross for at ingen noensinne har hørt om noen som har reist på ferie til Mogadishu, holder Somalia seg med en turistminister.
100. Han er lønnet av det internasjonale samfunnet.
101. "En ministerpost i Somalia er ikke annet enn en lisens til å stjele penger som utenlandske donorer kaster etter regimet," skrev den amerikanske Somalia-kjenneren og forfatteren Peter Pham nylig.
102. Det kan være forklaringen på turistministerens eksistens.
- 103. Propagandakrigen.**
104. Med mørket blir Mogadishu taus.
105. Ingen er ute i gatene etter klokken tre på ettermiddagen.
106. Al-Shabaab har forbudt musikk, i likhet med tv, bh-er, vestlig musikk, dataspill, skoleklokker og fotball.
107. Major BB spiser middag med den ene hånden, i den andre holder han telefonene han bruker til å snakke med fienden.
108. De ringer ustanselig for å fortelle at han er et avskum, at de skal kutte strupen hans og spre innvollene utover Mogadishus gater.
109. - Feiging er det verste jeg vet.
110. Jeg spiser, og du er sikkert veldig sulten, flirer major BB tilbake til Shabaab-sympatisøren.
111. - Gå i moskeen og be.
112. Du kommer snart å dø, sier han til den andre.
113. - Jeg tror ikke du er muslim.
114. Al-Shabaab er ikke muslimer, dere er hunder, sier han til den tredje.
115. - Velkommen til Perfect Pizza.
116. Kan jeg ta din bestilling? sier han til den fjerde.
117. En av de største bekymringene blant Amisom-offiserene i Mogadishu er islamistenes velutviklede propagandamaskineri.
118. Fra Europa og USA driver de en rekke nettsider som agiterer for militant ideologi, forherliger martyrdøden og krigen mot de vantro.
119. - Problemet er at befolkningen i Mogadishu får det meste av informasjonen sin fra Al-Shabaab.
120. Da vi tok en Shabaab-soldat til fange, trodde han vi skulle begrave ham levende.

121. Det var det vi gjorde med fangene våre, var han blitt fortalt.
122. Telefonen ringer igjen.
123. Det er Al-Shabaab.
124. Major BB sukker.
125. - Gud må virkelig ha vært trøtt da han skapte disse menneskene.
126. Det ble bare søppel av dem.
- 127. Black Hawk Down.**
128. En fet fullmåne henger over Mogadishu.
129. Mustafa Abu Yazid-brigaden, oppkalt etter en fallen Al-Qaida-leder, bruker månelysen til å angripe stillingen som vokter hovedfartsåren mellom presidentpalasset og flyplassen.
130. Da kampene stilner neste morgen, dras det stive liket av en Amisomsoldat gjennom byens gater av begeistrede Al-Shabaab-tilhengere.
131. I Mogadishu har den frastøtende handlingen en helt spesiell betydning.
132. I oktober 1993 droppet amerikanske helikoptre 120 soldater i FN-tjeneste over Mogadishu sentrum.
133. Målet var en av de lokale krigsherrene.
134. Operasjonen skulle ta en time, de "sandalkledde magringene", som amerikanerne kalte dem, skulle være enkel match for verdens mektigste hær.
135. Men operasjonen endte i et langvarig krigstraume for amerikanerne.
136. To Black Hawk-helikoptre ble skutt ned, gjennom hele natten kjempet de amerikanske soldatene for sine liv.
137. På morgenen lå rundt 1000 somaliske militssoldater og 19 amerikanske soldater igjen på slagmarken.
138. Det skamferte liket av sersjant William David "Bill" Cleveland jr. ble slept gjennom Mogadishus gater av en jublende folkemasse.
139. Bildet av Cleveland's nakne og mishandlede kropp satte en sjokkert amerikansk opinion i bevegelse.
140. President Bill Clinton måtte til slutt trekke troppene ut av Mogadishu, og Osama bin Laden vant sin første virkelige propagandaseier.
141. "Når en amerikaner blir dratt gjennom gatene i Mogadishu, stikker dere.
142. Det viser hele verden USAs svakhet og impotens," hovert bin Laden etter hendelsen.
143. Kanskje sleper de nå kroppene gjennom Mogadishus gater i håp om at det kan forandre historien, at de utenlandske troppene skal vemmes så til de grader at de kaller hjem soldatene sine, slik de gjorde i oktober 1993.
144. - En soldats død er ikke noen større bekymring for oss.
145. Vi kom ikke hit for å gå i cocktailparty.
146. Kommer du til Mogadishu, må du forvente noen problemer, sier major BB.
- 147. Svindlerne.**
148. For Somalias president Sheikh Sharif Sheikh Ahmed er livet heller ikke noe cocktailparty.
149. Den tidligere skolelæreren sitter så godt som innesperret i presidentpalasset Villa Somalia.
150. Al-Shabaab betrakter ham som en sviker, overløper og marionette for vesten.
151. Amisom-troppen som vokter inngangen til Villa Somalia, er hans eneste garanti for at opprørerne ikke tar seg inn i palasset og utfører massakren de planlegger.
152. Takket være fredsstyrkene kontrollerer president Sheikh Sharif nå knapt 8 av 16 distrikter i Mogadishu.
153. Resten av byen, og store deler av landet, er i hendene på islamistiske grupperinger.
154. Det er som om Norges regjering bare skulle kontrollert Majorstua og spredte deler av Frogner med hjelp av en tungt bevæpnet FN-styrke.
155. - Vi har en alvorlig politisk krise som truer hele vår eksistens.
156. Vi kan ikke møtes.
157. Oppringningen kom en av de første dagene i Mogadishu, fra president Sheikh Sharif Sheikh Ahmeds sikkerhetsrådgiver, norsksomalieren Mukhtar Ainashe.
158. Etter utdanning i Oslo, fikk Ainashe jobb i Verdensbanken i Washington, men valgte å flytte tilbake til Mogadishu for "å gjenreise landet".
159. Nå suser Al-Shabaabs kuler helt inn til hans soverom i presidentpalasset.
160. Det viser seg at den "alvorlige politiske krisen" handler om avstemningen for å godkjenne en ny statsminister.
161. Parlamentsmedlemmene klarer ikke å bli enige om de skal stemme i urne eller rekke opp hånden.
162. Den paralyserte regjeringens stadige interne strider, beskyldningene om massiv korrupsjon og dens manglende evne til å løse noen av landets problemer har drevet internasjonale diplomater til fortvilelse og folket til ytterligere håpløshet.
163. I en høring i det amerikanske kongressen ga en av verdens ledende Somalia-eksperter, den amerikanske professoren Ken Menkhaus, følgende dom over forsamlingen i Villa Somalia:
164. - TFG-ledelsen ser på gjerningen sin som et kortsiktig profitteventyr, hvor de høster tollinntekter og

- utenlandske bidrag uten å gjøre vesentlige forsøk på å styre landet eller slå tilbake Al-Shabaab.
- 165.- Den trenger ikke vinne for å fortsette denne lukrative forretningen, den trenger bare unngå å tape, sa han.
- 166.Ifjor kom FNs Monitoring Group on Somalia med en rapport som var knusende for TFG.
- 167.FN-gruppen avslørte omfattende korrupsjon i regjeringen og at flere navngitte ministre, parlamentsmedlemmer og diplomater var involvert i en lukrativ visumsvindel.
- 168.Falske visa ble solgt til pirater og militsledere.
- 169."Den systematiske visumsvindelen representerer et helt ekstraordinært misbruk av den internasjonale velviljen overfor Somalia," heter det i FN-rapporten.
- 170.De pinlige avsløringene skremmer ikke Norge fra å støtte overgangsregjeringen direkte.
- 171.- Norge har vært TFGs mest entusiastiske og trofaste støttespiller gjennom mange år og har gått mye lenger i sin direkte støtte av enn noen annen nasjon.
- 172.Det forbløffer meg at Norge inntar denne rollen når andre land har vært langt mer skeptiske, sier Ken Menkhaus til DN.
- 173.I Villa Somalia har man avvist påstandene om svindel og korrupsjon.
- 174.Rundkjøring for fred.**
- 175.Med norske penger er det akkurat bygget en splitter ny rundkjøring i katastrofeområdet Mogadishu.
- 176.I mai i år kunngjorde Utenriksdepartementet at norske myndigheter var "villige til å forsøke nye måter å støtte fredsprosessen på".
- 177."Vi har nylig, som en av veldig få land, gitt direkte støtte til TFG gjennom Somalias sentralbank," heter det i en pressemelding fra UD.
- 178.De eneste andre landene som støtter TFG direkte, er Rwanda, Libya, Kina og USA.
- 179.- Vi ga en liten sum på 100.000 dollar til TFG, som en test.
- 180.Det er en forsvinnende liten sum av de totale midlene vi gir til Somalia.
- 181.TFG ønsket at pengene skulle brukes til et pressesenter, et sykehuslaboratorium og en sentral rundkjøring i Mogadishu.
- 182.Vi har fått mye positiv respons på at vi har gitt penger til TFG, for å nøste opp i denne onde spiralen, sier Espen Barth Eide, statssekretær i UD.
- 183.- Et viktig budskap fra Norge til overgangsregjeringen i Somalia er at den må levere mye bedre fremover enn den har gjort til nå, og at den må få orden i egne rekker.
- 184.Det er ingen hemmelighet at TFG har levert lite i form av velferd og sikkerhet til innbyggerne, men en av grunnene til at TFG ikke fungerer, er at den ikke har penger.
- 185.Det er krevende å kritisere TFG for ikke å levere, når den ikke har noe å levere med.
- 186.TFG har få ressurser og er dårlig organisert, når den ikke får gjort så mye, får den heller ikke penger.
- 187.Dermed er den kommet i en ond spiral, sier Eide.
- 188.Professor Ken Menkhaus er kritisk til Norges begrunnelse for å støtte TFG.
- 189.- Direkte pengestøtte fra Norge til overgangsregjeringen i Mogadishu har ingenting med fredsprosessen å gjøre.
- 190.Det er ingen fredsprosess i Somalia.
- 191.Å støtte en regjering som ikke har noen annen strategi enn å overleve, kan man ikke gjøre i det uendelige.
- 192.Det er ren fiksjon.
- 193.Den regjerer ikke over noen ting, den klarer ikke å holde annet territorium enn noen kvartaler i Mogadishu, sier Menkhaus.
- 194.Mad Max.**
- 195.Nedenfor de ynkelige restene av Somalias parlament cruiser lokale militser rundt i "Technicals" Toyota-pickuper med fastmontert maskingevær.
- 196.De unge, Mad Max-lignende krigerne tilhører en generasjon somaliere som ikke har noen formening om hva en regjering er og hvordan den fungerer.
- 197.- Somalisk politikk er enkel.
- 198.Den som betaler parlamentsmedlemmene mest, får viljen sin, forklarer en lokal journalist.
- 199.En utenlandsk diplomat karakteriserte nylig somaliske parlamentarikere som "jukebokser".
- 200.Det var bare å putte på noen penger, så begynte de å synge sangen du ville høre.
- 201.Mange av Somalias 39 ministre bor i Nairobi, Mogadishu blir for farlig.
- 202.For Al-Shabaab kvalifiserer enhver kontakt med regjeringen til dødsdom.
- 203.Tidligere i år ble fem hodeløse kroppar funnet på en kirkegård i Mogadishu sentrum.
- 204.På en lapp ved likene sto det:
- 205."Disse ble henrettet fordi de hjalp til å bygge den nye parlamentsbygningen."
- 206.Det somaliske "statsbudsjettet" tilsvarer en dårlig norsk fotballklubbs sesonginntekter.
- 207.I 2009 var budsjettet 65 millioner kroner.

208. Innkrevning av skatt eksisterer ikke på grunn av lovløsheten og anarkiet, ikke en krone ble brukt på sosial ytelse som utdanning og helse.
209. 90 prosent av regjeringens midler ble brukt på lønninger og reiser.
210. "Svinn av regjeringsmidler samlet inn av tollere og andre regjeringsagenter er fortsatt et problem," heter det i budsjettet.
211. I forrige uke ble Somalia utnevnt til verdens mest korrupte land.
- 212. Barn og desertører.**
213. En sen ettermiddag står 400 mann og 100 kvinner oppmarsjert på stranden nedenfor flyplassen.
214. En eldre offiser bruker piskene på dem som faller ut av geledd.
215. De er ferske regjerings soldater som snart skal inn i sine bataljoner og dyttes til fronten.
216. En gammel Kalasjnikov er alt de får med seg, sannsynligvis vil de sjelden eller aldri få betaling.
217. Det er det som kan gjøre dem livsfarlige.
218. En hundredollarseddel kan få dem til å slutte seg til Al-Shabaab.
219. Antallet desertører er voldsomt.
220. "Til tross for utenlandsk trening, er regjeringstroppene ineffektive, uorganiserte og korrupte.
221. De består av uavhengige militser som er lojale til enkelte regjeringsmedlemmer og offiserer som profitterer på krigen," heter det i FN-rapporten om TFG.
222. - Det er galskap, men vi gir regjerings soldatene våpen og ammunisjon, så selger de det til Al-Shabaab.
223. Plutselig blir vi angrepet av våre egne kuler, forteller en Amisom-offiser.
224. Ifjor "forsvant" 40 tonn våpen og ammunisjon fra Villa Somalia, våpen som var gitt av USA og som med stor sannsynlighet ble solgt til fienden.
225. Da FNs spesialutsending for barn i væpnede konflikter, Radhika Coomaraswamy, i forrige uke besøkte Mogadishu, fortalte hun at TFG og dens tilsluttede militser de fem siste årene har vært noen av de verste til å sende barn i krig.
226. Tilsammen kan TFG og Al-Shabaab ha sendt flere tusen barn til frontlinjen.
227. - Det rekrutteres ikke barnesoldater i Somalia.
228. Det er slik at mange av soldatene er eldre enn de ser ut.
229. Her kan en 18-åring se ut som en 14-åring, sier en Amisom-general til DN.
230. Statssekretær Espen Barth Eide sier at Norge har gjort klart for TFG at bruk av barnesoldater ikke er akseptabelt.
231. - TFG har gitt tilbakemeldinger om at den ønsker å avvikle det, sier han.
232. Norge har også gitt økonomisk støtte til treningen av overgangsregjeringens nye politistyrker.
233. De gamle er døde eller har desertert, rekruttene skal i løpet av noen måneder trenes til å møte Mogadishus bisarre bybilde:
234. Al-Shabaab, frilanskriminelle, krigsherrer, private militser, udisiplinerte regjeringstropper, tunge kriminelle, selvmordsbombere, snikskyttere og veibomber.
235. - Not easy, sier major BB.
236. - Og hvordan kan man skape lov og orden i et land som ikke har lover?
237. I det fjerne høres lyden av en amerikansk drone.
- 238. Snikskytterne.**
239. Vi står i et støvete, forlatt veikryss, i dekning av en husfasade der de falmede bokstavene forteller at det en gang var en skjønnhetssalong og et apotek her.
240. Et eller annet sted, inne de arreterte bygningene, inne i skyggene, kan en av Al-Shabaabs snikskyttere ligge.
241. I Mogadishu kalles snikskytterne "irakerne", ikke nødvendigvis for at de er irakere, men fordi mange av dem er utlendinger.
242. Jemenitter, afghanere, irakere samt australske, amerikanske og europeiske somaliere.
243. Al-Shabaab har ikke flust med trenede snikskyttere, derfor blir de "gode" flyttet fra stilling til stilling.
244. I de labyrintiske gatene borer, hakker og sprenger Shabaab-soldatene hull, "mouseholes", i de allerede utbombede husene for å lette bevegelsene gjennom byen.
245. Major BB peker mot den andre siden av veien, mot stillingen ved Tarbunka Square, Mogadishus gamle paradeplass hvor en gruppe soldater spar den karrigule jorden for å lage skyttergraver.
246. Det ligner en krig fra en annen tid.
247. - Løp over veien så raskt dere kan. n etter n.
248. Første mann, løp! roper han.
249. - Løp.
250. Nå!
251. Så, idet alle er kommet over, idet det varme, tørre støvet har lagt seg igjen, kommer skuddet.
252. Et tydelig, kort hvin fra siden.
253. - Han bommet, ler majoren.

254. "Life tastes good".

255. I det som var Coca-Cola-fabrikken i Mogadishu, sitter en gruppe soldater og spiser ris, kokt kjøtt og drikker vann.
256. En kald Cola er en fjern drøm.
257. Mogadishus første Coca-Cola-fabrick ble rasert det første året av borgerkrigen. Så, i 2004, under en relativt fredelig periode, dengang Coca-Colas slagord var "Life tastes good", ble det bygget en ny.
258. Den var den største privatinvesteringen i Somalia på 13 år, de 400 investorene ble nennsomt fordelt etter klanhørighet, fabrikken skulle reise seg som et bevis på at gikk an å drive forretning i Somalia.
259. Den var et varsel om bedre tider.
260. Så begynte bombardementet på nytt.
261. I løpet av noen timer ble fabrikken ranet og tømt for maskiner, sukker og drømmer.
262. Nå står en havarert stridsvogn inne i det som var tappehallen.
263. Når det igjen tappes Coca-Cola i Mogadishu, er det kanskje håp om roligere tider, men det er ikke alle som ønsker freden.
264. Krigen har skapt sin egen overklasse av menneskesmuglere, narkotikasmuglere og våpenhandlere.
265. Major BB sitter i skyggen og fikler med mobiltelefonen.
266. Han har fått en tekstmelding om kampene rundt Juba Hotel.
267. "Bodies of Shabaab lies around like sprayed flies".
268. Bakken foran ham er fylt med tomme patronhylser.
269. Tomhylser er det eneste det er overskudd av i Mogadishu, de ligger strødd overalt, ruller skramlende og hult nedover den flerrede asfalten når man tilfeldig sparket borti en.
270. Majoreren har fått mer enn nok av det han kaller den meningsløse krigen, de minimale bevegelsene i frontlinjene, den hemningsløse terroren.
271. Han drømmer seg hjem.
272. Ingen er sterke nok til å vinne kampen om Mogadishu, ingen svake nok til å tape den.
273. - Denne krigen handler ikke lenger om religion eller politikk.
274. Den er ren galskap.
- /faktaboks/ [fjernet, ikke brukt i analysen]
275. © Dagens Næringsliv

NTB, 01.11.2010

1. Enorm utfordring for Somalia nye statsminister

2. Mogadishu (NTB-Reuters):
3. Somalias nye statsminister Mohamed Abdullahi Mohamed erkjenner at han står overfor en enorm utfordring, men lover å gjøre alt for å bedre sikkerheten i landet.
4. Mohamed ble godkjent som regjeringssjef søndag.
5. Mandag tok han fatt på jobben og lovet at sikkerhet blir regjeringens hovedprioritering.
6. Nye uroligheter og gatekamper i hovedstaden Mogadishu understreket hvilken vanskelig situasjon myndighetene står overfor.
7. Som den forrige regjeringen blir Mohameds administrasjon avhengig av beskyttelse fra fredsbevarende soldater fra Den afrikanske union (AU).
8. I realiteten har regjeringen bare kontroll over nesten halvparten av hovedstaden.
9. Resten er det ulike opprørsgrupper som kontrollerer, og vestlige etterretningsbyråer mener landet har blitt et sted der ytterliggående islamistiske grupperinger får vokse fritt.
10. Den midlertidige regjeringens mandat utløper i august neste år, ifølge avtalen fra den FN-ledede fredsprosessen i 2009.
11. Innen da er det meningen at både folkeavstemning om ny grunnlov og valg skal ha blitt holdt.
12. Mange mener det er lite sannsynlig at Mohamed og landets president Sheikh Sharif Ahmed vil klare målsettingen.
13. De kan holde valg i de få kvartalene i Mogadishu som AU kontrollerer, men det er også alt, sier Somaliaekspert Abdi Samatar til Reuters.
14. (©NTB)
15. *Bildetekst:* Somalias nye statsminister Mohamed Abdullahi Mohamed tok mandag fatt på jobben.
16. Bedret sikkerhet får førsteprioritet.
17. Foto: REUTERS / Feisal Omar / SCANPIX
18. © NTBtekst

1. Assads venner

2. Forfatter: Janine di Giovanni, foto: Kate Brooks, Damaskus, Homs/Syria
3. Bomber stopper ikke DJ-en under den ukentlige bassengfesten på Dama Rose Hotel i Damaskus.
4. Noen av presidents Assads tilhengere ofrer livet.
5. For andre går det forsøksvis videre.
6. Det fløt så mye blod at dagen ble omtalt som den farligste i hele den 16 måneder lange konflikten i Syria.
7. Røyken buktet seg opp flere steder i Damaskus.
8. I bydelen Douma, der opposisjonen har et fotfeste, var det gruoppvekkende sammenstøt.
9. Situasjonen hadde vært spent hele uken.
10. Mennesker pakket og dro mot Libanon eller til slektninger i utlandet.
11. Det pro-syriske fjernsynssenteret ble bombet.
12. Dagen etter ble to bilbomber sprengt foran justisdepartementet.
13. Det luktet brente bildekk.
14. Rasende ansikter la skylden for kaoset på opposisjonen, på utlandet, på Al-Qaida.
15. En mann ropte til en russisk journalist:
16. - Russland er den eneste vennen vi har!
17. Men om Russland er den eneste utenlandske vennen, har president Assad mange tilhengere og venner hjemme.
18. Mange tilhører den syriske eliten.
19. Mange støtter ham helt inn i døden.
20. Etter at bombene utenfor Justisdepartementet har gått av, lar DJ-en musikken spille videre ved hotellbassenget på Dama Rose Hotel.
21. Et ungt par ligger i solen.
22. De sier de er med i Assads fryktede Shabiha-milits.
23. Hun forteller:
24. - Jeg er Shabiha, han er Shabiha.
25. Du vet hva det betyr?
26. Vi støtter presidenten.
27. Kjæresten min hjelper myndighetene.
28. Han har mye å gjøre, sier hun, og forteller at de begge er på opposisjonens likvideringsliste som er lagt ut på Facebook.
29. OBSERVATØREN.
30. På det samme hotellet i Damaskus sitter generalmajor Robert Mood, leder av FNs observatørkorps i Syria.
31. Til tross for kaoset utenfor er Mood rolig og behersket.
32. Kontoret hans, et hotellrom, er romslig.
33. Han rekker frem en konfekteske som ligger på salongbordet.
34. - Vi hadde fem bærbare maskiner, åtte mobiltelefoner, ingen biler, ingen radioer, sier 53-årige Mood, om ankomsten fra hovedkvarteret i New York 29. april, for å bistå spesialutsending Kofi Annan.
35. Mood og et team på fem ankom den angstfylte byen som en gang var den arabiske verdens kulturhovedstad.
36. - Og tre uker senere var vi fulltallige.
37. Nå står 300 soldater fra 50 land og 120 sivile ved UNMIS under Moods kommando.
38. Han har nettopp kommet tilbake fra New York etter å ha orientert Sikkerhetsrådet om situasjonen i Syria og er lukket inne i den strengt bevoktede fjerde etasjen i Dama Rose Hotel.
39. Han arbeider uavbrutt sammen med sine rådgivere.
40. Aktiviteten ble satt i bero 14. juni på grunn av den vanskelige situasjonen folkene hans befant seg i.
41. Observatørene ble beskytt og angrepet flere steder, og Mood har vaktet seg vel for å legge skylden på den ene siden i konflikten.
42. - Det er ikke opp til en observatørstyrke på bakken å fordele skyld, sier Mood.
43. Situasjonen er vanskelig, særlig siden konklusjonen i FNs menneskerettighetsråd, som for en del er basert på rapportene fra Moods styrke, sa at begge sider deltok i brudd på menneskerettigheter, men når det gjaldt masse mord i al Houla, der 108 sivile ble drept, var myndighetene åpenbart innblandet.
44. Mood sier at mennene og kvinnene som arbeider for ham, er helter.
45. - De er modige.
46. 300 ubevæpnede observatører midt i den eskalerende volden... personalets mot kommer av at de har tro på dette.
47. Og de har kjent lukten av det.
48. De har trasket gjennom blodbadet etter dobbeltbomben i Damaskus, de har sett blodbadet på bakken,

- sier han.
49. Og likevel, tilføyer Mood, er oppgaven for teamet hans å være "en kompromissløs, objektiv stemme".
 50. Basene til UNMIS-teamet ligger avsides til og er svært sårbare.
 51. For noen av de ansatte er det farefylte og ubehagelige arbeidsforhold.
 52. Og fremfor alt er de ubevæpnede.
 53. - Det er mye vanskeligere å få seg til å drepe en ubevæpnet observatør.
 54. Har man våpen, blir man lettere et mål, sier Mood.
 55. Altså blir det ingen blå hjelmer eller fredsbevarende styrker, selv om president Assad skulle tillate dem ! noe som er svært lite sannsynlig.
 56. PRATER MED GJESTER.
 57. Med sin lave profil er Mood noe av en kuriositet i Syria.
 58. En gruppe syriske paparazzier holder til stadighet til i lobbyen i Dama Rose, fra grytidlig om morgenen til sent på kveld, i håp om å få et ord med FN-sjefen på vei til bassenget eller en drink i baren.
 59. Det skjer ikke ofte.
 60. Noen fikk et glimt av ham i baren etter en lang dag.
 61. - Det var den første gangen jeg så ham utenom arbeidet, sier hun.
 62. - Men han satt ikke og drakk sammen med andre FN-folk, han satt sammen med en tolk og snakket med syriske hotellgjester som nettopp hadde feiret bryllup.
 63. Det så ut som en munter avveksling fra konflikten som har slukt ham helt.
 64. - Jeg tror nok man kan si at dette har vært den mest flokete og potensielt farlige krisen jeg har vært direkte involvert i, sier Mood, veteranen fra Kosovo, Golanhøydene og Afghanistan.
 65. Han innledet sin karriere i 1977, og siden har det gått i ett.
 66. Og likevel, på tross av det han har opplevd, vil han nødlig stille noen diagnose på Syria.
 67. - Man vil veldig gjerne beskrive Syria svarthvitt, sier han.
 68. Slik han ser det, er det en konflikt på flere plan, med ofre på begge sider.
 69. - Det vi på bakken opplever, er at situasjonen må ses fra ulike vinkler.
 70. MILITÆRBEGRAVELSE.
 71. En del av disse består av de sårede soldatene som er tilhengere av regjeringen og som jeg så noen dager tidligere i bydelen der det siden har vært sammenstøt mellom regjeringens og opposisjonens styrker.
 72. Men den dagen vi dro til Berzah, var det en begravelse for 50 mann på militærpsykehuset.
 73. De døde mennene ! alle var soldater ! var skamferte, maltrakterte og blodige.
 74. Sprengt i stykker av improviserte sprengladninger, bilbomber og granatsplinter.
 75. Andre menn løftet de bleke kroppene fra blodige bærer over i trekister og spikret dem igjen.
 76. De la det syriske flagget i rødt, grønt og hvitt oppå og marsjerte ut i sollyset til sørgemarsjen fra et militærkorps.
 77. På sykehuset i Damaskus var det ikke bare soldater, men også vanlige mennesker som var såret, bare fordi de hadde gått på gaten ! igjen på grunn av bilbomber og kuler.
 78. En mann satt i sengen omgitt av familien sin og holdt i stumpe av en avkappet arm:
 79. Han hadde nettopp kommet inn fra akuttmottaket og så ut til å være i sjokktilstand.
 80. Sykehusdirektøren, som ikke ville si hva han het, sa at cirka 15 soldater dør hver dag, og han viste meg en liste over sårede, døde og livstruende skadede.
 81. ! Vi vil helst ha fred her i landet, sa direktøren og ga meg tillatelse til å besøke avdelingene sammen med en kvinnelig oppasser i tettsittende, skreddersydd militæruniform og høyhælte sko.
 82. - Ikke terrorister.
 83. Den kvinnelige vaktens smiler bredt til meg mens vi går bortover korridoren:
 84. - Vi elsker Assad.
 85. RIDDEREN FRA HOMS.
 86. Elektrisiteten på sykehuset virker ikke ordentlig, ikke uvanlig i Damaskus.
 87. I en av sengene i åttende etasje ligger en 30-årig major som ser godt ut til å være hardt såret.
 88. Han tar hjertelig imot oss.
 89. Han heter Firas og er fra Homs, og han sier han er blitt skadet i kamp med opposisjonens soldater i slutten av mai.
 90. Men han pukker på at de ikke var syrere ! at de var utenlandske krigere, "libanesere, libyere og jemenitter."
 91. Firas tilhører alawittene, den shia-minoriteten som også president Bashar al-Assad tilhører og som utgjør kjernen av tilhengerne hans, sammen med kristne og andre shiaer.
 92. Ved siden av Firas seng står en bukett visne blomster og en eske kjeks.
 93. Moren hans, Najat, som han kaller "Mama", er enke.
 94. Hun svever rundt sønnen og lager kaffe til oss og byr på arabiske søtsaker med masse pistasjenøtter og sukker.

95. Forloveden, Nadine, står oppmerksomt ved hodegjerdet med et nervøst, bekymret uttrykk i ansiktet.
96. Firas smiler når han taler om bryllupet, sin kjærlighet til fedrelandet og mennene som sto under hans befal.
97. Noen av dem døde i slaget.
98. Han har tenkt å slåss til siste slutt, sier han.
99. - Jeg har vært yrkesmilitær i 11 år, og jeg skal fortsette kampen når jeg kommer ut herfra.
100. Men høyre ben og arm er borte.
101. De er amputert ganske nylig, stumpene er fremdeles lyserøde hvor dødskjøttet er skåret vekk.
102. Han legger lakenet på plass.
103. Firas, som har mistet halve kroppen, virker overmåte positiv, helt uten bitterhet mot regimet som sendte ham ut i kamp.
104. ! Jeg har to kjæresten, sier han.
105. Forloveden min og Syria.
106. - Men det er ikke noen normal krig.
107. Terroristene tar seg inn i landsbyer og bruker innbyggerne som menneskelige skjold.
108. Jeg er syrer, og jeg skal si deg n ting ! vi bekjemper terrorister på vegne av hele verden, sier han.
109. Dette er en teori jeg fikk høre ofte i de ti dagene jeg tilbragte på myndighetenes side i Syria.
110. De fleste jeg intervjuet, bortsett fra aktivistene, tror det finnes et "tredje element" som i det store og hele er sammensatt, ikke av syriske avhoppere fra hæren, men av Al-Qaida og andre radikale fundamentalistiske muslimer som lønnes av Saudi-Arabia og Qatar.
111. De tror de vil gjøre Syria til en sunnimuslimsk stat etter salafistiske prinsipper.
112. - Da jeg mistet benet og hånden, visste jeg at jeg var skadet, men jeg fortsatte å skyte til de kom og evakuerte meg, sier Firas.
113. Yndlingsboken hans er Kong Arthur og ridderne av det runde bord, forteller han.
114. - Dette er Camelot, sier han om Syria.
115. - Assad er kong Arthur, og jeg er en av ridderne.
116. SKRANTENDE LUKSUS.
117. Nå for tiden kan man ikke unngå krigen, selv om man bor i et av de mer velstående strøkene i Damaskus.
118. Selv om syrisk fjernsyn ikke sier stort om det, vedgikk Assad sist uke at "Vi er i krig", og folk er nervøse.
119. Kafene er fremdeles fulle, og epleduftende vannpiper blander seg med lukten av sjasmin.
120. Men gamlebyen, som en gang var et yndet turistmål, skranter.
121. Ølet er blitt 60 prosent dyrere, og unge syrere som ikke tilhører eliten, har ikke lenger råd til å vanke der.
122. De små luksushotellene som holdt til i gamle bygninger, står tomme, slike som The Talisman, der et gammelt bilde av Angelina Jolie og Brad Pitt henger på veggen.
123. Jolie har vært i Damaskus og truffet Assad i forbindelse med sitt oppdrag for UNHCR.
124. Hos noen er prisene drastisk redusert:
125. I Aleppo senket vakre, gamle luksushoteller prisene fra 100 dollar natten til 35 dollar.
126. - Men hvem har lyst til å besøke de vakre byene våre der drap, kidnapping og død er dagens orden? spurte Dania, som er student ved universitetet.
127. Det alltid tilstedeværende hemmelige politiet fotfølger utlendinger, aktivister, alle som ikke synes å være Assad-tilhengere.
128. Og folk flykter, som i enhver krig.
129. - Jeg er glad i landet mitt, og jeg har det godt.
130. Men det er øyeblikk når man ser seg rundt og sier ! nå skjer det, det begynner, sier Maria, en sunnikvinne som har arbeidet som arkitekt i et skandinavisk land i flere år.
131. Hun kom tilbake i år for å være hos sin aldrende mor.
132. ! Jeg er ikke nordfra, og jeg elsker landet mitt, og jeg ville hjem igjen, sier hun.
133. Hun er nettopp ferdig med å bygge en villa utenfor Damaskus, med svømmebasseng, hage og fem soverom.
134. Men hun tviler på om hun kommer til å bruke den i sommer.
135. Den dagen jeg forlater Damaskus etter å ha truffet henne nesten hver dag i ti dager, er Maria ansent, nervøs.
136. Bilbombene, kontrollpostene, kidnappingene, skytingen om natten har skremt henne.
137. ! Jeg drar nok tilbake, sier hun om landet hvor mannen hennes fremdeles bor.
138. - Vi hadde drømt om å trekke oss tilbake her i Syria.
139. Vi ville sitte på terrassen og røyke vannpipe og slappe av om kveldene.
140. Men det blir vel ikke noe av.

141. Mange innen samfunnseliten har to pass, som de sier de vil gjøre bruk av når og hvis tiden for å dra er inne.
142. For øyeblikket er folk på flukt.
143. Det holdes avskjedsfester.
144. Vinduer og dører stenges av, og man får inntrykk av at de som kan, drar sin kos.
145. Jeg hørte stadig formuleringen "Det er som da Titanic gikk ned."
146. Ved middagsbordet i den italienske restauranten Circo i hotellet Four Seasons, som vanligvis er stappfull av velstående Damaskus-folk, har bordet mitt ved to anledninger vært det eneste bordet med gjester.
147. Operahuset i Damaskus var bare tredjedels fullt da jeg dro dit to torsdager etter hverandre, først for å høre en italiensk dirigent og Syrias nasjonalfilharmonikere spille ! ironisk nok ! Verdis "Skjebnens makt".
148. DE SOM BLIR IGJEN.
149. Men det finnes de som ikke vil gi seg og som ikke vil dra.
150. Maria Saadeh er nylig valgt som den eneste uavhengige kristne kvinnen i nasjonalforsamlingen.
151. Av yrke er hun restaureringsarkitekt, og hun gikk inn i politikken for ikke så lenge siden av ren frustrasjon over korrupsjonen i landet.
152. Den er det største problemet, mener hun, ikke president Assad.
153. Hun sier det er en tid for omveltninger, men den tiden er "ikke nå" som landet fremdeles er ustabil.
154. Men Saadeh tilhører eliten, og hun bor i et pent hus i den gamle forstaden Stjernetorget fra den franske mandattiden, med filippinsk barnepike, to barn og en velstående ektemann.
155. Stillheten på terrassen hennes hvor vi sitter og prater sent en lørdag ettermiddag mens solen står lavt på himmelen, er en helt annen verden enn grusomhetene i Homs og al-Houla.
156. ! Jeg arbeider ikke som kristen, som kvinne eller som uavhengig politiker, sier hun.
157. - Jeg arbeider for hele landet.
158. Hun sier at hun leser alle de vestlige avisene og mener at Syria ligger geopolitisk og strategisk til, noe som gjør det så attraktivt.
159. Hun tror på en sammensvergelse der Vesten vil overta Syria.
160. - Syria ligger fint til for vestlige behov.
161. De forbereder krig her, og de vil svekke oss.
162. Jeg spør henne om ikke dette er en smule paranoid, men hun er sterkt uenig.
163. - Jeg forutser hva som vil skje.
164. Maria Saadeh er katolikk, og dagen etter går jeg i kirken, Vår Frue kirke i Damaskus, dit hun går hver lørdag kveld for å høre hva sognebarna ønsker seg av regjeringen.
165. Kirken er full av folk, og det er en høymesse i østlig tradisjon med alteret skjermet av.
166. Røkelsesduften er sterk, og alle synger, men de kikker engstelig på oss utlendinger.
167. Presten, som er en venn av presidenten, har en teori om at Israel er ute etter å knuse Syria.
168. Jeg prøver å være høflig, men når han kommer trekkende med obskure tekster fra israelske aviser helt tilbake til tiden under borgerkrigen i Libanon, har jeg hørt nok.
169. Rundt omkring i byen holdes det selskaper og konserter, og folk samles på kafeer for å se på EM i fotball.
170. Lukker man øynene og stenger ute dunkingen fra bomber og skyting utenfor byen, kan man glemme at krigen er i ferd med å innhente Damaskus.
171. Eller som en velstående forretningsmann sa det:
172. - Vi holdt et selskap her forleden kveld.
173. Vi var 20 stykker som satt på terrassen og røyket argillah og drakk te.
174. Da hørte vi bomber.
175. Noen av kvinnene ble redde, men de fleste av oss ble igjen utenfor.
176. Det virker som om krigen fremdeles er veldig langt borte.
177. LIVET I HOMS.
178. En morgen våkner vi tidlig og kjører til Homs, som virker som en verden for seg selv.
179. I Homs kan man ikke unngå å legge merke til krigen.
180. Siden oppstanden begynte, har Homs og Der'aa vært ikoniske bilder på de siviles lidelser.
181. Men for å komme dit ! enda det ligger mindre enn to timer nord for Damaskus ! må man gjennom en rekke av myndighetenes bevæpnede kontrollposter, ransakninger og utspøringer.
182. Vi kommer igjennom, men på et tidspunkt blir vi holdt tilbake i to timer av bevæpnede unge Assadsoldater.
183. De er høflige fordi vi har en eldre kvinne i bilen ! men det finnes tydeligvis ingen høyere kommandolinje og hver enkelt kontrollpost opererer uavhengig av den neste.
184. Inne i byen er det litt liv ! jeg ser en buss som går, og folk står på gatehjørner.

185. Anti-Assad-graffitier er malt over med svart maling.
186. Men regjeringsstyrkene har okkupert sentrum og jevnet Baba Amr, der opprørerne hadde sitt støttepunkt, med jorden.
187. Vi finner veien til midtbyen, til en bydel som spøkefullt kalles "Aleppo" fordi innbyggerne var så apatiske da oppstanden begynte ! de oppførte seg som rikfolk fra Aleppo som ikke ville ha noe med den å gjøre, forklarer en syrisk venn.
188. Det er en snikskytter i enden av gaten, og vi tar i all hast dekning i et herlig, svalt, gammelt hus som tilhører en slektning av en venn.
189. Vi får fersk juice og pilaffris.
190. Barna deres har holdt seg innenfor siden oppstanden begynte og er oppglødde over å se en utlending, en fremmed.
191. De peprer meg med spørsmål om utenverdenen.
192. Men senere på dagen blir bestemoren redd for at det hemmelige politi har fulgt etter oss og at vi har ført dem til døren hennes.
193. Når kvelden faller på og lyden av granatkasterne blir stadig tydeligere, skysser hun oss ut på gata.
194. Hun gråter.
195. - Jeg er så lei meg, sier hun.
196. - Men dere må gå. Det er krig.
197. Vi finner veien til de mørke gatene, hører lyden av snikskytteren som holder på borti veien, raketter som slår ned på den andre siden av byen.
198. FN-hotelleter mørklagt med unntak av et fjernsynsapparat der en arabisk tv-stasjon står og uler.
199. Den stengte baren åpner som ved et mirakel, og en enslig servitør selger øl.
200. Mukhabarat-folkene står illevarslende og henger, en av dem tar den syriske vennen vår til side og stiller henne nærgående spørsmål om hvorfor vi er der.
201. Tidligere på dagen oppsøkte vi noen flyktninger for å høre om deres opplevelser.
202. Mange av dem kommer fra Baba Amr eller Gamlebyen, som er praktisk talt rensket for innbyggere.
203. De samler seg i ynkkelige gamle skolehus og gamle barnehjem der de laget hauger av de få eiendelene sine.
204. Kvinnene lager kaffe på improviserte ovner mens mennene røyker sigaretter og ser ut som de venter.
205. Lubne babyer prøver å ta sine første skritt.
206. Til lunsj kommer de sammen, tett i tett, for å få en tallerken mat.
207. - Vi har blitt helt avhengige av andre mennesker, sier en tidligere lærer.
208. Folk i flyktningmottakene er for redde til å komme med åpen kritikk av myndighetene siden de nå praktisk talt lever under okkupasjon, men alle vil fortelle sin historie.
209. En kvinne som arbeider på et barnehjem, gråter når hun kom bort til meg.
210. - Hør på meg, vær så snill, sier hun og vrir hendene så de blir helt røde.
211. Mohammed, sønnen hennes, som var 23 år og faglært maler, fikk en granatsplint i hodet i desember.
212. Han ble kjørt til et privat sykehus.
213. Moren besøkte ham hver dag, men en dag hun kom, var ikke Mohammed der.
214. Hun lette etter ham, og ti dager senere fikk hun vite at han var blitt kjørt til et militærpsykehus.
215. Hun var helt desperat etter å høre nytt.
216. Tre uker senere fikk hun vite at liket av Mohammed var funnet.
217. Han hadde to kuler i hjertet, svimerker etter sigaretter over hele kroppen og tegn på tortur med elektroshokk.
218. - Da han var på det private sykehuset, hadde han en granatsplint i hodet, gråter hun.
219. - Neste gang jeg så ham, hadde han kuler.
220. Hun forteller om Mohammeds oppvekst, at han var en snill gutt, at han hadde kroppsbygning som en bjørn, likte å spise, at han bestandig smilte.
221. - Han sloss ikke i FSA, sier hun.
222. - Siste gangen jeg så ham, satt jeg og drakk kaffe sammen med mannen min.
223. Sønnen min skiftet om til arbeidsklær.
224. Jeg fikk ikke engang kysset ham farvel.
225. Den neste gangen jeg var sammen med ham, var han naken, død og torturert.
226. Hvordan kan en mor leve med det?
227. Det kommer ikke noe svar, bare lyden og dunkene utenfor.
228. DAMA ROSE HOTEL, DAMASKUS.
229. Hvordan skal Robert Mood klare å være objektiv når krigen eskalerer og diplomatiet ser ut til å svikte?
230. Er det en moralsk plikt å bli i Syria?
231. Han gjentar nødvendigheten av å holde seg til Annans plan, i særdeleshet å overholde våpenhvilen.
232. Men siden 10. juni har "volden eskalert", sier han.

- 233.- De har kommet til at de har mer å tjene på vold enn på å søke en politisk løsning, sier Mood, og sikter til begge sider.
- 234.- Tidligere i år, i april, holdt en våpenhvile flere dager i strekk og var et tegn på at alle parters vilje var en viktig grunn til at det ikke ble regelrett borgerkrig.
235. Det viser at de har viljen til å gjøre det, og de vil gjøre det igjen, sier han.
236. Når det gjelder al-Houla, er han mer avmålt.
237. FNs rolle er ikke å rette beskyldninger, men å bli brukt "som redskaper for fred".
238. ! Man trenger noen som kan være en kompromissløs objektiv røst ! og det fungerer.
239. Men vi må få lov til å gjøre jobben vår.
240. Patruljene var et viktig vitne om hva som skjedde på bakken, når de fikk lov til å operere fritt, sier Mood.
241. Siden det er medieforbud ! det finnes svært få journalister i den delen av Syria regjeringen kontrollerer ettersom det er vanskelig å skaffe visum ! var observatørene de eneste som hadde øyne og ører på bakken.
242. En erfaren FN-tjenestemann sa det slik:
- 243.- De gjenga det syriske folks lidelser uten kommentar.
244. Mood kan ikke si noe om når patruljene vil bli gjenopptatt.
245. President Assads kommentarer under parlamentarikernes edsavleggelse i forrige måned, da han fortalte det syriske folk at de var i krig, ga krigen en ny dimensjon.
246. Men Mood vil nødig lese noe inn i Assads uttalelse.
- 247.- Det er et tegn på at han er fullt på det rene med at situasjonen er i ferd med å bli mer alvorlig, og at Sikkerhetsrådet betrakter den som mer alvorlig.

/tekstboks: /

248. Janine Di Giovanni kom nettopp tilbake fra en ti dager lang reise gjennom Syria.
249. Hun har i flere år rapportert fra krigssoner over hele verden.
250. Hun har skrevet flere bøker, hvorav den siste, "Ghosts by Daylight: Love, War and Redemption" ble gitt ut i fjor.
251. Konflikten i Syria
252. Et pågående folkelig opprør som begynte i mars 2011, da demonstranter krevde en slutt på Ba'ath-familien sitt 50 år lange styre.
253. De første FN-observatørene ankom Syria den 16. april.
254. Grunnet frykt for observatørens sikkerhet ble det den 16. juni besluttet å innstille oppdraget inntil videre.
255. Så langt har mer enn 13 000 mennesker blitt drept i konflikten og 200 000 er på flukt, ifølge tall fra FN.
256. Bruken av tortur har vært utstrakt på begge sider av konflikten, ifølge Amnesty International.
257. © Dagens Næringsliv

Aftenposten, 17.06.2012

1. Voldsmenn presser FN til å avbryte sitt oppdrag

2. Forfatter: Jørgen Lohne E-post: jorgen.lohne@aftenposten.no
3. FNs observatørstyrke i Syria innstiller sine aktiviteter på grunn av den enorme økningen av voldsbruk i landet.
4. Men hele styrken blir værende.
5. Bakgrunnen for beslutningen er at partene i den blodige konflikten viser manglende vilje til å få i stand en fredelig løsning.
6. -! De presser på for å forsterke sine militære posisjoner, påpeker sjef for UNSMIS (United Nations Supervision Mission in Syria), den norske generalmajoren Robert Mood.
7. -! Dette øker tapene på begge sider:
8. Uskyldige sivile -! menn, kvinner og barn, blir drept hver dag.
9. I tillegg utgjør den økte volden betydelig risiko for våre observatører, sier observatørens leder.

10. Alle blir

11. Av kilder ved UNSMIS-hovedkvarteret i Damaskus får Aftenposten opplyst at ingen av de 300 observatørene blir trukket ut av Syria.
12. Alle blir i hovedstaden eller på sine tjenestesteder, som for eksempel i Homs, Hama og Aleppo.
13. Men på grunn av volden er all patruljering og annen aktivitet midlertidig innstilt.
14. Observatørene drar med andre ord ikke ut til de stedene det eller hadde vært naturlig for FN-styrken å besøke, men skal tilbringe dagene på hotellene der de bor og har sine kontorer.
15. Det er ingen spesiell hendelse som har ført til at styrken midlertidig stanser sine aktiviteter.
16. Heller ikke skal noen av observatørene ha bedt seg fritatt for oppdraget som følge av den kraftige økningen i voldsbruk de 10 siste dagene.

17. -!Vi arbeider med sikte på å starte opp igjen snarest.
18. Teoretisk kan det skje allerede i morgen, sier en sentralt plassert kilde, som beskriver suspensjonen av aktivitetene som «et lite sidesteg».
19. Av general Moods pressemelding fremgår det at det vil bli foretatt en vurdering hver eneste dag for å avgjøre om det er mulig å gjenoppta aktivitetene.
20. Målet er å komme tilbake til normal virksomhet snarest mulig.
- 21. Balansegang**
22. Mood sa i et intervju med Aftenposten forrige lørdag:
23. ”Vi balanserer på grensen av hva som er fornuftig å gjøre med en ubevæpnet observatørstyrke.
24. Vi beveger oss inn i svært spente situasjoner, hvor det nærmest foregår mindre kamphandlinger rundt oss mens vi jobber.»
25. Aftenposten hadde noen dager tidligere vært vitne til at det ble skutt to granater, sannsynligvis av typen RPG, mot stedet der FN's kjøretøyer hadde parkert under en patrulje i bydelen Arbeen i Damaskus.
26. En observatør som deltok i patruljen, fastslo like etter at angrepet måtte ha vært gjennomført for å skremme observatørene bort.
27. En soldat fra den syriske hær som sto på post like ved, ble drept.
28. 9. mai kjørte jeg sammen med andre journalister i en FN-kolonne på vei til Deraa i Sør-Syria, da en veibombe ble detonert på den andre siden av veien.
29. Flere syriske soldater som eskorterte general Mood og de øvrige observatørene, ble såret.
30. Også ved andre anledninger er det blitt detonert sprengladninger eller blitt skutt mot steder der Mood eller hans observatører har oppholdt seg.
- 31. Fysisk hindret**
32. Observatørene er flere ganger blitt hindret fysisk i å utføre sine oppdrag.
33. Sivile har kastet steiner og jernstenger mot bilene, og har nektet å slippe FN-patruljer frem.
34. Det skjedde blant annet i forbindelse med massakren i landsbyen Mazraa al- Qubair første uken i juni, der flere titall mennesker ble drept.
35. Hensikten var åpenbart å hindre FN i å komme inn og undersøke hva som hadde skjedd.
36. Da jeg og andre journalister fulgte FN-offiserene som tok seg inn i landsbyen, var alle de drepte brent eller gravlagt.
37. Skyting med artilleri og andre tunge våpen foregår så å si døgnet rundt like ved hotellene FN benytter i Homs og Hama, byer som er hardt rammet av den bitre konflikten.
38. Inngangspartiet til hotell Safir i Homs ble mandag truffet av grove prosjektiler.
39. På parkeringsplassen utenfor hotellet har svært mange av de hvite Toyota Land Cruiserne merker etter skudd mot det pansrede karosseriet eller de skuddsikre vinduene.
- 40. Uvisshet**
41. Svært ofte kan de uvæpnede observatørene ikke vite hvem som går til angrep:
42. Er det opprørere eller regimetilhengere?
43. Den uoversiktlige og farlige situasjonen de opplever i sin hverdag, har fått selv observatører med vesentlig og lang erfaring fra lignende oppdrag til å vurdere sin sikkerhetssituasjon nøye, får Aftenposten opplyst av kilder i styrken.
44. I går var det altså kommet så langt at sjefen fant det nødvendig å kommandere de 300 offiserene med blå beret til å holde seg på sine hoteller.
45. Men han gjør det samtidig klart at UNSMIS ikke vil svikte det syriske folk:
46. -!Vi står fortsatt klar til å samarbeide med alle parter for å bidra til å få en slutt på volden og legge til rette for politisk dialog, understreker general Mood, til tross for at FN- topper og politiske ledere, deriblant Norges utenriksminister, nå mener at situasjonen i Syria bare kan karakteriseres som full borgerkrig.
47. FN starter om få dager prosessen med eventuell forlengelse eller endring av mandatet til observatørene.
48. Det nåværende mandatet fra sikkerhetsrådet utløper 21. juli.
49. *Bildetekst:*
50. FN-observatørene ble beskutt mens de oppholdt seg sammen med soldater fra den syriske hær i Arbeen, åtte kilometer fra Damaskus sentrum.
51. Generalmajor Robert Mood.
52. - Ingen av de 300 observatørene blir trukket ut av Syria.
53. De blir i hovedstaden eller på sine tjenestesteder.
54. © Aftenposten

Analysepar 08

Dagens Næringsliv, 11.12.2010

1. BOKPIRATENE

2. Forfatter: Osman Kibar og Thomas T. Kleiven (foto) , Oslo/Trondheim/Stockholm
3. Pirater har kapret det digitale boksalget - lenge før forlagene er klare med lovlige ebøker.
4. Christian Berntsen (19) tilbyr allerede over 500 ebøker på nettsiden sin.
5. Christian Berntsen er alene hjemme.
6. I det svarte trehuset på Heimdal sør for Trondheim er gardinene trukket for.
7. Brukte klær ligger slengt rundt i gutterommet i annen etasje.
8. Sengen er uoppredd.
9. 19-åringen slenger seg ned foran pc-en og ser inn i flatskjermen, som i et kontrollrom.
10. Herfra styrer han et nettsted som tilbyr gratis nedlasting av bøker til flere tusen daglige besøkende fra hele verden.
11. - Nå er det flest fra Australia.
12. Så er det Italia og Sør-Afrika.
13. Litt rart at det har dukket opp så mange fra Italia, sier Berntsen og løfter blikket fra datamanualen og snusboksene.
14. - Men nå er jo piratundergrunnen ganske stor der, resonnerer han.
15. Etter å ha undersøkt nøye hvor i verden det er billigst å leie serverplass og minst sannsynlig at copyrightkrav når frem, falt valget på Siauliai, Litauens fjerde største by.
16. For å få fart i sakene, kjøpte han tjenester av to dataeksperter i India for å skaffe flere bøker raskere til nettsiden sin.
17. Med 543 titler og flere tusen daglige besøkende er siden i dag som en liten bokhandel med noe for enhver: flyplassbestselgere, medisinske oppslagsverk, verdensatlas, fotobøker, grunnbøker innen psykologi og filosofi, språkbøker, fagbøker i fysikk og matematikk, tegneserier og romaner.
18. Berntsen ville lage en skikkelig nettside og lurte på hva han skulle satse på.
19. Han ble snart overbevist om at nedlasting av bøker er av de raskest voksende trendene på nett.
20. - Det var et hull i markedet for bøker.
21. Siden ebøker blir mer og mer populære, blir det også flere bøker i piratverdenen, sier Berntsen.
22. Målet hans er at TorrentMyBooks skal bli et av verdens viktigste nettsteder for nedlasting av bøker.
23. Snart skal han hyre kinesiske oversettere, lage en kinesisk versjon av siden og forsøke å nå bokleserne blant Kinas 386 millioner nettbrukere.
24. De syv "Harry Potter"-bøkene er en naturlig del av utvalget.
25. Med opptil en kvart million nedlastinger årlig, er serien blitt en av verdens mest nedlastede piratbøker.
26. - Bokbransjen er altfor treg, sier Berntsen og slenger bena på stolen.
27. **Bestselgerviruset.**
28. Selv etter 400 millioner solgte eksemplarer, er "Harry Potter"-forfatter J. K. Rowling og agenten hennes fortsatt i tenkeboksen når det gjelder ebøker.
29. - Vi vurderer faktisk alternativene og mulighetene i det digitale rom med tanke på å utgi bøkene hennes i dette formatet i fremtiden, skriver agenten Neil Blair i en epost til DN.
30. J. K. Rowling har i alle år nektet å digitalisere bøkene sine.
31. Nå skal hun ha ombestemt seg, men fremdeles er piratutgaver eneste mulighet hvis man vil lese "Harry Potter" digitalt.
32. I slutten av november opplevde Michel Houellebecq, av mange regnet som Frankrikes største nålevende forfatter, en skandale han ikke helt hadde regnet med:
33. En 29-åring skannet hans nyeste roman, "Kartet og terrenget", og la den ut på bloggen sin til fri nedlasting.
34. Bestselgeren var ikke tilgjengelig i digitalt format.
35. Det var heller ikke noen av Houellebecqs tidligere verker.
36. Bloggeren mente boken var allemannseie, akkurat som piraten som nylig lastet opp romanen "Snømannen" på fildelingsnettverket Demonoid og skrev:
37. "Dermed er alle Jo Nesbøs bøker nå tilgjengelige her. Takk til Captainseadog som hjalp meg med dette."
38. Selvproduserte, digitale piratversjoner av både enkeltverk og hele forfatterskap er blitt daglig kost på nettet.
39. DN's gjennomgåelse av piratnettverkene viser at de fleste amerikanske, europeiske og mange skandinaviske bestselgere er tilgjengelige i gratis, nedlastbare utgaver.
40. Mens forretningsmodeller kollapset, verdikjeder ble snudd opp ned og viktige aktører tapte både penger og posisjoner i musikk- og filmverdenen, var en samlet forlagsverden lenge overbevist om at det samme ikke kom til å skje med det skrevne ord.
41. Det var altfor komplisert å piratkopiere bøker.
42. Det var for krøkkete å lese bøker på en skjerm.

43. Den viktigste målgruppen, voksne kvinner, holdt vel neppe på med den slags.
44. Og hvem i all verden ville finne på å skanne inn en bok?
45. Så begynte ting å skje.
46. Allerede før bokbransjen er klar med nye forretningsmodeller, har piratene tegnet bokverdenens nye atlas.
47. **Forfatterpanikk.**
48. - Absolutt alt som er digitalisert, finnes nå på de illegale fildelingssidene.
49. Det er ingen ebøker og lydbøker som ikke finnes i piratversjon, sier Kristina Ahlinder, den svenske forleggerforeningens direktør, til DN.
50. I USA, der ebøker nå utgjør ni prosent av markedet, er situasjonen enda mer dramatisk.
51. Den amerikanske forleggerforeningen viser til en undersøkelse som registrerte ni millioner illegale nedlastinger av 913 populære bøker ifjor.
52. Formannen i den mektige amerikanske forfatterforeningen The Author's Guild, juristen og bestselgerforfatteren Scott Turow, frykter at forfattere skal lide samme skjebne som musikkindustrien, og har gjort piratområdet til en fanesak.
53. - Med fremveksten av lesebrettene er det blitt helt uproblematisk å konsumere bøker i piratutgave.
54. Da min nyeste bok kom ut i mai, var den tilgjengelig på flere piratnettsteder.
55. Søk etter piratbøker øker kraftig i søkemotorene.
56. Tallene er skremmende, sier Turow.
57. Forfatteren av "Antatt uskyldig" viser til en bransjestudie som anslår verdien av piratmarkedet for bøker i
i
58. USA til 2,8 milliarder dollar, papirbøker medregnet.
59. At piratmarkedet vokser, har sammenheng med at interessen for ebøker har eksplodert:
60. Stieg Larssons ebøker har allerede solgt i mer enn én million eksemplarer hos Amazon alene.
61. Selskapet selger nå flere digitale bøker enn papirbøker, og lesebrettet Kindle er nettbokhandelens mest solgte produkt.
62. Siden 25. oktober i år har Amazons kunder kjøpt flere ebøker enn trykte bøker, hardcover og paperback tilsammen.
63. I tråd med den voldsomme veksten, øker også nedlastingen av piratbøker for hver dag som går.
64. - Alle bestselgere er populære, det spiller hva som selger i butikkene.
65. Det er mulig å skaffe de fleste lydbøker som er utgitt her til lands i fildelingsnettverkene.
66. Det virker som det er mye mer enn hva vi har trodd tidligere, sier advokat Mathias Lilleengen i Forleggerforeningen, mannen som har ansvaret for piratområdet i den norske forlagsbransjen.
67. **Trønderpøplene.**
68. - Jeg kan piratkopiere boken din på bussen, sier Jo Ragde.
69. Han sitter ved kjøkkenbordet hjemme hos moren Anne B. Ragde i et rødt trehus på Ila i Trondheim sentrum.
70. - Jeg kan sitte med en Iphone, skanne sidene i papirboken din, ta bilde av hver side og så har du et program som bare smeller alt sammen til en pdf.
71. Du justerer bare lysbalansen, så er du ferdig, sier Jo Ragde.
72. - Vri kniven rundt, du, roper moren.
73. - Det skremmer vettet av meg.
74. Jeg vil ikke vite det.
75. Jeg mister nattesøvnen, sier forfatteren, som har solgt én million bøker og er oversatt til 21 språk.
76. Sønnen Jo har vært sentral i Ragdes forfatterkarriere helt siden hun begynte å skrive for ham da han gikk i barnehagen.
77. De senere årene har han holdt oversikten over antallet nedlastinger av morens bøker.
78. Jo Ragde har talt flere tusen nedlastinger av enkelte lydboktitler.
79. - Det er ute av kontroll, sukker Anne B. Ragde oppgitt.
80. - Jeg har regnet ut at jeg har tapt en halv million kroner på piratbøker, kanskje mer.
81. De som selger mest bøker, er de som blir piratkopiert oftest, sier hun.
82. I avsky for piratmarkedet sa forfatteren nei til at hennes nyeste roman skulle utgis som lydbok i Norge, et populært format i piratnettverkene.
83. Hun sa også nei til papirutgivelser på russisk og kinesisk.
84. - Jeg tåler ikke tanken på at noen stjeler noe.
85. Jeg ser norske musikere som må leve av konserter.
86. Forfattere kan ikke holde konserter.
87. Vi har ikke noe annet å leve av enn det fysiske produktet.
88. Hvis det blir borte, slutter jeg å skrive.
89. Hun er uenig i at forfattere som har solgt bøker for millioner, kan tåle litt piratsvinn.

90. - Det er mange som tjener mye penger uten at de begynner å gi bort ting til folk på gaten, sier Ragde.
- 91. Piratbøker på norsk.**
92. Tilbudet av ebøker i Norge er foreløpig minimalt.
93. Satsingen på ebok har vært kjennetegnet av mye grubling og utsettelse.
94. Opprinnelig skulle ebøkene rulles ut for fullt tidligere i år, men en samlet bokbransje utsatte satsingen til april 2011 - tidligst.
95. Fremdeles er ikke forfatterne og forlagene enige om hvordan pengene skal fordeles.
96. Momsspørsmålet er ikke avklart.
97. Bare 250 bøker er foreløpig lastet inn i Den Norske Bokdatabasen, eller "Bokskya", som er norske bokaktørers digitale fellesplattform.
98. Norske boklesere kan foreløpig bare velge mellom cirka 500 titler i Cappelen Damms digitale bokhandel Digitalbok - omtrent like mange som den unge bokpiraten Christian Berntsen har samlet i løpet av noen uker.
99. Stadig flere nordmenn med nyinnkjøpt Kindle, Ipad og andre lesebrett må vente eller kjøpe ebøker i et begrenset utvalg fra utlandet.
100. Det mangler ikke på interesse i markedet:
101. Da Cappelen Damm rullet ut nye ebøker i november hos Digitalbok.no, var interessen så stor at serveren kollapset da 50.000 kunder ville inn samtidig.
102. Hos Nasjonalbiblioteket registrerer man stor interesse for den nye ebok-plattformen Bokhylla.no.
103. Der åpnes nå en elektronisk bokside hvert sekund, døgnet rundt.
104. I tillegg til dette kommer de nye piratbøkene hver dag, nå også signert norske forfattere.
105. "Norsk for innvandrere".
106. "Komplett Nemi".
107. "Regelbok i matte".
108. Eller Anne Holt, Jostein Gaarder og Karin Fossum på pdf.
109. Nesten hver tredje boklesende nordmann stiller seg positiv til å lese bøker elektronisk i bokbransjens store undersøkelse.
110. Men det finnes også en annen, uventet stor gruppe som sier seg svært interessert i ebøker i undersøkelsen: de som ikke har lest bøker tidligere.
- 111. Razzia på Sørlandet.**
112. Kilden til de fleste piratkopier er et lukket, globalt undergrunnsnettverk som kaller seg for Scenen og har viktige forgreninger til Norge.
113. - Mange nordmenn har større datakapasitet enn store, norske bedrifter har.
114. Trenden i Norge hver gang du gjør beslag hos privatpersoner, er at mengdene bare blir større og større, sier politimann Jens Kristian Roland i Rogaland politidistrikt.
115. I september fikk han anmodning fra belgisk politi om å foreta en razzia hjemme hos en norsk mann i 40-årene fra Sørlandet.
116. Mannen anses som sentral i fildelingsnettverket Scenen.
117. Politiet i 14 land gjorde lignende razziaer samtidig, og aksjonen er det største tilslaget noensinne mot et piratmiljø i Europa.
118. Belgisk påtalemyndighet anslår verdien av piratmaterialet deres til svimlende seks milliarder euro – 48 milliarder kroner.
119. Scenen er piratverdens elitedivisjon, et globalt nettverk av personer som ikke vil bli intervjuet, som er spredd over hele verden og består av et ukjent antall grupper.
120. Ulike grupper konkurrerer om å være først ute med de nyeste utgivelsene - film, musikk, spill, programvare, bøker - alt som har en lanseringsdato og som kan deles illegalt.
121. Filene spres bare i den lukkede kretsen, mellom servere. Ingen får betalt.
122. Det handler om intern respekt og prestisje - og tilgang til nesten all ny kulturell innholdsproduksjon.
123. Alle gruppene i Scenen har dekknavn og ulike funksjoner, og ikke alle kjenner hverandre, som i terrorceller.
124. Det er ofte Scenen som først får tak i produktene, før materialet gradvis siver ut og havner i piratnettverkene.
125. Om fildelingen var en pyramide, ville Scenen havnet nærmere toppen, mens Pirate Bay og andre kjente fildelingsnettverk ville ligge nederst, ifølge Jean-Marc Meilleur, talsmann for påtalemyndigheten i Belgia.
126. - Når det gjelder bøker, ser vi at Scenen foreløpig er mer regional enn internasjonal, sier Meilleur.
127. Ingen er så langt straffet for fildeling, hverken i Norge eller Sverige.
128. De fleste saker blir henlagt, hvis de i det hele tatt blir etterforsket.
129. - Drap er viktigere enn fildeling, sier politimannen Jens Kristian Roland, som ennå ikke har analysert dataene fra Scenen-medlemmet på Sørlandet.

130. En av dem som kjenner Scenen aller best, er en truet mann som holder til i et kontor i Stockholm, noen etasjer over internettelskapet Bahnhof, som har vært sentralt i flere fildelingsnettverk og gitt Wikileaks serverplass.

131. Norsk fotfeste.

132. Piratjeger og advokat Henrik Pontn vil ikke si hvor mange han jobber sammen med på kontoret sitt i Stockholm.

133. Han jakter på pirater for filmindustrien.

134. Han vil ikke bli fotografert mens dokumenter er fremme, i tilfelle bildene kan forstørres og informasjonen lest.

135. Like utenfor kontoret hans henger et overvåkningsspeil - i tilfelle noen står med et balltre rundt hjørnet.

136. Pontn sier han er blitt drapstruet flere ganger og at økonomi, familie, fritidsaktiviteter og bekjente er blitt kartlagt av motstanderne.

137. Han er Scenens fiende nummer én.

138. I snart ti år har han jaktet på dens medlemmer på oppdrag fra filmindustrien.

139. - Bøkene kommer nå for fullt og følger nøyaktig samme mønster som musikk og film.

140. En liten klikk står bak alt.

141. Scenen skaffer de første kopiene, før de sprer seg til vanlige nettbrukere, sier Pontn.

142. Alt som lar seg kopiere, blir kopiert.

143. - Du kan bare telle hvor mange åndsverk som finnes i verden i dag, så har du tallet.

144. 24 timer i døgnet leter de etter materiale som ikke er sluppet.

145. De er ofte sikkerhetssjefer eller it-sjefer i store bedrifter, sier Pontn.

146. - Veldig mange velger nå å flytte virksomheten sin til Norge.

147. Serverne omplasseres gjerne hver gang de blir avslørt, sier Pontn.

148. Bokpirat.

149. På Espresso House i Vasagatan i Stockholm sitter tidligere forlagssjef Anna Troberg og forklarer hvorfor hun ble pirat.

150. Hun ledet tidligere Bazar Forlags svenske avdeling, før hun ble nestleder i det svenske Piratpartiet.

151. Partiet støtter piratbevegelsen og allslags fildeling.

152. - For noen år siden var det en stor debatt i forlagsbransjen om man skulle droppe kassettbånd til fordel for cd.

153. Da hadde jeg forlengst all min musikk i mp3-format.

154. I forlagene tenker man:

155. "Å nei!

156. Det er kommet noe nytt!

157. Hvordan kan dette skade oss?"

158. Når man endelig gjør endringer, er det ikke fordi man er så interessert, men fordi man må.

159. Og da blir det helt feil, sier Anna Troberg.

160. På vei til intervjuet er hun blitt løpende oppdatert om hva som skjer med Wikileaks. Leder Julian Assange, som partiet hennes låner ut serverplass til.

161. Piratpartiet har ikke noe hovedkontor utover nettsiden på internett.

162. Det er i denne kaffebaren alle møtene foregår.

163. Troberg mener det er positivt at bøkene nå får sitt fulle gjennombrudd i piratversjoner på nettet.

164. - I en ideell verden skal en forfatter få bestemme hva som skjer med verket hans, men det er fysisk umulig å ha full kontroll.

165. Skal du ha full kontroll, må du undersøke hva jeg gjør på nettet og hvilke beskjeder jeg får på telefonen min.

166. Det er en høy pris å betale.

167. Hvis det ikke går an å opprettholde lovene, spiller det ingen rolle.

168. Man må finne nye måter å tjene penger på.

169. Lage bedre betalte nedlastingsløsninger, sier

170. Troberg.

171. Hun samarbeider nå med den svenske forfatteren og rikskjendisen Unni Drougge, som har kjøpt tilbake rettighetene til sine 15 bøker fra tidligere forlag, laget digitale utgaver og dessuten inngått et samarbeid med Pirate Bay om å distribuere n av bøkene.

172. - Vi vil velge hvem vi betaler til.

173. Jeg vil betale til artisten og forfatteren jeg liker.

174. Jeg vil ikke at brorparten av pengene skal ende hos mellommenn, mens dem jeg liker får veldig lite penger.

175. Troberg påpeker at bokbransjen nå er i ferd med å gjenta musikkbransjens store tabbe - ikke å la kunden få tilgang til innhold på ønsket plattform.

176. Mens piratkopiene passer til alle lesebrett, må en lovydig ebokkjøper forholde seg til en labyrint av ulike kompatibilitet og tilleggsprogrammer som må lastes ned for at ting skal fungere.
177. **Snubletrådene.**
178. Hvis man kjøper en bok fra Cappelen Damms nettbutikk Digitalbok.no, kan den ikke leses på en nyinnkjøpt Ipad før man har lastet ned programvare fra en tredjepart og registrert seg hos Adobe.
179. Den kjøpte boken kan ikke overføres til Kindle.
180. Bøker som er kjøpt i Apples Ibooks eller i Kindle, er ikke kompatible med den norske standarden.
181. Hvis man først kjøper en norsk ebok hos den norske ebokhandelen Digitalbok.no, har man ifølge Cappelen Damm ikke lov til å fjerne kopibeskyttelsen for å gjøre boken tilgjengelig i Ibooks.
182. - Det står i betingelsene, sier Eddy Robertsen hos Digitalbok.no.
183. Har man lov til å skanne en kjøpt papirbok for å få den som ebok?
184. Det vet ikke Robertsen svaret på.
185. Hvis man for eksempel kjøper tre nye, norske papirbøker fra Cappelen Damm i bokhandelen, og de også finnes digitalt, må man i dag kjøpe dem på nytt, og dermed betale dobbelt, hvis man også vil ha dem på lesebrett.
186. Bokskyas bøker kan heller ikke overføres til Ibooks eller Kindle.
187. For at utenlandske bokselgere ikke skal virke mer fordelaktige, får alle norske ebokkjøpere en solid ekstraregning fra 1. juli neste år.
188. Da innfører staten 25 prosent moms på utenlandske ebøker også.
189. **"Grådighet dreper".**
190. Fra nettsiden Pirate Coelho er det mulig å laste ned samtlige bøker av den bestselgende brasilianske forfatteren Paulo Coelho gratis på de fleste språk.
191. Mannen som har lagt ut lenker til gratis piratutgaver av bøkene sine, er ingen ringere enn forfatteren selv.
192. Øverst på siden står en høflig anmodning:
193. "Liker du boken, anbefaler jeg sterkt at du kjøper den, så vi kan fortelle industrien at det å dele bøker ikke er en trussel mot bokbransjen.
194. Jeg stoler på ditt skjønn og din godvilje."
195. - Jeg har gjort det for å ha oversikt over antallet nedlastinger.
196. Det er rundt 3500 per dag, alle språk medregnet, skriver Paulo Coelho i en epost til DN fra sitt hjem i Rio de Janeiro.
197. - Drømmen min da jeg begynte å skrive, var å bli lest.
198. Det er den fortsatt.
199. Penger kommer i annen rekke.
200. Å prøve å leve av å skrive, er det siste du må gjøre hvis du vil bli rik, skriver Coelho.
201. Han er mest bekymret for at bokhandlerne skal bli rammet.
202. Forfatteren som har en plass i Guinness rekordbok som verdens mest oversatte forfatter med "Alkymisten", mener det er feil vei å gå å foreslå å nedlegge piratnettsteder og samle trafikkdata.
203. - De kan prøve, men det er en tapt kamp.
204. - Se hva som skjedde med Napster.
205. - Musikkbransjen fikk den nedlagt, men torrent-nedlastingen bare økte.
206. Så kom Apple med en glimrende idé:
207. Hvorfor ikke la folk laste ned for 0,99 dollar?
208. Det er riktig tilnærming, og jeg håper bokbransjen har lært denne leksen, sier forfatteren.
209. Rådet hans til uetablerte forfattere er som følger:
210. Bruk internetts potensial for å skaffe deg en leserskare.
211. Hvis verket ditt er godt, følger folk det til papirmediet.
212. Grådighet dreper, mener Coelho, som har solgt 130 millioner bøker på 71 språk - hvorav 750.000 i Norge.
213. **Ragdes fremtid.**
214. På Heimdal utenfor Trondheim sitter den unge piraten Christian Berntsen og planlegger større utvidelser neste år.
215. - Copyright er ikke veldig viktig for det moderne samfunnet.
216. Den er gammel og utdatert i en verden som endrer seg.
217. Det er litt trist at forlagsbransjen fortsatt vil melke den.
218. Bøker er priset for høyt.
219. En av grunnene til at piratverdenen er så stor, er at forlagene tar syke priser for noe som ikke lenger er en fysisk bok engang, sier Berntsen, som finansierer siden gjennom en donasjonsknapp.
220. Han sier at et viktig mål med nettsiden er å spre kunnskap.
221. - I og med at bøker er ganske dyre, er det ekstra artig å nå frem til land der folk ikke har så mye penger,

- som for eksempel Sør-Afrika eller Bangladesh, sier Berntsen.
222. Akademiske bøker skal bli et viktig satsingsområde fremover.
223. Den unge bokpiraten sier at de fleste som laster ned bøker, ikke føler de gjøre noe kriminelt.
224. - Jeg går ut fra at de som liker boken, går og kjøper den for å støtte forfatteren.
225. Han mener gratisdistribusjonen ikke utgjør noen skade for forfatter eller forlag.
226. - Det er en slags gratisreklame.
227. Hvis 1000 stykker laster ned vår bok, vil kanskje 100 kjøpe den, i stedet for at bare 200 har hørt om den og ti kjøper den, sier Berntsen.
- 228. Åpen fremtid.**
229. I en annen ende av Trondheim sitter Anne B. Ragde og forbereder seg på høyere lønnskrav når hun skal ut i ebok-verdenen.
230. Forfatteren stiller seg uforstående til at bokhandlerne skal få en viktig del av inntektene fra eboksalget, slik planen er når den samlede norske bokbransjen omsider lanserer sin store, felles ebokplattform neste år.
231. - Det er ingen trær som skal felles, ikke noe trykkeri som skal trykke eller lastebiler som skal laste inn bøker.
232. Det er bare å trykke "send".
233. Da skal ikke forlaget sitte og håve inn.
234. Jeg vil kreve markant høyere royalti for ebøker enn dagens 20 prosent.
235. Kanskje 30 eller 35.
236. Blir vi ikke enige, kan jeg lage en blogg og selge ebøkene direkte fra pc-en, sier Ragde.
237. - Jeg forstår ikke hvorfor i himmelens navn bokhandlerne skal ha betalt for en ebok.
238. Er det en slags tredje verden-hjelp, eller?
239. Why?!
240. Det finnes ikke en eneste god grunn.
241. Eneste forklaring er at Aschehoug og Gyldendal eier de store bokhandelkjedene, sier Ragde.
242. Forfatteren gjentar at hun avskyr piratvirksomhet, som hun mener er tyveri.
243. Men kjøper ikke Ragde sine vesker i piratmarkedet?
244. - Piratkopierte vesker?
245. - Ja, det gjør jeg, sier Ragde og begynner å ramse opp alle ekte varer hun også eier, deriblant bilen.
246. - Du har jo den gamle piratkopierte mp3-samlingen, sier Jo Ragde.
247. - Vi kopierte først 1500 sanger fra ett sted og 300 fra et annet.
248. Så fikk du en base med veldig mye rart, sier Jo Ragde.
249. - Ja.
250. Det var mye rart på den Ipoden, sier moren.
251. - Dette har du samvittighet til?
252. - Veldig godt spørsmål, sier Anne B. Ragde.
253. - Jeg føler bare at de ekte Prada-veskene, de har en så kunstig høy pris.
- /tekstboks 1/ Ord og uttrykk [fjernet, ikke brukt i analysen]
- /tekstboks 2/ Noen ebokhandlere [fjernet, ikke brukt i analysen]
254. © Dagens Næringsliv

Dagbladet, 25.11.2010

1. **Nå kommer de norske ebøkene**
2. Nå kan du for første gang kjøpe nye ebøker i en norsk bokhandel.
3. Forlaget Cappelen Damm tjuvstartet i går den lenge etterlyste norske eboksatsingen.
4. Foto: Lars Lindqvist, Tekst: Marie L. Kleve, mlk@dagbladet.no, Maiken Nøtsund Fotland mnf@dagbladet.no
5. Nå kan du kjøpe de siste bøkene til Lars Saabye Christensen, Karin Fossum, Frid Ingulstad og hundrevis av andre norske forfattere – som ebøker.
6. På et pressemøte i går fortalte Cappelen Damm at de nå lanserer alle nye – og en rekke gamle – titler innenfor skjønnlitteratur og dokumentar som ebøker.
7. **500 norske bøker**
8. Totalt 500 norskspråklige ebøker er allerede tilgjengelige gjennom forlagets egen nettbokhandel Digitalbok.no.
9. Flere nye legges ut for salg fortløpende.
10. I tillegg tilbyr bokhandelen også over 30 000 engelskspråklige ebøker.
11. - Jeg synes at tilgjengelighet er viktig og er veldig positiv til disse tingene.
12. Jeg har ingen store tanker om hva dette vil bety for papirbøkene, men det er godt å være med, sier krimforfatter Karin Fossum til Dagbladet.

13. Digitalbok.no har lenge eksistert som et prøveprosjekt med eldre ebøker – såkalt backlist, men nå lanseres bokhandelen for alvor.
14. - Vi har gått svangre med ebøker ganske lenge, og nå er tiden inne for å satse for fullt.
15. Vi vil ikke vente på Den Norske Bokdatabasen, sier Cappelen Damm-direktør Øistein Wahl.
16. Den Norske Bokdatabasen(DNB) er navnet på den norske ebokløsningen, som har blitt utsatt flere ganger og nå har 1. april 2011 som foreløpig lanseringsdato.
17. Der skal alle norske ebøker gjøres tilgjengelig for de ulike bokhandlene.
- 18. 249 kroner**
19. Inntil videre er det bare Cappelen Damms egne bøker som er tilgjengelige gjennom Digitalbok.no, men de håper å få med flere forlag på «tjuvstarten» så fort som mulig.
20. Blant Cappelen Damms mange forfattere er, foruten de allerede nevnte, blant andre Vigdis Hjorth, Ingvar Ambjørnsen, Gert Nygårdshaug, Erlend Loe, Erik Fosnes Hansen og Karin Fossum.
21. Ebøkene får en fastpris som forlaget selv har fastsatt, som er minst 100 kroner lavere enn for trykte bøker.
22. Når året med fastpris er omme, vil ebøkene koste omtrent det samme som pocketbøker, avhengig av hvilken pris bokhandlene vil legge seg på.
23. Når DNB er klar, vil Cappelen Damm også forhandle med andre nettbokhandler om salg av ebøkene sine.
- 24. Slår Apple**
25. Med gårdsdagens lansering slår digitalbok.no iBookstore på målstreken.
26. Apples internasjonale ebokhandel skal norgeslanseres i nærmeste framtid, og minst fem norske forlag har skrevet avtale med dem.

/bildetekst 1-3/ [fjernet, ikke brukt i analysen]

/faktaboks/ [fjernet, ikke brukt i analysen]

Analysepar 09

Aftenposten, 20.01.2012

- 1. Fryktens by**
2. Malmö er byen som sov for lenge - med innbyggere som våknet opp midt i skuddlinjen.
3. Forfatter: Anette Aasheim E-post: anette@aftenposten.no
4. Ardiwan er skutt!
5. Faren, Diaa Noman, hører nevøen rope utenfor vinduet i den lave boligblokken i bydelen Rosengård i Malmö.
6. Det er nyttårsaften, bare en halvtime inn i det nye året.
7. Han løper ut, sikker på at sønnen er truffet av en rakett.
8. Det var jo så mange mennesker utenfor på plassen da klokken slo tolv.
9. Først flere timer senere oppfatter han hva som har skjedd, hva politiet prøver å fortelle ham, at sønnen ble skutt.
10. Kulene traff pannen først, deretter brystet.
11. Søndag kveld, på den første dagen i det nye året, blir 15-åringen erklært død.
12. GANGSTERE.
13. Den verste adressen i Sverige, det verste stedet i Sverige akkurat nå.
14. Slik beskriver politimannen Daniel Regnér området rundt Ramels väg, stedet der skolegutten Ardiwan Diaa Samir ble drept.
15. Her har politiet patruljert området døgnet rundt de siste årene.
16. Hverken beboerne eller politi har helt vent seg til det, men skuddvekslinger, steinkasting, brennende biler, ran og knivstikking er blitt en del av hverdagen.
17. Bak de brune husfasadene regjerer gjengene Black Cobra og K-falangen.
18. En uke etter drapet på Ardiwan står vi utenfor inngangen til den tre etasjer høye blokken.
19. Haugen av blomster og levende lys har vokst.
20. Husene ligger tett, men det er knapt noen mennesker å se.
21. Daniel var på vakt nyttårsaften, og var blant de første politimannskapene som kom frem til åstedet.
22. Det han så, skulle Malmös innbyggere noen timer senere våkne opp til.
23. En brutal virkelighet som gjør selv hardbarkede politimenn søvnløse.
24. Fire mennesker er skutt og drept på åpen gate i Malmö de siste fem ukene.
25. To dager senere øker tallet til fem.
26. En tirsdag formiddag, i en annen bydel, blir en tobarnsfar skutt ned utenfor en videobutikk, midt i et boligområde.
27. Ingen vet hvem som skjøt.

28. Utenfor blokken der Ardiwan ble skutt, var det fullt av folk på nyttårsaftnen, både barn og voksne.
29. Daniel og kollegene har forsøkt flere ganger, men få vil si noe i frykt for selv å bli utsatt for hevn.
30. En ung mann i en stor, mørk parkas kommer gående.
31. Daniel stopper ham, høflig avviser han spørsmålet.
32. Å si noe, selv om det er anonymt, blir vanskelig, sier han og går videre.
33. FÅR HJELP.
34. Politiet har få spor å gå etter, men én ting er de sikre på.
35. Avisen Sydsvenskan fastslår det bare noen dager etter drapet:
36. «En gruppe annengenerasjons gjengkriminelle har tatt plass i Malmös underverden.
37. På noen år er byen blitt Sveriges drapshovedstad, med flere gangsterdrap enn noen andre steder.»
38. Politi over hele Sverige har nå fått ordre om å bistå Malmö-politiet.
39. Spesialister fra Rikskriminalen deltar i etterforskningen, politibetjenter er hanket inn for å patruljere gatene.
40. De har en liste på over 60 kriminelle, en håndplukket gruppe av dem stoppes hver gang politiet får øye på dem.
41. Det finnes ingen økonomiske begrensninger, mordgåten skal løses, er beskjeden fra øverste hold.
42. - Nå har vi satt foten ned.
43. Vi kjemper virkelig, dag og natt, sier Daniel.
44. Men i Sveriges tredje største by, bare en halvtimes togstur fra København, er hele 13 av 16 gangsterdrap de siste årene uløste.
45. Sydsvenskan oppdaterer jevnlig bykartet som viser steder hvor det har vært kriminelle skyteoppgjør.
46. Siden januar i fjor har det vært over 30, åtte av dem med døden til følge.
47. Oslo er ikke i nærheten av en slik statistikk.
48. Etter at to medlemmer fra Young Guns ble skutt på Aker Brygge for snart seks år siden, har det vært få sammenstøt mellom gjengkriminelle.
49. - Dette er noe som sakte har vokst frem.
50. Vi har vært klar over at utviklingen har gått i denne retningen.
51. Det har vært forferdelig her, lenge.
52. Da jeg pratet med de kriminelle for noen år siden, sa de at dere kommer til å få et helvete når de små vokser opp.
53. De eier ikke oppførsel, de har ingen retningslinjer slik som oss, de er helt syke.
54. Det er dette vi ser nå, sier Daniel.
55. Han blir stoppet av flere mens vi er ute og går.
56. Vi er redde, sier de.
57. Det skjønner Daniel.
58. - Samfunnet er blitt tøffere.
59. Skuddvekslinger har pågått lenge, men før skjøt de hverandre i bena.
60. Nå skyter de for å drepe.
61. Terskelen er blitt mye lavere, drap betyr ingenting for dem.
62. DELTIDSJOPP.
63. Faren til Ardiwan, Diaa Noman, har sagt ja til et intervju.
64. Til tross for brutaliteten i drapet, og at han to dager senere skal marsjere gjennom Malmös gater ved siden av sønnens kiste, ønsker han å møte oss for å fortelle, via sin tolk, at nå må Sverige våkne opp.
65. Han ber oss skrive at politisjefen må gå, at han ikke har gjort jobben sin.
66. Sorgen hviler tungt på skuldrene til den mørkkledde mannen, blikket er hele tiden festet i bordet foran ham.
67. Han famler med telefonen, viser oss bilder av sønnen som ligger på sykehuset, av rommet som han og lillesøsteren delte.
68. Ardiwan var så glad denne kvelden, forteller Diaa.
69. Han også.
70. De ga hverandre gaver slik de pleier å gjøre på nyttårsaftnen.
71. Han fikk et sølvarmbånd av sønnen, Ardiwan en flaske parfyme av ham.
72. Før Ardiwan går de fire kilometerne bort til onkelens leilighet for å lage mat, regner han på hvor mange penger han har tjent på deltidsjobben han har skaffet seg på Burger King.
73. For ti år siden flyttet de fra Irak.
74. Han er glad for at Ardiwan har fått seg en jobb, at han har byttet skole.
75. Kameratgjengen hadde dårlig innflytelse på ham, innrømmer Diaa.
76. Bare 13 år gammel måtte Ardiwan ha egen advokat.
77. REDDE.
78. Folk i Malmö er redde.

79. Ikke for selv å bli skutt, eller for at byen skal gå til grunne.
80. Ikke det.
81. Det er den brutale volden, mengden av skuddvekslinger og tallet på dødsofre som skremmer.
82. Og at de ikke får noen svar på hvem som har gjort det.
83. Mahmoud Abou Nooy har flyttet med familien fra Libanon til Malmö.
84. Nå orker han ikke mer, de vil flytte tilbake.
85. Han lar ikke lenger tenårings sønnen gå ut om kvelden.
86. - Jeg vil ikke at mine barn skal vokse opp her.
87. Min oppgave er å passe på familien min, derfor flytter jeg.
88. Fem personer på bare noen uker.
89. Det er jo ikke krig, det er Sverige.
90. På en frisørsalong i sentrum av Rosengård, noen kilometer unna Ramels väg, snakker de ikke om annet med kundene.
91. - Rosengård er som Chicago.
92. Folk går rundt med våpen og pistoler i lommene.
93. Her kan alt skje, sier Karwan Omar.
94. Kollegaen Kamal Saleh avbryter, han er så engasjert.
95. - Gjerningsmannen, han som skjøt den 15 år gamle gutten, går fremdeles løs.
96. Kundene spør hele tiden:
97. Hvorfor har de skutt en så ung gutt?
98. Hvem har gjort det?
99. Hvorfor skjer det i Malmö?
100. Folk har så mange spørsmål.
101. Det er så mange spørsmålstejn.
102. MAFIAKRIG.
103. Joakim Palmkvist har jobbet som krimreporter i Malmö i 15 år.
104. Like før jul ga han og en kollega ut boken Maffiakrig, om byens kriminelle nettverk og alle gangsterdrapene.
105. Da han kom på jobb i januar, tenkte han:
106. Nei, ikke en til.
107. En 15-åring?
108. Hva i all verden hadde han gjort?
109. - Dette hadde jeg aldri kunnet forutse, en så ung gutt?
110. Rent statistisk var det jo helt crazy her før dette skjedde.
111. På en måte er situasjonen blitt mer virkelig nå.
112. En 15-åring er jo bare et barn.
113. Vi kan ikke lenger bortforklare det med at «det er jo bare gangstere».
114. Det trenger nærmere på, på en helt annen måte enn tidligere.
115. - Hvorfor skjer det i Malmö?
116. - Kanskje spørsmålet heller må bli:
117. Hvorfor skjer det så mange drap?
118. En del av forklaringen er høy forekomst av våpen.
119. Men hvorfor bruker så mange våpen?
120. Det gjør de fordi det eksisterer konflikter, sier Joakim.
121. Flere har forsøkt å finne forklaringer.
122. Joakim selv har skrevet utallige artikler, intervjuet forskere og stilt politikerne kritiske spørsmål, men svaret er ikke enkelt.
123. Etter finanskrisen har arbeidsledigheten nesten fordoblet seg.
124. Det handler om foreldre som sliter og ikke klarer å ta vare på barna sine.
125. Om trange leiligheter og ungdom som heller trekker ut på gaten enn å være hjemme, om følelsen av håpløshet, men også om nærheten til Danmark og resten av Europa.
126. Om et marked for illegale varer.
127. Om en by som er så liten at sjansen for å støte på en fiende er stor.
128. Joakim selv tror historien begynte tidlig på 1990-tallet, da MC-gjengene kom til Sverige.
129. Malmö ble byen de først etablerte seg i.
130. De statuerte et eksempel med organisert kriminalitet og gjengkultur og skapte grobunn for konflikter.
131. I dag har en ny generasjon kriminelle tatt plass i byen.
132. Og veien dit er kort.
133. Gjengene heter ikke bare Hells Angels, men også Outlaws, Original Gangsters.
134. Brødraskapet, Black Cobra, K-falangen og M-falangen.

135. Medlemmene er ikke krigsskadede flyktninger, de er født og oppvokst i Malmö, flere av dem har knapt fylt 12 år.
136. De har tatt loven i egne hender, de sprenger nattklubber, kaster brannbomber og tyr til våpen om noen begår feil.
137. - Malmö er en delt by.
138. De siste 20 årene har et todelt samfunn vokst frem, et samfunn med en underverden av alt fra tunge kriminelle på noen 100 personer til en krets på flere tusen unge.
139. De har sine egne lover og sitt eget rettssystem, der vitner straffes og konflikter løses internt.
140. Vold lønner seg, og det lønner seg å slå til først.
141. Flere A-magasinet snakker med, legger skylden på mengden av våpen som florerer.
142. - Gi meg to timer og jeg kan skaffe deg et våpen, sier Kamal Saleh i frisørsalongen i Rosengård.
143. Straffene er heller ikke strenge nok, sukker flere.
144. Nylig ble en ung gutt dømt for å ha båret en Kalasjnikov, et automatgevær som kan avgi 600 skudd i minuttet.
145. Dommen lød på fire måneder.
146. Hvorfor hadde han gjemt den under sengen?
147. Fordi han nylig opplevde å bli beskyttet, forklarte han.
148. Men ulovlige våpen er heller ikke hele forklaringen.
149. Sandra er 26 år.
150. Hun er arbeidsløs og vokste opp i et av byens problemområder.
151. Nå har hun kjøpt sin egen leilighet, samme sted.
152. Hun vil være anonym, men forteller at hun helt siden barndommen har sett alt det mediene nå skriver om.
153. - Da jeg var liten, var det mange som hadde kniv.
154. Det krever noe av et menneske å gå løs på noen med den.
155. Nå er det mange som har pistol, det er mye lettere å bruke.
156. Vi får beskjed om at det er opp til oss å forandre dette.
157. Det er kjipt.
158. Sannheten er den at så lenge folk bor dårlig og ikke har jobb, så spiller det ingen rolle.
159. KULEHULL.
160. Hverdagen for en journalist på et lokalkontor i Malmö kan noen ganger være skremmende lik en episode av The Wire, innrømmer Joakim.
161. Men mange kjenner seg ikke igjen i bildet av Malmö som en farlig by.
162. Hjalmar Falck, for eksempel.
163. Han har tittelen områdekoordinator i Sofielund, en del av byen som er definert som et av byens virkelig største problemområder.
164. Her er postbud utstyrt med overfallsalarm, og narkotikasalg foregår åpenlyst.
165. Arbeidsledigheten er på over 30 prosent.
166. I Rasmusgatan, rett rundt hjørnet for torget, sees tydelige kulehull på to husfasader.
167. De stammer blant annet fra en skyteepisode i høst.
168. En lørdag kveld står huseieren, en mann som nylig ble dømt for narkotikaforbrytelser, på balkongen.
169. Plutselig høres skuddsalver.
170. En av kulene går rett inn i naboileiligheten, resten treffer murveggen og balkongen.
171. Hjalmar tar oss med inn i bygården med alle kulehullene og de knuste rutene.
172. Det som tidligere var et inngangsparti, er nedtagget med «We live by the gun so we die by gun».
173. Søppelet flyter.
174. Beboerne forteller om bråk, om barn som våkner av høye hyl midt på natten.
175. Røyklukten ligger tett, i stuen står TV-en på, noen leker er stablet oppetter veggen.
176. Mira Ranogajec viser oss svarte striper av mugg, råtnete vinduskarmen og persiennen som de har forsøkt å reparere med tape.
177. Hun og mannen er redde, de løper når de skal i butikken.
178. De har en sønn på tre år.
179. De vil ikke bli avbildet i avisen de heller, i stedet viser de oss hullet som minner dem om da et pistolskudd traff parabolantennen utenfor stuevinduet.
180. Men Hjalmar er entusiastisk.
181. Og dette til tross for at oppgaven han har fått, ikke er enkel:
182. Uten ekstra penger skal han klare å snu den negative utviklingen.
183. Etter tiår med tiltak som ikke har fungert, har Hjalmar fått beskjed om å tenke nytt.
184. Noe av det første Hjalmar gjorde da han fikk jobben for litt over ett år siden, var å banke på dørene til folk.

185. I Sverige er det vanligere å leie enn å eie, ventelistene er ofte lange.
186. Hjalmar ville se hvordan folk bodde.
187. Han ble overrasket.
188. Det var mugg, kakerlakker og fukt overalt.
189. - En katastrofe.
190. I mange år har det sett sånn ut.
191. Hvordan kan man kreve at folk skal bidra når de bor under sånne forhold?
192. Da gikk det opp for meg:
193. Det er dette vi må endre på.
194. Har man barn, har man familie, er jo noe av det viktigste å ha et sted å komme hjem til, et sted der man kan si:
195. Se, så fint jeg har det!
196. Det er jo det mest basale i livet vårt:
197. Et sted å bo.
198. Og en jobb.
199. Har man ikke det, begynner frustrasjonen, den onde sirkelen.
200. EGEN LEILIGHET.
201. Det er årsaken til at Hjalmar er så entusiastisk.
202. Miras leilighet skal snart pusses opp, i likhet med flere leiligheter i området.
203. Med hjelp fra lokalavisen og ulike etater har presset på huseierne økt.
204. Flere boligeiere er allerede kastet ut av området, 22 av dem er svartelistet.
205. Ting skjer.
206. Utenfor bygården, i Rasmusgatan, står Rusho.
207. 23-åringen er en av de såkalte «hardt belastede» ungdommene, en av dem som har hengt ute på gaten dag og natt.
208. I ett år har Hjalmar og kollegene forsøkt.
209. Nylig flyttet Rusho inn i egen leilighet.
210. Han smiler.
211. - Det føles bra, skjønner du?
212. Når jeg ikke har noe å gjøre, kan jeg sette meg ned og se på en film, spille litt.
213. Du vet.
214. Jeg bruker tid på ting som er bra for meg, skjønner du?
215. Før drømte han om å bli børsmegler.
216. Nå håper han at Hjalmar kan hjelpe med å skaffe ham jobb også, kanskje i byggebransjen?
217. A-magasinet møter flere ungdommer, de er skeptiske.
218. Til slutt våger de å snakke, men navn og bilde vil de ikke ha på trykk.
219. Prater man med journalister, snakker man kanskje også med politiet.
220. Den mistanken tør de ikke leve med.
221. - Det er så lett å drepe folk, sånn var det ikke før.
222. Krangler man med noen ute på byen, går man hjem og henter pistolen i frykt for at noen skal skyte deg først.
223. Forrige uke var jeg i begravelsen til en kompis.
224. En maskert mann kom inn på en kafé og skjøt.
225. Folk er redde, men det er jo ingen som vil dette egentlig.
226. Rusho innrømmer også at han er skremt.
227. - Den siste tiden har det jo vært helt katastrofe her i Malmö.
228. Neste gang treffer skuddet deg.
229. Det kan skje hvem som helst, selv verdens snilleste menneske som aldri har gjort noe galt i hele sitt liv.
230. Ett skudd er nok.
231. Det er ikke bra, skjønner du?
232. Jeg må ha øyne i nakken hele tiden, overalt, skjønner du?
233. Det er altså ungdommer som ham Hjalmar vil ha bort fra gaten.
234. Han vil gi dem en sjanse til.
235. - Vi har vært for sent ute, Malmö har sovet for lenge.
236. Innbyggere har ropt om hjelp i flere år, men nå er byen i ferd med å våkne, sier han.
237. Joakim Palmkvist får ofte spørsmålet:
238. Hvordan skal vi klare å løse dette?
239. Han har ikke noe svar.
240. Politimannen Daniel innrømmer at de ikke klarer å løse problemene alene.
241. Det kommer til å bli verre, før det kan bli bedre, pleier Joakim å si.

242. Det som skremmer ham, er all usikkerheten, at den skaper redsel og at redselen er selvforsterkende.
243. - Er man redd, forbereder man seg på noe verre.
244. Gjengene skaffer seg skuddsikre vester og nye pistoler.
245. Vanlige folk holder seg hjemme.
246. Vi oppfører oss annerledes.
247. Mennesket må nå selv ta ansvar, vi må si fra:
248. Dette vil jeg ikke være med på lenger.
249. Den langsiktige faren er jo at vi alle blir reddere.
250. Et samfunn kan ikke fungere om vi ikke er noenlunde sivile mot hverandre.
251. BEGRAVELSE.
252. Onsdag i forrige uke:
253. Et tog av sørgende mennesker går gjennom byen.
254. De har hvite roser i hendene.
255. Flere bærer plakater med «Stopp volden og ulovlige våpen».
256. Begravelsesfølget går fra leiligheten der Ardiwan og familien bodde, forbi Burger King til kirkegården.
257. Sin unge alder til tross rakk Ardiwan å bli politianmeldt flere ganger, blant annet for trusler og besittelse av narkotika.
258. Men politiet står uten spor, uten vitner som vil snakke.
259. Var Ardiwan bare et tilfeldig offer?
260. Hadde hans kriminelle bakgrunn noe med dette å gjøre?
261. Politiet vet ikke.
262. Ardiwan drømte om å spille fotball som Zlatan, om å bli lastebilsjåfør eller politi.
263. Etter en trøblete periode kom han seg, han ville noe med livet sitt og var på god vei, forteller læreren.
264. Faren ønsker ikke å kommentere sønnens kontakt med politiet, han kaller det ungdomsbråk.
265. Det eneste han ønsker, er at de finner ut av hvem som drepte sønnen.
266. - Flere mennesker var vitne til drapet, men ingen vil si noe.
267. Her i Malmö er det altfor mange som er blitt drept på kort tid, sier han.
268. Ute på gatene er vi ikke lenger trygge, men vi kan jo heller ikke sitte hjemme og være redde.
269. Fem drap på få uker, det er ikke lett.
270. Jeg er sikker på at dette kommer til å skje igjen.
271. Flere ganger.
272. Det kan bli enda verre i fremtiden om vi ikke gjør noe
273. GANGSTER-KRIG
274. Siden 24. november er fem personer skutt og drept på åpen gate i Malmö.
275. Ardiwan har to søsken, jeg må tenke på dem.
276. Kanskje flytter vi tilbake til mitt hjemland Irak, det er jo tryggere der.
- /bildetekster/ [fjernet, ikke brukt i analysen]
- /faktaboks/ [fjernet, ikke brukt i analysen]

Aftenposten, 04.01.2012

1. Drapsbølge

2. Uro etter fem drap

3. Malmö

4. En rundt 50 år gammel mann er død etter at han ble skutt i Malmö i Sverige.
5. Dette er det femte drapet i byen på halvannen måned, og innbyggernes frykt vokser i takt med at drapsserien fortsetter.
6. Ved 12-tiden i går fikk politiet melding om skyting i Kantatgatan sør for Malmös sentrum.
7. Flere politibiler og en ambulanse rykket ut til stedet, der en mann ble funnet død, meldte regionavisen Sydsvenska Dagbladet på sine nettsider.
8. Den døde mannen var i 50-årene, han var ingen kjenning av politiet, og det tok derfor tid å få fastslått hans identitet, opplyste politiets talskvinne Cindy Sjöström-Larsson.
9. Politifolk karakteriserer drapet som en likvidasjon og sier offeret ble truffet av flere skudd.
10. Så sent som nyttårsaften ble en 15 år gammel gutt skutt ned i Rosengård-distriktet nord for Malmös sentrum, og han døde av skadene dagen etter.
11. Rosengård betegnes som en ghetto, og det meldes stadig om bråk i området.
12. Det var i går ikke klart om det er noen direkte sammenheng mellom drapene i Kantatgatan og i Rosengård.
13. (NTBTT)

1. Overvåkerne

2. Forfatter: Osman Kibar, Stockholm, Sverige/Berlin,Tyskland/ Kuala Lumpur, Malaysia
3. Opprørsbølgen i arabiske land har skapt bonanzatilstander i en farlig milliardbusiness !
overvåkningsindustrien.
4. Nye muligheter til masseavlytting slår an både i diktaturer, demokratier og i Oljefondet.
5. Strømmen har gått.
6. Aladdin sitter i mørket, men han er online.
7. Fra gjemmedet sitt på den syriske landsbygda, gjør han seg klar til å rapportere hvor mange drepte og sårede han har sett i dag.
8. Han kobler seg opp via satellitt og setter opp en samtale med Dagens Næringsliv.
9. Frem til opprøret startet, var ikke trebarnsfaren noen stor internetbruker.
10. Han livnærte seg av å kjøpe grønnsaker med lastebil.
11. Da nesten alle han kjente i landsbyen Kafraouid ble drept i løpet av 20 dager, bestemte han seg for å bekjempe Assads diktatur på sin egen måte.
12. Han skaffet seg ulovlig satellitt-telefon og datautstyr og begynte å rapportere om de daglige drapene ved å spre bilder og videoer på nettet.
13. Aladdin har mistet tellingen på hvor mange lik han har sett de ti siste månedene.
14. Bare denne dagen har han vært vitne til fire drap.
15. - Jeg har ikke noe valg.
16. Bashar al-Assad har drept mitt folk.
17. Han fortsetter å drepe mitt folk.
18. Skal jeg bare flykte og la disse menneskene bli drept?
19. Huset hans er blitt raidet flere ganger, og aktivisten kan når som helst bli tatt.
20. Ingen kommunikasjonsmidler er trygge lenger.
21. Han vet at det å bruke mobiltelefon eller kommunisere via internett er noe av det mest risikable opposisjonelle kan finne på i Syria i dag.
22. Myndighetene er bevæpnet med ny, moderne teknologi som gjør dem i stand til å identifisere og overvåke opposisjonelle raskere enn noengang.
23. Nesten hver eneste epost, telefonsamtale eller nettoppkobling kan spores.
24. Når motstanderne er identifisert, blir mange arrestert, torturert og drept.
25. Aladdin er blant de få som vet hvordan man skal gå frem for å unnslipe den altomfattende overvåkningen i ett av verdens farligste land.
26. Mens opprøret i Syria er inne i sin kanskje farligste fase, har den arabiske våren ført til den reneste bonanzaen i en lite kjent og topphemmelig milliardbusiness:
27. Markedet for masseovervåkningsutstyr.
- 28. Avlytternes samlingspunkt.**
29. I lobbyen til et femstjerners amerikansk luksushotell i Kuala Lumpur er stemningen trykket.
30. Mistenksomheten rår blant alle som har sjekket inn det siste døgnet.
31. Ser man bort fra et lite skilt før resepsjonen, er det umulig å vite at det foregår noe spesielt her.
32. De 960 inviterte er ikke vanlige hotellgjester.
33. De tilhører en privilegert elite av overvåkningsekspert, militære etterretningssjefer, polititopper, spioner og avlyttere.
34. Samt noen av selskapene som holder lavest profil i hele verden:
35. Produsenter og selgere av overvåkningsutstyr.
36. Arrangementet Intelligence Security Systems World, også kjent som "Avlytternes Ball" er overvåkningsindustriens viktigste møtepunkt.
37. Hit kommer alle som skal kjøpe og selge de nyeste metodene for overvåkning.
38. Alt som skjer på ISS World forblir statshemmeligheter.
39. Hele fjerdeetasjen til Hilton-hotellet i Kuala Lumpur er for anledningen stengt av og nøye overvåket.
40. Rett utenfor heisen sørger innleide vakter og sivilt sikkerhetspersonell for at ingen andre enn spesielt inviterte oppholder seg i nærheten.
41. Overvåkningsindustrien kan følge med på folks mest private opplysninger gjennom hemmelige bakdører som finnes i store deler av moderne kommunikasjonsteknologi.
42. Den nye milliardindustrien har fått bygge seg opp i fred, på tvers av lovgivninger, med minimalt innsyn fra offentligheten.
43. Pressen er bannlyst fra å delta.
44. Gjennom en sidedør på hotell Hilton var det mulig for DN å komme seg inn og besøke verdens fremste eksperter på overvåkning og kontrapionasje likevel.

45. Alle diktatorenes menn.

46. På overvåkningskonferansene til ISS World er det rom for alle slags autoritære regimer.
47. Hviterussland.
48. Vietnam, Bahrain , Saudi-Arabia.
49. Zimbabwe.
50. Det lutfattige Sør-Sudan er knapt seks måneder gammelt og mangler det aller meste, men er på plass med fire deltagere.
51. De som ikke er til stede, kan skaffe seg utstyret gjennom mellommenn og stråselskaper.
52. Dermed kan produsentene lettere fornekte enhver forbindelse til salget på en plausibel måte, ifølge en tidligere deltaker.
53. De fleste salgsmøter foregår i lukkede rom.
54. Dette er tross alt menneskene som har gjort paranoia til en lønnsom business.
55. Da konferansen ble etablert samme året som 11. september, var det bare en håndfull personer som deltok på ISS World.
56. I dag arrangeres konferansen fem ganger i året med mer enn 1000 deltagere fra over 50 land.
57. Den best besøkte utgaven er Dubai, som starter neste uke.
58. Den teknologiske utviklingen har gitt den reneste eksplosjonen av tilbud og etterspørsel fra overvåkningsvillige myndigheter, ikke bare i Midtøsten.
59. Også i Asia og Europa.
60. Antallet selskaper som leverer overvåkningsutstyr er økende.
61. Kinesiske aktører som behersker kunsten å overvåke fra hjemmemarkedet, erobrer nye markedsandeler.
62. I regnskapene til etablerte aktører meldes det om økt omsetning.
63. Frykten for politiske opprør som har spredd seg i arabiske land, i kriserammede EU-land og i USA, har ført til en kraftig opprustning av overvåkningsområdet hos statssikkerhetstjenester ! både i diktaturer og demokratier.

64. Overvåkerne fra Oman.

65. I et hjørne av lobbyområdet til Hilton Kuala Lumpur, har en kinesisk selger møte med fire representanter fra en arabisk sikkerhetstjeneste, som ikke setter pris på å bli betraktet for lenge.
66. Omgitt av ti meter høye marmorsøyler og underdanige kelnerer, nedsunken i brune skinnstoler, konverserer overvåkningstoppene lett med selgerne.
67. Delegasjonen på fire politimenn og overvåkningssjefer fra det lille sultanatet Oman geleides alltid av den samme kinesiske selgeren.
68. Kineseren går som regel foran, peker målbevisst på et dokument og forteller hva som er neste punkt på programmet, mens etterretningsagentene prøver å holde styr på adgangsbevis, reklamemateriell, sponsede skuldervesker, smarttelefoner og andre digitale dingser, som om de var på festival.
69. Her i Kuala Lumpur skal overvåkerne fra Oman delta på salgsmøter, foredrag, middager og praktiske kurs i hvordan de kan overvåke flere, raskere.
70. I programmet tilbys:
71. Hvordan ta kontroll over nettskyer, geografisk lokalisering, avlytting av satellitt-telefoner, spionering på sosiale medier.
72. Araberverdenens nest lengst regjerende statsoverhode satte en effektiv stopper for et gryende opprør med krav om mer ytringsfrihet og mindre korrupsjon ifjor ved hjelp av vestlig teknologi.
73. Å bruke Skype har lenge vært ulovlig i det lille landet, hvor det også er forbudt å kritisere sultanen.
74. I grå dresser er overvåkerne like anonyme som vannglass.
75. En tysk selger vender laptopen fornøyd mot sin arabiske kunde og peker på skjermen.
76. Teknologien han demonstrerer er nådeløs.
77. Den overvåkede tror han snakker trygt på Skype fordi det er kryptert.
78. I realiteten blir alt han sier avlyttet ! og tatt opp.
79. Kjøperen nikker.
80. Selgerne i Kuala Lumpur har røde adgangskort, kundene gule.
81. Eldre veteraner har med seg yngre dataeksperter som behersker den nye teknologien.
82. Noen er kledd mer casual og har sekretær.
83. Når de åpner munnen, blir alle litt mer underdanige.
84. Teknologien gjør dem nesten uovervinnelige.
85. Billigere, bare for Tunisia.
86. Tunisia, landet hvor de arabiske opprørene startet, var i en årrekke et testlaboratorium for diktatorenes vestlige håndlangere.
87. Den tunisiske diktatoren Ben Ali hadde dermed gode verktøy når han ville kontrollere opposisjonen.
88. - Tunisia hadde ikke råd til å kjøpe alle lisensene for overvåkningsutstyr og fikk det billigere av selskapene i USA og Europa.

89. Frem til revolusjonen ifjor, ble utstyret som senere ble solgt til andre land i Midtøsten og verden først brukt i Tunisia, forteller Slim Amamou når DN møter ham i forkant av messen i Malaysia.
90. Den sentrale nettaktivisten og hackeren fikk en avgjørende rolle under revolusjonen, men ble både overvåket og arrestert.
91. Etter opprøret ble Amamou statssekretær i Tunisia.
92. Moez Chakchouk, direktøren for den tunisiske internettmyndigheten ATI, som kontrollerer Tunisias internett, bekrefter at landet fikk store rabatter av utenlandske overvåkningskjempere mot å prøve ut ny teknologi.
93. ! Det er helt korrekt, sier Chakchouk til DN.
94. Diktatoren Ben Ali hadde installert et av den arabiske verdenens beste overvåkningssystemer, som fanget opp all nettaktivitet i Tunisia ved å filtrere, overvåke og sensurere på infrastrukturnivå.
95. Utstyr fra det amerikanske it-selskapet Smartfilter, hvor den norske stat er medeier, sørget for dette.
96. Gjennom falske Facebook- og Gmail-sider kunne myndighetene fiske befolkningens passord, forkludre epost-utvekslinger, stoppe kritiske røster og få oversikt over intime detaljer i regimekritikernes liv.
97. - Den eneste jeg kan bekrefte, er Smartfilter.
98. Alle de andre avtalene inneholder taushetsklausuler, sier Tunisias internettsjef Moez Chakchouk.
99. Ifølge ham betalte Tunisia cirka to millioner kroner i året for Smartfilter-lisensen under Ben Ali. Smartfilter tilbyr kundene en online database med 25 millioner websider som kan blokkeres i over 90 kategorier.
100. Ifølge forskere tilknyttet The Open Net Initiative, et samarbeid mellom universitetene i Harvard, Toronto og Ottawa som kartlegger nettsensur, har Smartfilter et stort marked i Midtøsten for sine sensurtjenester ! i Saudi-Arabia, De forente arabiske emirater, Kuwait, Bahrain og Oman.
101. Norge eier aksjer for 4,5 milliarder kroner i Smartfilter, eierselskaper som ikke svarer på DN's henvendelser.
102. Noen måneder etter revolusjonen, ble deler av overvåkningsutstyret i Tunisia koblet på igjen.
103. Denne gangen etter ønske fra militære myndigheter, for å stanse Facebook-sider som er kritiske til det militære, ifølge internettmyndigheten.
104. Etter valget har det også kommet initiativer for å sensurere nettpornografi.
105. Tunisia er med andre ord fortsatt i markedet for overvåkningsutstyr.
- 106. Grundig tysk overvåkning.**
107. Deltagerne på overvåkningskonferansen i Kuala Lumpur bærer på svarte skuldervesker og kartongposer med logoene til overvåkningsselskapene, som om de kom fra nærmeste Louis Vuitton-butikk.
108. Trovicor har sponset adgangsbevisene, Utimaco veskene.
109. I overvåkningsverdenen er de like hverdagslige merkevarer som Coca-Cola og Nike.
110. Med 160 installasjoner i 60 land, leverer tyske Utimaco styringssystemer for telefonavlytting til store teleselskaper, som installerer dem i sine nettverk.
111. Utstyret har endt opp hos Ericsson, Nokia, Siemens, Cisco og Motorola.
112. Og Syria.
113. Utimacos talskvinne Andrea Poos sier selskapet ikke har solgt utstyret sitt direkte til Tunisia og Syria.!
114. Utimacos utstyr havnet i disse to landene etter å ha blitt videresolgt av to ulike forhandlere, i tråd med det gjeldende eksportregelverket, skriver hun.
115. Utimaco vet ikke om selskapets utstyr fortsatt er i bruk.
116. Selskapet Trovicor har en litt spesiell fortid.
117. Da iranske avhoppere røpet at Nokia Siemens Networks hadde solgt en overvåkningsentral til Iran for å kontrollere opposisjonelles mobil- og fasttelefonsamtaler, ble det litt vrient for den europeiske kjempen som leverer nettverksinfrastruktur for telefoni.
118. Ledelsen bestemte at selskapene skulle trekke seg ut av overvåkningsbusinessen.
119. Virksomhetene ble skilt ut, selskapet fikk nytt navn – Trovicor – og ny eier.
120. Et tysk investeringsfond i München overtok alle de hemmelige kontraktene i 2009.
121. - På den tiden tok man veldig lite hensyn til potensielle etiske sider ved salget av denne teknologien.
122. Vi burde ha skjont bedre, skriver Ben Roome, talsmann for Nokia Siemens Networks til DN.
123. Talskvinnen for Trovicor, som er en av hovedsponsorene av konferansen i Kuala Lumpur, Birgitt Fischer-Harrow vil ikke kommentere selskapets eventuelle tilstedeværelse i Tunisia, Syria og Bahrain:
124. "Trovicor kan generelt ikke kommentere sine kunder og deres respektive businessdetaljer.
125. Kontraktvilkårene forhindrer offentliggjøring av både kunder og land", skriver Trovicor til DN.
126. Selskapets kontorer i land som Pakistan, Malaysia, Emiratene og Ukraina gir en pekepinn om satsingsområdene.
127. "Løsningene våre hjelper myndigheter rundt om i verden å beskytte den nasjonale sikkerheten og tryggheten til innbyggerne, de hjelper verden å bli et tryggere sted, skriver Fischer-Harrow.
128. Helvetes hovedstad i Egypt.

129. "I Allahs navn, den barmhjertige, den nåderike", står det øverst på det topphemmelige brevet, som ble skrevet mens demonstranter forberedte seg på å innta Tahrir-plassen i fjor vår.
130. Etterfulgt av adressaten: "Sentralforvaltning for informasjonsteknikk.
131. Gruppe for elektronisk overvåkning.
132. Avdeling for hacking."
133. Med det hemmeligstemplede brevet, fulgte et tilbud om overvåkningsutstyr.
134. - Mange fryktet selv det å gå på fortauet utenfor.
135. For dette var kjernen i politistaten til Mubarak.
136. Vi gikk inn med en utrolig blanding av glede, triumf og ekstrem bekymring, forteller den unge psykiateren Mostafa Hossein til DN.
137. Egypteren var en av demonstrantene som stormet "Helvetes hovedstad" lørdagskvelden den 5. mars ifjor.
138. Hovedkvarteret til den egyptiske statssikkerhetstjenesten i Kairos Nasr City var fryktet for sine mange underjordiske fengselsceller og torturkamre.
139. Inngangen var bevoktet av hæren, men demonstrantene fant en bakdør.
140. Mange hadde med seg venner som var blitt mishandlet der.
141. Salafister begynte å be i lokalene.
142. Mostafa sier han at begynte å gråte da han filmet en metallramme med strømjusterer og en tidligere fange som beskrev hvordan han var blitt torturert med den.
143. Inne i en av de mange nedslitte kontorene med rosa hyller, fant kameraten metervis med mapper med detaljer om livet til demokratiforkjempere, frivillige organisasjoner og islamistiske grupperinger.
144. En av dem het bare "Finfisher".
145. Den inneholdt et hemmelig tilbud om FinSpy og FinFly, spionprogrammer fra det britiske selskapet Gamma International samt prisen for installasjon, opplæring og vedlikehold: 2,5 millioner kroner.
146. Mostafa smuglet den ut av lokalet, scannet den og lastet den opp på nettet.
147. Interne notater datert januar 2011 viser hvordan de egyptiske hemmelige tjenestene testet FinSpy i fem måneder.
148. I notatene roses muligheten til å trenge inn i Gmail- og Hotmail-kontoer og Skype-profiler, gjøre opptak av samtaler over internett, fjernaktivere datamaskiners mobilkamera og mikrofon ! samt kopiere alt pcinnhold i hemmelighet.
149. Salgsvideoer for FinSpy viser hvordan spionprogrammene kan kamufleres som ordinære oppdateringer.
150. Ett av spionprogrammene ser ut som en vanlig oppdatering for iTunes.
151. Når den installeres av brukeren, får overvåkeren full kontroll over datamaskinen.
152. "Det er en velkjent teknikk" heter det i en redegjørelse som direktøren for Gamma international, som selger utstyret, sender DN.
153. Munch bekrefter overfor DN at selskapet hans demonstrerte overvåkningsmulighetene overfor egyptiske myndigheter og ga et salgstilbud "seks måneder før opposisjonsbevegelsene startet".
154. Noe mer vil han ikke si om kundeporteføljen:
155. "De fleste vil nok forstå at vi ikke kan røpe noen detaljer om våre kunder, produktene de kjøper eller hvordan de bruker det.
156. Vi vil ikke tipse de kriminelle om dette".
157. Spionerte for Gaddafis Libya.
158. Da demonstrantene angrep Mutassim Khaddafis hemmelige bunker 12 meter under jorden i Libya i slutten av oktober ifjor, fant de kataloger, manualer og tilbud fra franske og tyske selskap som tilbyr totalovervåkningsløsninger for internett, epost og mobilkommunikasjon.
159. Frem til opprøret startet i Libya, var Gaddafi i stand til å overvåke politiske opponenter.
160. Diktatorens sønn Mutassim var Libyas nasjonale sikkerhetsrådgiver og kontrollerte overvåkningsmyndigheten.
161. Brukermanualene som lå strødd i overvåkningssentralen, røpet at det var franske Amesys som hadde levert det sentrale overvåkningssystemet.
162. En gruppe franske nettaktivister opp- daget at Amesys også hadde trykket en liste med kontaktinformasjonen til libyske intellektuelle og opposisjonelle i utlandet i manualene.
163. "Amesys undertegnet en avtale med myndighetene i Libya i 2007 og leverte utstyret i 2008.
164. Det var et analyse- verktøy for "en liten del av internettforbindelsene som den gang var installert (noen tusen)," heter det i en redegjørelse Amesys sender DN.
165. Amesys svarer ikke på DN's spørsmål om listen, eller om de etiske vurderingene knyttet til Libya-avtalen.
166. Opprørerne i Libya fant også produktkataloger fra det tyske overvåkningsselskapet Syborg Informationssysteme, som reklamerer med at selskapet kan tilby "bedre overvåkning" og har spesialisert seg på løsninger for totalovervåkning.

167. Utstyret selges fra selskapets tyske hovedkontor i Saarland ! og fra Tinex, et familieeid norsk selskap med tysk sjef og 16 ansatte i Groruddalen i Oslo.
168. Direktøren Werner Fuchs selger blant annet systemer for elektronisk krigføring og utstyr til Forsvarets kjøretøy i Afghanistan.
169. Og tilbyr tysk totalovervåkningsutstyr til hemmelige norske kunder.
170. Når DN spør om hvem som har kjøpt overvåkningsutstyret, begynner Fuchs å le.
171. - Det er ikke noe kan jeg ikke si deg rett og slett.
172. Det er til offentlige kunder, ikke private.
173. Vi selger til Norge.
174. Jeg har taushetsplikt og ikke lov til å oppgi dem som referanse.
175. - Er det populært?
176. - La meg si det sånn:
177. Det oppfyller sine oppgaver, sier Fuchs.
178. Totalovervåkning er det nye buzz-ordet i overvåkningsbransjen.
179. Den store overvåkingen.
180. "Nå kan du overvåke opptil 100.000 personer samtidig med et helt usynlig, brukervennlig program.
181. Du kan følge med på alle typer kryptert kommunikasjon" heter det i katalogen til det italienske firmaet Hacking Team.
182. "Raskere, billigere og mer effektiv overvåkning med tilgang til alle optiske signaler og bølgelengder" reklamerer Glimmerglass, som tilbyr overvåkning av det fiberoptiske kabelnettet.
183. Det danske selskapet ETI Group som eies av våpengiganten BAE Systems reklamerer med at mistenkte kan spores opp gjennom sitt unike stemmeavtrykk.
184. Metoden gjør det mulig å overvåke en person uavhengig av hvilken telefon eller simkort som brukes.
185. "Med våre nyskapende løsninger kan du gå tilbake i tid for å etterforske relasjoner, lytte til samtaler og se kommunikasjonsinnhold fra lang tid tilbake.
186. Kundene våre kan overvåke alle internasjonale samtaler, all regional kommunikasjon og alle mobil samtaler i et land", heter det i katalogen til Vastech.
187. - Hvis man virkelig tenker over hva det innebærer, blir det for ubehagelig, sier Andy Müller-Maguhn.
188. Den tyske hackeren følger overvåkningsindustrien på nært hold.
189. Han samler informasjon om alle verdens overvåknings selskaper på nettsiden Buggedplanet og synes det er oppsiktsvekkende at flere selskaper nå selger komplette løsninger for masseovervåkning med mulighet til å registrere all internettrafikk og alle telefonsamtaler i en by eller et land.
190. Det sørafrikanske selskapet Vastech tilbyr opptak av hver eneste samtale.
191. Hver eneste sms.
192. Hver eneste dag.
193. Vastechs løsning gjør at myndighetene slipper å velge ut hvem som til enhver tid skal overvåkes.
194. Kommunikasjonen til en ny mistenkt kan søkes opp mange år etter at den fant sted.
195. - Som alle andre, prøver overvåkningsindustrien å markedsføre produktene sine først til dem som vil kjøpe helt uten betenkeligheter.
196. Overvåkningsutstyret markedsføres under banneret "lovlig avlytting".
197. I enkelte land finnes både menneskerettigheter, personvern og regler for avlytting.
198. I andre land er loven en enkelt mann.
199. Hvis han sier at han ikke stoler på noen og vil ta opp alles samtaler, regnes også dette som "lovlig avlytting", sier Müller-Maguhn.
200. Overvåkningsmulighetene er mange:
201. Superstille driller som jobber langsomt og borer et hull i veggen, men stopper rett før tapeten på andre siden, for å avlytte rommet gjennom et fiberoptisk instrument.
202. Optiske mikrofoner som ikke oppdages når lokaler saumfares for elektronisk avlyttingsutstyr, og som kan føres inn i bygninger gjennom kloakksystemet mens avlytterne sitter en kilometer unna.
203. Et nøkkelkopieringssystem som er i stand til å produsere eksakte kopier av en persons nøkler med utgangspunkt i bilder av et henslengt nøkkelknippe.
204. En kroppsnær vest med 24 innebygde mikrofoner som gjør det mulig å sitte i en helt annen ende av restauranten enn de man avlytter, og skille samtalene i like mange kanaler etterpå.
205. Software som gjør det mulig å identifisere en persons følelsesmessige engasjement gjennom pustefrekvensen ! og se hvorvidt vedkommende bryr seg, er anfektet eller likegyldig til samtaletemaet.
206. - Løsninger for datalagring ble først solgt på overvåkningsmesser til land uten demokratiske tradisjoner, lenge før Datalagringsdirektivet ble foreslått i Europa.
207. Så ville selgerne gjerne utvide markedet.
208. De europeiske spionene hadde misunt utstyret til sine udemokratiske kolleger i årevis.
209. Hva kan vi gjøre for å få datalagring i Europa også, tenkte de.

210. Det gjaldt bare å finne en begrunnelse for overvåkning som alle glatt ville akseptere:
211. Bekjempelse av terrorisme og barneporno, sier Müller-Maguhn.
212. Hackeren har regnet ut at det krever en lagringsplass på 15 millioner gigabyte å ta opp alle fasttelefon samtaler i Tyskland.
213. Med dagens lagringskostnader vil det koste cirka 50 millioner kroner.
214. - Det er ingen høy sum med tanke på hva myndigheter bruker ellers.
215. Det er heller ikke så kostbart for mafiaen.
216. Hvis du for eksempel avlytter et land på grunn av deres interesser i oljeindustrien, er dette som småpenger å regne, sier han.
217. Da uroen startet i arabiske land, forsvant Syria-kontoret - som fremdeles er aktivt - fra oversikten over landene hvor en skandinavisk telekjempe er etablert på mystisk vis.
- 218. Apotekeren og revolusjonsdokteren. !**
219. Jeg vil heller dø enn å bli arrestert.
220. For da vil jeg dø hver dag i hundre dager, sier den unge apotekeren "Muhammed" til DN over en Skype-forbindelse fra grensebyen Antakya i Tyrkia.
221. Han har tre ganger nylig gått over grensen til Syria til fots, med forsyninger av blod, antibiotika og operasjonsutstyr.
222. Sårede demonstranter i Syria tør ikke lenger oppsøke vanlige sykehus, hvor de kan bli arrestert, torturert og drept. Isteden får de behandling i et nettverk av hemmelige feltsykehus satt opp i private leiligheter, moskeer og garasjer av leger, sykepleiere og apotekere.
223. Nettverket "Damaskus-legene" ble startet av den 26 år gamle legen Ibrahim Osman.
224. I flere måneder organiserte han folk som apotekeren "Muhammed" og aktivisten Aladdin for å dokumentere regimets forbrytelser.
225. Syriske myndigheter drev derfor en intens klappjakt på "Revolusjonslegen".
226. I begynnelsen av desember fortalte legen at han følte seg mer truet på livet enn noengang.
227. Han skulle derfor komme seg til sikkerhet i Tyrkia.
228. Noen dager senere dukket det opp en video på Youtube, som viste liket av revolusjonslegen og nærbilder av passet hans.
229. Ingen vet hvordan Ibrahim Osman eventuelt ble oppdaget.
230. Mobiltelefonen, som registreres hver gang han går forbi en basestasjon, kan ha synliggjort ham.
231. Mange har vært intetanende om at myndighetene har en bakdør inn i alle landets telefonforbindelser.
232. I seng med Assad-dynastiet.
233. Den svenske telekjempen Ericsson har gjort business i milliardklassen i Syria.
234. Selskapet har vært i Syria både under Assad senior og junior ! helt siden tidlig på sekstitallet.
235. Men Ericsson er sparsommelig med opplysninger.
236. - Vi forteller aldri i detalj hva vi selger i noe land, om ikke kunden vil det.
237. Det vi har solgt er standardutstyr for telefoni, både fast, GSM og 3G.
238. Samme utstyr som vi selger i øvrige 180 land, skriver Ericssons kommunikasjonsdirektør Fredrik Hallsten til DN.
239. Tidligere konsulentrapporter, pressemeldinger, jobbannonser og omtaler i arabiske medier gir et litt annet bilde.
240. At Ericssons øverste sjef Sven-Christer Nilsson ble mottatt av selveste statsministeren Mahmoud al-Zoubi da han besøkte Syria-kontoret, var ikke så rart.
241. Det var grunn til å slå på stortromma.
242. I Syria har Ericsson hittil bygget mer enn en million telefonlinjer, levert fiberoptiske lenker, private og offentlige telefonsentraler for departementer og militære myndigheter, samt et tresifret antall basestasjoner for neste generasjon mobilnettverk som for tiden rulles ut over hele Syria.
243. Ericsson har solgt utstyret sitt både til det statlige monopolselskapet Syrian Telecommunications Establishment Syriatel og MTN, de to eneste private selskapene som får operere i Syria mot å betale myndighetene milliarder av kroner i lisenspenge og avgifter.
244. Ericssons mobilpartnere i Syria har tette forbindelser til maktapparatet.
245. Syriatel eies av presidentens fetter Rami Makhoul, en mektig regimeinsider som har vært svartelistet av USA siden 2008 "for å ha tjent på og bidratt til korrupsjon av representanter for regimet i Syria".
246. Ericsson leverte utstyr til Makhoul's selskap helt til det ble svartelistet for å finansiere regimet og samarbeide med presidentens bror.
247. Det andre teleselskapet har hatt Assads svigerfamilie på eiersiden, ifølge USAs ambassaderapporter som ble lekket av Wikileaks.
248. DNS gjennomgåelse av Ericssons patentsøknader viser at Ericsson har innebygd teknikker for "lovlig avlytting" i utstyret sitt.

249. Alt utstyr som Ericsson selger, er utformet slik at den gir myndighetene en bakkdør for å kunne overvåke all kommunikasjon.
250. Selv om Ericsson har levert det meste av infrastruktur til Syria, sier Ericssons talsmann at selskapet har unngått dette med lovlig avlytting, akkurat i Syria.
251. - Funksjonen du nevner kalles "lovlig avlytting" og er en del av kjernenettet.
252. Vi har ikke levert kjernenettverket i Syria, det har våre konkurrenter gjort, sier Hallsten.
253. Senere bekrefter han at Ericsson har levert kjernenettverk til Syria også, men på et tidligere tidspunkt.
254. - Vi har tidligere levert kjernenett till Syria, men det er slått av, siden en konkurrent tok over, sier Hallsten.
255. Han svarer ikke på avlyttingsmuligheter som lå i dette nettet.
256. Men han bekrefter at det er mulig for syriske myndigheter å lokalisere og spore med informasjon de kan hente fra basestasjoner.
257. - Muligheten til å lokalisere er en viktig del av et mobilnettverk som gjør at det overhodet fungerer.
258. Når jeg ringer deg, så må min telefon, om man forenkler det, vite hvor din telefon befinner seg.
259. For å hente ut informasjon så behøves ekstra funksjoner, som for eksempel ekstra funksjonalitet i kjernenettverket, som vi ikke har levert, skriver han.
260. I desember overrasket svenske myndigheter resten av verden, da Sverige som det eneste EU-landet gikk inn for å bråstoppe et flerstatlig initiativ i EU.
261. For å presse myndighetene til å stanse angrepene mot demokratiforkjempere, ønsket EU-politikere å legge til to teleoperatører i Syria på EUs sanksjonsliste.
262. Begrunnelsen var at teknologien fra disse selskapene kunne brukes for å spore og overvåke regimekritikere.
263. Det ville ikke svenske myndigheter.
264. Begge de to teleselskapene Sverige beskyttet, har lenge hatt et storstilt samarbeid med Ericsson i Syria.
265. "Ericsson er overbevist om at telekommunikasjon er av det gode.
266. Det gir mennesker mulighet til å kommunisere med hverandre (...), og også gjennom å spre informasjon på Twitter, Youtube og Facebook.
267. En stor del av bildene vi får se på nyhetene om Syria er filmet og spredd med mobiltelefon", skriver Hallsten til DN.
268. Ericssons business fortsetter for fullt i Syria, også etter myndighetenes systematiske massakrer av opprørere.
269. Operasjon Syria. !
270. Det er en del ting man kan gjøre uten å forlate sin leilighet, sier den 21 år gamle svartkledde hackeren Elis.
271. Han må liste seg rundt, siden foreldrene for lengst har lagt seg til å sove i underetasjen.
272. Det er sent på kvelden i en nedslitt svenske enebolig på landet.
273. Han setter seg i godstolen i stua.
274. Omgitt av tulipanmønstrede gardiner og heklede bestemorspuser, logger han seg inn på en chattekanal, hvor aktivister som Okhin i Paris, Tomate i Berlin og Punkbob i Washington er faste deltagere.
275. Aktivistene i den løst sammensatte, politisk orienterte hackergruppen Telecomix jobber for et åpent internett.
276. Denne hackergruppen går til angrep mot ett av verdens brutale regimer i den dypeste delen av nettet.
277. De hacker Syria.
278. - Syria er ett av de mest ekstreme eksemplene på hvordan man kan overvåke, kontrollere og undertrykke sitt folk, sier Elis.
279. Han styrer nettverkets hjerte, chattekanalen hvor hackere og syriske regimemotstandere deler informasjon om Syria. Hackerne i Telecomix har fungert som en helpdesk for det syriske opprøret.
280. De gjorde sitt største skup i oktober, da de fant selve ryggraden i Syrias overvåkningsinfrastruktur ! datautstyr fra et amerikansk selskap hvor det norske oljefondet er medeier.
281. Fant overvåkningens ryggrad.
282. Lite søvn, mye røyk, noen trusler og mange våkenetter har satt sitt preg på den franske hackeren Okhin (30).
283. Sammen med den arbeidsledige amerikaneren Punkbob (22) er han på et hackertreff ikke så langt unna Stasis gamle hovedkvarter i Berlin.
284. Fra hvert sitt gutterom på begge sider av Atlanteren, har de to hackerne gjort oppdagelser som har fått Hillary Clintons kontor til å reagere og det amerikanske næringsdepartementet til å starte granskning av teknologiselskapet Blue Coat i California.
285. Da hackerne i Telecomix begynte å skanne det syriske nettet på jakt etter eventuelle svakheter, fant de femten rutere ved navn Proxy SG 9000 fra det amerikanske selskapet Blue Coat.
286. Ruterens fremste funksjon var å overvåke og sensurere alle Syrias nettforbindelser.

287. Hackerne lastet ned 54 gigabyte med data.
288. Så fant de enda flere apparater fra Blue Coat.
289. Etter noen uker satt de med den store oversikten over hva hver eneste syriske nettbruker hadde gjort på internett i løpet av noen uker.
290. Alle søkeord.
291. Alle besøkte nettsider.
- 292.- Vi visste det foregikk, men å se det foran seg, det var en veldig sjokkerende opplevelse, sier franskmannen Okhin.
- 293.- Du kunne følge hver enkelt bruker, fra han logget seg inn på maskinen om morgenen, til han leste mailen, gikk på en søkemotor.
294. Alt han søkte og alt han besøkte, sier Punkbob.
295. Blue Coats talsmann Steve Schick er sparsommelig med detaljer om Syria.
296. "Siden vi er i gang med vår egen granskning og samarbeider med myndighetene, kan vi ikke besvare enkeltspørsmål nå", skriver Schick og viser til en skriftlig redegjørelse, hvor det heter at Blue Coat ikke visste om salget til Syria.
297. Ruterne som egentlig skulle selges lovlig til "en annen, passende sluttbruker" i Midtøsten, ble sendt til Syria av selskapets distribusjonspartner i Dubai.
298. Blue Coats største kunde i Midtøsten er Saudi-Arabia.
299. Emiratene, Qatar, Kuwait, Oman og Yemen er andre kunder.
300. Amerikanske it-forskere har også identifisert rutere fra Blue Coat i Burma, men selskapets talsmann vil ikke kommentere disse.
301. Konkurrenten Fortinets utstyr har også havnet i Burma.
302. Det bekrefter Fortinet overfor DN.
303. Norge eier aksjer for tilsammen nærmere hundre millioner kroner i de to amerikanske selskapene.
304. Brennpunkt Damaskus. !
305. Kontrakten ble inngått i 2009, lenge før det var noe synlig uro i landet, sier Paola Poggianella til DN.
306. Hun er talskvinne for Area.
307. Det italienske selskapet som er en av hovedsponsorene for overvåkningstoppmøtet i Malaysia, gjorde en avtale som var verdt mer enn 100 millioner kroner med Syria.
308. Planen var å bygge en stor, skreddersydd overvåkningssentral i Damaskus.
309. Ifølge Poggianella ble kontrakten med det syriske teleselskapet inngått etter en internasjonal anbudsprosess der "ledende leverandører" deltok.
- 310.- Som et resultat av ustabiliteten i landet og fordi det ikke er noen tegn til intern eller ekstern bedring av de politiske omstendighetene, har Area bestemt seg for å stanse alt arbeid knyttet til det nevnte prosjekt, sier Poggianella.
311. Systemet som Assad skulle overvåke syrerne med, er helt dagligdags i Europa, ifølge henne.
- 312.- Areas produkter brukes av myndigheter for å bekjempe terrorisme, barneporno, organisert kriminalitet, hvitvasking, narkotika og trafficking.
313. Teknisk og funksjonelt er systemet direkte sammenlignbart med det som brukes av politiet i EU, skriver Poggianella.
314. Areas overvåkningssentral i Damaskus skulle bygges med avlyttingsverktøy fra tyske Utimaco og lagringsutstyr fra NetApp i USA.
315. NetApps talskvinne Jodi Bachmann vil ikke besvare spørsmål, fordi selskapet "gransker saken".
- 316.- Hvis våre kontroller ble forbigått uten vår kunnskap, fordømmer vi syriske myndigheters bruk av vårt lagringsutstyr for å undertrykke sitt eget folk, skriver Bachmann til DN.
317. Det norske oljefondet eier også aksjer i NetApp.
318. Norge eier aksjer for 11,5 milliarder kroner i it-selskaper som produserer og selger teknologi som kan brukes for å avlytte, overvåke og filtrere kommunikasjon.
319. Dette til tross for at Statens Pensjonsfond har som mål ikke å investere penger i selskaper som produserer våpen eller medvirker til drap, tortur, frihetsberøvelse eller andre krenkninger av menneskerettigheter i krig- eller konfliktsituasjoner.
320. Imens i Kuala Lumpur.
- 321.- Vennligst kom dere ut herfra!
322. Hele området er vårt.
323. Dere får ikke delta
324. Kvinnen som står foran velkomstbordet til overvåkningssessen i Kuala Lumpur er så rasende, at det innimellom høres ut som hun snakker russisk.
325. Hun heter Tatiana Lucas og er daglig leder i det amerikanske selskapet Telestrategies som arrangerer den store overvåkningssessen.
326. Hun er nettopp blitt introdusert for Dagens Næringsliv.

327. Tatiana Lucas oppfordrer DN til å forlate hotellet og ber om assistanse.
328. - Det er veldig mye politifolk her.
329. De er alle undercover.
330. De vet ikke om dere skal publisere noe for de kriminelle, for at de skal se hvordan de kan bruke utstyret, om dere jobber for mafiaen, for organisert kriminalitet.
331. Så vennligst kom dere ut herfra.
332. Hele området er vårt.
333. Dere kan ikke oppholde dere her.
334. Idet hun geleider DN nedover trappen kommer toppsjefen selv, Jerry Lucas, en hvithåret, 68 år gammel amerikaner i mørk dress.
335. Den globale overvåkningsindustrien har ifølge Lucas egne beregninger en totalomsetning på svimlende 30 milliarder kroner.
336. - Er dere ute etter å knuse denne industrien?, spør Jerry Lucas.
337. Her har du en story på ti sekunder.
338. Tragedien er at menneskerettigheter blir krenket i Syria.
339. Eller Iran.
340. De slemme, det er menneskene der, sier Lucas og peker på konferansens deltakere.
341. Jerry og Tatiana Lucas begynner å snakke i munnen på hverandre om fordelene med at myndighetspersoner kan samle etterretning og bekjempe kriminalitet og terrorisme.
342. Bare så det er sagt, så har vi ikke Syria og Norge.
343. Og vi har ikke Iran heller som deltagere her, sier Tatiana Lucas. !
344. Jo.
345. Norge har vi, men ikke Syria og Iran.
346. Vi har personer fra 45 ulike myndigheter her, korrigerer Jerry Lucas.
347. Representanter fra Kripos har vært faste gjester på ISS World-konferanser gjennom en årrekke.
348. Telenor finnes også på tidligere deltakerlister.!
349. Dette arrangementet er bare for inviterte.
350. Vi inviterer folk og kan bestemme hvem vi vil ha og hvem vi ikke vil ha.
351. Vi kommer aldri til å slippe pressen inn her, sier Jerry Lucas.
352. - Vi har 187 land som alle har bestemmelser om lovlig avlytting.
353. Dere har en slik lov i Norge også, sier Tatiana Lucas.
354. - Hvis du selger denne teknologien til Syria, så kan de undertrykke motstanderne bedre?
355. - Kan du bli bedre på å undertrykke noen, spør Tatiana Lucas.
356. Jerry tar poenget.
357. - Du kan selge kniver for å gjøre operasjoner og du kan selge kniver for å drepe folk, sier han.
358. - Javel.
359. Så blir menneskerettigheter kanskje krenket.
360. Men hvor mange doplangere blir tatt i mellomtiden, hvor mange menneskesmuglere og hvitvaskere blir tatt, spør Jerry Lucas.
361. - Også i Syria har de organisert kriminalitet og trafficking som de må bekjempe, sier Tatiana Lucas.
362. Fotosesjonen.
363. En halvtime etter at DN er blitt bortvist og bedt om å forlate hotellet, går Jerry Lucas forbi med en bevæpnet vakt.
364. Samtidig begynner en litt uflidd amerikansk "traveller" med en stor koffert på fire hjul å sirkulere målbevisst rundt DN's journalister i lobbyen.
365. Den ustelte mannen i førtiårene er den første og eneste personen med turistutseende som har dukket opp på Hilton Kuala Lumpur siden konferansen startet.
366. Turisten trekker frem et lite kompaktkamera og fotograferer DN's to reportere fra mange vinkler.
367. Boomerangeffekten. !
368. Disse menneskene er ikke noe annet enn våpenhandlere.
369. Teknologien deres fører til at folk blir drept.
370. De har hjulpet diktaturer å stoppe demokratiske opprør.
371. Vi skal ødelegge muligheten deres til å fortsette, sier Jacob Appelbaum et par uker senere på et hackermøte i Øst-Berlin.
372. Han er en av verdens mest kjente hackere, overvåkes intenst av amerikanske myndigheter og etterforskes av den hemmelige storjuryen i Virginia som gransker Wikileaks.
373. Jacob Appelbaum har nettopp vært på en ukes besøk hos vennen Julian Assange som er i husarrest på den britiske landsbygda, for å planlegge hvordan den globale overvåkningsindustrien skal tas.
374. Sammen har de lansert nettsiden "Spy Files", som offentliggjør dokumentasjon om overvåkningselskaper.

- 375.- Noe av det som gir dem makt, er at ingen vet at de holder på og ingen vet hvem de er.
- 376.De skjuler seg bak kompliserte internasjonale selskapsstrukturer som formidler varene.
- 377.Men vi skal finne hvor de holder til, sier Appelbaum.
- 378.Han mener overvåkningsindustrien er i ferd med å forvandle verden til et totalitært, Orwell-aktig overvåkningssamfunn.
- 379.- De har Facebook-profiler, de også.
- 380.De har hjemmeadresser.
- 381.Vi skal gå etter dem.
- 382.Ta bilder av dem.
- 383.Skrive ned nummerskiltene deres.
- 384.Lage databaser over alle som bidrar til å skape et overvåkningssamfunn, sier Appelbaum.
- 385.- Vi skal stoppe denne industrien ved å fortelle sannheten om hva de driver med, avsløre alle teknikkene deres, sier han.
- 386.- Vi skal fucke opp jobben deres.
- 387.Langsigte avkastning.
- 388.Jusprofessor Ola Mestad er leder i Etikkrådet som er nedsatt av Finansdepartementet for å vurdere Statens Pensjonsfonds investeringer.
- 389.Mestad sier at bruk av avlyttingsteknologi i autoritære regimer ikke er på dagsorden i rådet.
- 390.- Rådet har ikke noe offisielt syn på dette.
- 391.- Det kan tenkes at det kan vurderes opp mot et punkt om at det ikke skal investeres i selskaper hvis det er en uakseptabel risiko for å medvirke til "andre særlig grove brudd mot etiske normer", sier Mestad.
- 392.Kommunikasjonsrådgiver i Norges Bank Investment Management Øystein Sjølie har bare en kommentar til fondets milliardinvesteringer i produsenter av avlyttingsteknologi:
- 393.Vi jobber med selskaper som eiere utfra et perspektiv om langsigte verdiskapning. ?
- 394.osman.kibar@dn.no
/tekstboks:/ [fjernet, ikke brukt i analysen]

Dagens Næringsliv, 14.02.2012

1. Avlytter næringslivet

2. Forfatter: Osman Kibar, Berlin
3. EU-parlamentarikeren Marietje Schaake mener norsk næringsliv bør være vel så bekymret over de nye overvåkningsmulighetene som regimemotstandere i autoritære regimer.
4. DN skrev lørdag om hvordan ny overvåkningsteknologi fra Europa og USA benyttes av autoritære regimer som Syria, Iran og Burma for å spore og forfølge politiske opposisjonelle.
5. Statens Pensjonsfond har investert 11,5 milliarder kroner i 15 ulike selskaper som produserer teknologi som kan brukes for å filtrere, avlytte eller overvåke kommunikasjon.
6. Deler av teknologien har endt opp i Syria, Iran og Burma.
7. Nederlandske Marietje Schaake er politiker som har gått i bresjen for at EU skal forby eksport av teknologi som kan brukes for å overvåke internett og telekommunikasjon av myndighetene i Syria.
8. Schaake mener produsenter av overvåkningsteknologi har sluppet billig unna til nå med få krav til gjennomsiktighet og lite eksportregulering.
9. Hun mener det kan være fruktbart å se på hele sakskomplekset fra en annen vinkel for å forstå ringvirkningene av ny overvåkningsteknologi ! næringslivets.
10. - Det handler ikke bare om regimemotstandere som blir forfulgt i autoritære regimer.
11. En rekke regimer bruker overvåkningsteknologi for å lære mer om forretningsinteresser.
12. Det finnes mange vestlige selskaper som opererer i disse landene, enten de jobber med kjemikalier, infrastruktur, landbruk, eller eiendom.
13. Også de blir utsatt for masseovervåkning.
14. Når næringslivet blir klar over dette aspektet, tror jeg det vil dukke opp helt andre diskusjoner enn vi har sett til nå.
15. Det illustrerer kanskje enda tydeligere hvor bredt og signifikant dette temaet egentlig er, sier Schaake.
16. **Vet lite om teknologi**
17. Marietje Schaake mener selskaper som produserer og distribuerer overvåkningsteknologi bør stilles til ansvar for eventuelt misbruk.
18. Samtidig står forslagene om mer overvåkning og datalagring i kø i hele EU, hvor politisk misnøye og økonomisk krise preger nyhetsbildet.
19. - Vi må passe nøye på hva slags samfunn vi utvikler og hvilke lover vi innfører.
20. Det vi gjør her, påvirker umiddelbart resten av verden.
21. Se på Storbritannia.

22. Etter opprørsbølgen der, foreslo myndighetene å slå av bestemte typer teknologi og funksjonaliteter i enkelte områder.
23. Da kom både Kina og Iran umiddelbart på banen og spurte om de trengte hjelp til å kontrollere folkemassene sine, sier Schaake.
- 24. Etterlyser informasjon**
25. Politikeren sier hun ofte blir forbauset over det lave kunnskapsnivået og den manglende teknologiforståelsen blant politikere.
26. - De fleste politikere vokste opp i et samfunn hvor teknologi ikke var så utbredt som i dag.
27. De tror for eksempel at allslags kriminalitet som kan begås ved bruk av data er datakriminalitet.
28. Politikernes manglende forståelse gjør dem mye mer sårbare for lobbyvirksomhet.
29. Både underholdningsindustrien og sikkerhetsindustrien har svært pågående lobbyister som veldig lett setter agendaen, sier Schaake.
30. Hun mener det finnes for lite objektiv, vitenskapelig informasjon og at det meste av informasjon som spres, er farget av forretningsinteressene til sikkerhetsbransjen, som sprer frykt.
31. - Mener du at overvåkningsindustrien bør bli gjenstand for de samme kontrollmekanismene som våpenindustrien?
32. - La oss begynne med å få gjennomskiktighet.
33. Som vi alle vet, er det ikke mulig å kreve tilbake en teknologi hvis den først er levert og det har havnet hos et selskap, et land, eller en etterretningstjeneste som bruker det for å angripe folk, finne ut hvor de bor, torturere eller fengsle dem.
34. Det er viktig at vi evaluerer den reelle virkningen av denne teknologien, som er svært farlig.
35. En del av denne teknologien brukes til å avlytte telefoner og bryte inn i datamaskiner over en lav sko, sier Schaake.
36. © Dagens Næringsliv

Analysepar 11

Dagens Næringsliv, 28.05.2011

- 1. Eiendommedag**
2. Forfatter: Eskil Engdal, Frode Frøyland og Mikaela Berg (foto), Dublin
3. Irlands eiendomsbaroner lånte 800 milliarder kroner, bygde skyskrapere, bodde i noen av klodens dyreste hus og var nasjonens helter.
4. Etter krakket ble helikoptrene satt på bakken og palassene forlatt.
5. Hvor ble det av alle gutta?
6. - Bankforbindelsen min hengt seg igår.
7. Investoren David Mellon sitter i et dunkelt hjørne av en Dublin-pub, full av melankoli og sinne tvinner han et whiskyglass mellom fingrene, ser seg rundt og lurert på hvor mange av de andre i lokalet som er ruinerte, bankerotte, utslåtte.
8. - Mange, konkluderer den tidligere mangemillionæren.
9. Det er en av disse dagene hvor de dårlige nyhetene kommer drivende inn som en uhellvarslende skodde over Dublin.
10. "Dommedagsøkonomen" Morgan Kellys tverre ansikt er på alle avisenes forsider, om tre år vil Irland ha 2000 milliarder kroner i gjeld, kollapse i en kaotisk konkurs og forvandles til en europeisk bananrepublikk, spør økonomen.
11. - Han var bare 40 år.
12. Han hengt seg bare noen hundre meter fra her vi sitter nå, sier David Mellon om sin gamle bankforbindelse.
13. I 30 år var David Mellon boliglånsmegler.
14. Så ble han grepet av eiendomsbesettelsen, skaffet seg Porsche, eiendommer verdt en halv milliard kroner og VIP-losje på Manchester Uniteds hjemmebane Old Trafford.
15. Han var en av "The Irish".
16. Mellon ble en del av historiens kanskje største boligboble, i løpet av en 12-årsperiode steg boligprisene i Dublin med 519 prosent, eiendomsspekulantene ble det irske miraklets guder.
17. - Sjeføkonomen i Bank of Ireland sa vi sto midt i en 20-årsboom.
18. Det var en konkurranse mellom utbyggerne som nådde episke og usunne proporsjoner.
19. Vi kjøpte eiendom på helt sinnssyke steder:
20. Romania, Bulgaria, åndssvake prosjekter, vi kjøpte oss inn i en illusjon og trodde på regjeringen og økonomene som fortalte oss at det var bare å kjøre på.
21. Men så stoppet festen.
22. Discjockeyen gikk hjem.
23. Strømmen gikk.

24. Huset brant.
25. Allikevel fortsatte vi å feste, sier David Mellon.
26. Nå kjører han rundt i en 35 år gammel Toyota og lurer på hvordan han skal håndtere 250 millioner kroner i gjeld.
27. UNDER TELTDUKEN.
28. Det var på begynnelsen av 90-tallet at den keltiske tigreren kom byksende ut av den karrige, irske potetåkeren.
29. Politikerne liberaliserte, avregulerte, globaliserte.
30. Ut med tungt skattetrykk.
31. Inn med Intel, Dell og Apple.
32. Eksporten eksploderte, og produktiviteten føk i været.
33. Da oppturen i 2001 strengt tatt var over, åpnet bankene hvelvet for å finansiere et av Europas største luftslopp: den irske byggeboomen.
34. 800 milliarder i lån ble gitt til en liten krets av eiendomsutviklere.
35. Nå gjaldt det å få med seg politikerne.
36. På den årlige sosisetshoppingen hesteveddeløpet Galway Races, var det så tett av helikoptre i luften at det minnet om en slagscene fra "Apokalypse Nå".
37. Det ble satt opp et eget kontrolltårn for de 200 helikoptrene som fraktet eiendomsutviklerne fra Dublin.
38. Destinasjonen var statsminister Bertie Aherns og regjeringspartiet Fianna Fáil eget telt.
39. "The boom is getting boomier", hvinte Ahern og overøste eiendomsbaronene med skatteprivilegier.
40. "Hvert eneste byggeprosjekt må behandles av åtte hylekor, miljøetater, planleggingskomiteer og blah, blah, blah, og hvert eneste blah koster noen hundre millioner", sa Ahern.
41. Dette, og at enhver motorveibygging ble forsinket av hekkende svaner, snegler og folk som hang fra trærne, fikk Bertie Ahern satt en stopper for.
42. Statsministeren var eiendomsutviklernes beste venn.
43. "Regjeringspartiet ville fornærmet paven, Nelson Mandela og Mor Teresa før de sa et skjevt ord om eiendomsutviklerne", bemerket en av de få edruelige journalistene.
44. Eiendomsbaronene rev parkeringshus og hoteller for å bygge nye parkeringshus og hoteller, polakker ble hentet for å bygge hus til polske bygningsarbeidere.
45. En fjerdedel av Irlands arbeidsstokk var opptatt med å slepe betong og bygge hus.
46. Irland var så vellykket at Bertie Ahern i 2007 selv foreslo å øke sin egen lønn til nærmere tre millioner kroner.
47. Det ville gjort ham til den best betalte politiker i den vestlige verden.
48. De som var kritiske til det irske underet kunne bare gå og henge seg.
49. "De som sitter på sidelinjen og jamrer representerer en forspilt mulighet.
50. Jeg skjønner ikke hvorfor disse folkene ikke begår selvmord", sa Ahern.
51. SELVMORDERNE.
52. - På en apokalyptisk måte har Bertie Aherns ord blitt til sannhet.
53. Hundrevis av eiendomsutviklere har tatt livet av seg.
54. Hundrevis.
55. De klarer ikke å leve med at de har tatt beslutninger som ikke kan forandres.
56. At de står foran ruin.
57. Jeg har en venn som jobber med å hente kroppene til dem som har tatt selvmord.
58. I forrige måned hentet han 32 mann.
59. I Dublin er det tre som tar livet av seg hver dag, sier David Mellon.
60. En morgen i januar 2009 virret eiendomsutvikleren Patrick Rocca rundt på sin eksklusive Dublin-eiendom, kun iført pyjamas.
61. Det var det siste naboene så av ham.
62. Det var også et av de første tegnene på at nouveau-riche paradiset Irland var i ferd med å bli et galehus.
63. Patrick Rocca styrte et av Irlands største eiendomsimperier, lånte ut helikopteret sitt til Bill Clinton, gikk i gallamiddager med Tony Blair og spilte golf i Marbella.
64. Rocca og søsteren, en tidligere Miss Irland og samboer med musikeren Van Morrison, var sjelden langt unna når Dublins nyrike cocktail-glitterati klirret med glassene.
65. Da Irlands fotballag spilte en avgjørende kvalifiseringskamp mot Sveits, tok Rocca med seg vennen Uri Geller på en helikoptertur over stadionet - i håp om å påvirke resultatet.
66. Da Patrick Rocca gikk ut i hagen denne vintermorgenen visste han at de massive summene han hadde investert i banken Anglo Irish var tapt.
67. Patrick Rocca skjøt seg i hodet.
68. BANKENS SANNE ANSIKT.
69. Noen måneder senere gikk en 51-årig eiendomsbaron inn i en forlatt stall i Galway.

70. John O'Dolan var en superstjerne i den irske eiendomsbransjen, det var han som hadde kjøpt "Irland" - en av øyene i det kunstige arkipelagoet "The World" i Dubai for 240 millioner kroner.
71. Her skulle han bygge et mini-Irland, hvor innbyggerne kunne kjøle seg ned i verdens største irske pub.
72. O'Dolan kjøpte også øya "England".
73. Det var mer enn en investering, oppkjøpet var et symbol på den keltiske tigerens styrke.
74. Irland eide England.
75. Men heller ikke den alltid smilende og optimistiske O'Dolan maktet å motstå eiendomskrakket, flere av hans utenlandsinvesteringer var satt under administrasjon.
76. O'Dolan hengte seg i den forlatte stallen i Galway, i en av hans nekrologer sto følgende:
77. "Krakket har truffet oss som et løpsk tog og tallet på falne stiger.
78. Finansinstitusjonenes vennlige ansikt, deres billige og tilgjengelige kreditter, ga oss en følelse av at vi var uforgjengelige.
79. Drømte vi det, kunne vi få det.
80. Men nå som boblen har bristet, er smilet revet bort fra bankenes ansikt."
81. I forrige uke kritiserte Dublins tingsrettjustitarius Edmund Honohan bankene for å drive gjeldslaver inn i døden.
82. Men det er falne på begge sider av bankenes skranker.
83. Da Anglo Irish Bank kollapset, satt den unge funksjonæren Stephen Doyle i bankens resepsjon, dag etter dag ble han kjeftet opp og trakassert av rasende kunder, til slutt leide banken ekstra sikkerhetsvakter for å beskytte sine ansatte.
84. Skranken var Doyles frontlinje.
85. Han ble mer og mer innesluttet, gikk ned i vekt.
86. En dag ble han funnet hengende i et tre ved elvebredden.
87. - Presset fra bankene er enormt.
88. Folk som tidligere lånte ut penger, er nå satt til å drive inn gjeld, de ringer kundene fra hemmelige telefonnumre, de ringer om kvelden, om natten, sier Mellon.
89. - Det var traumatisk å oppdage hvor enorme mine egne problemer var, men det er ikke noe poeng i å gå i graven for tidlig.
90. Jeg er fortsatt en suksess.
91. Krigen er ikke over før siste soldaten er død, sier han.
92. Så tar han frem mobiltelefonen og viser frem motivasjonsstatene han ser på hver morgen.
93. - Dette er mitt favorittstat:
94. "A strong successful man is not the victim of his environment.
95. He creates favourable conditions", sier han.
96. Vi tømmer whiskyen og går til et av Dublins mange luksushoteller.
97. En stund bygde Irlands eiendomsbaroner hoteller som om det ikke fantes noe annet sted å besøke.
98. Hotellinvesteringer ga fantastiske skattefordeler.
99. Nå står hundrevis av hoteller tomme.
100. Zombiehoteller.
101. Eid av zombiebanker.
102. Hotellets eier, en av Irlands største eiendomsutviklere, sitter i restauranten.
103. Han har "noen milliarder kroner" i gjeld og ønsker å være anonym.
104. - Vi visste prisen på alt, men ikke verdien av noe, sier han, åpner lommeboken og viser frem et brett sovepiller.
105. - Det er den måten jeg kan få litt hvile på, forklarer han.
106. - Og denne holder angsten borte, sier han og nikker mot den svarte Guinnessen.
107. "Out of the darkness comes light."
108. FALLITTERKLÆRINGEN.
109. - Noen av eiendomsutviklerne tørnet.
110. De andre forlot landet, sier Simon Kelly.
111. Simon Kelly er en av de få av de virkelig store irske eiendomsmagnatene som snakker om sin egen fallitt.
112. Sammen med faren "Posh" Paddy Kelly, styrte Simon Kelly et av Irlands største eiendomsimperier, de eide hoteller over hele øya, golfklubber i Florida, eiendom i England, supermarkeder, forretningsbygg og puber.
113. På høyden av sin makt var familien verdt milliarder.
114. Simon Kelly var en av Irlands rikeste unge menn.
115. En marsdag i 2009 innså Simon Kelly at spillet var over, han satte seg i den svarte Landroveren og kjørte inn mot Dublin sentrum, med musikken på fullt styrke styrte han rett mot ruinen.
116. "Eiendomsbaronen Simon Kelly er død.

117. Lenge leve den nye Simon Kelly", sa han til seg selv mens bilen gled mot byen han var med på å sette over styr.
118. Han kjente en kolossal lettelse, i måneder følte han at han var en del av en business full av triste mennesker som sprang på tredemøller til ingensteds, som kjempet om jordlapper som ingen andre brydde seg om.
119. Kelly var på vei til Dublin for å melde oppbud.
120. Familien hadde nærmere åtte milliarder kroner i gjeld.
121. Hvis Paddy og Simon Kelly røyk, kunne hvem som helst ryke.
122. Familien Kelly var involvert i så mange partnerskap at branntomten kom til å bli stor.
123. - Da jeg kom hjem fra en lengre ferie i India, innså jeg at vi hadde bygget en falsk verden i Irland – en verden som var i ferd med å gå under.
124. Da jeg gikk inn i banken og fortalte at det hele var over, forsøkte de å overbevise meg om at alt ville gå bra.
125. De ville at vi skulle fortsette å late som om alt var som før.
126. De sa jeg var en pessimist og en dommedagstype.
127. Banken var livredd meg, jeg hadde så mye gjeld at jeg ble betraktet som mektig, selv om jeg var fullstendig avmektig.
128. Litt av en ironi, ler Kelly.
129. Paddy og Simon Kelly var de første som innrømmet at de hadde vært med å styre landet mot katastrofe.
130. Etter kollapsen skrev Simon Kelly et innlegg i en av Irlands største aviser.
131. "I am sorry", var overskriften, Simon Kelly beklaget den skaden han og kollegene hadde påført Irlands økonomi.
132. Senere skrev han boken "Breakfast with Anglo", innsideberetningen om hvor lett det var å få lån fra Irlands største skandalebank, Anglo Irish Bank.
133. GAL MANN.
134. - På slutten av boomen var alle som gale, ingen hadde tid til å reflektere over hva som skjedde.
135. Vi var som Duracell-kaniner, ingen spurte hvorfor vi holdt på med det vi gjorde.
136. Konkurransen mellom utviklerne var vill.
137. Kjøpte du en stor eiendom, kom du i media, ble klappet på skulderen og kalt en suksess - selv om hver eneste kroner var lånt.
138. Min kone var den eneste som sa at vi var totalt gale.
139. Jeg svarte henne at hun ikke skjønnte seg på eiendomsbusinessen, sier Kelly.
140. - Til slutt var jeg helt uinteressert i businessen, jeg var lei av å håndtere hundrevis av eiendommer, gå i alle møtene, springe rundt i byen som en gal mann.
141. Men jeg ville jo ikke at hele landet skulle blåse i filler.
142. Kelly-familien gikk ikke konkurs, i stedet ble eiendomsmassene og milliardgjelden overført til The National Asset Management Agency, NAMA, det statlige organet for råtnete lån.
143. - Eiendomsutviklerne får skylden for alt som har gått galt i Irland, men jeg synes det er feil å si at vi var grådige.
144. Ringte jeg banken tirsdag kveld og sa jeg måtte ha et par hundre millioner euro innen onsdag, gikk det alltid greit.
145. Selv hadde jeg aldri mer enn 10.000 euro på min egen bankkonto, ofte var den overtrukket.
146. Vi hadde alltid penger til å reise på ferier, men aldri tid.
147. Det eneste vi var grådig etter var tid, ikke penger, sier Kelly.
148. Simon Kelly har bosatt seg på landet, studerer og holder foredrag om suksess og fiasko for andre studenter.
149. - Jeg kan jo fortelle dem hvordan man blåser avgårde 800 millioner euro, sier han.
150. Simon Kelly må stikke, han skryter av at han kjører rundt i en skraphaug av en Jeep med knust bakrute.
151. Det er best slik når man har milliardgjeld.
152. Han skal møte noen av sine gamle partnere, "noen familier som skylder seks milliarder euro" og som fortsatt har tro på eiendomsmarkedet.
153. - Det er noen av oss som nekter å innse at spillet er over, som tror de kan redde sine verdier fordi de er spesielt begavede eller annerledes.
154. Men hele systemet har kollapset, bankene er ruinerte og økonomien er en søppelfylling, sier Simon Kelly da han går.
155. Mens Simon Kelly har innsett at slaget er tapt, kjemper hans erkerival i eiendomsmarkedet, den en gang så mektige Sean Quinn, en fortvilet kamp mot banken han skylder 22 milliarder kroner.
156. En gang var Sean Quinn Irlands rikeste mann, en mann som luktet fortjeneste som en hai luktet blod.
157. Han kjøpte puber i Dublin, Hilton-hoteller i Praha og Sofia, Sheraton i Krakow.
158. Han kjøpte ærverdige Belfry Hotel med golfbane i England og sponset den britiske masters-turneringen.

159. Ingen av de sky irske milliardærene var i nærheten av å gjemme seg så godt fra offentligheten som Quinn.
160. Han ga ingen intervjuer, utførte ikke offentlige opptredener og styrte unna alt som het offentlige selskaper.
161. Han lot et hoff av pr-rådgivere ta seg av pressen.
162. De klarte å skape et bilde av en gudbenådet, men samtidig veldig forsiktig investor.
163. Quinn spilte poker med sine barndomskamerater jevnlig, men det var ikke lov å tape mer enn 10 euro i løpet av en kveld.
164. I avisene leste irene at landets rikeste var en familiemann som gjennomførte alt han satte seg fore å gjennomføre.
165. Nå er han blant Irlands fattigste.
166. Han har satt verdensrekord i nedtur.
167. Ifølge magasinet Forbes har ingen person i hele verden tapt mer i finanskrisen enn Quinn.
168. Det var derfor magasinet døpte ham til "The biggest Loser".
169. MILLIARDÆRGATEN.
170. For noen år siden var Shrewsbury Road i Dublin den sjette dyreste gaten i verden, dyrere enn Carolwood Drive i Beverly Hills og Via Suvretta i St. Moritz.
171. Nå ligger den mutt og stille, en sivil politibil siger sakte forbi, en hushjelp sniker seg inn gjennom en av de tunge smijernsportene.
172. Tomme vinduer glaner ut mot gaten.
173. Hvor er det blitt av alle gutta?
174. De 30 villaene i Shrewsbury Road ble bygd på begynnelsen av 1900-tallet for Irlands stillfjerne pengearistokrati.
175. Så rykket eiendomsbaronene inn.
176. "Bortsett fra å vise hele verden hvor mye du er verdt, er det ingen grunn til å kjøpe hus på Shrewsbury Road.
177. Husene er fullstendig blottet for arkitektonisk særegenhet", skrev en aviskommentator da kampen om murhusene på milliardærgaten var på sitt heftigste.
178. Det skremte ingen.
179. I 2005 kjøpte den flamboyante eiendomskongen Sean Dunne den nedslitte villaen "Walford" for 500 millioner kroner.
180. Uber-entreprenøren Dunne var den keltiske alfateren.
181. Hans planer om å bygge en Dubai-inspirert, diamantformet skyskraper til åtte milliarder kroner sjokkerte selv nyrike Dublinere.
182. I 14 hele sammenhengende dager feiret Dunn sitt bryllup på Onassis' tidligere lystyacht "Christina O".
183. "Hvis den var god nok for Jackie Kennedy, tenkte jeg at den var god nok for meg," sa bruden, en kjent irsk sladrespaltist.
184. Nå er porten stengt og lysene slukket i den dyreste boligen i den dyreste gaten i Irland.
185. Sean Dunne ble sist sett i en bolig i Greenwich, Connecticut.
186. Paddy Kellys villa i nummer 15 er tatt over av den kinesiske ambassaden, og utenfor Shrewsbury Road 1 henger et salgskilt.
187. Her bodde Derek Quinlan, den grå skatteinspektøren som forvandlet seg selv til en fargerik eiendomsutvikler.
188. Han investerte sammen med U2-stjernene Bono og Edge, for 600 millioner kroner kjøpte han feriebolig ved siden av Chelsea-eier Roman Abramovich i Cote D'Azur.
189. Etter å ha slått den saudiarabiske oljesjeik prins Al-Waleed bin Talal i budkampen om Savoy Hotel i London, rullet Quinlan et gigantisk irsk flagg ut fra hotellets tak.
190. Irland holdt på å briste av stolthet.
191. Selv Quinlan felte en tåre.
192. "Da gråt jeg," sa Quinlan i et sjeldent intervju.
193. "Min fattige far, som var i den irske hæren, hadde elsket å se dette her."
194. Nå har skatteeksperten Quinlan stukket fra Shrewsbury Road og søkt tilflukt i Sveits.
195. Med seg har han en antatt personlig gjeld på fem milliarder kroner.
196. Det er stille i hagen utenfor "The Pink Palace" også.
197. Hverken palassets eier, eiendomsutvikleren Johnny "Piraten" Ronan, eller den sorte Maybachen hans er å se.
198. Noen håndverkere romsterer i garasjen.
199. Etter å ha parkert gjelden hos NAMA og skattebetalere, stakk Ronan på luksusferie til Marokko med Chris de Burghs datter, Miss World 2003.
200. Irene var rasende.

201. Etter at de irske bankene ble nasjonalisert, har eiendomsbaronenes råtne lån blitt demokratisert og fordelt mellom alle irske skattebetalere.
202. Nama har tatt over en låneportefølje verdt 575 milliarder kroner.
203. - For å forstå Irland må du skjønne at eiendom er en besettelse her i landet.
204. Vi glemte at Dublin ikke er Paris, sier Frank McDonald, som forfattet boken "The Builders".
205. Irske avislesere kastet seg over avisenes fyldige eiendomsseksjoner, kalt "property porn".
206. Eiendomspornoen fikk alle til å drømme om et liv som eiendomsbaroner.
207. GUINNESS-REKORDEN.
208. Enda en uke er over.
209. Politimannen Dan har stått opp, skylt ned dagens lykkepille sammen med fire andre tabletter og et glass vann.
210. Kjørt på jobb, kjørt hjem fra jobb, spist middag med kone og barn.
211. Så er det blitt fredagskveld.
212. Dan har ruslet ned på stampuben i utkanten av Dublin.
213. Han kjøper en Guinness og drikker den som om det skulle ligge en løsning gjemt i bunnen av glasset.
214. - Jeg burde fått en plass i Guinness rekordbok også.
215. Den politimannen som har mer i gjeld enn meg, finnes ikke.
216. Et flir flirer opp et plaget ansikt.
217. Dan er 53 år og har en årslønn på 340.000 kroner.
218. Han eier 48 eiendommer som kan selges for halvparten av ingenting.
219. Han skylder 70 millioner kroner.
220. Noe som betyr at han må patruljere gatene i Dublin de nærmeste 200- 300 årene for å betale gjelden.
221. - Hva i det huleste helvete har jeg drevet på med?
222. Hvorfor nøt jeg ikke bare livet?
223. Jeg kan ikke forstå det.
224. Jeg forstår det ikke, sier Dan.
225. Han ber oss om ikke å bruke etternavnet hans.
226. Kollegene kan jo finne på å google ham og finne ut at Dan har vært sprøyte gal.
227. Det er det han frykter.
228. Dans eiendomseventyr begynte i 1994.
229. Han hadde spinket og spart og kjøpte to leiligheter som han leide ut.
230. Dan dagdrømte at han skulle bli eiendomsbaron.
231. Han var født og oppvokst i en liten landsby i Tipperary, i et hus uten ordentlig fyring og toalett, familien med syv barn delte tre soverom, på vinteren sov ungene med heimevernsfrakker over seg for å holde varmen.
232. - Jeg husker at jeg på den tiden tenkte at jeg skulle bygge et imperium før far døde, sier Dan.
233. Sluttpakken kona fikk da hun ble avskjediget, ble brukt til å kjøpe en ny leilighet.
234. Da Dan brakk nakken i en bilulykke, så han det som en investeringsmulighet.
235. Erstatningen finansierte nye boligkjøp.
236. I 2005 ble han venn med en boliglånsmegler som fikk ham til å tenke stort.
237. Dan var hektet.
238. Eiendomsnarkoman, som han kaller det
239. - Jeg hadde nå fått lån på tilsammen 3,5 millioner euro.
240. På en sprø impuls lånte jeg 3,5 millioner euro til.
241. Nå eide jeg 28 leiligheter i Irland.
242. I tillegg rykket jeg inn i Storbritannia.
243. Jeg eide 20 eiendommer der også.
244. Jeg hadde erobret verden!
245. Jeg kjøpte og kjøpte og kjøpte.
246. Boligprisene steg.
247. Dan hadde 70 millioner kroner i lån, men eiendommene var verdt 95 millioner.
248. For å få stadig nye lån forfalsket han den motvillige konas underskrift.
249. - Jeg sa "hør, jeg er millionær!"
250. Jeg skulle selvsagt ha solgt da.
251. Men det gjorde jeg ikke.
252. Boligprisene kunne jo ikke falle her i landet.
253. Det var først da det gikk til helvete at jeg hadde et møte med banken.
254. Jeg møtte ikke en eneste bankmann før det gikk galt i 2007.
255. Kan du tro det?
256. Det var boligmeplerne som fikset lån i bankene for meg.

257. Jeg hadde ikke peiling på hva jeg drev med.
258. Jeg er politimann.
259. De helvetes bankene ga meg pengene og meglere og myndigheter sa at det jeg drev med var ok.
260. Hvem er jeg til å si dem imot?
261. I ØSENDE REGNVÆR.
262. Klokken 11 søndag formiddag for fire uker side skyllet melankolien inn over Dan.
263. Han satt i bilen og så sin 13 år gamle sønn spille fotballkamp.
264. Dan fant frem penn og papir.
265. "Eiendomsinvesteringene har fullstendig ødelagt mitt liv," begynte han.
266. Han skrev og skrev og viste brevet til legen.
267. - Legen spurte om det var et selvmordsbrev, sier Dan.
268. Da den irske eiendomsbygningen raste, knakk Dan sammen.
269. - Det var som i en film, jeg fikk sammenbrudd, endte opp på en institusjon.
270. Vettet forsvant, sier Dan.
271. Han karret seg tilbake på jobb.
272. Nå jobber han med å arrestere landsmenn som ikke klarer å betjene gjelden sin.
273. Ingen av dem vet at politimannen selv har 70 millioner kroner i lån.
274. - Min sterkeste følelse?
275. Er det dumhet?
276. Hat?
277. Nei, vi er alle voksne mennesker som gjør våre egne valg.
278. Selvsagt føler jeg skyld.
279. Jeg føler så mye skyld at, at É.
280. Skyld for alt jeg har gjort mot min kone og min familie.
281. Jeg må tilgi meg selv, men skylden har omfavnet meg, sier Dan.
282. Da en venn av Dan nylig spurte om han klarte å holde hodet over vann, svarte Dan at det klarte han ikke.
283. "Kunsten er å lære å puste under vann", svarte Dan.
284. - Jeg skulle ønske at jeg ble født med en betalingsanmerkning.
285. Da hadde jeg aldri fått lån i første omgang, sier Dan og trasker ut i den bekmørke vårnatten.
286. GOLFBESATT.
287. Carton House er et av Irlands prektigste herskapsrus, det nærmeste landet kommer et Buckingham Palace.
288. Nå er fødestedet til den revolusjonære aristokraten Lord Edward Fitzgerald blitt luksushotell og golfklubb for de irske eiendomsbaronene.
289. Carton House var blant Simon og Paddy Kellys store investeringer.
290. - All golfingen gjorde forretningsfolk bløte i toppen.
291. Å vinne en golfturnering var selve kjernen i mange eiendomspekulanter liv.
292. Og skulle du låne penger fra en bank på sommeren, måtte du stikke ut på golfbanen, forteller Simon Kelly.
293. Skandalebanken Anglo Irish slepte sine kunder ut på golfbanen så ofte de kunne, delte ut det siste i golfutstyr og fikk eiendomsbaronene til å tro de var golfguder.
294. På greenen innvilget bankens kredittkomité milliardlån uten annen sikkerhet enn personlige garantier.
295. - Målestokken for ditt ego var ikke om du var medlem av en golfklubb.
296. Du måtte eie en, sier Kelly.
297. Selv eide Simon og Paddy Kelly seks golfbaner.
298. På papiret eier Kelly-familien fortsatt Carton House.
299. I virkeligheten er det NAMA, den statlige banken med verdens største portefølje av råttne eiendommer, som kontrollerer herskapsrusen og brenner inne med gjelden på nesten en halv milliard kroner.
300. - På Carton House later de fortsatt som alt er ok.
301. Det er som på Titanic.
302. Mens skuta synker, diskuterer de hvilken musikk de skal velge til morgendagens middag.
303. Men snakk med min far, Paddy om dette.
304. Det er han som er familiens filosof, sier Simon Kelly.
305. VERDENSHERREDØMME.
306. - Vi hadde en plan om å dominere verden.
307. Det har bare ikke skjedd riktig ennå.
308. Paddy Kelly småspringer rundt i salene på Carton House, gjennom gullrommet, biljardrommet, biblioteket, ler, vifter med armene og ler som om ingen har fortalt ham at han er bankerott.
309. - Jeg har alltid vært lykkelig.
310. Men det er ikke alltid bra.

311. Jeg har fått beskjed om å være litt mer trist – ikke smile så mye bilder.
312. Ser du forresten fotballbanen der borte?
313. Real Madrid trente her forrige sommer.
314. Der borte er det nasjonale golfakademiet.
315. Se på dette rommet, er det ikke vakkert?
316. Se på det?
317. For bare tre år siden eide Paddy Kelly to Rolls Roycer, to hus på Shrewsbury Road, han ga bort millioner i veldedighet og turnerte verden på jakt etter nye forretningsmuligheter.
318. Nå er hele herligheten forvandlet til milliardgjeld.
319. - Da jeg først fortalte om mine økonomiske problemer, ble jeg møtt av fornektelse og atter fornektelse.
320. Situasjonen lignet på en bilulykke hvor en person er død og to andre hardt skadet.
321. I stedet for å frakte de skadede til sykehus, settes det opp en komité for å diskutere årsaken til ulykken.
322. I mellomtiden dør de skadede, sier Kelly.
323. På grunn av Rolls Roycene ble Paddy kjent som "Posh Paddy".
324. På grunn av sin tilbøyelighet til å falle inn i filosofiske betraktninger, ble han kjent som "Paddy The Philosopher".
325. Brått og uventet sier han ting som "eksisterer vi egentlig?", "jeg er mer elven enn elvebanken" og "det er viktig å vandalisere riktig".
326. - Er folk sinte på deg her?
327. - Jeg er ikke så sikker.
328. Jeg tror sinnet er like under overflaten.
329. Det er typisk irsk å finne en sydebukk.
330. Folk spør, hvem har skylden for alt dette?
331. Jo, Paddy Kelly!!
332. Da får vi skyte ham.
333. Selv tror jeg på kjærlighet og omtanke og alt det tullet.
334. Vet du forresten hvordan de fanger aper i Afrika É
335. Mye av Paddy Kellys gjeld er sikret i personlige garantier.
336. - Selvsagt lånte vi for mye penger.
337. Men hvor kom alle disse pengene fra?
338. Fra de store internasjonale institusjonene.
339. Disse bankene lånte 200 milliarder euro som aldri skulle ha blitt lånt ut.
340. Høydepunktet var villaen i Shrewsbury Road som eiendomsutvikleren Sean Dunn kjøpte for nesten 60 millioner euro.
341. Han brukte bare bankens penger.
342. Hvis du gir et barn et gevær og fyller det med kuler, kan du jo ikke klandre barnet for å bruke våpenet.
343. Vel, Sean var ikke noe barn, jeg kjenner Sean, men du skjønner hva jeg mener É
344. Paddy setter seg ned i det som en gang var Carton House' kjøkken.
345. Bestiller en flaske hvitvin, kjeks og ost.
346. Han betaler kontant.
347. - Jeg er konsulent nå om dagen - jeg jobber jo for andre.
348. Jeg dveler ikke ved det som har skjedd.
349. Jeg aksepterer de nye omstendighetene.
350. Jeg har ikke tid til å angre.
351. Han stopper et øyeblikk.
352. - What's the big deal?
353. Vi skylder bankene penger.
354. Penger vi ikke kan betale.
- /tekstboks:/ [fjernet, ikke brukt i analysen]
355. © Dagens Næringsliv

Dagens Næringsliv, 10.05.2011

1. Fortsatt irsk krangel om gjeldskrisen

2. Forfatter: Trond Sundnes, London
3. Irlands "Dr. Doom", økonomen Morgan Kelly, mener irene må trekke seg ut av EUs redningspakke for å unngå konkurs.
4. Nå har han fått både regjeringen og den irske sentralbanksjefen på nakken.
5. - Kellys løsning ville ført til en konkurs for hele landet, sier en oppbragt sentralbanksjef Patrick Honohan.
6. Halvannen måned etter at irene valgte en ny regjering foregår det fortsatt en høylytt debatt om den irske

- økonomiske fremtiden.
7. Økonomen Morgan Kelly spådde allerede i 2007 krisen Irland nå befinner seg i.
 8. Nå har han kommet med nye dystre spådommer om Irlands fremtid.
 9. Samtidig tar han et ramsalt oppgjør med den irske sentralbanksjefen.
 10. Han mener Honohan fullstendig overså størrelsene på banktapene som til slutt felte irene.
 11. – Honohan's feilvurdering av banktapene har vist seg å være den dyreste feilen noen irsk person noen gang har gjort, skrev Kelly i et leserbrev i Irish Times på lørdag.
 12. Irene søkte ifjor høst om finansiell krisehjelp, og fikk låne 85 milliarder kroner.
 13. Morgan Kelly mener imidlertid renteutgiftene på disse lånene nå er i ferd med å kvele gjenoppbyggingen av den irske økonomien.
 14. Han mener man bør frasi seg krisepakken og heller gjennomføre umiddelbare budsjettkutt, og løse krisen på egenhånd.
 15. © Dagens Næringsliv

Analysepar 12

Dagens Næringsliv, 12.06.2010

1. Forever Jong

2. Forfatter: Osman Kibar og Per Ståle Bugjerde (foto), Johannesburg, Sør-Afrika
3. På et falleferdig stadion og i et bortgjemt hotell utenfor Johannesburg har Nord-Koreas landslag lykkes i å holde verden på trygg avstand.
4. DN fotfulgte laget før kampene i "dødens gruppe".
5. – Det er ikke lov til å ta bilder.
6. Dere har ikke lov til å være her.
7. Det er best dere går nå.
8. Fire politimenn går med raske skritt på et støvete jorde utenfor et bortgjemt fotballstadion i Tembisa, et av Johannesburgs største slumområder.
9. Lukten av svidd avfall henger i luften.
10. En stor lastebil slipper ut et lass med søppel på jordet.
11. Fotballbanen er omgitt av en høy mur med piggråd.
12. Rundt stadionet er det selvbygde, falleferdige skur med oransje utedoer foran så langt øyet kan se.
13. Noen klipper håret, andre selger poteter, høns eller bildekk.
14. I et hvitt telt er det begravelse.
15. Makhulong Stadium er ikke endel av fotball-VM, men anlegget bevoktes som en hemmelig atomsentral.
16. Det er her verdens mest lukkede land trener til sitt første fotball-VM på 44 år.
17. Samtidig som Nord-Korea står på randen til krig med sin nabo i sør, skyter kinesere på grensen og gjør mystiske rokeringer i toppledelsen, spiller landslaget i "dødens gruppe" under VM - mot fotballstorhetene Brasil og Portugal samt Elfenbenskysten.
18. Flere dager i forkant har det versert rykter på nigerianske nettsider om en planlagt vennskapskamp mellom Nord-Korea og Nigerias landslag, The Super Eagles, på Makhulong Stadium.
19. Det finnes ingen offisiell informasjon om kampen noe sted.
20. Ingen av billettutalgene i Johannesburg har hørt snakk om den.
21. Det internasjonale fotballforbundet, Fifa, har heller ingen informasjon.
22. Politifolkene som patruljerer Makhulong Stadium, jager bort flokker med barn som har klatret opp på jordhauger og søppeldynger i håp om å se noen av deltagerne i verdens største sportsbegivenhet.
23. Politiet har fått streng beskjed av nordkoreanerne om å være så ordknappe som mulig og forhindre pressen fra å ta bilder utenfor området.
24. - Bort herfra!
25. Og spesielt du, din kongoleser.
26. Jeg hadde virkelig passet meg hvis jeg var deg.
27. **Møter den frie pressen.**
28. "Ulike stammer - én stemme."
29. "Åpen lykke."
30. "Nå er vi samlet."
31. Slagordene på reklameplakatene overalt i Johannesburg signaliserer åpenhet og fellesskap.
32. Mens verdens fotballentusiaster er på fornavn med spillerne som pryder reklamene, forblir Nord-Koreas landslag et mysterium.
33. Nord-Korea holder tilbake informasjon på alle områder, selv når landslaget deltar i et arrangement som treffer 715 millioner tilskuere og et samlet tv-publikum på 26,2 milliarder.
34. Verken arrangøren, Fifa, eller andre får vite tidspunktet for lagets ankomst til Sør-Afrika, når den eneste obligatoriske pressekonferansen eventuelt skal avholdes, eller om det noen gang blir mulig for

- utenforstående å følge dem på trening.
35. Et godt stykke utenfor sentrum, langs motorveien på vei til Pretoria, tar Sør-Afrikas globalt orienterte, fargesprakende feststemning brått slutt.
 36. På hotell Protea Midrand kan man hverken se ut, eller bli sett.
 37. Den én etasje høye bygningen er muret inne av spisse gjerder og piggråder og omgitt av tomme jorder.
 38. Ved inngangen og i resepsjonen henger tre nordkoreanske flagg.
 39. Det som gjelder i verden utenfor, gjelder ikke bak disse flaggene.
 40. Det nordkoreanske fotballaget bor hermetisk avsondret fra verden, beskyttet av en håndfull afrikanske kommandosoldater med maskingevær, et tyvetall tungt bevæpnede politimenn, sivilklede vakter samt et ukjent antall representanter fra det hemmelige politiet i Nord-Korea.
 41. Alle har fått strenge instruksjoner om å forhindre ethvert forsøk på tilnærming fra utenforstående.
 42. Å snakke med fotballspillerne, er bannlyst, fotografering totalforbudt.
 43. Å ha kamera fremme når lagspillerne skal gå forbi, er heller ikke tillatt.
 44. Det som skjer inne på hotellområdet, forblir her.
 45. "Hvorfor skal en nasjon som ikke vil vise seg, delta i VM?" spør den brasilianske journalisten Carlos Eduardo Vicelli fra Gazeta de Povo, som ble livredd da han ble truet av tungt bevæpnede politimenn etter at han ba om et intervju før Brasil-kampen onsdag.
 46. Han er en av flere brasilianske journalister som de siste dagene er blitt truet med arrestasjon og tap av VM-akkrediteringen.
 47. Brasilianerne er blitt fortalt at nordkoreanerne mistenker dem for å være hemmelige agenter for Sør-Korea.
 - 48. Misjonærer og supportere.**
 49. Medlemmene i den nordkoreanske fotballdelegasjonen er de eneste hotellgjestene som flittig benytter seg av internettbordet i lobbyen:
 50. På maskinen ligger spor av det hemmelighetsfulle lagets kommunikasjon med omverdenen: faksforsider, spillerlister og et dokument ved navn "Koreanske agenter".
 51. En av lagets koordinatorene, en høyreist og autoritær nordkoreaner som går kledd i svart, gir sørafrikanerne instruksjoner om hvordan alt skal organiseres på engelsk.
 52. Denne morgenen har et femtital kristne misjonærer fra frikirken Every Nation Church inntatt et av møterommene like ved dem nordkoreanerne benytter seg av.
 53. Koordinatoren er smårritert over de gladkristne som synger budskapet sitt utover møtelokalene og inn i gangen.
 54. - Hvor kommer de fra?
 55. - Korea?
 56. - Kan vi få dem ut herfra?
 57. - Kanskje hvis vi betaler noe?
 58. Internasjonale misjonsorganisasjoner har på forhånd varslet at de vil bruke fotball-VM til å omvende tilreisende fra det antikristne Nord-Korea.
 59. Medlemmene av baptistorganisasjonen Horizontes har bedt for at Nord-Korea skulle kvalifisere seg og havne i samme gruppe som Brasil, ifølge pastor Marcos Grava Vasconcelos.
 60. Det pastoren ikke helt har tenkt på, er at ingen nordkoreanere får lov til å reise ut av landet.
 61. Mens andre fotballnasjoner har kjøpt opptil 135.000 billetter, har Nord-Korea bare kjøpt to stykker.
 62. Det betyr at det nordkoreanske landslaget også vil skille seg ut ved ikke å ha hjemlige supportere under VM.
 63. Myndighetene har prøvd å løse dette ved å sponse 1000 tilreisende kinesere som skal heie på Nord-Korea under VM-kampene mot Brasil og Portugal, ifølge det statlige kinesiske nyhetsbyrået Xinhua.
 64. Den koreanske lagkoordinatoren nekter å svare da DN spør ham om hva VM-deltagelsen betyr for Nord-Korea.
 65. Han henviser til Fifa for intervjuforespørsler, vel vitende om at Fifa har fått beskjed om at det ikke blir noen møter med pressen utenom en obligatorisk pressekonferanse som ikke blir annonsert.
 66. Nord-Korea, som er beryktet for å trikse med spillerne sine, har også prøvd å utnytte det faktum at landslaget er blitt VMs største mysterium fordi få kjenner til spillerne.
 67. Senest i forrige uke ga Fifa streng beskjed om at angrepsspilleren Kim Myong-won, som Nord-Korea meldte på som lagets tredjekeeper i et forsøk på å styrke angrepsrekken, bare får lov til å spille som keeper.
 - 68. Folkets Rooney.**
 69. Nord-Koreas kanskje viktigste spiller er spissen Jong Tae-se, men det vil ikke lagkoordinatoren bekrefte overfor DN.
 70. - Alle våre spillere er like viktige.
 71. Så setter han strek for samtalen.

72. 25-åringen har fått tilnavnet "Folkets Rooney".
73. Foreldrene er sørkoreanske, han er født i Japan, men skal ha fått nordkoreansk utdanning i Japan og sagt fra seg det sørkoreanske statsborgerskapet til fordel for et nordkoreansk - selv om opplysningene om bakgrunnen hans er sterkt varierende.
74. Jong Tae-se spiller til daglig på det japanske laget Kawasaki Frontale.
75. Den tidligere landslagstreneren Moon Ki-nam, som flyktet fra Nord-Korea i 2004, har fortalt at spillere belønnes med attraktive leiligheter hvis de vinner kamper i utlandet, men at de straffes med tvangsarbeid i kullgruver hvis de taper.
76. Jong Tae-se er den eneste som får snakke når Nord-Korea må avholde den obligatoriske pressekonferansen i regi av Fifa.
77. Den varer bare i seks minutter.
78. I et sjeldent intervju med en russisk avis fortalte en av spillerne, Choe Myong Ho, at han hverken hadde kjøleskap eller tv hjemme.
79. Senere forsvant han på mystisk vis.
- 80. Harde straffer.**
81. Når landslagsspillerne beveger seg rundt på hotellet utenfor Johannesburg, ser de alltid ned.
82. Spillerne går sjelden alene, selv om det er små sjanser for at de finner på noe uventet.
83. Hvis noen hopper av, fordeles straffen på hele familien.
84. Tre generasjoner familiemedlemmer blir sendt til arbeidsleir eller fengsel etter et prinsipp om "kollektivt ansvar" som ble innført på 70-tallet da Kim Il Sung erklærte at "klassefienders frø må elimineres gjennom tre generasjoner".
85. FNs menneskerettighetskommisjon har meldt om offentlige henrettelser, tortur og et stort antall internerings- og arbeidsleirer og fordømt de mange bruddene på ytringsfrihet, grunnleggende informasjonstilgang og bevegelsesfrihet i Nord-Korea.
86. Flere millioner nordkoreanere lever i dag under den verste hungersnøden i Nord-Korea siden 90-tallet, og 33 prosent av befolkningen er underernært, ifølge FNs matprogram.
87. Døren til spisesalen står på gløtt.
88. Fotballaget har med seg egen kokk.
89. Sekunder senere blir den raskt lukket av en soldat med hjelm og maskingevær.
90. Enkelte av spillerne har dukket opp i kvalifiseringskamper, for senere uventet å forsvinne.
91. Spillerne ble nektet utreise da de tapte mot erkerivalene Sør Korea og Japan i kvalifiseringen til VM i 1994.
92. Nord-Korea nektet Sør-Korea både å spille nasjonalsangen og veive flagg da lagene skulle møtes i Pyongyang før VM.
93. Kampen måtte flyttes til Shanghai.
94. Landslaget ble også invitert av Mugabe personlig til å trene i Zimbabwe før VM, men måtte avlyse da dette ble kontroversielt.
- 95. Frigg og Nord-Korea.**
96. Legea, en Napoli-basert, italiensk produsent av sportsklær, sponser Nord-Koreas fotballag med 32 millioner kroner.
97. Legea er også hoffleverandør av fotballdrakter til Iran, Zimbabwe og Albania.
98. selskapet leverer dessuten også fotballdraktene til søritalienske lag - med Palermo og Catania i spissen - og Frigg.
99. Markedsdirektør i Legea Daniele Nastro sier til DN at han ser store pr-muligheter i avtalen med Nord-Korea.
100. Nastro vil ikke gi noen opplysninger om hvilke avtaler selskapet har gjort i Norge.
- 101.- Det kan skape misforståelser.
102. Men vi er i forhandlinger med et av Norges fremste A-lag, sier Nastro.
103. Han er enig i at det er litt paradoksalt å se pr-verdi i et lag som gjør alt det kan for ikke å få oppmerksomhet.
- 104.- Vi er klar over det, men vi er sikre på at de vil få maksimal oppmerksomhet likevel når de skal spille mot Portugal og Brasil, sier Nastro.
- 105.- Politiske problemstillinger eksisterer ikke for oss.
106. Det gjør ikke negativ publisitet heller, sier Nastro.
107. Han forteller at Nord-Korea hadde sterke meninger om designen.
108. Legea foreslo en yngre, mer salgbar design tilpasset dagens trender.
- 109.- Men de forkastet den og valgte isteden en ganske retro linje.
110. Svært lite er kjent om lagets trener Kim Jong-Hun.
111. Den tidligere forsvarsspilleren trente et av landets mest suksessrike lag før han overtok som sjef for landslaget i 2007.

112. Akkurat nå sitter han i en sofa i hotellresepsjonen sammen med en spiller og to koordinatører etter å ha spist lunsj på lukket område.
113. Den omstridte spissen Kim Myong-won, som fikk påpakning av Fifa, ser ut til å sitte ved siden av treneren, men ifølge Kim Jong-Hun befinner han seg på et helt annet sted i hotellet.
114. Lagkameratene rundt bordet reagerer med frykt da DN henvender seg.
115. De holder pusten.
116. Treneren Kim Jong-Hun er mer avslappet.
117. Han går med på å gi en autograf og ser med fascinasjon på fire fotballkort med nordkoreanske spillere som DN viser frem.
118. Han går også med på å bla raskt gjennom en mappe med fotballkort som viser de nigerianske spillerne laget hans skal møte dagen etter.
119. Når treneren har uttalt seg offentlig etter andre kamper, har han gitt landets øverste leder Kim Jong-Il det meste av æren for de avgjørende, kvalifiserende seierne mot Iran, Saudi-Arabia, Mongolia og Emiratene.
120. Landets øverste leder skal ha rådgitt spillerne personlig, ifølge treneren.
121. Kamper fra utlandet vises sjelden på tv.
122. Hvis Nord-Korea taper, hender det at kampen ikke omtales i det hele tatt.
- 123. Vinner de?**
124. Nord-Korea er rangert nederst på listen over alle lagene som deltar i fotball-VM.
125. En av dem som har spurt seg om nordkoreanerne likevel kan komme til å overraske, er Sven-Gran Eriksson, som angivelig vurderte et trenertilbud fra Nord-Korea.
126. - Vær oppmerksom på Nord-Korea.
127. Ingen snakker om Nord-Korea, men de er gode i fotball.
128. Fysisk sett er de bedre enn noen, fordi de har vært i treningsleir i et halvt år.
129. Det er ikke mulig å se at de blir slitne i annen omgang, har han uttalt.
130. Sist Nord-Korea deltok, i 1966, endte det med det Fifa selv omtaler som "kanskje det største sjokket i fotball-VMs historie".
131. Nord-Korea vant 1-0 mot Italia.
132. Simon Cockerell jobber i et reisebyrå i Shanghai.
133. Han reiser jevnlig til Nord-Korea og følger landets fotballprestasjoner tett.
134. Han sier at fotball er nasjonalsporten i Nord-Korea og at VM-kvalifiseringen er blitt gjenstand for mye stolthet.
135. Fotball er den mest populære sporten, selv om volleyball er mer utbredt.
136. Nord-Korea, med sine 24 millioner innbyggere, har 15.000 registrerte spillere og en halv million uregistrerte (Norge har 352.165 registrerte og 191.000 uregistrerte).
137. Kampene vises vanligvis ikke direkte, men først én eller to dager etter.
138. Forrige uke kom det ut frimerker med spillerne i Nord-Korea, men ifølge Cockerell har de ingen høy status lokalt, de er ikke kjendiser og blir ikke gjenkjent på gaten.
139. Cockerell sier at forventningene i Nord-Korea er realistiske og at de fleste tror laget har få sjanser til å gå videre.
140. Kvalifiseringskampene har gitt nordkoreanerne et rykte som gode forsvarsspillere.
141. - Nord-Korea spiller en veldig defensiv form for fotball og scorer sjelden, de har liten erfaring med å spille internasjonale kamper utenfor Asia og bare en håndfull av spillerne får trent utenfor Arbeidernes Paradis, sier Cockerell.
142. I Hotel Midrands fellesområder trer nordkoreanernes aktiviteter langsomt frem:
143. En velkledd nordkoreaner med samme frisyre som Kim Il Sung og femtitalssolbriller hopper ut av en bil og overleverer elektronisk utstyr og kabler til laglederne.
144. To av koordinatørene har fått i oppdrag å filme og fotografere det meste.
145. En tredje har som oppgave å bruke internett.
146. To tynne, kjederøykende dataeksperter med gråblå og gråbeige jakker sender avgårde opptak fra en stor bærbar pc.
147. En konvoi på 12 kjøretøy står klare for å kjøre ut til Makhulong Stadium.
148. Da stanser alt liv på hotellet, helt til alle, også tilfeldige hotellgjester, er blitt nøye filmet og laget har inntatt sine plasser i konvoien.
- 149. Forrige søndag.**
150. Det er fem dager igjen til VM-start og to timer til vennskapskampen mot Nigeria.
151. Utenfor Makhulong Stadium er det to køer på en halv kilometer med nigerianske fotballsupportere og lokalbefolkningen i Tembisa.
152. Ryktet om kampen har gått mellom de minst bemidlede fotballentusiastene i Sør-Afrika.
153. Alle har fått høre at kampen skal starte klokken fire.

154. Nigerias landslag skal etter planen dele ut gratisbilletter etter førstemann til mølla-prinsippet, men har begrenset antallet til 5000 av sikkerhetsgrunner.
155. Myndighetene anslår at det bor mellom en halv million og én million innbyggere her i Sør-Afrikas nest største township etter Soweto.
156. Tembisa er ett av stedene utlendinger advares mot å dra til på grunn av den brutale kriminaliteten - voldtekter, væpnede ran og drap.
157. - Jeg lover at dere alle skal komme inn.
158. Den nigerianske ekskeeperen Idah Peterside i hvit og grønn Adidas-drakt beroliger de forventningsfulle barna fra nabolaget som står i en egen barnekø.
159. Barna slipper først inn, de voksne må vente fordi politiet gjennomfører stadionet for eventuelle bomber.
160. Mange av fotballsupporterne blåser i vuvuzelaer, fargerike plasttromper med lyden av elefanthorn som nesten sprenger trommehinnene.
161. Inne på fotballstadionet selges det kokte egg og sjokolade.
162. Lyden fra vuvuzelaene blir høyere og høyere - som ti blåseorkestre i konkurranse om å spille høyest mulig.
163. Mange har på seg supporterutstyret til Nigerias "The Super Eagles" eller draktene til sørafrikanske "Bafana Bafana".
- 164. Vuvuzela-feber.**
165. Først kommer Nord-Korea ut på banen med svarte jakker, til høflig applaus fra de sørafrikanske slumbeboerne.
166. En av nordkoreanerne filmer publikum møysommelig mens laget varmer opp.
167. Nigerianerne grupperer seg sammen på den ene siden av tribunen.
168. Når "The Super Eagles" kommer på banen, står alle opp til transelignende rytmer fra medbragte trommer og en vuvuzelakakofoni.
169. To ulike grupper på 30 personer danser rundt banen.
170. På den koreanske raden er det musestille.
171. Det er ingen asiater å se blant publikum.
172. Ikke én nordkoreansk supporter å spore.
173. På tross av taket på 5000 tilskuere, fortsetter fotballfansen å strømme til med billetter.
174. Til slutt har 12.000-13.000 tilskuere fylt tribunen på stadionet med kapasitet på 15.000.
175. Noen har kopiert opp de enkle billettene og massedistribuert dem før noen rakk å spørre seg hvor mange som var kommet inn.
176. Midt i kampen blir det kaos og panikk i folkemassen utenfor.
177. Barrierer blir revet ned, og 20 personer blir såret.
178. Et helikopter flyr over stadionet, og kampen avbrytes i seks minutter.
179. 64 minutter etter start scorer stjernespiilleren Jong Tae-se Nord-Koreas eneste mål.
180. Nigeria vinner 3-1.
181. ***
182. Torsdag denne uken ble det klart at innbyggerne i Nord-Korea ikke kommer til å få se Jong Tae-se eller de andre fotballhelte på tv under fotball-VM.
183. I kjølvannet av kontroversen rundt den senkede sørkoreanske ubåten "Cheonan", har forhandlingene om betaling for tv-signalene brutt sammen.
184. Den sørkoreanske tv-kanalen SBS har vedtatt å kutte tv-signalene.
185. © Dagens Næringsliv

Dagbladet, 07.06.2010

1. Blodet rant før VM

2. Fotball-VM i sør-Afrika

3. Forfatter: Christine Spersrud Haug, Gunnar Thorenfeldt
4. Panikk blant fansen før en oppvarmingskamp i Sør-Afrika førte til mange skadde.
5. Tusener av fans fikk panikk utenfor inngangen til et stadion før en VM-oppvarmingskamp mellom Nigeria og Nord-Korea i går.
6. Flere fans ble observert mens de falt i rushet av folk som presset seg på.
7. 14 personer skal være skadd.
8. En politimann skal være hardt skadd og bilder fra nyhetsbyrået AP viser at både barn og voksne er blant de skadde.
9. - Det var kommunikasjonsproblemer.
10. Folk trodde de måtte betale og de presset på for å komme inn, sier fotballstadionets talsperson, Hangwani Mulaudzi.
11. Politimannen ble ifølge Reuters hardt skadd da primært nigerianske fans presset seg mot hovedporten

- for å komme inn på stadion for å se kampen.
12. - Han ble presset mot porten da folk strømmet inn, sier en politimann på stedet til Reuters.
 13. Blant de skadde var det minst ett barn.
 14. Japhtha Mombelo blødde fra hodet da nyhetsbyrået AP snakket med ham.
 15. - Jeg falt ned og folk falt over meg.
 16. Politiet har bedt meg om å bli her, slik at en ambulanse kunne komme og hjelpe meg.
 17. Men jeg venter fortsatt, sier Mombelo.
 18. - De trampet på oss, sier Princess Mbali, som hadde på seg en grønn Sør-Afrika-skjorte.
 19. - Jeg trodde jeg skulle dø, sier Mbali.
 20. Makhulong Stadion ligger i området Thembisa, en forstad til Johannesburg, og har en kapasitet på rundt 10000 tilskuere.
 21. Stadion brukes som treningsarena, og skal ikke brukes under selve mesterskapet.
 22. Kampen endte med 3-1 til Nigeria.
 23. Politimann hardt skadd
 24. - Trodde jeg skulle dø
 25. © Dagbladet

Analysepar 13

Dagens Næringsliv, 01.09.2012

1. **Bestland**
2. Forfatter: tekst: Stig Arild Pettersen foto: Thomas Haugersveen, Tallinn/Prnu, Estland
3. Mens søreuropeerne kaster stein mot budsjettkutt, tok esterne medisinen og holdt kjeft.
4. Ingen andre land vokser raskere.
5. Ute på en mørk landevei pøser regnet ned, og enda en mørk padde blir offer for de brede hjulene på lokalbussen til den lille bygda Liu utenfor Prnu i sørvest-Estland.
6. Vindusviskerne slår en slags febrilsk polkatakt over frontruten, og ved rattet sitter Airi Pder (38).
7. Det er sent onsdag kveld, og hun skal ta fatt på den siste runden på dagens andre vakt.
8. - Jeg liker ikke å kjøre om kvelden, sier Pder stille.
9. - Jeg gruer meg til vinteren.
10. Da blir det enda verre.
11. Pder fikk jobben som bussjåfør i Prnu for to måneder siden etter å ha jobbet i flere år som hjelp for funksjonshemmede Peeter 24 timer i døgnet, syv dager i uken.
12. Da tjente hun 38 euro, omtrent 280 kroner, i måneden.
13. I forhold til dette, er bussjåførlønnen på tre euro timen som en drøm.
14. - Jeg har aldri tjent så mye før.
15. - Men fremdeles sitter jeg bare igjen med 200 euro i måneden etter at alle regninger er betalt.
16. Med de prisene vi har nå, etter at euroen ble innført, er dette absolutt ikke nok til å leve et godt liv, sier Pder idet hun slipper av en passasjer i et øde veikryss.
17. PÅ FELGEN.
18. Estlands statsminister Andrus Ansip står på balkongen utenfor kontoret sitt i Stenbock-huset på toppen av Tallinns gamleby og skuer utover Finskebukta i retning Helsinki.
19. En gruppe turister nedenfor balkongen morer seg over synet av regjeringssjefen denne kjølige formiddagen i august, og Ansip vinker til dem.
20. - Jeg tenkte ikke på neste valg.
21. Jeg tenkte bare på hva som var riktig for Estland.
22. Det var mange som sa det ikke var noen god id å kutte, at vi burde stimulere økonomien i stedet.
23. Vel, vi kuttet.
24. Og vi ble til og med gjenvalgt, sier Ansip.
25. I 2008 gikk Estland på en kjempesnell.
26. I flere år hadde det baltiske landet med 1,3 millioner innbyggere opplevd en eventyrlig vekst i bnp, lønninger og levestandard.
27. Så sprakk det som viste seg å være en boligboble basert på billig kreditt.
28. På toppen av det hele raste verdensøkonomien sammen, og Estland ble raskt trukket inn i den økonomiske malstrømmen.
29. 1. Januar 2011 kastet landet seg rett inn i et eurosamarbeid på kanten av stupet.
30. Europa står nå midt oppi sin største krise siden andre verdenskrig.
31. I Spania og Italia er snarlig vei ut av gjeldskrisen umulig, og en fjerdedel av spanjolene står uten jobb.
32. I Storbritannia kommer meldingene om begredelig vekst og fremtidstro som perler på en snor.
33. Gresk exit fra eurosonen er et scenario som diskuteres på øverste nivå i Paris, Berlin og Brussel.
34. Og alle stedene handler diskusjonen om hva som er riktig medisin for å få et land ut av en gjeldskrise:

35. Enorme budsjettkutt for å få ned gjelden, eller enda mer lånte penger som kan stimulere til økonomisk vekst?
36. Søreuropeere og briter mener kuttene kveler økonomien, og skriker etter vekstfremmende tiltak.
37. Lille Estland mener svaret er et helt annet.
38. BRUTALE KUTT. !
39. Vi hadde spart opp masse penger i årene frem til 2007, men bestemte oss likevel for ikke å stimulere økonomien, sier Andrus Ansip.
40. Estland er det eneste landet som lever opp til både EUs krav om maks tre prosent budsjettunderskudd og Natos krav om at minimum to prosent av statsbudsjettet skal gå til forsvar.
41. Selv ikke Tyskland er så pliktoppfyllende.
42. Våren 2009 kuttet den estiske regjeringen i statsbudsjettet og offentlige lønninger, økte pensjonsalderen og moms.
43. Loven ble endret slik at det ble lettere for arbeidsgivere å sparke ansatte.
44. Resultatet av kuttene var brutalt.
45. Estlands bruttonasjonalprodukt falt med 14 prosent, og bare måneder etter å ha nådd en historisk lav arbeidsledighet på fire prosent, sto nær en femdel av befolkningen plutselig uten arbeid.
46. Men mens grekere og spanjoler streiket og kastet stein og brannbomber i protest mot lignende kutt, holdt esterne stort sett kjeft.
47. - Jeg er utrolig takknemlig overfor folket vårt som forsto at strukturelle reformer, budsjettkutt og økte avgifter var nødvendig, sier Ansip, som passet på å redusere politikernes lønninger, inkludert sin egen, med 20 prosent, når andre statsansatte mistet ti prosent av sin.
48. - Vi kuttet jo drømmene våre, og vi gjorde det raskt.
49. Men det er nettopp denne raske reaksjonen som har reddet oss, sier han.
50. NY UTOPI.
51. At Estland etter egen vilje valgte budsjettkutt, kom ikke som noen overraskelse på dem som har fulgt landet siden frigjøringen fra Sovjetunionen i 1991.
52. Mart Laar liker å hevde at da han som 32-åring ble Estlands første valgte postsovjetiske statsminister, var den eneste økonomiboken han hadde lest "Free to Choose", nobelprisvinner Milton Friedmans klassiske hyllest av det frie marked.
53. Etter 50 år med sovjetisk okkupasjon skulle Estland gjøre ting på eget vis.
54. - Holdningen var at dersom svart var feil, må hvitt være riktig, sier den norske økonomen Erik S. Reinert.
55. Reinert har i flere år undervist ved Tallinns universitet, og mener påvirkningen var stor fra estere som vendte tilbake fra eksil i USA etter frigjøringen, slik som dagens president Toomas Hendrik Ilves.
56. Landet innførte flat skatt på 25 prosent, og etter planen skulle denne reduseres med ett prosentpoeng i året.
57. Selskaper som ikke tar ut utbytte, betaler heller ikke skatt.
58. - De gikk rett fra en kommunistisk utopi til en slags nyliberalistisk utopi, sier Reinert.
59. Han får støtte fra estiske økonomen Andres Arrak.
60. - Vi har mye mer kapitalisme i Estland enn i Tyskland og Frankrike, for ikke å snakke om Norge.
61. Gjennom de siste 20 årene har vi hatt skiftende regjeringer, men det liberalistiske systemet har bestått, sier Arrak.
62. - Esterne er ikke særlig religiøse, så vi er vant til å klare oss selv, sier han.
63. FAGFORENINGSSKREKK.
64. Fysioterapeut Reio Vilipuu (33) går gjennom gangene på Tallinns sentralsykehus.
65. Vilipuu er lokal fagforeningsrepresentant, og slike er det ikke mange av i Estland.
66. Bare rundt syv-åtte prosent av estiske arbeidstagere er fagforeningsmedlemmer.
67. Så å si alle disse jobber i offentlig sektor, og selv her er det individuelle lønnsforhandlinger.
68. Frykt for å få sparken gjorde at estiske leger etter krisen i 2008 godtok å få lønnen sin redusert med gjennomsnittlig 19 prosent, mens sykepleierne fikk sin kuttet med 17 prosent.
69. Nå tjener de henholdsvis 52 og 28 kroner i timen, ifølge fagforeningens tall.
70. I tillegg har de ansatte blitt presset til å jobbe gratis overtid og de har fått kuttet overtids- og ulempetillegg.
71. - Kuttene var en enkel jobb for regjeringen, fordi estisk arbeidsliv er så uorganisert, sier Vilipuu.
72. Fagforeningenes elendige rykte fra sovjettiden og esternes dyptfølte ønske om å klare seg på egenhånd gjør det vanskelig å skape solidaritet mellom arbeidstagerne i landet, mener Vilipuu.
73. - Vi estere er individualister.
74. Vi skal leve drømmen og skape vårt eget liv.
75. Folk ser fagorganisering som et fiendtlig angrep på arbeidsgiveren, sier han.
76. - Konsekvensen er at folk ikke kan noe som helst om sine egne rettigheter som arbeidstagere, så det er

- mye lettere å manipulere dem, sier Vilipuu.
77. Estiske leger har rømt hjemlandet i hopetall etter at lønnskuttene ble innført.
 78. Stadig flere fristes av den to timer korte fergeturen til Helsinki.
 79. Andre reiser til Tyskland, Sverige eller Norge.
 80. SELVBERGING.
 81. For å forsøke å få endene til å møtes vasker Aira Pder leiligheter flere ganger i uken i tillegg til jobben som bussjåfør.
 82. Datteren på 17 har allerede flyttet til Tallinn sammen med kjæresten sin for å gå på skole.
 83. Sønnen Tanel (12) ser hun lite til fordi hun må bo og jobbe i Prnu, mens han bor hos faren sin i hjembygda Tstamaa, en times kjøretur unna.
 84. Med en bensinpris som etter estisk kjøpekraft koster nesten 70 kroner literen, velger hun å reise dit bare en gang i uken.
 85. Barnetrygden Pder mottar for hvert barn er på 140 kroner i måneden, samme pris som det koster å ha et internettabonnement.
 86. - Det er ganske tøft.
 87. Jeg har ikke råd til å kjøpe skolesaker, klær eller sko fordi jeg tjener for lite, sier Pder.
 88. - Jeg forventer ikke at staten bare skal gi meg penger, men jeg skjønner ikke hvorfor de skal gjøre det så vanskelig for oss.
 89. Det er vel slik det bare er her i Estland.
 90. BALANSEKUNST. !
 91. Vi har bare én religion i Estland: budsjettbalansereligionen.
 92. Indrek Neivelts kritiske røst mot regjeringens markedsliberale politikk kan komme overraskende på mange.
 93. Neivelt er en av Estlands aller mest respekterte forretnings- og finansmenn, og sitter nå som styreformann i russiske Bank of Saint Petersburg.
 94. Han forstår ikke regjeringens slaviske forhold til budsjettbalanse, og sier han har vært en av svært få estere som har presset på for større pengebruk.
 95. - Når økonomien falt 20 prosent på to år, og man nesten ikke rørte statens reserver, når skal man da bruke dem, spør Neivelt.
 96. Finansmannen mener man med å låne noen få prosent av bnp kunne reddet mange arbeidsplasser gjennom krisen, og at lånet uansett ville bli spist opp av inflasjon i eurosonen.
 97. Erik S. Reinert er enig.
 98. Reallønningene til esterne har sunket fordi man var for opptatt av å redde finansfolket, mener han.
 99. - Hvis du mener folks levestandard er av betydning, kan man ikke kalle dette en vellykket økonomisk politikk.
 100. Politikerne i Estland har ikke innsett den manglende vellykketheten, og folket er jo veldig heroiske, sier Reinert.
 101. Han tror Estland blir sett på som et eksempel til etterfølgelse, og at Estland i fremtiden vil bli den nye europeiske virkeligheten.
 102. Det skremmer ham.
 103. - Når vi får dette på avstand, vil vi innse galskapen.
 104. BALTICOMEBACK. !
 105. Å låne fra de kommende generasjoner er vanvittig upopulært her i Estland.
 106. Folket støtter rett og slett ikke et offentlig underskudd, sier statsminister Andrus Ansip.
 107. - Staten skal ikke bruke mer penger enn det den klarer å hente inn i skatter og avgifter fra befolkningen.
 108. Det er et veldig greit prinsipp å forholde seg til, sier han.
 109. Det virker som at han har rett.
 110. Mens stormen sto på som verst, økte partiet hans, Det estiske reformpartiet, oppslutningen sin i parlamentet.
 111. Ansip kan se frem til enda minst tre år i statsministerstolen.
 112. Og til tross for at arbeidsledigheten er høyere enn ønsket, på rett over ti prosent, så har den dalt kraftig og raskt.
 113. Estland har nå Eurosonens laveste gjeldsgrad på 6,7 prosent av bnp.
 114. Hellas har cirka 170 prosent.
 115. Og ved hjelp av investeringer fra utlandet har veksten kommet tilbake.
 116. Ifjor vokste den estiske økonomien med 7,6 prosent.
 117. Latvia har fulgt Estlands eksempel og gått gjennom enda hardere budsjettkutt.
 118. I årets første kvartal, mens resten av Europa lå med brukket rygg, vokste den latviske økonomien med 6,8 prosent.
 119. Har de baltiske landene funnet den magiske medisinen som kan redde resten av Europa?

- 120.- Hver krise er unik.
121. Det som fungerer for Estland, fungerer ikke nødvendigvis for andre land.
122. Vi har ikke tenkt til å lære opp hverken grekere eller briter, sier Ansip.
123. Han mener landene i Sør-Europa må lære av at de har tatt opp for mye lån over for lang tid, og at de må venne seg til en annen vekst og levestandard enn den man har hatt de siste par tiårene.
124. Økonom Andres Arrak er enig.
125. Velferdssystemene resten av Europa er vant til er basert på en tid da det var fem arbeidere for hver pensjonist.
126. Nå er tallet to til én, og snart én til én.
127. Det er klart det må kuttes da, sier Arrak.
- 128.- Paradoxet er at vi i Estland var heldige fordi vi ikke var vant med en stor og omfattende velferdsstat.
129. Vi var bare kommet halvveis da krisen slo til, sier han.
130. Arrak mener statene i Europa har vokst seg for store, at de glemte å trekke seg tilbake i gode tider og overlate markedet til seg selv.
131. Økonomen mener han har løsningen.
- 132.- Folk hevder at denne krisen har vært slutten på kapitalismen, at vi trenger en ny modell.
133. Det er bare tull.
134. Det vi trenger er å vende tilbake til en liberal kapitalisme.
135. Folk vil kanskje ikke bli så fornøyde over å høre dette, men slik er det bare, sier han.
136. HELLAS-HJELP.
137. Statsminister Ansip står overfor nok en utfordring.
138. Å forklare innbyggerne i Estland at det lille, baltiske landet som hele tiden har holdt seg til spillereglene må bidra med minst 1,5 milliarder til EUs nyopprettede stabiliseringsmekanisme ESM, for å redde blant annet Hellas, Spania og Italia.
- 139.- Jeg skjønner at det er vanskelig å forstå at vi må hjelpe et rikt Hellas samtidig som vi selv ikke har penger til å øke lærerlønningene her i landet, sier Ansip.
- 140.- Synes du synd på grekerne?
141. Den ellers så snakkesalige Andrus Ansip er helt stille.
142. Han tenker lenge.
- 143.- Ja.
144. Men samtidig vet vi at problemene de nå opplever ikke ble skapt utenfor landet deres.
145. Folkeopinionen støttet de elendige avgjørelsene som har ført dem dit, sier statsministeren.
- 146.- Det er vanskelig for folk å forstå at den eventyrlige veksten aldri vil komme tilbake igjen.
147. Det vi opplever nå er den nye normaliteten, det er ikke noe unntak.
148. Dette vil vare i mange tiår, i mange land.
149. Også her i Estland.
- /tekstboks/ [fjernet, ikke brukt i analysen]
150. © Dagens Næringsliv

Aftenposten, 15.08.2012

1. **Estland**
2. **Markant fall i ledigheten**
3. Arbeidsledigheten i Estland falt fra 11,5 prosent i første kvartal i år til 10,2 prosent av arbeidsstyrken i andre kvartal.
4. Det ble 9000 færre ledige.
5. Totalt var det 71 000 ledige i andre kvartal.
6. Også langtidsledigheten falt.
7. Sysselsettingen økte samtidig med 10 000 personer fra første til andre kvartal.
8. Den økonomiske veksten i landet målt på årsbasis, falt fra 3,6 prosent i første kvartal til 2 prosent i andre kvartal.
9. Estland er medlem av eurosonen i EU.
10. (Reuters)
11. © Aftenposten

Analysepar 14

Dagens Næringsliv, 11.02.2012

1. **From Pyongyang with love**
2. Forfatter: Eskil Engdal foto: Christopher Olsson, Kirkenes
3. Historien om hvordan Den Store Kunstneriske Leder Morten Traavik gjorde den nordkoreanske

- trekkspillversjonen av a-has "Take on Me" til en verdenssensasjon.
4. Det var den mest oppsiktsvekkende nyheten fra Nord-Korea siden det statlige nyhetsbyrået meldte at naturen sørget over Kim Jong-ils bortgang.
 5. Nyheten kom til Norge denne uken, den kom til beaten av en halv million Youtube-klikk og til ringetonene fra en oppspilt verdenspresse.
 6. Da den nordkoreanske trekkspillkvintetten Goldstar landet i Norge mandag, var de verdensberømte uten å vite det.
 7. Deres trekkspillversjon av A-has "Take on me" gikk amokgang i media og på internett.
 8. Los Angeles Times kalte tolkningen "en av de merkeligste versjonene av en vestlig hit noensinne – fremført fra et av de mest usannsynlige stedene på planeten."
 9. Men tenåringsene i Goldstar visste hverken hva Los Angeles Times eller Youtube var da de kom til Norge på mandag.
 10. Youtube-videoen er en del av Morten Traaviks totalkunstverk "The Promised Land" på festivalen Barents Spektakel i Kirkenes – et prosjekt han har utviklet på reiser til Nord-Korea gjennom flere år.
 11. Og et prosjekt som for aller første gang bringer en større gruppe nordkoreanske kunstnere til Norge.
 12. - I lys av folks forventninger er det tydeligvis helt sprøtt at fem nordkoreanere kan spille vestlig musikk og være glade.
 13. Hadde det vært en gjeng trekkspillere fra Lom, ville vi ikke fått en million hits på en uke.
 14. Suksessen handler om at dette bryter helt med folks forestillinger om Nord-Korea.
 15. Det handler om hvordan vi katalogiserer verden.
 16. Vi tenker at Nord-Korea har et brutalt og totalitært system, men at nordkoreanere samtidig kan være fulle, glade og spille hardt på trekkspill, er to tanker vi tydeligvis ikke har plass til i hodet samtidig.
 17. Det sier mer om oss enn om nordkoreanerne, sier Traavik.
 18. Så ringer telefonen.
 19. BBC.
 20. - The group are in Kirkenes.
 21. A town in the far north, almost on the border to Russia, sier han.
 22. **Disco Pyongyang.**
 23. Det begynte i Nord-Korea i september 2008.
 24. Multikunstneren Morten Traavik hadde akkurat skapt verdenssuksess og kontroverser med prosjektet "Miss Landmine" – en skjønnhetskonkurranse for mineofre i Angola og Kambodsja.
 25. Så fikk han muligheten til å reise til Nord-Korea.
 26. Det var en to ukers tur organisert av "Korean Friendship Association".
 27. - Jeg har alltid vært fascinert av de hvite flekkene på kartet, av steder som ikke er for enhver.
 28. Jeg hadde lyst til å oppleve et samfunn som har et så ekstremt negativt image, som oppleves som så bisart og skummelt, sier han.
 29. - Jeg tenkte at når jeg første skulle til Nord-Korea måtte jeg gjøre et eller annet kunstnerisk ut av det, så jeg tok med meg en gammel discokule.
 30. Jeg ville se om jeg fikk den med meg inn i landet og teste ut om det gikk an å gjøre noe med litt "tenner".
 31. Da jeg kom til Nord-Korea, forklarte jeg at discokulen symboliserte vennskap, glede og respekt.
 32. Det var jo ikke noe masseødeleggelsesvåpen, bare en isoporklump med speilbiter, så det gikk greit.
 33. Vi fikk ikke omgås så mye med vanlige nordkoreanere, men da jeg gikk rundt med kulen, kom jeg i prat med folk.
 34. Traavik laget en billedserie av seg selv, poserende med discokulen på militærparader, museer og ved monumenter.
 35. - Jeg kom til et samfunn der jeg forventet virkeliggjørelsen av George Orwells "1984".
 36. På sett og vis er det jo det også, det er et ekstremt kontrollert samfunn med en personkultus som ikke finnes noe annet sted i verden.
 37. Men side om side med disse fenomenene, med personkultus og alle tegn på et autoritært diktatur, går folk til jobben, de gifter seg og fester, er forelsket og ulykkelig forelsket, og om våren har man piknik i parken.
 38. Det er et samfunn som har veldig mange trekk som jeg ikke hadde villet leve under, men det har også trekk som er allmennmenneskelige og sympatiske.
 39. Som folk er koreanere et av de mest sympatiske, høflige og omgjengelige jeg vet om, sier han.
 40. **Vennskapsforeningen.**
 41. Nord-Korea har verdens peneste damer, konstaterer Traavik.
 42. - Det lille ekstra er jo at de er ofte er uniformerte.
 43. Og pene damer i skreddersydde uniformer, det funker for meg.
 44. De er helt i toppklasse.

45. Det mener jeg helt alvorlig.
46. Det er minst én av ti gode grunner til å reise til Nord-Korea, sier han.
47. Traaviks reisefølge var åtte ensomme menn mellom 30 og 40 år i Koreas vennskapsforening.
48. - Det er jo mange ledige plasser når det gjelder folk som vil digge Nord-Korea.
49. Dette var vesteuropeere som mente at Nord-Korea var det beste landet i verden.
50. Vennskapsforeningen ledes av en tykk, liten it-konsulent fra Spania som lever å være turistkonsulent for nordkoreanerne.
51. Han har fått lov til å designe sin egen uniform i nordkoreansk stil og går rundt og tror at nordkoreanerne respekterer ham.
52. For visse av nordkoreanske myndigheter er de jo nyttige idioter, de kommer flere ganger i året med frelste Nord-Koreavenner og synger lovprisninger til den store leder.
53. De blir ikke tatt på alvor av noen, hverken i Nord-Korea eller utenfor, men internt i Nord-Korea har de sin misjon.
54. Det ville vært som om det kom en gruppe zambiere med bunad på besøk til Norge og sang folkeviser.
55. Selvfølgelig ville de fått masse oppmerksomhet, og vi ville vært stolte, sier Traavik.
56. På turen fikk Traavik gode kontakter i Nord-Koreas Komit for kulturelle forbindelser med utlandet.
57. - Jeg fikk en følelse av at de syntes det var befriende med en utlending som behandlet dem som likemenn, som ikke var uvitende, arrogant eller la seg flat slik som vennskapsforeningene gjør.
58. Turen resulterte i en billedserie som utfordret folks forestillinger av hva man kan og ikke kan gjøre i Nord-Korea, sier han.
- 59. Rock Steady.**
60. To år senere reiste Traavik tilbake Nord-Korea for å sjekke "lokale vær- og føreforhold", og for å vise hvordan han jobbet.
61. I bagasjen hadde han en hjerteformet gitar, i Pyongyang fikk han skreddersydd en Kim Il- sung-dress og iscenesatte seg selv som rockestjerne.!
62. Det lignet på det jeg nå gjør med "Take on Me" ! at jeg forsøker å føre sammen en autoritær estetikk, som er Nord-Koreas varemerke ! med rockespråket.
63. Jeg vil se hvordan de kommuniserer med hverandre, sier han.
64. - Vi ser på tilbedelsen og personkultusen de har i Nord-Korea som bisarr, men jeg kan vanskelig se at det fenomenet er mer bisart enn Beatlemania, Elvis-kongresser eller Justin Bieber, for den saks skyld.
65. Jeg synes ikke Justin Bieber er mindre bisarr som fenomen.
66. - Men den tilbedelsen er frivillig?
67. - Det er enda verre.
68. At folk som har et valg, velger å tilbe Justin Bieber.
69. Hva sier det om oss? sier han.
70. På grunn av askeskyen over Island ble Morten Traavik værende i Nord-Korea i to uker.
71. Den tiden brukte han på å pleie sine forbindelser til Komiteen for kulturelle forbindelser med utlandet".
72. Jeg sa jeg kunne hjelpe dem hvis de ville ha kulturelle forbindelser med Norge.
73. Uten å høres for selvgod ut, kunne jeg med hånden på hjertet si at jeg var en kunstner som hadde mye publisitet og kontakter både i det politiske og kulturelle livet i Norge.
74. De sa ikke "yes, let's do it" med en gang, men jeg mottar bra med støtte fra Norsk kulturråd, så jeg hadde midler til å reise tilbake igjen.
75. Og igjen.
76. I et system som Nord-Korea er det alfa og omega å vise at du ikke bare skryter, men har råd til å komme tilbake, ta en øl med dem på kvelden.
77. I motsetning til hva de fleste tror, har man puber i Nord-Korea og folk liker å feste, sier Traavik.
78. Så ringer telefonen.
79. Dagsnytt 18.
- 80. Stjernene.**
81. Onsdag kveld i Kirkenes: Mottagelse i Barentssekretariatet.
82. Champagne, ambassadører, dignitærer, åpningsseremonier, taler, ministre, samtaler, gode forsetter og "The now world famous accordian-group Goldstar" på podiet.
83. De gjør en klokkeren versjon av "Take on Me", en belgdrevet synthpolkaversjon drevet frem av forkrommede smil og galopperende fingre.
84. Ikke siden Calle Jularbo raste rundt på Finnskogen i hvit Cadillac har trekkspillet sett større stjerner i Norge.
85. - Jeg var på en konsert med Goldstar og ble slått av deres teknikk og spilleglede, så jeg bestemte meg for at de skulle være en del av mitt prosjekt.
86. Men jeg ville at de skulle spille noe norsk.
87. En mandag for to måneder siden ga jeg dem en cd med blant annet "Take on Me".

88. Onsdag kveld kunne de spille den.
89. Rather amazing, sier Traavik.
90. Det var etter at to representanter for Nord-Koreas Komité for kulturelle forbindelser besøkte Barents Spektakel ifjor, at de bestemte seg for å satse på Traavik.
91. Det tredelte kunstprosjektet "The Promised land" kunne realiseres;
92. Et strategispill utviklet i Nord-Korea, forestillingen "Me/We" der 250 soldater og frivillige danner en menneskelig billedvegg.
93. Og konserter med Goldstar.
94. Alt denne helgen på Barents Spektakel i Kirkenes.
95. - Jeg hadde fortalt dem at jeg jobbet med kunst som et redskap for forståelse.
96. At jeg gjerne ville bidra til å nyanseere omverdenens forståelse av Nord-Korea og det nordkoreanske folket.
97. Nordkoreanerne ville samarbeide fordi de ønsker å signalisere at de vil oss vel, sier han.
98. Men samarbeidet utløste også kritikk.
99. Traavik ble beskyldt for å "danse med ulver", for at nordkoreanerne ville bruke besøket som propaganda.
100. Blant kritikkerne var den norske Helsingforskomiteen.
101. - Det var en helt søkt problemstilling.
102. Jeg kan ikke se hvordan de skulle kunne bruke det til propaganda, jeg håpet inderlig at de skulle reise tilbake til Nord-Korea og fortelle at de hadde en fin opplevelse, at nordmenn var vennlige, og om hvordan åpenhet fungerer.
103. Jeg tror ikke at noen i Helsingforskomiteen har vært i Nord-Korea.
104. Så blir det synsing fra andre siden av kloden.
105. Boikott på trygg avstand.
106. Boikott er et virkemiddel for pyser.
107. Det er den mest komfortable og nytteløse taktikken overhodet.
108. Boikott går uten unntak utover feil folk.
109. De som sitter på toppen klarer seg alltid uansett, sier Traavik.
110. Telefonen ringer.
111. Stern.
- 112. Mislykket megling.**
113. Goldstar spiller den nordkoreanske sangen "Når trekkspillet synger" og kulturminister Anniken Huitfeldt roper "kult" og lager sin egen film av forestillingen.
114. - Vi har mange eksempler på samarbeid innenfor kunst og kultur, selv om vi ikke har hatt politisk samarbeid.
115. Derfor er dette viktig.
116. Det bidrar til et annet syn på Nord-Korea.
117. Og de får kanskje et annet syn på Vesten, sier hun.
118. Trekkspillstjernene forteller kulturministeren at det er første gang de er i utlandet og da sier Huitfeldt at det er mange nordmenn som ikke har vært i Kirkenes, heller.
119. Thorvald Stoltenberg tramper forsiktig takten og sier han ikke har noen motforestillinger mot kulturell utveksling med diktaturer.
120. - Hvis diktaturet vil, så må vi gjøre det.
121. Min erfaring er at frie demokratier har alt å vinne på kontakt.
122. Det er vi som er redde.
123. Jeg tror jo på kontakt og samtaler, jeg tror ikke på dette med å kalle hjem ambassadører.
124. Det er vi som er tjent med å være på stedet, sier Stoltenberg.
125. I et hjørne av lokalet står representanten for Nord-Koreas hovedfiende – USAs ambassadør Barry B. White.
126. I et forsøk på å skape verdensfred, inviterer vi ambassadøren til å bli fotografert sammen med tenåringene fra Pyongyang.
127. Goldstar sier ja til forslaget.
128. Ambassadøren sier nei.
129. - En interessant detalj, sier Traavik.
130. - At den som nektet å posere på bildet, var den amerikanske ambassadøren.
131. Det er ikke nordkoreanerne som er de pysete, sier Morten Traavik.
- 132. Vandrende unntakstilstand.**
133. Goldstar spiller på skoler og skipsverft, de spiller finnmarkssanger og nordkoreanske trekkspillhymner og "Take on Me" med sky selvillit.
134. Oppmerksomheten er voldsom.

135. Hadde 16-åringene fra Pyongyang kjent Morten Harket, ville de sagt som ham; som kjendis er man en vandrende unntakstilstand i hverdagen til folk.
136. - Jeg tror Morten Traavik vet hva han gjør.
137. Han er en nødvendig person i Norge og i Kirkenes.
138. Han gjør sitt beste for å utvikle vårt forhold og kan gjøre den demokratiske republikken Nord-Korea kjent.
139. Se hva som skjedde med trekkspillerne, sier direktør Ry Kyong Il i Komité for kulturelle forbindelser.
140. - Hvorfor tror du "Take on Me" ble en så stor suksess?
141. - Fordi de kan spille, de er talentfulle, folk har ikke sett dem før, men gode folk blir lagt merke til.
142. Men det er en annen grunn, også, sier Ry Kyong Il.
143. - Da General Kim Jong-il døde uventet, ville folk vite mer om Nord-Korea, om situasjonen, samfunnet og kulturen, sier han.
144. For Traavik handler prosjektet om et møte som finner sted over en stor kløft av gjensidig mistenksomhet.
145. Over en øl forteller Traavik direktør Ry Kyong Il at folk i Vesten ikke tror at man kan ha det gøy i Nord-Korea.
146. Ry Kyong Il ler høyt.
147. - Vi har et sementert bilde av at alle nordkoreanere er programmerte roboter, som begynner å lese høyt fra Kim Il Sung's samlede verker med en gang de kommer ut av Nord-Korea for å verve tilhengere, sier Traavik.
148. - Men jeg har aldri opplevd at en nordkoreaner har forsøkt å belære meg, overbevise meg eller prakke sin verdensanskuelse på meg.
149. Aldri.
150. De har lyst til å ha vennlige forbindelser, uten å komme med hatten i hånden.
151. Og de er klar over hvilket katastrofält image Nord-Korea har i utlandet, de har et oppriktig ønske om kommunisere og komme ut.
152. De unge trekkspillerne vet nok ikke at Nord-Korea er verdens mest demoniserte land.
153. De har lært at hele resten av verden misunner Nord-Korea.
154. Den kløften har jeg ingen illusjoner om å overbygge.
155. Jeg vet ikke om jeg har lyst engang, fordi det er ikke det som er poenget her.
156. Poenget er at de får en positiv opplevelse av å bli møtt med åpne armer.
157. Og å merke hvor begeistret folk er.
- 158. Outsideren.**
159. I likhet med Nord-Korea betrakter Morten Traavik selv som en selvvalgt outsider.
160. - Jeg er en kunstner som ikke liker kunst, som ikke forholder meg så mye til kunstmiljøet, til andre kunstnere og samtidskunstscenen.
161. Jeg opplever miljøet som lite spennende og blodfattig, det blir altfor ofte lukket, hermetisk og selvbekreftende og jålete.
162. Det er et helt sykt miljø, det består av folk som er livredde hele tiden.
163. For å si feil ting og legge seg ut med feil folk og for å falle nåde hos den og den kuratoren ! det helt motsatte av myten om kunsten som fri og gal, sier han.
164. Som Forsvarets første "artist in residence" ble han lovet frie tøyler, men flere av utstillingene hans ble stoppet av forsvarsledelsen.
165. Traavik svarte med å kalle Forsvaret totalitært.
166. - Jeg har aldri blitt sensurert av nordkoreanske myndigheter, men forsvarsledelsen sensurerte to nokså uskyldige prosjekter.
- 167. Norgesrekord.**
168. Ri Gwang Nam er en lang tynn 45-åring som har stålkontroll på massene.
169. Han er utdannet ved universitet for masse-gymnastikk i Pyongyang, skolen som utdanner profesjonelle utøvere av Arirang ! Nord-Koreas paragrafen der opptil mer enn 50.000 gymnasiaster gjør avansert akrobatikk mot en bakvegg med titusener av fjortenåringer som sitter med hver sin katalog og skifter 50-60 motiver med avansert grafikk.
170. Nå kommanderer han 250 soldater fra grensegarnison Sør-Varanger som sammen skal utgjøre menneskelige piksler i en billedserie med store motiver etter inspirasjon fra i Nord-Korea.
171. Det er den største delen av Traaviks Nord-Korea-prosjekt, kalt "ME/WE", hvor han skal prøve å sette Norgesrekord med den største menneskelige billedserien som er gjort.
172. Det må være første gang i historien en nordkoreaner har kommandoen over en norsk militær avdeling.
173. Traavik har den kunstneriske ledelsen.
174. - Arirang er dypt fascinerende, rent estetisk er det helt overveldende, presisjonen og den kollektive følelsen som ligger bak, er noe som virkelig er gått tapt vår del av verden.

175. I vestlig offentlighet sies det at vi har mistet dugnadsånden.
176. Arirang er dugnad ganger 3000, noe vi ikke kan få til i et velferdsdemokrati, sier Traavik.
177. Ri Gwang Nam gir raske kommandoer med to flagg.
178. Han har gjort verre ting.
179. I Pyongyang har han instruert opp til 20.000 mann.
180. Direktør Ry Kyong Il i Nord-Koreas komit for kulturelle forbindelser tar megafonen og retter den mot soldatene.
181. - You are making miracles, roper han ut i kulden.
- 182.17. mai i Pyongyang.**
183. I all beskjedenheter betyr det jeg har oppnådd, mer i diplomatiske forbindelser på tre år enn det diplomatiet har klart på 30 år.
184. Siden 2010 holdt jeg ambassaden orientert om det jeg holdt på med, men Utenriksdepartementet har konsekvent nektet å være med.
185. Når jeg stiller spørsmål, får jeg bare hablahabla-svar, sier Traavik.
186. Traavik er nå offisielt autorisert til å føre forhandlinger om kulturell utveksling på vegne av Nord-Koreas myndigheter.
187. - Dette er bare begynnelsen.
188. På 17. mai skal vi ha en norsk festival i Pyongyang med nærmere 20 norske musikere, billedkunstnere og fotografer.
189. Tenk å holde en norsk festival i verdens såkalt mest lukkede land ! på den norske nasjonaldagen.
190. Hvor spektakulært er ikke det?
191. Nordkoreanerne lurer om det blir offisiell, norsk representasjon og jeg har bedt den norske ambassaden i Seoul om stille med ambassadør eller en liten tredjesekretær ! eller hva som helst.
192. Jeg har til og med tilbudt meg å betale reisen.
193. De svarer at de ikke har kapasitet til å reise.
194. Det er diplomatspråk for "nei, vi vil ikke".
195. Det er et stort og interessant sprik mellom den offisielle retorikken der vi liker å se på oss selv som frihetens og demokratiet og åpenhetens fanebærere.
196. Og hvordan det fungerer i praksis.
197. En av grunnene til at jeg ikke har noe problem med å finne på nye prosjekter er råmaterialet av selvmotsigelser og dobbeltmoral.
198. Det er et overflødigthorn, sier Traavik.
199. Telefonen ringer.
200. Voice of America.
- 201. Den første millionen.**
202. Natt til fredag passerer Youtube-klippet med de nordkoreanske trekkspillvirtuosene en million seere.
203. I tillegg har hundretusener sett det på lenker lagt ut av de store mediehusene.
204. - Shit, én million visninger på Youtube?
205. Vi skulle ha visst om trekkspilllets kommersielle gjennomslagskraft før, så hadde vi selvfølgelig benyttet det under innspillingen, sier A-has Magne Furuholmen i en epost.
206. - Den første millionen er alltid den beste, sier Morten Traavik.
207. Suksessen krever en oppfølger og Traavik planter ideen om en plateinnspilling hos komiteen og Ryu Kyong Il.
208. - Yes, sier Ryu Kyong Il.
209. Morten Traavik ser for seg en plate der halvparten er koreanske låter og halvparten norske popcovers.
210. - Kanskje kan de spille inn hele a-has førstealbum, "Hunting High and Low".
211. Seriøst, vi kan få det til.
212. Magne Furuholmen bør produsere den.
213. Den skal forresten hete "From Pyongyang with love".
214. © Dagens Næringsliv

Dagbladet, 06.01.2012

1. **Norsk Kim-show**
2. **Kulturutveksling**
3. Forfatter: Lars Sætren E-post: lsa@dagbladet.no
4. Kunstner Morten Traavik inviterer beboerne i Kirkenes til å delta i et 300-personers billedspill.
5. - Vi er i en tidlig fase nå, og mangler fortsatt et par hundre deltakere.
6. Vi satser mot å få med 300, sier Morten Traavik på telefon fra Kirkenes.
7. Der er han i gang med forberedelsene til festivalen Barents Spektakel som vil foregå mellom 8-12 februar i år.

8. - Det er åpent for å bli med for alle som ønsker.
9. Vi er i gang med å rekruttere deltakere nå, sier han.
10. Og Traavik, som fra før har skapt mye blest rundt sine kunstprosjekter som «Miss Landmine», «Pimp My Aid Worker» og gjentatte turer til diktaturet Nord-Korea, har store planer for festivalen.
11. Til festivalen stiller han med et prosjekt han har kalt «The Promised Land», som er i tre deler.
12. Del en er en rekke konserter med trekkspillkvintetten Goldstars fra hovedstaden Pyongyangs fremste musikkskole.
13. Del to er et strategispill for pc som Traavik har utviklet med nordkoreanske programmerere som har fått navnet «Norge mot Norge».
14. I spillet er Norge delt mellom nord og sør på samme måte som den koreanske halvøy, og man skal kjempe for å legge hele landet under seg.
15. I den tredje og mest spektakulære delen av prosjektet vil Traavik samle opp til 300 deltakere i en ariranginspirert masseforestilling, der en menneskelig billedvegg dannes ved at hver enkelt deltaker på signal vender fargeplansjer i en stor katalog.
16. Hver enkelt bit danner dermed et bilde, på samme måte som man har sett fra festlige anledninger i Nord-Korea, der flere hundre tusen mennesker deltar i slike show.
17. For å sikre at det blir orden i sysakene har Traavik hentet inn to arirang-regissører som skal hjelpe til med forestillingen, som har fått navnet «ME/WE».
18. - Til sammen kommer det en gruppe på 11 kunstnere fra Nord-Korea til Norge for å delta i festivalen.
19. Det er den største kulturelle utvekslingen fra Nord-Korea til Europa på veldig lenge, sier Traavik.
20. - Hva slags reaksjoner har dere fått fra dem dere har spurt om å være med i arirang-showet?
21. - Folk reagerer med interesse.
22. Mange synes prosjektet er spennende fordi de vet lite om Nord-Korea fra før.
23. Og så er det selvfølgelig noen som blir provosert.
24. De mener man ikke bør samarbeide med et «ondt» diktatur som Nord-Korea, sier han.
- 25. Arirang**
- 26. Kulturutveksling**
27. © Dagbladet